

Jaworzno, 31 sierpnia 2009 r.

Szanowni Państwo,

egzamin maturalny staje się co roku niezwykle doniosłym wydarzeniem społecznym. Jest bowiem nie tylko podsumowaniem nauki szkolnej dla tysięcy absolwentów, ale także potwierdzeniem ich kwalifikacji (dojrzałości) do podjęcia edukacji na poziomie akademickim. Mając świadomość, jak istotna jest informacja o wynikach egzaminu, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie, wzorem lat ubiegłych, opracowała szczegółowe sprawozdanie z egzaminu maturalnego przeprowadzonego w 2009 r., które mam przyjemność Państwu przekazać.

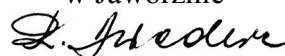
Niniejsze opracowanie zawiera opis organizacji i przebiegu egzaminu oraz prezentuje wyniki absolwentów województwa śląskiego. Wyniki zostały tak przedstawione, by umożliwiały przeprowadzenie różnorodnych analiz. Poszczególne zestawienia tabelaryczne i wykresy mogą być punktem odniesienia do porównywania wyników uzyskanych przez absolwentów poszczególnych szkół z wynikami wojewódzkimi. Nie należy bowiem interpretować wyników szkoły bez kontekstu wyników wojewódzkich lub krajowych. Warto także zwrócić uwagę na fakt, że sprawozdanie zawiera nie tylko wyniki całej populacji zdających w województwie, ale także osiągnięcia zdających z poszczególnych typów szkół, np. liceów ogólnokształcących, profilowanych, techników itd. Umożliwia to zainteresowanym jeszcze trafniejszą analizę osiągnięć uczniów.

Aby sprawozdanie spełniało swoją funkcję informacyjną, nie ograniczyliśmy się wyłącznie do analiz ilościowych, ale przygotowaliśmy obszerny materiał adresowany przede wszystkim do nauczycieli. Zawiera on szczegółowe komentarze do zadań egzaminacyjnych, w tym opis badanych umiejętności, przykładowe poprawne rozwiązania zadań, a także analizy najczęściej popełnianych w rozwiązaniach błędów wraz ze wskazówkami do kształcenia. Mam nadzieję, że lektura tych komentarzy stanie się dla zainteresowanych nie tylko ważną informacją o poziomie umiejętności tegorocznych maturzystów, ale także stworzy okazję do jeszcze skuteczniejszego planowania działań dydaktycznych.

Wierzę, że nasze opracowanie będzie dla Państwa cennym i wyczerpującym źródłem wiedzy o egzaminie maturalnym w 2009 r.

Dziękując za zaangażowanie w organizację i przeprowadzenie egzaminów, życzę Państwu wielu sukcesów podczas kolejnych sesji egzaminacyjnych.

Dyrektor Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej
w Jaworznie

Roman Dziedzic

SPIS TREŚCI

INFORMACJE OGÓLNE	4
1. Maturzyści 2009 w województwie śląskim	4
2. Egzaminy 2009 w liczbach	6
2.1. Część ustna egzaminu maturalnego 2009	6
2.1.1. Egzamin z języka polskiego	7
2.1.2. Egzamin z języka obcego nowożytnego	7
2.2. Część pisemna egzaminu maturalnego 2009	9
3. ORGANIZACJA I PRZEBIEG EGZAMINU MATURALNEGO 2009	17
3.1. Przygotowanie przewodniczących szkolnych zespołów egzaminacyjnych	18
3.2. Zbieranie danych o przystępujących do egzaminu maturalnego 2009	18
3.3. Terminarz i organizacja egzaminu maturalnego 2009	18
3.4. Obserwacje egzaminu maturalnego w szkołach	21
3.5. Sprawdzanie prac egzaminacyjnych	22
3.6. Unieważnienia egzaminu maturalnego	24
3.7. Komunikowanie wyników egzaminu w województwie śląskim	24
4. INFORMACJE O WYNIKACH EGZAMINU MATURALNEGO 2009	25
4.1. Informacje o wydanych świadectwach dojrzałości i aneksach	25
4.2. Zdawalność egzaminów w części ustnej dla absolwentów 2009	26
4.2.1. Język polski	26
4.2.2. Języki obce nowożytne	26
4.3. Zdawalność egzaminów w części pisemnej dla absolwentów 2009	27
4.4. Średnie wyniki egzaminów absolwentów 2009	32
JĘZYK POLSKI	40
1. WSTĘP	40
2. CZĘŚĆ USTNA	40
3. CZĘŚĆ PISEMNA	43
3.1. Informacje o zdających część pisemną	43
3.2. Poziom podstawowy	44
3.2.1. Opis standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych	44
3.2.2. Wyniki egzaminu	45
3.2.3. Zdawalność egzaminu	53
3.2.4. Analiza jakościowa zadań zestawu standardowego	53
3.2.5. Wnioski wynikające z analizy jakościowej zadań maturalnych z języka polskiego na poziomie podstawowym	67
3.3. Poziom rozszerzony	68
3.3.1. Opis standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych	68
3.3.2. Wyniki egzaminu	69
3.3.3. Zdawalność egzaminu	75
3.3.4. Analiza jakościowa zadań zestawu standardowego	75
3.3.5. Wnioski wynikające z analizy jakościowej zadań maturalnych z języka polskiego na poziomie rozszerzonym	87
3.3.6. Błędy językowe jako źródło humoru w pracach maturalnych z języka polskiego	88

HISTORIA	91
1. WSTĘP	91
2. INFORMACJE O ZDAJĄCYCH	91
3. POZIOM PODSTAWOWY	93
3.1. Opis standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych	93
3.2. Wyniki egzaminu	93
3.3. Zdawalność egzaminu	100
3.4. Analiza jakościowa zadań zestawu standardowego	101
4. POZIOM ROZSZERZONY	130
4.1. Opis standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych	130
4.2. Wyniki egzaminu	131
4.3. Zdawalność egzaminu	139
4.4. Analiza jakościowa zadań zestawu standardowego	140
WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE	160
1. WSTĘP	160
2. INFORMACJE O ZDAJĄCYCH	160
3. POZIOM PODSTAWOWY	161
3.1. Opis standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych	161
3.2. Wyniki egzaminu	162
3.3. Zdawalność egzaminu	167
3.4. Analiza jakościowa zadań zestawu standardowego	168
4. POZIOM ROZSZERZONY	188
4.1. Opis standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych	188
4.2. Wyniki egzaminu	189
4.3. Zdawalność egzaminu	197
4.4. Analiza jakościowa zadań zestawu standardowego	197
5. WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z ANALIZY JAKOŚCIOWEJ ZADAŃ NA POZIOMIE PODSTAWOWYM I ROZSZERZONYM	210
SŁOWNIK TERMINÓW	212

INFORMACJE OGÓLNE

1. Maturzyści 2009 w województwie śląskim

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych (Dz.U. Nr 83, poz. 562, z późniejszymi zmianami) w dniach od 4 do 29 maja 2009 r. w szkołach ponadgimnazjalnych województwa śląskiego został przeprowadzony egzamin maturalny dla absolwentów liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, liceów uzupełniających, techników i techników uzupełniających.

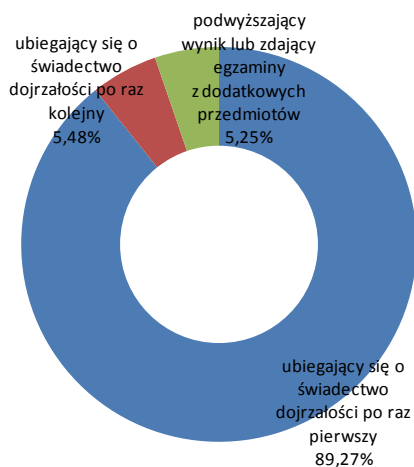
Tabela 1. Informacje o osobach zgłoszonych do egzaminu maturalnego 2009

Zdający	Typ szkoły					Ogółem
	Liceum ogólnokształcące (LO)	Liceum profilowane (LP)	Liceum uzupełniające (LU)	Technikum (T)	Technikum uzupełniające (TU)	
Po raz pierwszy	27 755	4 045	1 451	14 795	996	49 042
Po raz kolejny ubiegający się o świadectwo	1 016	899	157	1 535	202	3 809
Podwyższający wynik	3 741	191	3	262	4	4 201
Razem	32 512	5 135	1 611	16 592	1 202	57 052

Do egzaminu maturalnego w 2009 r. przystąpiło **51 488 osób**¹ z 904 szkół, w tym:

- 45 961 absolwentów ubiegających się o świadectwo dojrzałości po raz pierwszy,
- 2 824 absolwentów z lat ubiegłych ubiegających się o świadectwo dojrzałości,
- 2 703 absolwentów z lat ubiegłych podwyższających wynik lub zdających egzaminy z dodatkowych przedmiotów.

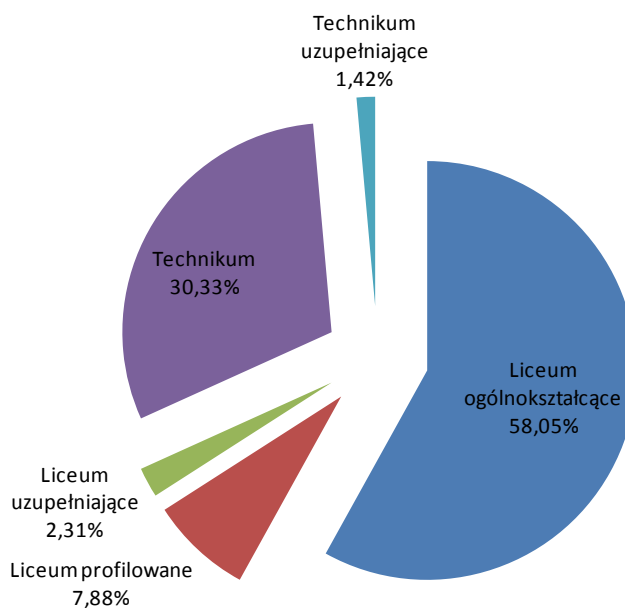
Wykres 1. Przystępujący do egzaminu maturalnego 2009

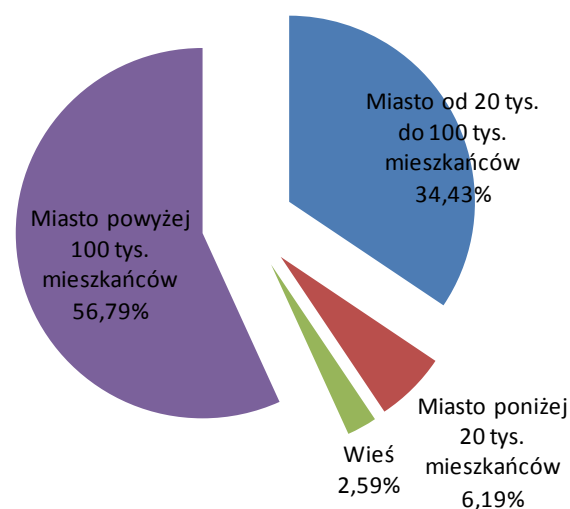
¹ Zdający, którzy przystąpili przynajmniej do jednego egzaminu. W informacjach ogólnych uwzględniono wyniki zdających egzamin maturalny w terminie dodatkowym.

Tabela 2. i Wykres 2. Absolwenci przystępujący do egzaminu *po raz pierwszy* z podziałem na typ szkoły

Typ szkoły	Liczba zdających
Liceum ogólnokształcące	26 682
Liceum profilowane	3 620
Liceum uzupełniające	1 063
Technikum	13 942
Technikum uzupełniające	654
Ogółem	45 961

Tabela 3. i Wykres 3. Absolwenci przystępujący do egzaminu *po raz pierwszy* a położenie szkoły

Położenie szkoły	Liczba zdających
Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	26 103
Miasto od 20 do 100 tys. mieszkańców	15 823
Miasto poniżej 20 tys. mieszkańców	2 845
Wieś	1 190
Ogółem	45 961

Ponad połowę tegorocznych maturzystów stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących i kończący szkoły ponadgimnazjalne znajdujące się w dużych miastach, liczących powyżej 100 tysięcy mieszkańców.

2. Egzaminy 2009 w liczbach

Schemat 1. Liczba egzaminów w sesji wiosennej i dodatkowej 2009 r.

Liczba egzaminów dla zdających maturę w 2009 r.									
część ustna				część pisemna					
język polski		języki obce		język polski		języki obce		pozostałe przedmioty	
absolwenci i 2009	zdający po raz kolejny	absolwenci 2009	zdający po raz kolejny	absolwenci 2009	zdający po raz kolejny	absolwenci 2009	zdający po raz kolejny	absolwenci 2009	zdający po raz kolejny
44 991	485	45 739	845	45 841	596	46 346	1 365	100 582	4 020

2.1. Część ustna egzaminu maturalnego 2009

W części ustnej egzaminu maturalnego absolwenci zdawali obowiązkowo:

- język polski – zdawany na jednym poziomie określonym w standardach,
- język obcy nowożytny² – zdawany na poziomie podstawowym albo rozszerzonym³.

Uczniowie, którzy w grupie przedmiotów dodatkowych wybrali język obcy, zdawali go także w części ustnej na poziomie rozszerzonym.

Do części ustnej egzaminu maturalnego z przedmiotów obowiązkowych przystąpiły 45 982 osoby, w tym **45 165 zdających egzamin po raz pierwszy**⁴.

² Wybrany spośród następujących: angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski i włoski.

³ Absolwenci klas dwujęzycznych, którzy wybrali jako obowiązkowy drugi język nauczania, zdawali go na jednym poziomie określonym w standardach.

⁴ Liczba obejmuje zdających, którzy przystąpili przynajmniej do jednego egzaminu w części ustnej.

2.1.1. Egzamin z języka polskiego

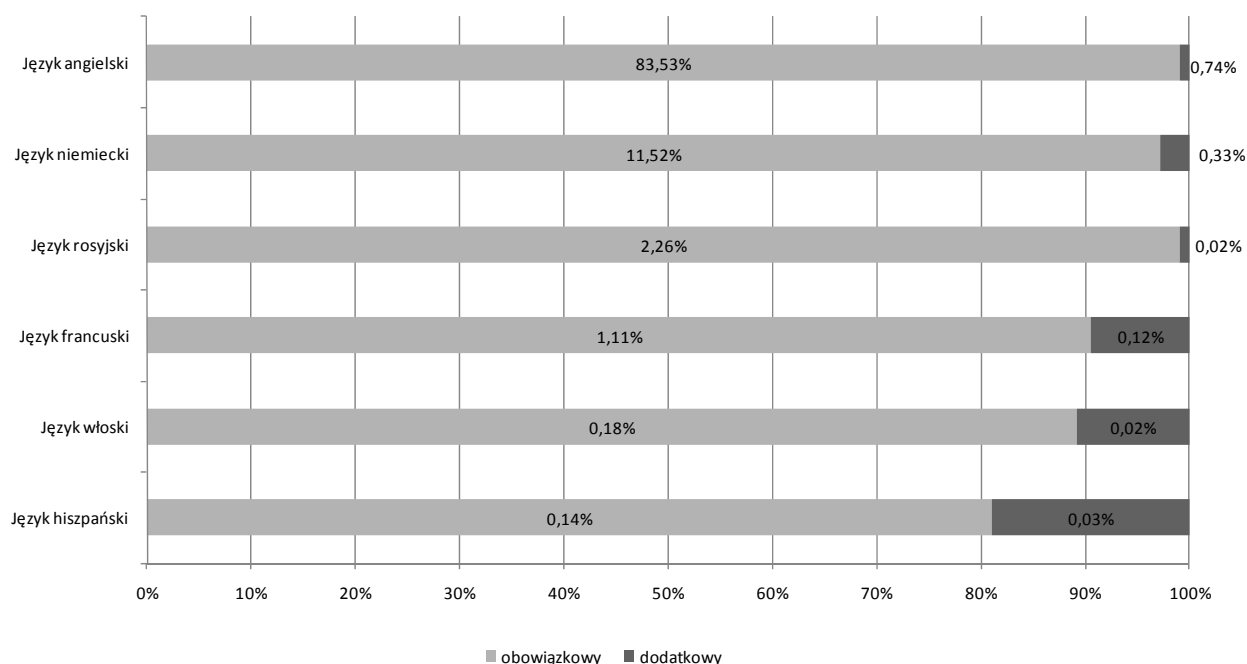
Ustny egzamin maturalny z języka polskiego polega na tym, że zdający opracowuje temat wybrany ze szkolnej listy tematów i prezentuje go. Przedmiotowy zespół egzaminacyjny przeprowadza ze zdającym rozmowę, która jest związana z prezentowanym tematem. Podczas egzaminu oceniana jest wiedza merytoryczna, a także umiejętności komunikacyjne, zwłaszcza prezentowanie i obrona własnych poglądów.

Do części ustnej egzaminu maturalnego z języka polskiego przystąpiło 45 476 osób, w tym **44 991** zdających egzamin po raz pierwszy.

2.1.2. Egzamin z języka obcego nowożytnego

W sesji wiosennej przeprowadzono łącznie **45 739** egzaminów ustnych z języków obcych. Egzamin przeprowadzany jest w szkołach z wykorzystaniem zestawów opracowanych i przekazanych szkołom przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną.

Wykres 4. Częstość zdawania języków obcych nowożytnych w części ustnej przez przystępujących do egzaminu po raz pierwszy w odniesieniu do wszystkich egzaminów ustnych z języków obcych

Wykres pokazuje, że – jak co roku – najczęściej wybieranym językiem zdawanym jako obowiązkowy spośród języków obcych nowożytnych jest język angielski.

Tabela 4. Egzaminy obowiązkowe i dodatkowe z poszczególnych języków obcych nowożytnych dla zdających *po raz pierwszy*

Język	Przedmiot:					
	obowiązkowy		dodatkowy		ogółem	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
angielski	38 208	99,1	337	0,9	38 545	100
niemiecki	5 268	97,2	149	2,8	5 417	100
francuski	509	90,6	53	9,4	562	100
rosyjski	1 034	99,0	10	1,0	1 044	100
włoski	82	89,1	10	10,9	92	100
hiszpański	64	81,0	15	19,0	79	100
Razem egzaminów	45 165	98,7	574	1,3	45 739	100

Tabela 5. Egzaminy obowiązkowe z uwzględnieniem poziomów zdawania dla zdających *po raz pierwszy*

Język	Przedmiot obowiązkowy na poziomie:					
	podstawowym		rozszerzonym		dwujęzycznym	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
angielski	36 154	94,6	1 870	4,9	184	0,48
niemiecki	4 997	94,9	236	4,5	35	0,66
francuski	418	82,1	28	5,5	63	12,38
rosyjski	1 023	98,9	11	1,1		
włoski	74	90,2	8	9,8		
hiszpański	39	60,9	1	1,6	24	37,50
Razem egzaminów	42 705	94,6	2 154	4,8	306	0,68

Tabela 6. Egzaminy obowiązkowe i dodatkowe z poszczególnych języków obcych nowożytnych dla zdających *po raz kolejny*

Język	Przedmiot					
	obowiązkowy		dodatkowy		ogółem	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
angielski	679	98,4	11	1,6	690	100
niemiecki	103	94,5	6	5,5	109	100
francuski	5	62,5	3	37,5	8	100
rosyjski	28	87,5	4	12,5	32	100
włoski	2	40	3	60	5	100
hiszpański	–	–	1	100	1	100
Razem egzaminów	817	96,7	28	3,3	845	100

W tabelach 4. i 6. wartości procentowe pokazują, jaka część egzaminów z poszczególnych języków obcych nowożytnych zdawana była jako przedmiot obowiązkowy, a jaka jako dodatkowy. W ostatnim wierszu tabeli zamieszczono dane liczbowe i procentowe dotyczące egzaminów zdawanych jako obowiązkowe i dodatkowe.

Tabela 7. Egzaminy obowiązkowe z uwzględnieniem poziomów zdawania dla zdających *po raz kolejny*

Język	Przedmiot obowiązkowy na poziomie:			
	podstawowym		rozszerzonym	
	liczba	procent	liczba	procent
angielski	669	98,5	10	1,5
niemiecki	101	98,1	2	1,9
francuski	5	100	–	–
rosyjski	28	100	–	–
włoski	2	100	–	–
Razem egzaminów	805	98,5	12	1,5

Dane zawarte w tabelach 5. i 7. pokazują, ilu zdających dany język obcy nowożytny w części ustnej egzaminu maturalnego wybierało go na poziomie podstawowym, rozszerzonym lub dwujęzycznym. Ostatni wiersz tabeli prezentuje udział liczbowy i procentowy egzaminów poziomu podstawowego, rozszerzonego i dwujęzycznego względem wszystkich egzaminów ustnych obowiązkowych.

2.2. Część pisemna egzaminu maturalnego 2009

Aby otrzymać świadectwo dojrzałości, w części pisemnej maturzyści powinni zdawać trzy **przedmioty obowiązkowe**: język polski, język obcy nowożytny oraz jeden przedmiot wybrany spośród następujących: biologia, chemia, fizyka i astronomia, geografia, historia, historia muzyki, historia sztuki, matematyka, wiedza o społeczeństwie, wiedza o tańcu, filozofia, informatyka, język łaciński i kultura antyczna. Każdy z przedmiotów obowiązkowych mógł być zdawany na poziomie podstawowym albo rozszerzonym⁵.

Maturzysta mógł zdawać także egzamin z jednego, dwóch lub trzech przedmiotów **dodatkowych**, innych niż przedmioty wybrane jako obowiązkowe. Przedmioty dodatkowe były zdawane na poziomie rozszerzonym (do wyboru spośród: biologii, chemii, fizyki i astronomii, geografii, historii, historii muzyki, historii sztuki, matematyki, wiedzy o społeczeństwie, wiedzy o tańcu, informatyki, języka obcego nowożytnego, języka łacińskiego i kultury antycznej, filozofii).

Do części pisemnej z przedmiotów obowiązkowych przystąpiło 47 370 osób, w tym **45 747 absolwentów zdających po raz pierwszy**⁶.

Wśród zdających egzamin maturalny po raz pierwszy było **2 595 osób z dysleksją**.

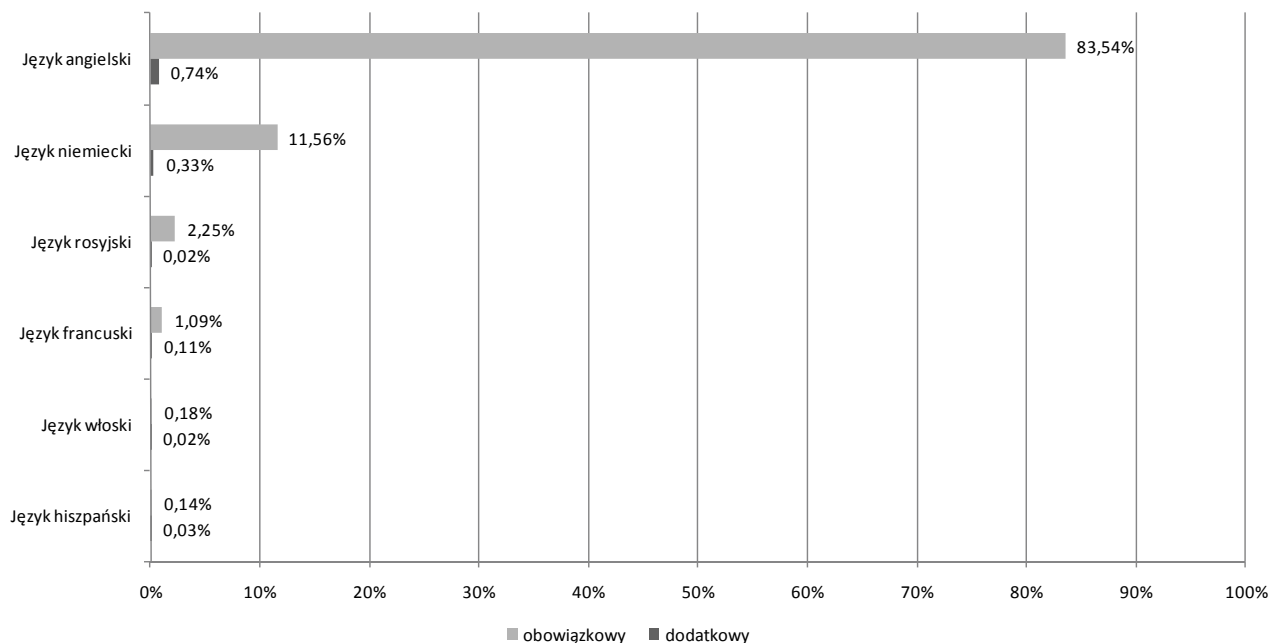
Do egzaminu z **języka polskiego w części pisemnej przystąpiło 45 841 zdających** egzamin po raz pierwszy.

⁵ Absolwenci klas dwujęzycznych, którzy wybrali jako obowiązkowy drugi język nauczania, zdawali go na jednym poziomie określonym w standardach, zarówno w części ustnej, jak i pisemnej.

⁶ Liczba obejmuje zdających, którzy przystąpili przynajmniej do jednego egzaminu w części pisemnej – dane nie uwzględniają języka polskiego.

Wykres 5. pokazuje, jak często wybierane były dane języki obce nowożytny (jako przedmiot obowiązkowy lub dodatkowy) w stosunku do wszystkich wyborów języków obcych nowożytnych, które można zdawać w części pisemnej egzaminu maturalnego.

Wykres 5. Częstość zdawania egzaminów z języków obcych nowożytnych przez zdających *po raz pierwszy* w odniesieniu do wszystkich egzaminów pisemnych z języków obcych

W tabelach 8. i 10. wartości procentowe pokazują, jaka część egzaminów z poszczególnych języków obcych nowożytnych zdawana była jako przedmiot obowiązkowy, a jaka jako dodatkowy w części pisemnej egzaminu z języków obcych. Ostatni wiersz tabeli prezentuje udział procentowy egzaminów zdawanych jako obowiązkowe i dodatkowe w omawianej części egzaminu.

Tabela 8. Egzaminy obowiązkowe i dodatkowe z poszczególnych języków obcych nowożytnych dla zdających *po raz pierwszy*

Język	Przedmiot					
	obowiązkowy		dodatkowy		ogółem	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
angielski	38 715	99,1	341	0,9	39 056	100
niemiecki	5 356	97,3	151	2,7	5 507	100
francuski	507	90,5	53	9,5	560	100
rosyjski	1 041	99,0	10	1,0	1 051	100
włoski	82	89,1	10	10,9	92	100
hiszpański	65	81,3	15	18,8	80	100
Razem egzaminów	45 766	98,7	580	1,3	46 346	100

Tabele 9. i 11. przedstawiają, ilu zdających język obcy nowożytny w części pisemnej egzaminu maturalnego wybierało go jako przedmiot zdawany na poziomie podstawowym, rozszerzonym lub dwujęzycznym. Ostatni wiersz tabeli prezentuje udział liczbowy oraz procentowy egzaminów poziomu podstawowego, rozszerzonego i dwujęzycznego względem wszystkich egzaminów pisemnych z języków obcych nowożytnych zdawanych jako przedmioty obowiązkowe.

Tabela 9. Egzaminy obowiązkowe z języków obcych nowożytnych z uwzględnieniem poziomów zdawania dla zdających *po raz pierwszy*

Język	Przedmiot obowiązkowy na poziomie:					
	podstawowym		rozszerzonym		dwujęzycznym	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
angielski	34 322	88,7	4 209	10,9	184	0,48
niemiecki	4 981	93,0	340	6,3	35	0,65
francuski	398	78,5	46	9,1	63	12,43
rosyjski	1 026	98,6	15	1,4		
włoski	75	91,5	7	8,5		
hiszpański	40	61,5	1	1,5	24	36,92
Razem egzaminów	40 842	89,2	4 618	10,1	306	0,67

Tabela 10. Egzaminy obowiązkowe i dodatkowe z poszczególnych języków obcych nowożytnych dla zdających *po raz kolejny*

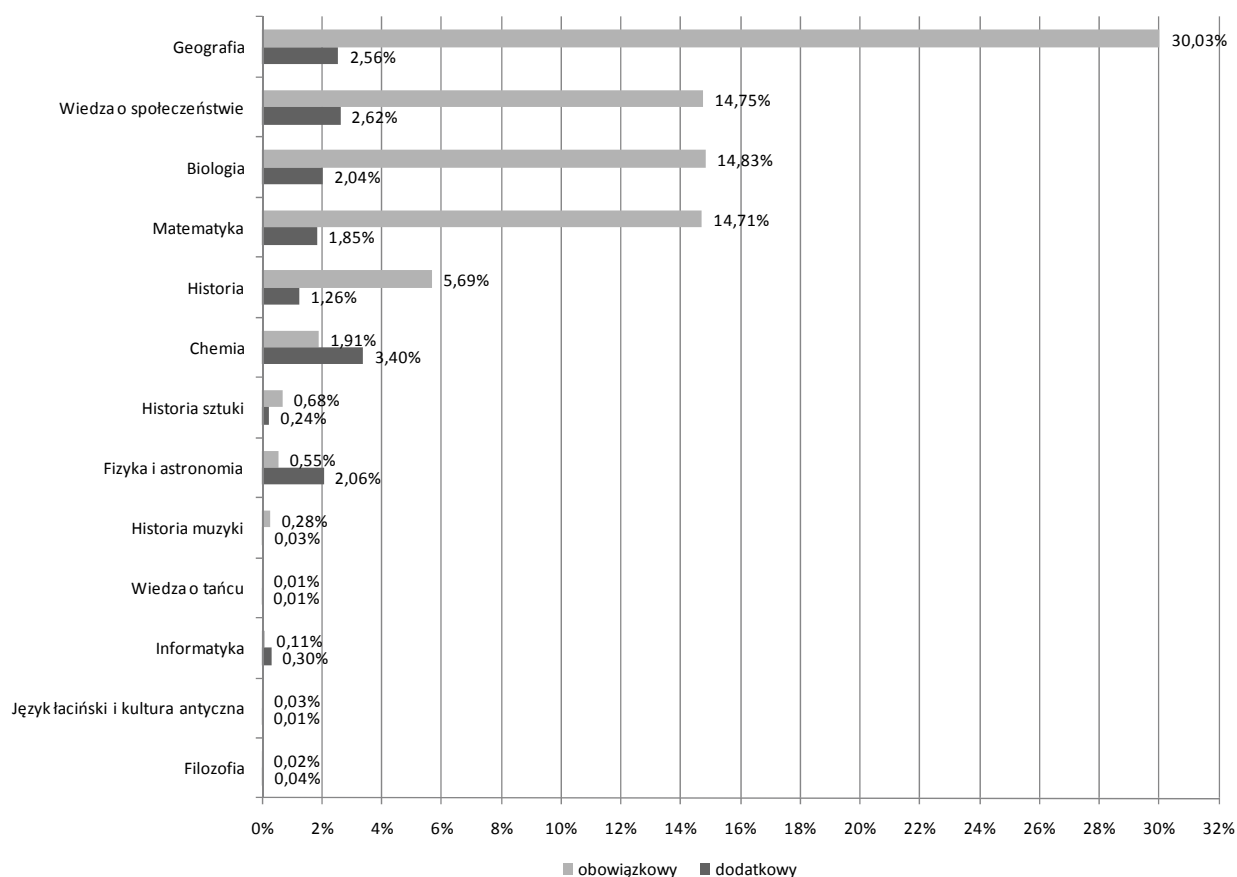
Język	Przedmiot					
	obowiązkowy		dodatkowy		ogółem	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
angielski	1 142	97,8	26	2,2	1 168	100
niemiecki	109	90,1	12	9,9	121	100
francuski	13	65,0	7	35,0	20	100
rosyjski	38	88,4	5	11,6	43	100
włoski	7	63,6	4	36,4	11	100
hiszpański	–	–	2	100	2	100
Razem egzaminów	1 309	95,9	56	4,1	1 365	100

Tabela 11. Egzaminy obowiązkowe z języków obcych nowożytnych z uwzględnieniem poziomów zdawania dla zdających *po raz kolejny*

Język	Przedmiot obowiązkowy na poziomie:			
	podstawowym		rozszerzonym	
	liczba	procent	liczba	procent
angielski	1124	98,4	18	1,6
niemiecki	108	99,1	1	0,9
francuski	13	100	–	–
rosyjski	38	100	–	–
włoski	7	100	–	–
Razem egzaminów	1290	98,5	19	1,5

Wykres 6. pokazuje, jak często zdawane były poszczególne przedmioty (jako obowiązkowe lub dodatkowe) w stosunku do wszystkich egzaminów w części pisemnej (bez języka polskiego i języków obcych nowożytnych).

Wykres 6. Częstość zdawania przez przystępujących *po raz pierwszy* do egzaminów z poszczególnych przedmiotów wybieranych w części pisemnej

Dokonując analizy wykresu 6., można stwierdzić, że chemia oraz fizyka i astronomia (podobnie jak w ubiegłych latach) oraz informatyka i filozofia częściej były wybierane przez maturzystów jako przedmioty dodatkowe niż obowiązkowe. Wśród egzaminów wybieranych jako przedmiot obowiązkowy najbardziej popularna była geografia, którą zdawało prawie 18 tysięcy tegorocznych absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w województwie śląskim.

W tabelach 12. i 14. wartości procentowe pokazują, jaka część egzaminów z poszczególnych przedmiotów zdawana była jako przedmiot obowiązkowy, a jaka jako dodatkowy. Ostatni wiersz tabeli prezentuje liczbowy i procentowy udział egzaminów zdawanych jako obowiązkowe i dodatkowe w części pisemnej egzaminu maturalnego.

Tabela 12. Egzaminy obowiązkowe i dodatkowe z poszczególnych przedmiotów dla zdających *po raz pierwszy*

Przedmiot	Przedmiot					
	obowiązkowy		dodatkowy		ogółem	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Biologia	8 117	87,88	1 119	12,12	9 236	100
Chemia	1 043	35,93	1 860	64,07	2 903	100
Fizyka i astronomia	299	20,97	1 127	79,03	1 426	100
Geografia	16 438	92,14	1 403	7,86	17 841	100
Historia	3 112	81,89	688	18,11	3 800	100
Historia muzyki	152	88,89	19	11,11	171	100
Historia sztuki	372	73,66	133	26,34	505	100
Matematyka	8 050	88,82	1 013	11,18	9 063	100
Wiedza o społeczeństwie	8 073	84,93	1 432	15,07	9 505	100
Wiedza o tańcu	6	66,67	3	33,33	9	100
Informatyka	60	26,67	165	73,33	225	100
Język łaciński i kultura antyczna	15	65,22	8	34,78	23	100
Filozofia	10	29,41	24	70,59	34	100
Razem egzaminów	91 588	91,06	8 994	8,94	100 582	100

Dane zawarte w tabelach 13. i 15. pokazują, ilu zdających wybrało dany przedmiot na poziomie podstawowym, a ilu na poziomie rozszerzonym. Ostatni wiersz tabeli prezentuje udział liczbowy i procentowy egzaminów poziomu podstawowego i rozszerzonego względem wszystkich egzaminów pisemnych z wybranych przedmiotów zdawanych jako obowiązkowe.

Tabela 13. Egzaminy na poziomie podstawowym i rozszerzonym z poszczególnych przedmiotów zdawane jako egzaminy obowiązkowe dla zdających *po raz pierwszy*

Przedmiot	Przedmiot obowiązkowy na poziomie:			
	podstawowym		rozszerzonym	
	liczba	procent	liczba	procent
Język polski	42 840	93,45	3 001	6,55
Biologia	5 734	70,64	2 383	29,36
Chemia	474	45,45	569	54,55
Fizyka i astronomia	248	82,94	51	17,06
Geografia	14 870	90,46	1 568	9,54
Historia	2 213	71,11	899	28,89
Historia muzyki	115	75,66	37	24,34
Historia sztuki	148	39,78	224	60,22
Matematyka	5 376	66,78	2 674	33,22
Wiedza o społeczeństwie	7 023	86,99	1 050	13,01
Wiedza o tańcu	6	100	–	–
Informatyka	50	83,33	10	16,67
Język łaciński i kultura antyczna	8	53,33	7	46,67
Filozofia	6	60	4	40
Razem egzaminów	79 111	86,38	12 477	13,62

Tabela 14. Egzaminy obowiązkowe i dodatkowe z poszczególnych przedmiotów dla zdających *po raz kolejny*

Przedmiot	Przedmiot					
	obowiązkowy		dodatkowy		ogółem	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Język polski	596	100			596	100
Biologia	276	46,78	314	53,22	590	100
Chemia	31	4,27	695	95,73	726	100
Fizyka i astronomia	5	2,51	194	97,49	199	100
Geografia	534	83,44	106	16,56	640	100
Historia	43	28,48	108	71,52	151	100
Historia muzyki	–	–	3	100	3	100
Historia sztuki	12	30	28	70	40	100
Matematyka	270	67,33	131	32,67	401	100
Wiedza o społeczeństwie	448	70,66	186	29,34	634	100
Wiedza o tańcu	2	22,22	7	77,78	9	100
Informatyka	2	10,53	17	89,47	19	100
Język łaciński i kultura antyczna	–	–	1	100	1	100
Filozofia	–	–	11	100	11	100
Razem egzaminów	2 219	55,20	1 801	44,80	4 020	100

Tabela 15. Egzaminy na poziomie podstawowym i rozszerzonym z poszczególnych przedmiotów zdawane jako egzaminy obowiązkowe dla zdających *po raz kolejny*

Przedmiot	Przedmiot obowiązkowy na poziomie:			
	podstawowym		rozszerzonym	
	liczba	procent	liczba	procent
Język polski	584	97,99	12	2,01
Biologia	264	95,65	12	4,35
Chemia	20	64,52	11	35,48
Fizyka i astronomia	5	100	–	–
Geografia	532	99,63	2	0,37
Historia	38	88,37	5	11,63
Historia sztuki	9	75	3	25
Matematyka	246	91,11	24	8,89
Wiedza o społeczeństwie	438	97,77	10	2,23
Wiedza o tańcu	2	100	–	–
Informatyka	2	100	–	–
Razem egzaminów	2 140	96,44	79	3,56

Absolwenci klas dwujęzycznych, którzy wybrali przedmiot nauczany dwujęzycznie jako obowiązkowy, rozwiązywali dodatkowe zadania z tego przedmiotu w drugim języku nauczania. W przypadku przedmiotu nauczanego dwujęzycznie wybranego jako dodatkowy mogli także rozwiązywać zestaw zadań w języku obcym.

Tabela 16. Zdający *po raz pierwszy* rozwiązujący dodatkowe zadania w drugim języku nauczania z poszczególnych przedmiotów w części pisemnej

Przedmiot zdawany jako		Język obcy nowożytny będący drugim językiem nauczania			
		angielski	francuski	niemiecki	hiszpański
Biologia	obowiązkowy	14	11	8	–
	dodatkowy	–	1	3	–
Chemia	obowiązkowy	2	–	–	–
	dodatkowy	2	–	–	–
Fizyka i astronomia	dodatkowy	1	–	–	–
Geografia	obowiązkowy	10	2	–	7
	dodatkowy	5	–	–	–
Historia	obowiązkowy	6	16	2	5
	dodatkowy	1	–	3	–
Matematyka	obowiązkowy	15	33	6	–
	dodatkowy	6	–	–	–

Zdający ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi rozwiązywali zadania z zestawów egzaminacyjnych dostosowanych do rodzaju dysfunkcji.

Tabela 17. Zdający *po raz pierwszy*, którym dostosowano formę i warunki przeprowadzenia egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów

Przedmiot	Niesłyszący / słabo słyszący (A7)		Słabo widzący (A4)		Niewidomi (A6)	
	poziom podstawowy	poziom rozszerzony	poziom podstawowy	poziom rozszerzony	poziom podstawowy	poziom rozszerzony
Język polski	55	1	58	6	4	–
Język angielski	50	–	49	3	3	–
Język niemiecki	6	–	7	1	–	–
Język rosyjski	–	–	3	1	1	–
Biologia	–	–	19	3	1	–
Chemia	–	–	2	1	–	–
Fizyka i astronomia	–	–	–	1	–	–
Geografia	–	–	13	1	–	–
Historia	15	–	3	5	1	–
Informatyka	–	1	–	1	–	–
Matematyka	–	–	4	2	1	–
Wiedza o społeczeństwie	20	1	14	2	1	–

Laureaci i finaliści olimpiad przedmiotowych mają prawo do zwolnienia z egzaminu z danego przedmiotu i uzyskują najwyższy wynik 100% na wybranym poziomie z adnotacją na świadectwie o posiadanym tytule laureata lub finalisty olimpiady przedmiotowej. Wśród tegorocznych maturzystów w województwie śląskim tytuł laureata lub finalisty uzyskało 96 osób.

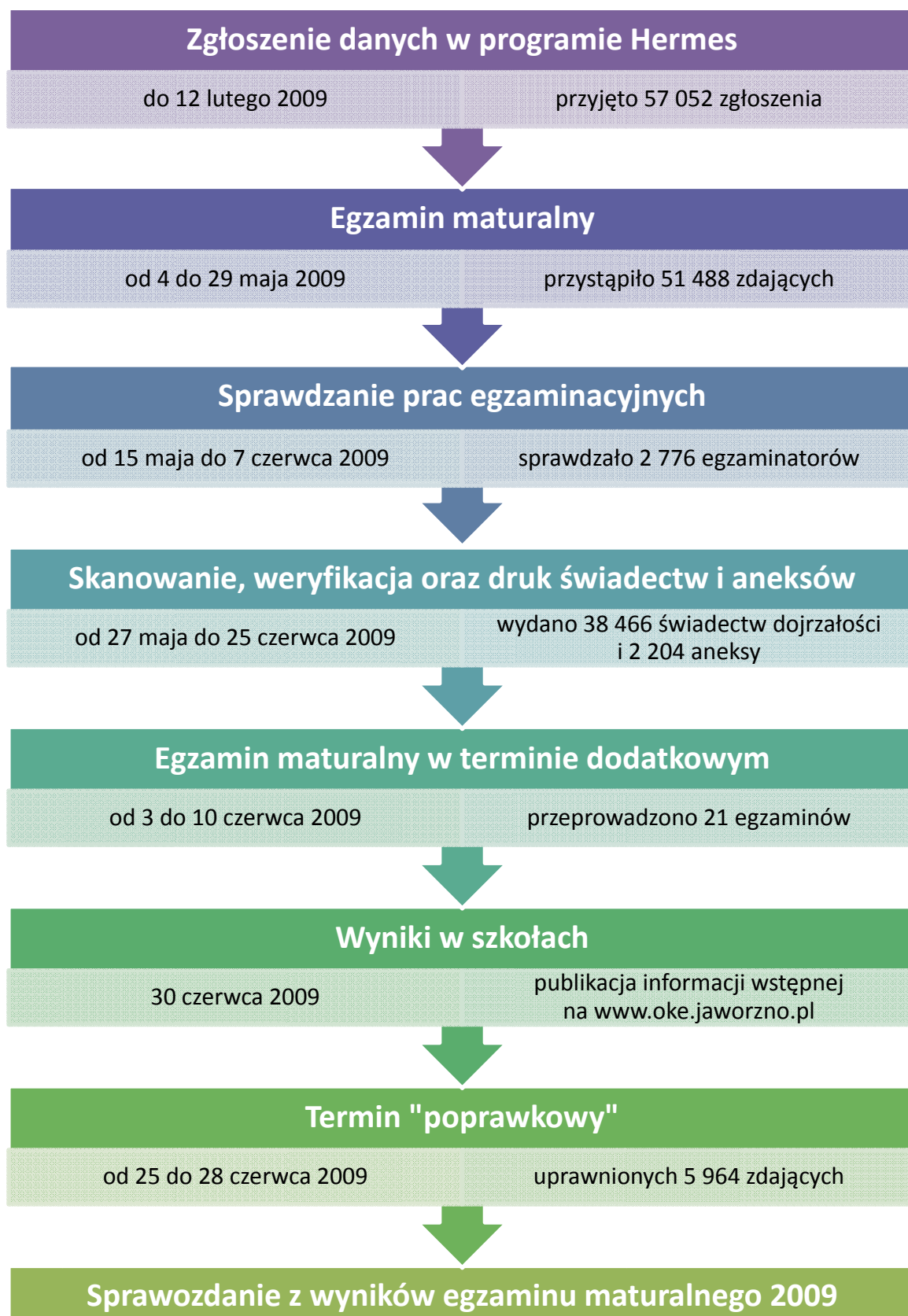
Tabela 18. Laureaci i finaliści olimpiad przedmiotowych wśród zdających *po raz pierwszy*

Przedmiot	Liczba laureatów / finalistów	Przedmiot	Liczba laureatów / finalistów
Język polski	11	Filozofia	11
Język angielski	5	Fizyka i astronomia	5
Język francuski	3	Geografia	7
Język niemiecki	4	Historia	1
Język rosyjski	1	Historia muzyki	9
Język łaciński i kultura antyczna	7	Historia sztuki	3
Biologia	3	Matematyka	9
Chemia	5	Wiedza o społeczeństwie	12

3. ORGANIZACJA I PRZEBIEG EGZAMINU MATURALNEGO 2009

Schemat 2. Etapy organizacji i przebiegu sesji egzaminacyjnej 2009

3.1. Przygotowanie przewodniczących szkolnych zespołów egzaminacyjnych

W dniach od 16 do 19 marca 2009 r. w ramach 6 spotkań pracownicy OKE przeszkolili przewodniczących zespołów egzaminacyjnych w szkołach ponadgimnazjalnych. W spotkaniach uczestniczyli także: przedstawiciele Kuratorium Oświaty, przedstawiciele Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i przedstawiciele organów prowadzących szkoły.

W trakcie spotkań przypomniano najważniejsze terminy i zadania, wynikające z Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w *sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych* (Dz.U. Nr 83, poz. 562, z późniejszymi zmianami), związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem egzaminów pisemnych oraz ustnych. Zapoznano także uczestników z zapisami w procedurach przeprowadzania egzaminu maturalnego w sesji wiosennej 2009 oraz zasadami: przygotowania przebiegu egzaminu, dokumentowania egzaminu oraz redystrybucji materiałów egzaminacyjnych.

3.2. Zbieranie danych o przystępujących do egzaminu maturalnego 2009

Uczniowie ostatniej klasy szkoły ponadgimnazjalnej, którzy zamierzali przystąpić do egzaminu maturalnego, składali przewodniczącemu szkolnego zespołu egzaminacyjnego deklaracje przystąpienia do egzaminu: wstępną do 30 września 2008 r., ostateczną – do 7 lutego 2009 r.

Dane o maturzystach przystępujących do egzaminu maturalnego w 2009 r. oraz ich wyborach przekazywane były przez dyrektorów szkół ponadgimnazjalnych do Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Jaworznie do 12 lutego 2009 r. przez *Serwis Dyrektorów*.

3.3. Terminarz i organizacja egzaminu maturalnego 2009

Dnia 27 kwietnia 2009 r. kurierzy dostarczyli do szkół przesyłki zawierające materiały egzaminacyjne do części ustnej egzaminu maturalnego z języków obcych, a także materiały do części pisemnej egzaminu.

W okresie od 4 do 18 maja 2009 r. w godzinach 5:00–7:30 kurierzy dostarczali do szkół przesyłki z materiałami egzaminacyjnymi. Nie odnotowano przypadków naruszenia przesyłek. Po egzaminach przewodniczący lub upoważnione przez nich osoby przekazywali prace maturzystów w specjalnych kopertach wraz z dokumentacją egzaminacyjną kurierom (w przypadku egzaminu rozpoczynającego się o godz. 9:00 – w dniu egzaminu w godz. 14:00–16:00, w przypadku egzaminu rozpoczynającego się o godz. 14:00 – w dniu następnym w godz. 14:00–16:00).

Część ustna egzaminu maturalnego w sesji wiosennej 2009 r. przeprowadzana była w szkołach w okresie od 4 do 29 maja według harmonogramów ustalonych przez przewodniczących zespołów egzaminacyjnych (dyrektorów szkół). Przewodniczący szkolnych zespołów egzaminacyjnych przesyłali wyniki części ustnej ze szkół w programie *Hermes* do 29 maja 2009 r. (korekty nadsyłało do 5 czerwca).

Część pisemna egzaminu maturalnego w sesji wiosennej 2009 r. została przeprowadzona w okresie od 4 do 21 maja. Egzaminy rozpoczynały się o godzinie 9:00 i 14:00 wg poniższego harmonogramu.

Tabela 19. Harmonogram części pisemnej egzaminu maturalnego w sesji wiosennej 2009 r.

Termin	Godzina	Przedmiot
4 maja (poniedziałek)	9:00	język polski
5 maja (wtorek)	9:00	język angielski i język angielski w klasach dwujęzycznych
6 maja (środa)	9:00	wiedza o społeczeństwie
	14:00	fizyka w języku obcym ⁷ , język włoski
7 maja (czwartek)	9:00	język niemiecki i język niemiecki w klasach dwujęzycznych
8 maja (piątek)	9:00	geografia
	14:00	język łaciński i kultura antyczna
11 maja (poniedziałek)	9:00	biologia
	14:00	wiedza o tańcu, matematyka w języku obcym
12 maja (wtorek)	9:00	historia
	14:00	chemia w języku obcym
13 maja (środa)	9:00	matematyka
	14:00	biologia w języku obcym, historia w języku obcym
14 maja (czwartek)	9:00	fizyka i astronomia
	14:00	historia sztuki
15 maja (piątek)	9:00	chemia
	14:00	historia muzyki, geografia w języku obcym
18 maja (poniedziałek)	9:00	język rosyjski
	14:00	kultura Hiszpanii ⁸
19 maja (wtorek)	9:00	język francuski i język francuski w klasach dwujęzycznych
20 maja (środa)	9:00	języki mniejszości narodowych, język kaszubski
	14:00	filozofia
21 maja (czwartek)	9:00	język hiszpański i język hiszpański w klasach dwujęzycznych
	14:00	informatyka

Dla absolwentów, którzy z przyczyn losowych lub zdrowotnych nie przystąpili do egzaminu w sesji majowej i uzyskali zgodę dyrektora OKE, został zorganizowany egzamin w **terminie dodatkowym** w dniach od 3 do 10 czerwca.

⁷ Arkusz w języku obcym z biologii, chemii, fizyki i astronomii, geografii, historii, matematyki rozwiązują absolwenci klas dwujęzycznych, w których przedmioty te były nauczane dwujęzycznie, i którzy wybrali dany przedmiot jako obowiązkowy lub, jeżeli go zadeklarowali, jako dodatkowy.

⁸ Przedmiot kultura Hiszpanii zdawany jest tylko przez tych absolwentów klas dwujęzycznych z językiem hiszpańskim, którzy ubiegają się o hiszpańskie świadectwo maturalne.

Tabela 20. Osoby przystępujące do poszczególnych egzaminów w części pisemnej w terminie dodatkowym

Termin	Godzina	Przedmiot	Liczba zdających poziom		Ogółem
			podstawowy	rozszerzony	
3 czerwca (środa)	09:00	język polski	33	2	35
	14:00	historia muzyki	2	–	2
4 czerwca (czwartek)	09:00	wiedza o społeczeństwie	11	3	–
	14:00	historia	2	4	6
5 czerwca (piątek)	09:00	język angielski	23	7	30
		język niemiecki	6	–	6
	14:00	język rosyjski	5	–	5
		język hiszpański	1	–	1
8 czerwca (poniedziałek)	09:00	matematyka	19	2	21
9 czerwca (wtorek)	09:00	biologia	12	2	14
	14:00	chemia	1	1	2
10 czerwca (środa)	09:00	geografia	22	1	23
	14:00	informatyka	–	1	1

Maturzyści, którzy przystąpili do egzaminów z wszystkich przedmiotów obowiązkowych w części ustnej i pisemnej, ale nie uzyskali 30% punktów z jednego egzaminu (5 964 osób), mogli przystąpić w sierpniu do **egzaminu poprawkowego** (25 sierpnia – egzamin pisemny, 24–28 sierpnia – egzamin ustny) z tego przedmiotu na tym samym poziomie, o ile złożyli do 7 lipca w macierzystej szkole oświadczenie o ponownym przystąpieniu do egzaminu.

Do egzaminu w sesji sierpniowej w części ustnej przystąpiło 821 (zadeklarowało przystąpienia 1 017 osób), a do pisemnej – 4 311 maturzystów (z 4 719, którzy zgłosili chęć przystąpienia do egzaminów pisemnych). Egzamin z języka polskiego w części ustnej zdawało 351 osób (z 459 zgłoszonych).

Tabela 21. Osoby przystępujące do poszczególnych egzaminów w terminie poprawkowym

Przedmiot	Poziom			
	podstawowy		rozszerzony	
	zgłoszonych	przystąpiło	zgłoszonych	przystąpiło
część ustna				
język angielski	425	363	7	6
język francuski	4	2		
język niemiecki	106	87		
język rosyjski	15	11		
część pisemna				
język polski	460	427		
język angielski	2 065	1877	3	3
język francuski ⁹	29	24		
język niemiecki	82	77		
język rosyjski	12	11		
język włoski	1	1		
biologia	457	417	40	38
chemia	14	9	27	23
fizyka i astronomia	39	36		

⁹ Ponadto egzamin z języka francuskiego na poziomie dwujęzycznym zdawały dwie osoby (jedna – w części ustnej i jedna – w pisemnej).

Przedmiot	Poziom			
	podstawowy		rozszerzony	
	zgłoszonych	przystąpiło	zgłoszonych	przystąpiło
geografia	219	202	20	20
historia	24	24	47	46
historia muzyki			1	1
historia sztuki	15	13	4	3
matematyka	766	694	58	56
wiedza o społeczeństwie	290	268	33	32
informatyka	7	6	4	2
filozofia	1	0		

3.4. Obserwacje egzaminu maturalnego w szkołach

W **części ustnej** egzaminu maturalnego pracownicy Kuratorium Oświaty i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Jaworznie obserwowali egzamin absolwentów ze 135 szkół. W 76 szkołach obserwowano egzamin ustny z języka polskiego, a w 59 szkołach – egzaminy z języków obcych nowożytnych.

Prawidłowość przebiegu **części pisemnej** egzaminu maturalnego sprawdzana była w 326 szkołach przez 332 upoważnione osoby.

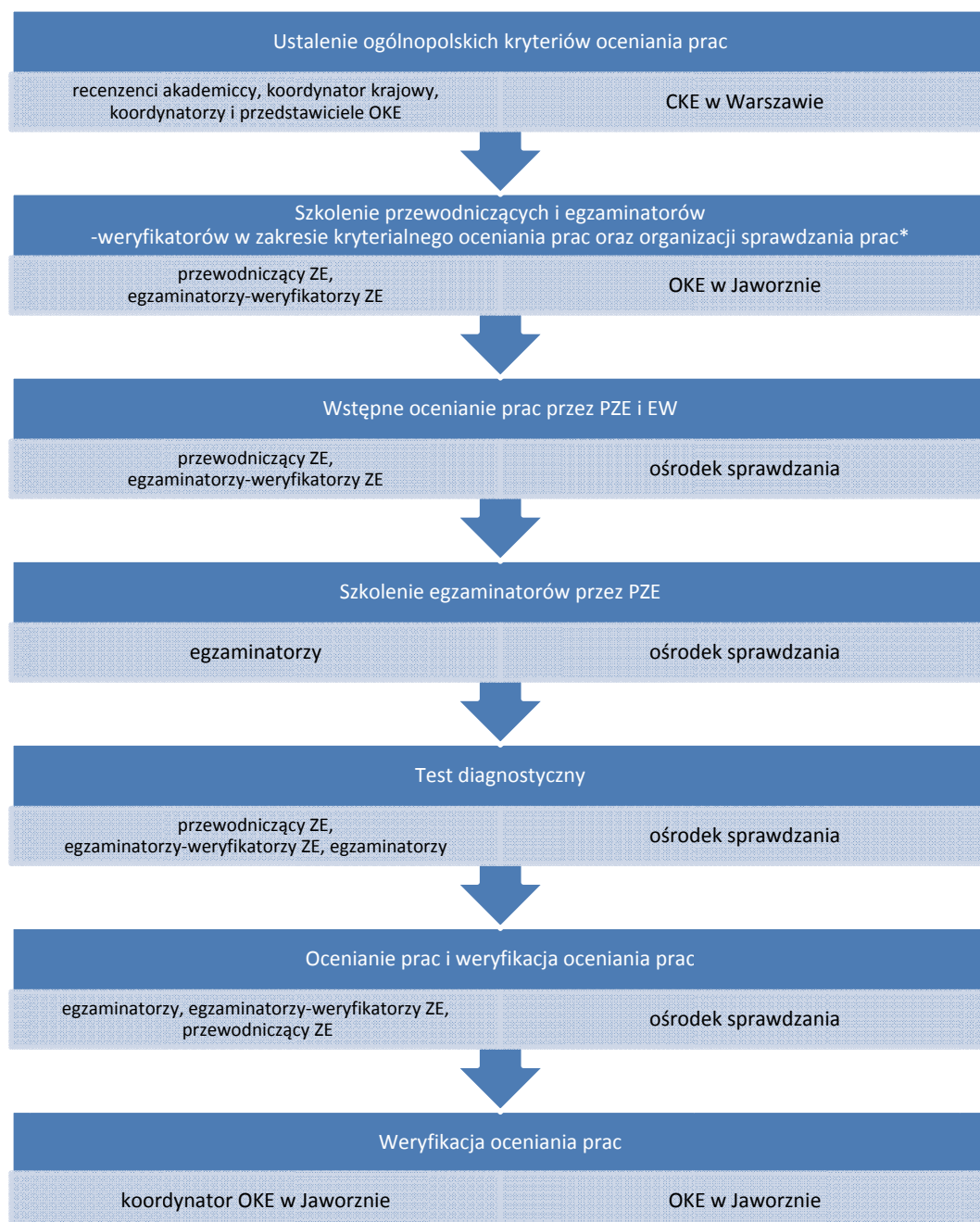
Tabela 22. Obserwacje egzaminów ustnych i pisemnych z poszczególnych przedmiotów

Przedmiot	Liczba szkół	Liczba obserwacji			
		ogółem	przedstawiciele KO	przedstawiciele organów prowadzących	przedstawiciele OKE
Część ustna					
język polski	76	248	223	–	25
język angielski	48	142	110	–	32
język niemiecki	8	22	15	–	7
język francuski	1	2	2	–	–
język rosyjski	2	4	4	–	–
Razem	135	418	354	–	64
Część pisemna					
język polski	100	102	87	12	3
język angielski	85	87	75	6	6
język niemiecki	10	10	8	2	–
język francuski	5	5	5	–	–
język rosyjski	7	7	7	–	–
język hiszpański	1	1	1	–	–
biologia	15	15	13	1	1
chemia	14	14	11	1	2
fizyka	6	6	6	–	–
geografia	37	38	32	4	2
historia	20	20	16	4	–
matematyka	9	9	7	2	–
wiedza o społeczeństwie	17	18	12	5	1
Razem	326	332	280	37	15

3.5. Sprawdzanie prac egzaminacyjnych

Prace maturalne z poszczególnych przedmiotów zostały sprawdzone w ośrodkach sprawdzania w okresie od 15 maja do 7 czerwca 2009 r., zgodnie z harmonogramem opracowanym przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.

Schemat 3. Etapy organizacji sprawdzania prac

*W szkoleniu w OKE w Jaworznie wzięło udział 159 przewodniczących i 473 egzaminatorów-weryfikatorów. Prace maturalne zostały sprawdzone przez 2 776 egzaminatorów, pracujących w 161 zespołach egzaminatorów.

Sprawdzanie prac przebiegało zgodnie z:

1. Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 sierpnia 2001 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (Dz.U. Nr 92, poz. 1020).
2. Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. z 2007 r. Nr 83, poz. 562, z późniejszymi zmianami).
3. Procedurami sprawdzania i oceniania prac sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego i maturalnego w 2009 r.

Tabela 23. Dane dotyczące sprawdzania prac maturalnych w zespołach egzaminatorów

Przedmiot ¹⁰	Liczba zespołów	Liczba przewodniczących	Liczba weryfikatorów	Liczba egzaminatorów	Liczba asystentów
Język polski	47	47	141	862	47
Język angielski	36	36	108	695	36
Język francuski	1	1	2	12	1
Język hiszpański	1	0	2	2	0
Język niemiecki	6	6	21	116	6
Język rosyjski	1	1	3	19	1
Język włoski	1	0	2	3	0
Biologia	12	12	36	186	12
Chemia	5	5	14	83	5
Fizyka i astronomia	2	2	6	31	2
Geografia	15	15	45	255	15
Historia	4	4	12	73	4
Historia muzyki	1	1	3	16	1
Historia sztuki	1	1	2	10	1
Informatyka	1	1	2	8	1
Matematyka	18	18	54	273	18
Wiedza o społeczeństwie	9	9	20	132	9
Razem	161	159	473	2776	159

¹⁰ Prace z: filozofii, języka łacińskiego i kultury antycznej, wiedzy o tańcu, prace z przedmiotów zdawanych w drugim języku nauczania, prace z języków obcych zdawanych dwujęzycznie (angielskiego, francuskiego, hiszpańskiego) oraz prace uczniów niesłyszących (prace z języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie i historii) były sprawdzane centralnie lub w innych komisjach. OKE w Jaworznie zorganizowała sprawdzanie centralne prac z: języka angielskiego dla niesłyszących, języka niemieckiego dla niesłyszących i historii muzyki.

3.6. Unieważnienia egzaminu maturalnego

Egzamin **unieważniono** maturzystom z następujących przyczyn:

- naruszenie przepisów przeprowadzenia egzaminu (przyznano dodatkowy termin egzaminu) – 24 zdającym,
- stwierdzenie niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych – 6 zdającym.

W 13 zgłoszonych przypadkach nie było podstaw do unieważnienia egzaminu maturalnego i wyrażenia zgody maturzystom na ponowne przystąpienie do egzaminu w dodatkowym terminie.

3.7. Komunikowanie wyników egzaminu w województwie śląskim

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna przekazała do szkół świadectwa dojrzałości wraz z ich odpisami oraz aneksami dla absolwentów podwyższających wyniki egzaminu, które zdający odebrali 30 czerwca 2009 r. Dyrektorzy szkół otrzymali także tabele z wynikami zdających poprzez *Serwis Dyrektorów Szkół Ponadgimnazjalnych*.

OKE przesłała wyniki maturzystów, którzy wyrazili na to zgodę, do Krajowego Rejestru Matur, z którego korzystają uczelnie wyższe podczas rekrutacji na pierwszy rok studiów. Zgodę na przekazanie wyników maturzysty wyraził w deklaracji.

Pełne sprawozdanie z przebiegu egzaminu maturalnego 2009 r. OKE w Jaworznie przekazuje: Ministerstwu Edukacji Narodowej, Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, Śląskiemu Kuratorowi Oświaty, delegaturom Kuratorium Oświaty, organom prowadzącym szkoły oraz dyrektorom szkół ponadgimnazjalnych w województwie śląskim. Do sprawozdań zostały dołączone:

- informacje o wynikach poszczególnych szkół ponadgimnazjalnych województwa – dla Śląskiego Kuratora Oświaty,
- informacje o wynikach szkół, znajdujących się na terenie danej delegatury – dla każdej delegatury Kuratorium Oświaty w Katowicach,
- informacje o wynikach szkół – dla jednostek samorządu terytorialnego,
- zestawienia wyników uzyskanych przez absolwentów danej szkoły – dla dyrektora każdej szkoły ponadgimnazjalnej.

4. INFORMACJE O WYNIKACH EGZAMINU MATURALNEGO 2009

4.1. Informacje o wydanych świadectwach dojrzałości i aneksach

Absolwent zdał egzamin maturalny, jeżeli w części ustnej i części pisemnej z każdego przedmiotu obowiązkowego otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania z egzaminu z danego przedmiotu.

Zdawalność egzaminu maturalnego dla wszystkich osób ubiegających się o świadectwo dojrzałości w sesji wiosennej 2009 r. wyniosła 78,85%, natomiast dla zdających egzamin po raz pierwszy – **81,18%**.

Tabela 24. Wydane świadectwa dojrzałości dla absolwentów zdających egzamin *po raz pierwszy* w poszczególnych typach szkół

Typ szkoły	Liczba zdających	Wydane świadectwa dojrzałości	
		liczba	procent
Liceum ogólnokształcące	26 682	24 372	91,34
Liceum profilowane	3 620	2 286	63,15
Liceum uzupełniające	1 063	437	41,11
Technikum	13 942	10 007	71,78
Technikum uzupełniające	654	210	32,11
Ogółem	45 961	37 312	81,18

Tabela 25. Wydane świadectwa dojrzałości dla absolwentów *z lat ubiegłych* w poszczególnych typach szkół

Typ szkoły	liczba zdających	Wydane świadectwa dojrzałości	
		liczba	procent
Liceum ogólnokształcące	825	401	48,61
Liceum profilowane	655	253	38,63
Liceum uzupełniające	108	32	29,63
Technikum	1 095	422	38,54
Technikum uzupełniające	141	46	32,62
Ogółem	2 824	1 154	40,86

Ogółem **wydano 38 466 świadectw dojrzałości** dla zdających egzamin maturalny po raz pierwszy i absolwentów z lat ubiegłych. Wydano także **2 204 aneksy**¹¹ do świadectw maturalnych otrzymanych w poprzednich latach.

¹¹ O aneksy do świadectw dojrzałości ubiegały się osoby, które chciały poprawić swój wynik z poprzednich sesji lub zdać dodatkowy przedmiot.

4.2. Zdawalność egzaminów w części ustnej dla absolwentów 2009

4.2.1. Język polski

Do obowiązkowego egzaminu z języka polskiego w części ustnej przystąpiło 44 991 zdających po raz pierwszy. Egzamin zdało **43 911** maturzystów, co stanowi **97,60%**.

4.2.2. Języki obce nowożytne

Tabela 26. Zdawalność egzaminów z języków obcych nowożytnych w części ustnej

Przedmiot	Liczba zdających	Zdali	Procent
Język angielski	38 208	36 539	95,63
Język niemiecki	5 268	4 992	94,76
Język francuski	509	486	95,48
Język rosyjski	1 034	990	95,74
Język włoski	82	80	97,56
Język hiszpański	64	62	96,88

Tabela 27. Zdawalność egzaminów z języków obcych nowożytnych w części ustnej z uwzględnieniem poziomu zdawania

Przedmiot	Poziom podstawowy			Poziom rozszerzony			Poziom dwujęzyczny		
	liczba zdających	zdali		liczba zdających	zdali		liczba zdających	zdali	
		liczba	procent		liczba	procent		liczba	procent
Język angielski	36 154	34 493	95,41	1 870	1 862	99,57	184	184	100
Język niemiecki	4 997	4 721	94,48	236	236	100	35	35	100
Język francuski	418	396	94,74	28	28	100	63	62	98,41
Język rosyjski	1 023	979	95,70	11	11	100			
Język włoski	74	72	97,30	8	8	100			
Język hiszpański	39	37	94,87	1	1	100	24	24	100

W części ustnej egzaminu z języków obcych nowożytnych zdawalność jest bardzo wysoka, wykraczająca ponad 90%, a w przypadku poziomu rozszerzonego i dwujęzycznego – osiąga często wartość 100%.

4.3. Zdawalność egzaminów w części pisemnej dla absolwentów 2009

Do egzaminu z języka polskiego w części pisemnej przystąpiło 45 841 zdających egzamin po raz pierwszy. Egzamin zdało **44 168** maturzystów, co stanowi **96,35%**.

Tabela 28. Zdawalność egzaminów z poszczególnych przedmiotów w części pisemnej

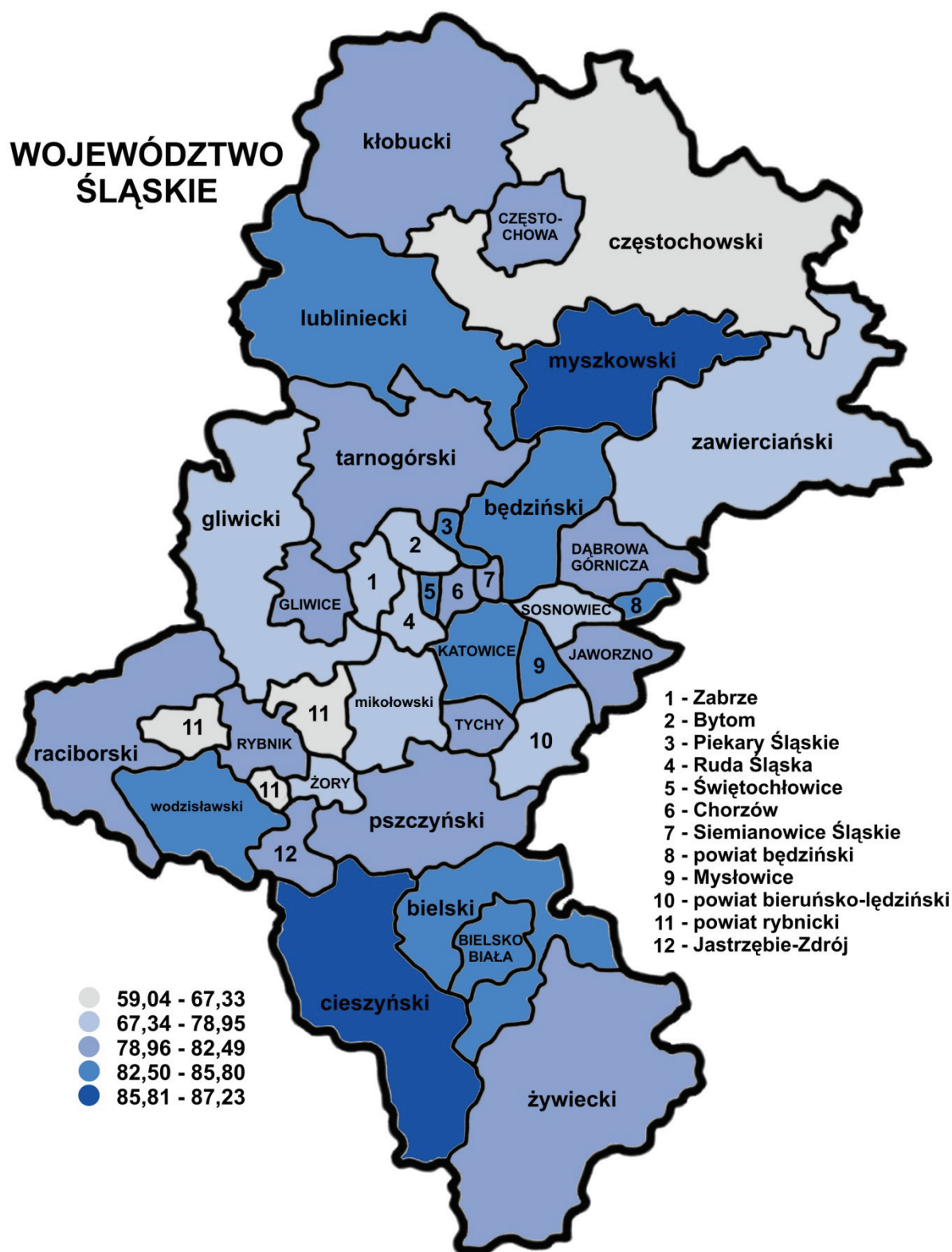
Przedmiot	Liczba zdających	Zdali	Procent
Język angielski	38 715	34 692	89,61
Język niemiecki	5 356	5 104	95,29
Język francuski	507	461	90,93
Język rosyjski	1 041	1 003	96,35
Język włoski	82	81	98,78
Język hiszpański	65	63	96,92
Biologia	8 117	7 249	89,31
Chemia	1 043	995	95,40
Fizyka	299	255	85,28
Geografia	16 438	15 718	95,62
Historia	3 112	3 007	96,63
Historia muzyki	152	150	98,68
Historia sztuki	372	351	94,35
Matematyka	8 050	7 117	88,41
Wiedza o społeczeństwie	8 073	7 315	90,61
Wiedza o tańcu	6	6	100
Filozofia	10	9	90
Informatyka	60	45	75
Język łaciński i kultura antyczna	15	15	100

Wiedza o tańcu oraz język łaciński i kultura antyczna mają 100-procentową zdawalność – nie należy jednak przeceniać tej wartości ze względu na małą liczbę zdających egzaminy z tych przedmiotów. Najwyższą zdawalność w przypadku egzaminów, do których przystąpiła liczna grupa maturzystów (przynajmniej 1000), mają: język rosyjski, geografia, chemia i język niemiecki.

Tabela 29. Zdawalność egzaminów z poszczególnych przedmiotów w części pisemnej z uwzględnieniem poziomu zdawania

Przedmiot	Poziom podstawowy			Poziom rozszerzony			Poziom dwujęzyczny		
	liczba zdających	zdali		liczba zdających	zdali		liczba zdających	liczba	procent
Język polski	42 840	41 167	96,09	3 001	3 001	100			
Język angielski	34 322	30 306	88,30	4 209	4 202	99,83	184	184	100
Język niemiecki	4 981	4 729	94,94	340	340	100	35	35	100
Język francuski	398	353	88,69	46	46	100	63	62	98,41
Język rosyjski	1 026	988	96,30	15	15	100			
Język włoski	75	74	98,67	7	7	100			
Język hiszpański	40	38	95	1	1	100	24	24	100
Biologia	5 734	4 905	85,54	2 383	2 344	98,36			
Chemia	474	446	94,09	569	549	96,49			
Fizyka	248	204	82,26	51	51	100			
Geografia	14 870	14 171	95,30	1 568	1 547	98,66			
Historia	2 213	2 156	97,42	899	851	94,66			
Historia muzyki	115	114	99,13	37	36	97,30			
Historia sztuki	148	131	88,51	224	220	98,21			
Matematyka	5 376	4 495	83,61	2 674	2 622	98,06			
Wiedza o społeczeństwie	7 023	6 300	89,71	1 050	1 015	96,67			
Wiedza o tańcu	6	6	100	–	–	–			
Filozofia	6	5	83,33	4	4	100			
Informatyka	50	40	80	10	5	50			
Język łaciński i kultura antyczna	8	8	100	7	7	100			

Mapa 1. Zdawalność w procentach w powiatach województwa śląskiego

W celu uporządkowania procentowej zdawalności egzaminu maturalnego zastosowano pięciostopniową skalę znormalizowaną: zdawalność w poszczególnych powiatach została uporządkowana rosnąco i podzielona na 5 grup zgodnie z zasadą – I grupa to 7% powiatów z najniższą zdawalnością, II grupa – 24%, III – 38%, IV – 24%, V – 7% powiatów.

Tabela 30. Zdawalność w poszczególnych powiatach województwa śląskiego

Lp.	Powiat	Liczba zdających	Zdający, którzy ze wszystkich egzaminów obowiązkowych uzyskali co najmniej 30% i otrzymali świadectwo dojrzałości	
			liczba	procent
1.	będziński	871	724	83,12
2.	bielski	702	582	82,91
3.	Bielsko-Biała	3 024	2 592	85,71
4.	bieruńsko-lędzki	401	313	78,05
5.	Bytom	1 601	1 256	78,45
6.	Chorzów	1 462	1 206	82,49
7.	cieszyński	1 629	1 421	87,23
8.	Częstochowa	4 372	3 595	82,23
9.	częstochowski	188	111	59,04
10.	Dąbrowa Górnicza	1 464	1 184	80,87
11.	Gliwice	2 410	1 941	80,54
12.	gliwicki	436	315	72,25
13.	Jastrzębie-Zdrój	1 144	908	79,37
14.	Jaworzno	1 049	865	82,46
15.	Katowice	3 759	3 105	82,60
16.	kłobucki	481	390	81,08
17.	lubliniecki	585	496	84,79
18.	mikołowski	849	652	76,80
19.	Mysłowice	531	449	84,56
20.	myszkowski	603	522	86,57
21.	Piekary Śląskie	366	313	85,52
22.	pszczyński	802	653	81,42
23.	raciborski	1 094	892	81,54
24.	Ruda Śląska	1 149	879	76,50
25.	rybnicki	202	136	67,33
26.	Rybnik	1 652	1353	81,90
27.	Siemianowice Śląskie	430	343	79,77
28.	Sosnowiec	2 089	1 609	77,02
29.	Świętochłowice	250	208	83,20
30.	tarnogórski	1 823	1 458	79,98
31.	Tychy	1 501	1 229	81,88
32.	wodzisławski	1 543	1 275	82,63
33.	Zabrze	1 790	1 409	78,72
34.	zawierciański	1 278	1 009	78,95
35.	Żory	768	597	77,73
36.	żywiecki	1 663	1 322	79,49
Razem		45 961	37 312	81,18

W tabeli 30. zaznaczono powiaty z najniższym i najwyższym procentem osób, które uzyskały świadectwo dojrzałości. Przy przeprowadzaniu porównań należy pamiętać, by brać pod uwagę liczbę przystępujących do egzaminu maturalnego w danym mieście czy powiecie, a także dominujący tam typ szkół – co obrazuje tabela 31.

Tabela 31. Zdawalność w powiatach województw śląskiego z uwzględnieniem typów szkół

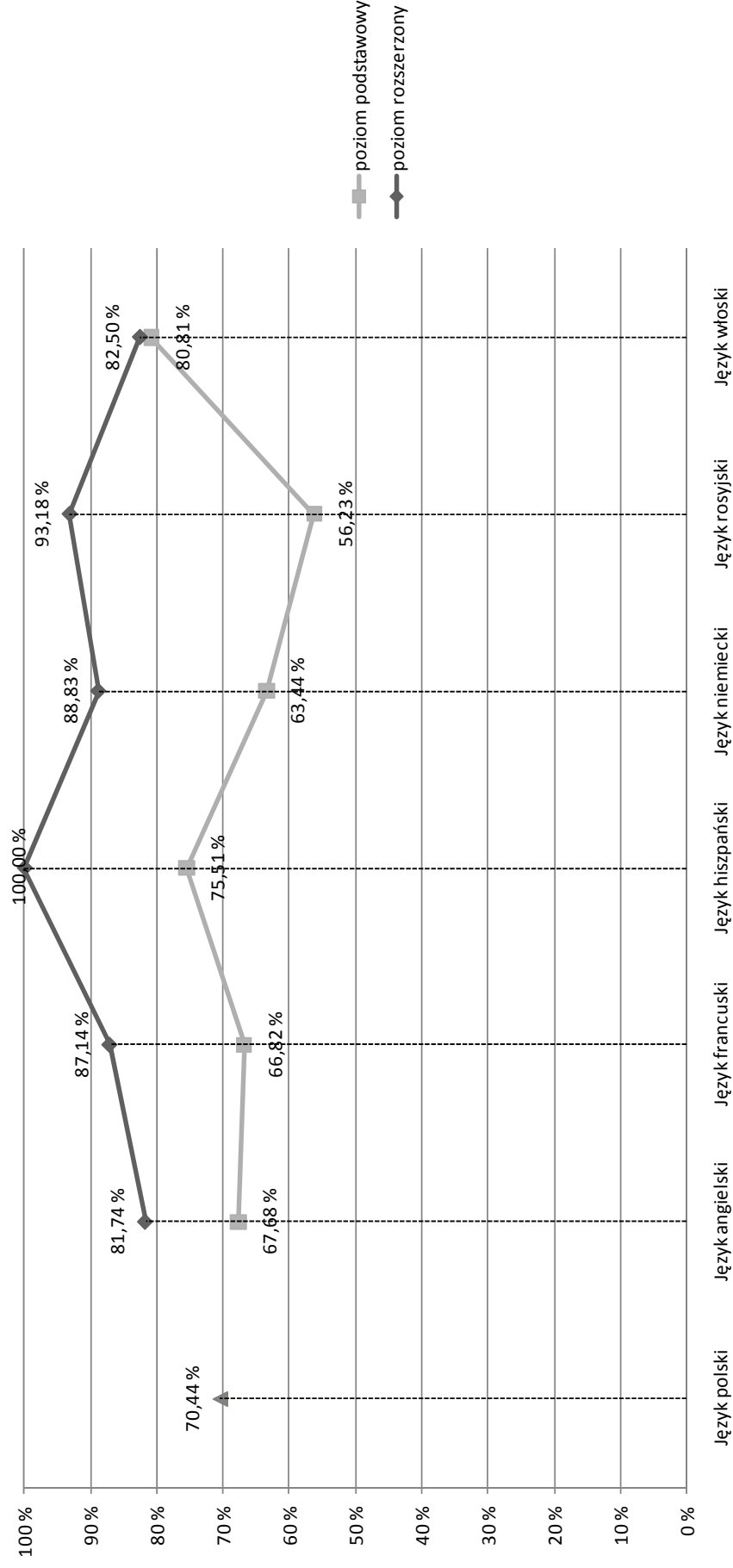
Lp.	Powiat	Liczba zdających					Zdający, którzy ze wszystkich egzaminów obowiązkowych uzyskali co najmniej 30% i otrzymali świadectwo dojrzałości									
							liczba					procent				
		LO	LP	LU	T	TU	LO	LP	LU	T	TU	LO	LP	LU	T	TU
1.	będziński	672	7	–	178	14	607	3	–	107	7	90,3	42,9	–	60,1	50
2.	bielski	489	–	–	209	4	443	–	–	138	1	90,6	–	–	66	25
3.	Bielsko-Biała	1 793	238	88	880	25	1 685	161	35	706	8	94,0	67,6	39,8	80,2	32,0
4.	bieruńsko-lędziński	221	–	–	170	10	206	–	–	105	2	93,2	–	–	61,8	20
5.	Bytom	877	205	52	430	37	783	106	25	326	16	89,3	51,7	48,1	75,8	43,2
6.	Chorzów	894	118	60	389	1	813	73	25	295	0	90,9	61,9	41,7	75,8	0
7.	cieszyński	881	91	21	623	13	849	67	8	492	5	96,4	73,6	38,1	79	38,5
8.	Częstochowa	3 012	152	40	1 123	45	2 698	109	18	756	14	89,6	71,7	45	67,3	31,1
9.	częstochowski	98	–	5	85	–	76	–	3	32	–	77,6	–	60	37,6	–
10.	Dąbrowa Górnicza	946	90	20	403	5	872	55	12	245	0	92,2	61,1	60	60,8	0
11.	Gliwice	1 410	249	101	573	77	1 294	156	31	432	28	91,8	62,7	30,7	75,4	36,4
12.	gliwicki	253	115	11	57	–	219	58	3	35	–	86,6	50,4	27,3	61,4	–
13.	Jastrzębie-Zdrój	603	102	21	385	33	542	51	11	291	13	89,9	50	52,4	75,6	39,4
14.	Jaworzno	543	107	17	375	7	501	66	15	283	0	92,3	61,7	88,2	75,5	0
15.	Katowice	2 270	60	90	1 284	55	2 056	38	41	953	17	90,6	63,3	45,6	74,2	30,9
16.	kłobucki	278	–	7	196	–	247	–	3	140	–	88,8	–	42,9	71,4	–
17.	lubliniecki	346	30	4	199	6	330	24	0	140	2	95,4	80	0	70,4	33,3
18.	mikołowski	460	77	27	267	18	433	46	3	165	5	94,1	59,7	11,1	61,8	27,8
19.	Mysłowice	341	92	18	74	6	326	62	8	53	0	95,6	67,4	44,4	71,6	0
20.	myszkowski	356	15	10	217	5	341	12	9	159	1	95,8	80	90	73,3	20
21.	Piekary Śląskie	190	10	6	160	–	176	7	4	126	–	92,6	70	66,7	78,8	–
22.	pszczyński	522	57	7	202	14	483	43	2	120	5	92,5	75,4	28,6	59,4	35,7
23.	raciborski	542	137	24	369	22	508	99	9	266	10	93,7	72,3	37,5	72,1	45,5
24.	Ruda Śląska	485	86	23	550	5	439	57	9	373	1	90,5	66,3	39,1	67,8	20
25.	rybnicki	82	27	7	86	–	68	9	0	59	–	82,9	33,3	0	68,6	–
26.	Rybnik	1 023	499	89	–	41	949	365	28	–	11	92,8	73,1	31,5	–	26,8
27.	Siemianowice Śląskie	245	31	15	139	–	209	21	5	108	–	85,3	67,7	33,3	77,7	–
28.	Sosnowiec	1 239	101	60	669	20	1 081	65	18	438	7	87,2	64,4	30	65,5	35
29.	Świętochłowice	209	15	11	11	4	188	4	9	6	1	90	26,7	81,8	54,5	25
30.	tarnogórski	849	58	–	831	85	779	40	–	611	28	91,8	69	–	73,5	32,9
31.	Tychy	938	80	48	431	4	870	38	21	299	1	92,8	47,5	43,8	69,4	25
32.	wodzisławski	704	283	28	508	20	670	158	17	426	4	95,2	55,8	60,7	83,9	20
33.	Zabrze	993	242	79	449	27	911	148	41	303	6	91,7	61,2	51,9	67,5	22,2
34.	zawierciański	807	80	–	382	9	724	37	–	244	4	89,7	46,3	–	63,9	44,4
35.	Żory	363	72	23	274	36	351	38	7	189	12	96,7	52,8	30,4	69	33,3
36.	żywiecki	748	94	51	764	6	648	70	17	586	1	86,6	74,5	33,3	76,7	16,7
Razem		26 682	3 620	1 063	13 942	654	24 375	2 286	437	10 007	210	91,4	63,1	41,1	71,8	32,1

W tabeli wyróżniono te typy szkół w danym powiecie czy mieście, w którym żaden z przystępujących nie otrzymał świadectwa dojrzałości, oraz te, gdzie zdawalność w danym typie szkół była najwyższa. Analizując procentowy wskaźnik zdawalności, należy zwrócić uwagę na liczbę zdających. Wskaźnik ten nie pozwala na wyciągnięcie wniosków o poziomie kształcenia w stosunku do powiatów z małą liczbą zdających w danym typie szkoły.

Duży wpływ osiągany wskaźnik ma też struktura kształcenia ponadgimnazjalnego na danym terenie, a zwłaszcza procent uczniów w liceach ogólnokształcących w stosunku do liczby uczniów z innych typów szkół.

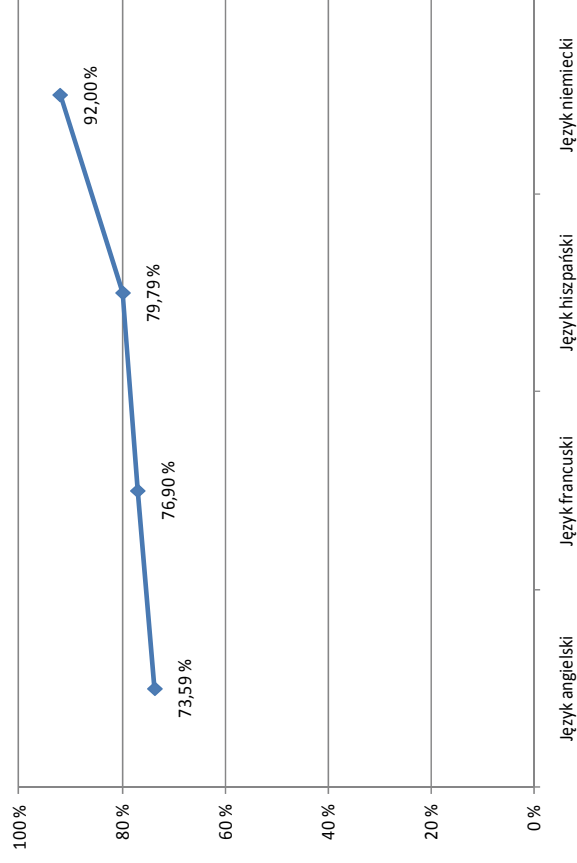
4.4. Średnie wyniki egzamininów absolwentów 2009

Wykres 7. Średnie wyniki uzyskane w części ustnej egzamininów z języka polskiego i języków obcych nowożytnych zdawanych jako przedmioty obowiązkowe

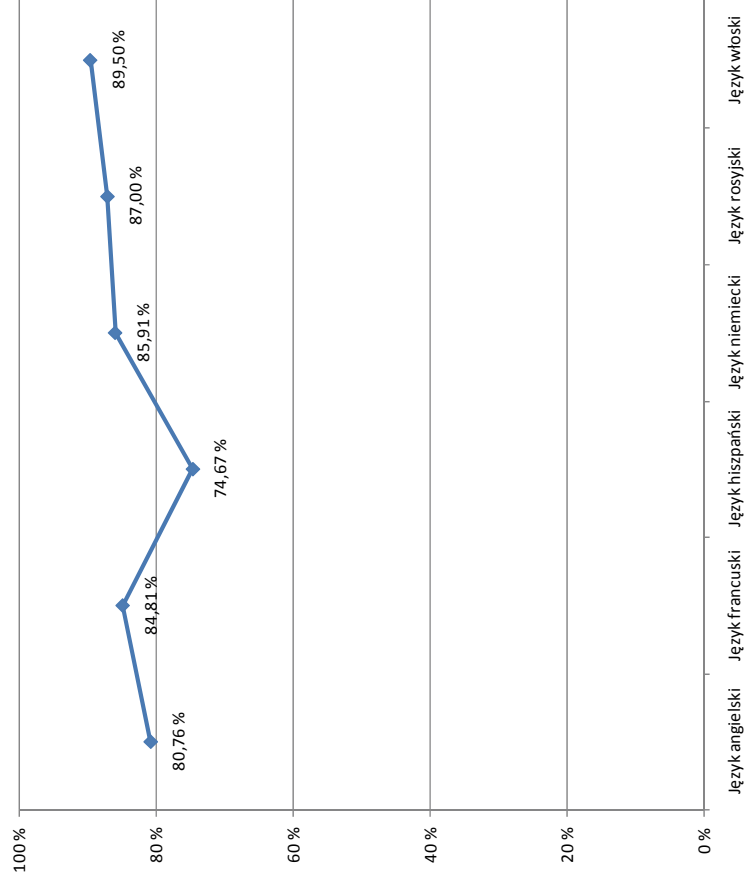

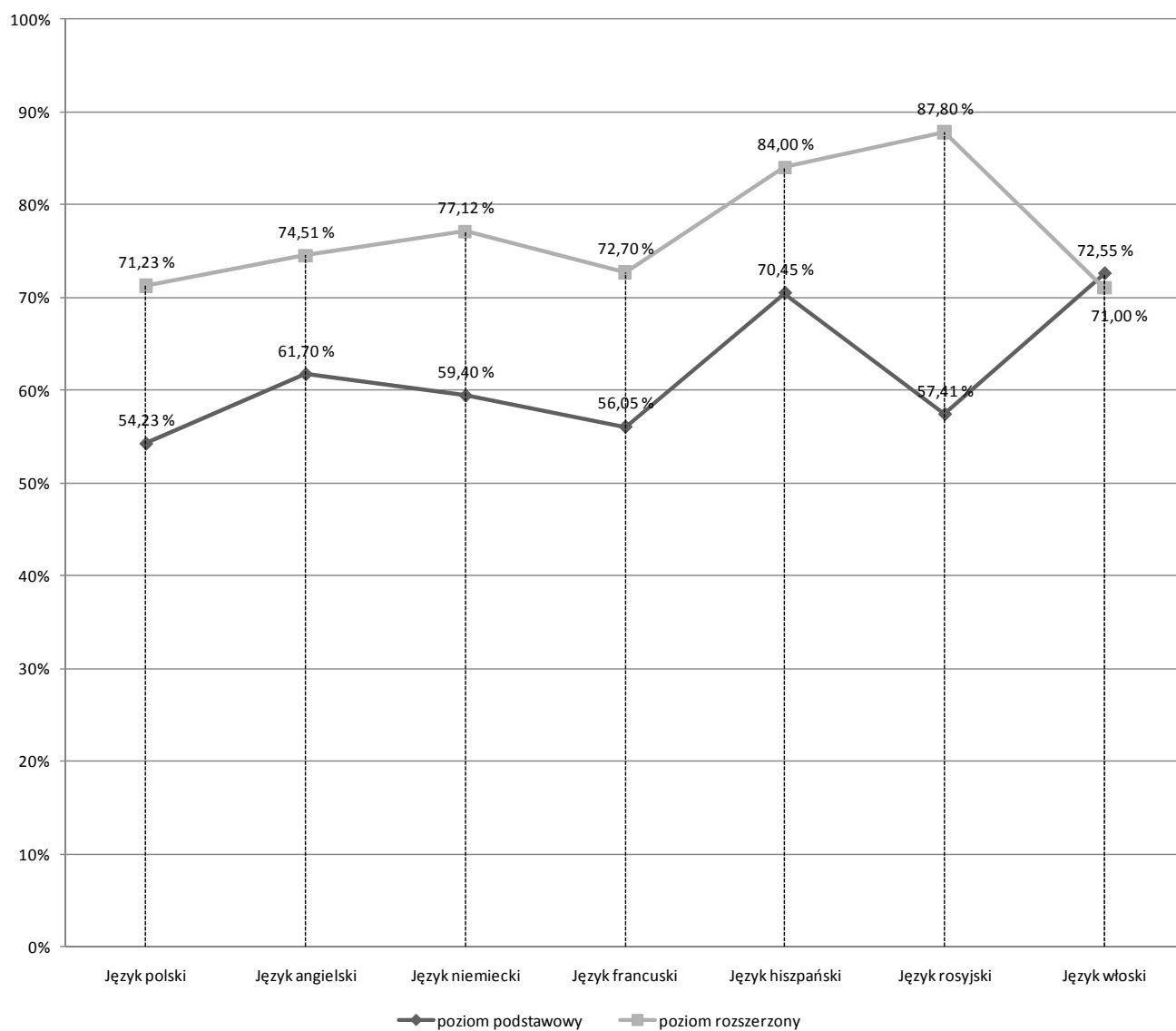
Wykres 8. Średnie wyniki uzyskane w części ustnej egzaminów z języków obcych nowożytnych na poziomie dwujęzycznym zdawanych jako przedmioty obowiązkowe

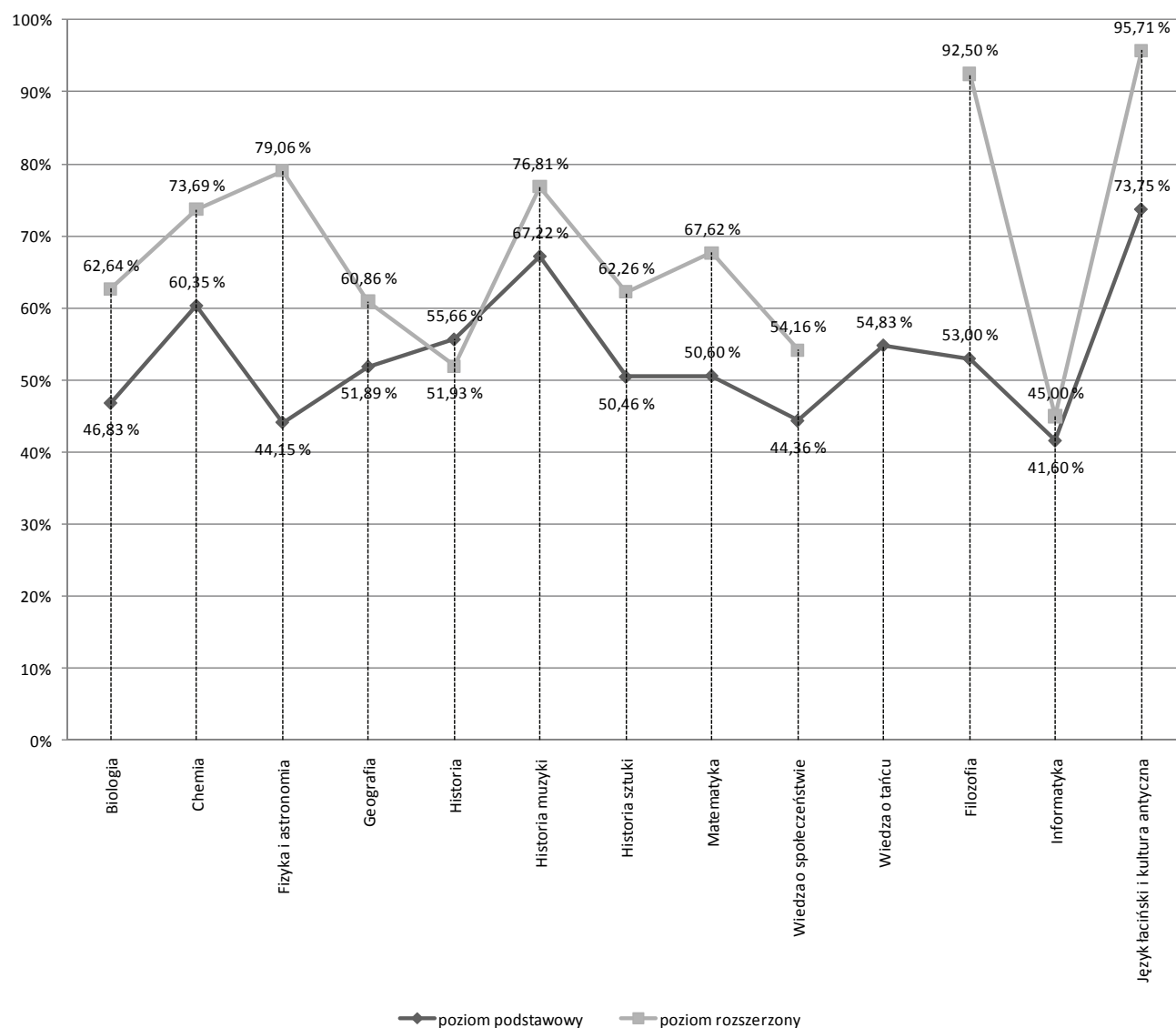
Wykres 9. Średnie wyniki uzyskane w części ustnej egzaminów z języków obcych nowożytnych zdawanych jako przedmioty dodatkowe

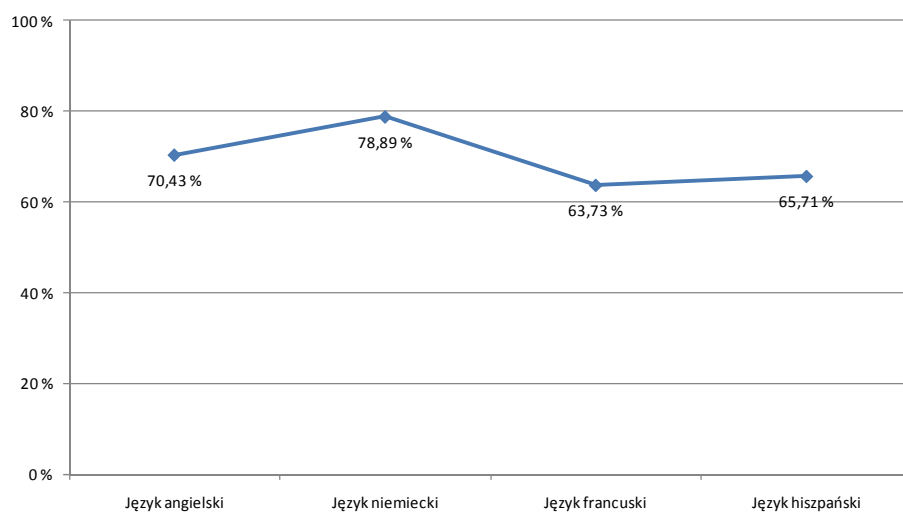
Wykres 10a. Średnie wyniki uzyskane w części pisemnej języka polskiego i języków obcych zdawanych jako przedmioty obowiązkowe

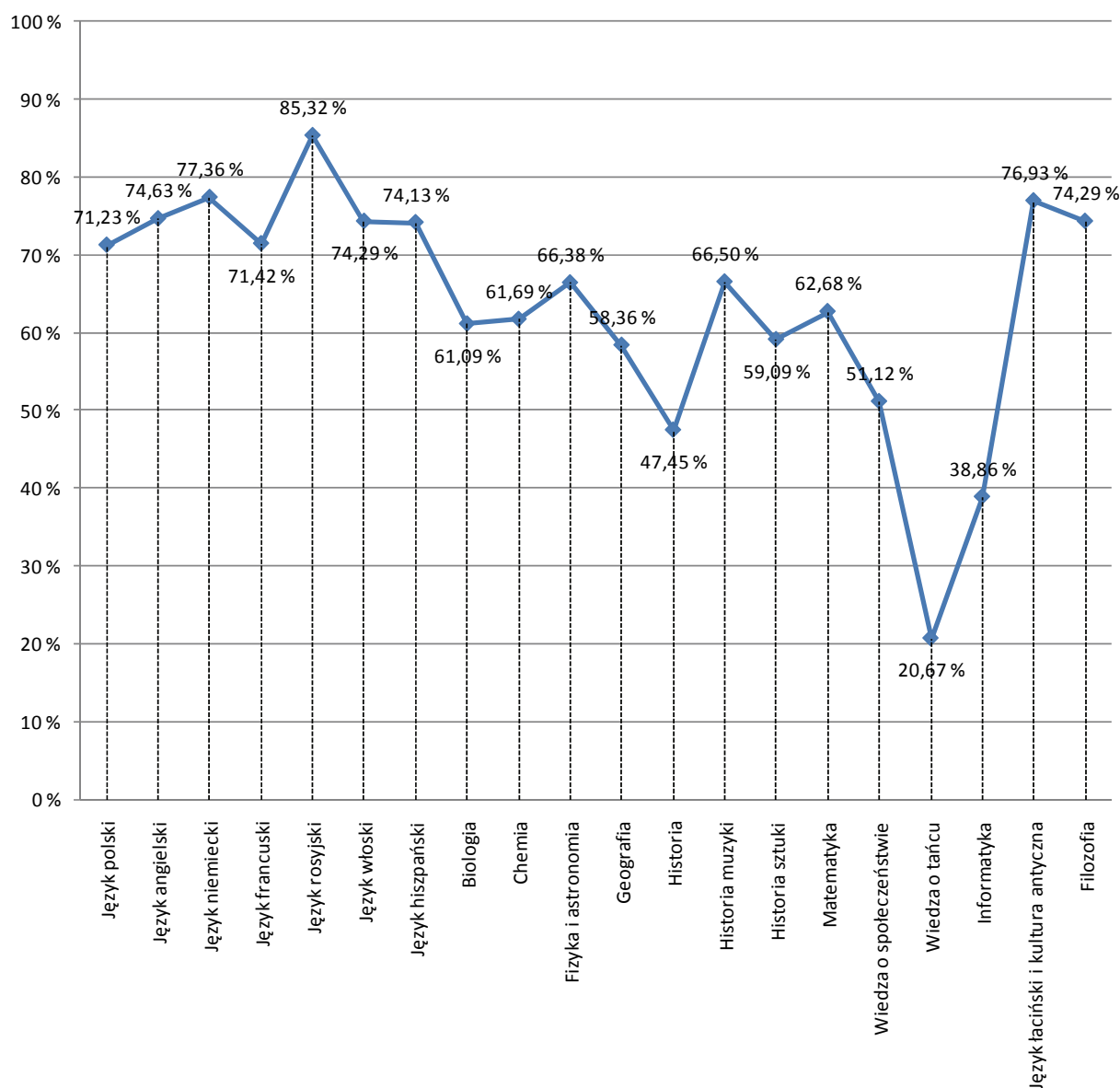
Wykres 10b. Średnie wyniki uzyskane w części pisemnej egzaminów z przedmiotów obowiązkowych

Wykres 11. Średnie wyniki uzyskane w części pisemnej z języków obcych nowożytnych zdawanych na poziomie dwujęzycznym

Wykres 12. Średnie wyniki uzyskane przez tegorocznych absolwentów w części pisemnej egzaminu – poziom rozszerzony (przedmiot obowiązkowy i dodatkowy)

Wykres 13. Średnie wyniki uzyskane w części pisemnej egzaminów zdawanych jako dodatkowe

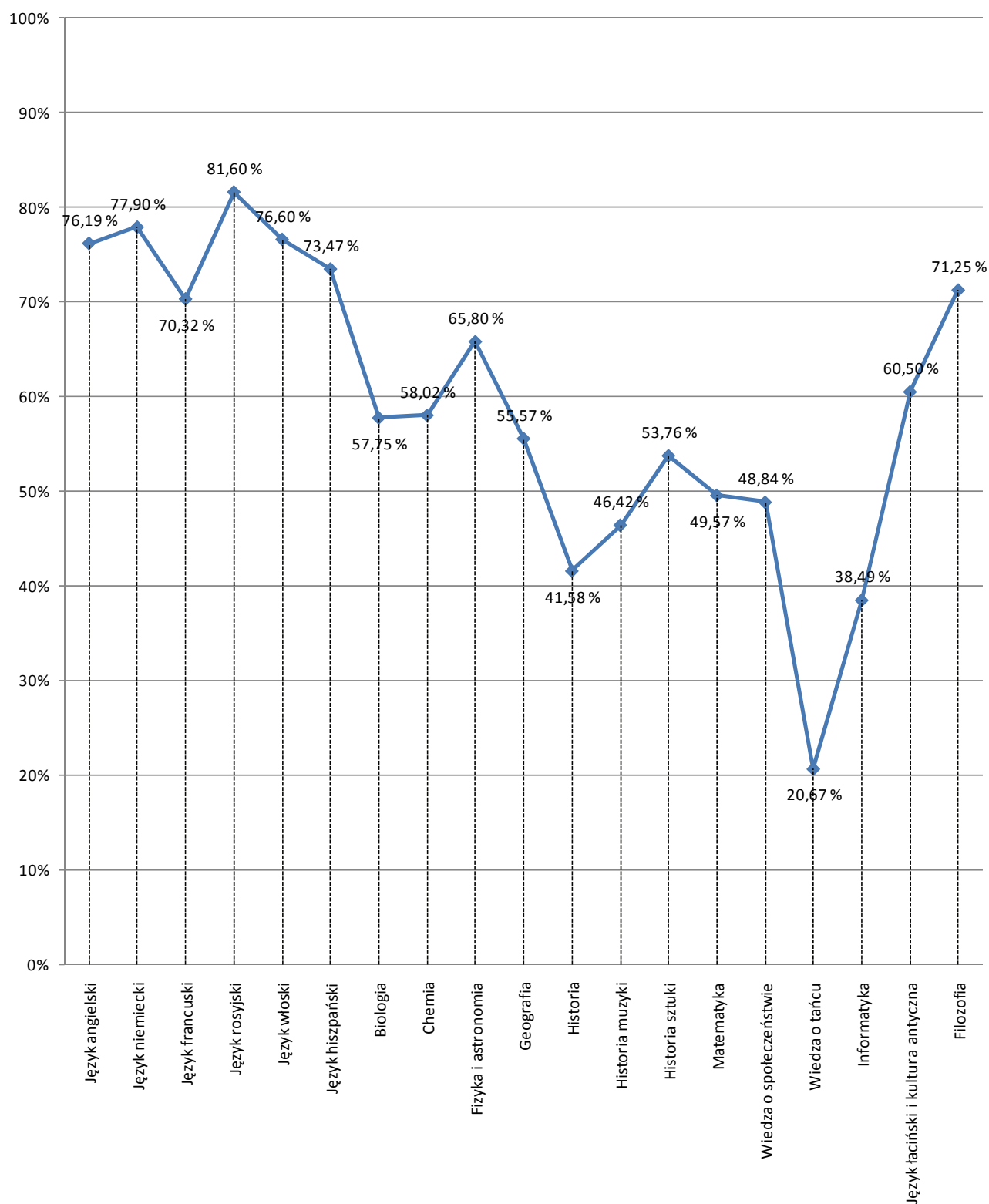

Tabela 32. Średnie wyniki w procentach uzyskane z języka polskiego w części ustnej egzaminu w różnych typach szkół

Typ szkoły	Średnia arytmetyczna z języka polskiego
Liceum ogólnokształcące	75,54
Liceum profilowane	59,61
Liceum uzupełniające	59,54
Technikum	64,61
Technikum uzupełniające	55,65
Wszyscy absolwenci	70,44

Tabela 33. Średnie wyniki w procentach uzyskane z języków obcych nowożytnych w części ustnej egzaminu w różnych typach szkół

Przedmiot	Przedmiot obowiązkowy												Przedmiot dodatkowy zdawany na poziomie rozszerzonym			
	poziom podstawowy						poziom rozszerzony						poziom dwujęzyczny		LO	
	LO	LP	LU	T	TU	LO	LO	LP	LU	T	TU	LO	LO	LP	LU	T
Język angielski	74,85	54,67	41,73	59,85	39,60	82,56	82,56	67,74	75	72,33	65	73,59	81,36	35	–	75
Język niemiecki	71,99	54,70	49,73	56,69	41,07	88,87	88,87	85	–	90,14	–	92	85,43	100	–	87,06
Język francuski	76,37	51,51	28	51,03	29	87,14	–	–	–	–	–	76,90	84,81	–	–	–
Język rosyjski	64,77	55,33	51,31	53,30	45	92,50	92,50	100	–	–	–	–	92,14	–	–	75
Język włoski	82,33	95	79,09	48,33	–	–	–	82,50	–	–	–	–	89,50	–	–	–
Język hiszpański	81,36	60	–	20	40	100	100	–	–	–	–	79,79	78,21	–	25	–

Tabela 34. Średnie wyniki w procentach uzyskane z poszczególnych przedmiotów w części pisemnej egzaminu w różnych typach szkół*

Przedmiot	Przedmiot obowiązkowy										Przedmiot dodatkowy zdawany na poziomie rozszerzonym						
	poziom podstawowy					poziom rozszerzony											
	LO	LP	LU	T	TU	LO	LP	LU	T	TU	LO	LO	LP	LU	T	TU	
Język polski	59,26	47,15	41,23	49,21	37,84	71,45	64,42	54	61	–							
Język angielski	70,49	48,49	32,48	53,10	34,35	74,86	64,12	56	69,04	50	70,43	76,56	49,50	–	70,67	–	
Język niemiecki	68,12	51,04	45,32	53,09	38,11	76,93	74,23	76	79,58	–	78,89	78,25	65,50	–	78,17	–	
Język francuski	64,25	44,54	27,40	42	19,56	72,87	65	–	–	–	63,73	70,32	–	–	–	–	
Język rosyjski	65,21	57,68	53,44	54,15	46,78	88,29	81	–	–	–		86,71	–	–	69,67	–	
Język włoski	76,28	78	58,45	47,67	–	71	–	–	–	–		76,60	–	–	–	–	
Język hiszpański	74,41	55,67	–	32	57	84	–	–	–	–	65,71	75,71	–	42	–	–	
Biologia	51,39	37,75	29,21	42,44	28,89	62,92	34	–	45,80	–		59,03	39,63	11,67	38,39	20,83	
Chemia	64,81	44,26	30	49,90	45	73,94	–	–	69	28		58,77	10	–	35,04		
Fizyka i astronomia	50,32	23	24	33,51	8	80,29	–	–	59,33	–		66,40	25	–	53,51	–	
Geografia	56,23	45,89	43,35	51,11	40,38	61,47	46,33	52	53,34	52		57,11	37,81	18,33	47,16	–	
Historia	57,78	42,84	43,64	48,57	42,50	52,38	30,67	–	35,25	–		42,21	17,60	–	34,05	–	
Historia muzyki	67,90	–	–	12	45	76,81	–	–	–	–		48,78	–	–	4	–	
Historia sztuki	52,08	43,88	–	34	42	63,17	59,51	–	38	–		55,02	77,33	16	–	–	
Matematyka	56,99	35,41	13,15	43,83	13,59	68,06	48,86	18	58,48	–		51,77	8,25	–	30,84	–	
Wiedza o społeczeństwie	49,94	38,88	37,82	40,76	34,21	54,57	33,75	–	44,64	32		50,33	32,88	27	35,72	20	
Wiedza o tańcu	54,83	–	–	–	–	–	–	–	–	–		26	–	10	–	–	
Informatyka	33,80	27,60	39,33	47,61	10	48,80	7,50	–	63,67	–		44,69	1,33	–	30,25	–	
Jęz. łaciński i kultura ant.	73,75	–	–	–	–	95,71	–	–	–	–		60,50	–	–	–	–	
Filozofia	53	–	–	–	–	92,50	–	–	–	–		74,95	45,33	–	–	–	

* Analizując średnie wyniki, należy odnieść je do liczby zdających w danym typie szkoły – szczegółowe dane znajdują się w kolejnych rozdziałach i zeszytach poświęconych analizie wyników dla poszczególnych przedmiotów maturalnych.

JĘZYK POLSKI

1. WSTĘP

Język polski jest przedmiotem obowiązkowym dla wszystkich maturzystów. W części ustnej zdawany był na jednym poziomie, natomiast w części pisemnej można było go zdawać na poziomie podstawowym lub rozszerzonym.

Egzamin z języka polskiego w części pisemnej odbył się 4 maja 2009 r. Egzamin w części ustnej przeprowadzano według szkolnych harmonogramów w okresie od 4 do 29 maja 2009 r.

Wskaźniki w opracowaniu dotyczącym języka polskiego zostały obliczone dla wyników tegorocznych absolwentów: liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i liceów uzupełniających oraz techników i techników uzupełniających, piszących w części pisemnej standardowy zestaw zadań egzaminacyjnych w maju 2009¹.

2. CZĘŚĆ USTNA

Ustny egzamin maturalny z języka polskiego składa się z dwóch części:

- a) wypowiedzi zdającego na wybrany temat,
- b) rozmowy zdającego z przedmiotowym zespołem egzaminacyjnym dotyczącej prezentacji tematu i bibliografii.

Ustna część egzaminu trwa około 25 minut (prezentacja tematu około 15 minut i rozmowa z egzaminatorami około 10 minut).

Egzamin w części pierwszej sprawdza umiejętność mówienia, wiedzę w zakresie wyznaczonym przez temat i wykorzystanie przygotowanych materiałów pomocniczych.

W części drugiej sprawdzane są: rozumienie pytań zadawanych zdającemu, umiejętność formułowania przez niego odpowiedzi, umiejętność obrony własnego stanowiska, znajomość bibliografii, którą zdający wykorzystał do przygotowania tematu.

W obu częściach egzaminu sprawdza się i ocenia sprawność oraz poprawność językową maturzysty.

Za egzamin można uzyskać maksymalnie 20 punktów, w tym:

- a) za prezentację tematu 5 pkt (3 za zawartość merytoryczną, 2 za kompozycję), co stanowi 25% ogólnej liczby punktów,
- b) za rozmowę 7 pkt, co stanowi 35% ogólnej liczby punktów,
- c) za język 8 pkt, co stanowi 40% ogólnej liczby punktów.

Tematy do egzaminu ustnego przygotowuje się w trzech podstawowych działach: *Literatura*, *Związki literatury z innymi dziedzinami sztuki*, *Język*.

Obserwacje egzaminu ustnego pokazały, że największą popularnością wśród zdających cieszą się tematy z literatury, mniejszą natomiast tematy językowe, przy czym

---

¹ Dane odnoszące się do zdających po raz kolejny lub piszących arkusze inne niż standardowe zostały odpowiednio opisane.

maturzyści wybierający tematy językowe osiągają wyższe wyniki egzaminu. Maturzyści, którzy wybrali tematy dotyczące związków literatury z innymi dziedzinami sztuki nie zawsze potrafią sobie poradzić z ukazaniem tych związków.

Do części ustnej egzaminu maturalnego z języka polskiego w województwie śląskim przystąpiło 45 485 osób, w tym **44 870** zdających po raz pierwszy.

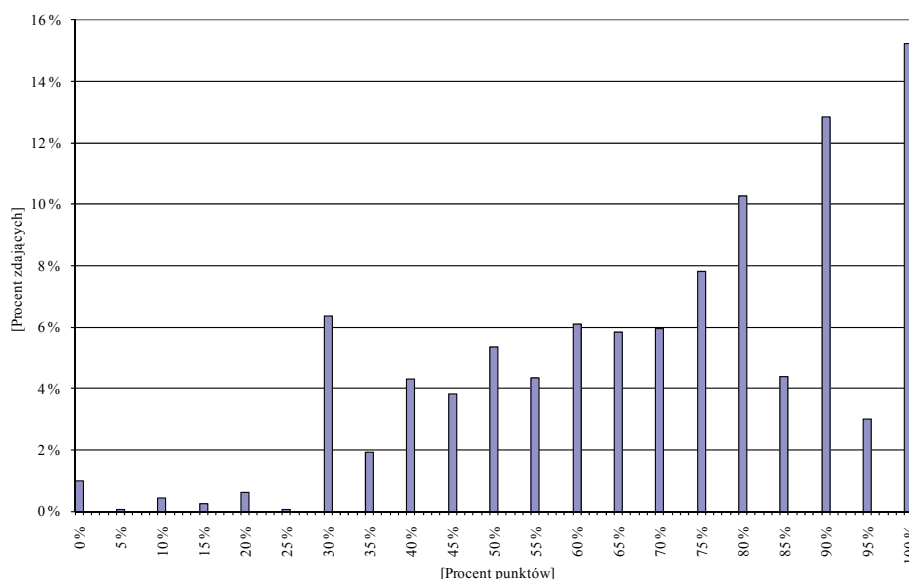
Zestawienie zamieszczone w tabeli 1. pozwala maturzyście porównać uzyskany przez niego wynik z osiągnięciami wszystkich zdających egzamin maturalny w kraju (zgodnie ze skalą staninową). Z karty wyników części ustnej egzaminu z języka polskiego można odczytać, w której klasie (staninie) znajduje się wynik danego maturzysty, jaki procent zdających uzyskał taki sam wynik bądź wyniki wyższe / niższe.

Tabela 1. Karta wyników na skali staninowej egzaminu z języka polskiego w części ustnej

Klasa (stanin)	Teoretyczny procent zdających	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie wyznaczone dla kraju	Rzeczywisty procent zdających w województwie śląskim
1	4	najniższa	0–25	2,40
2	7	bardzo niska	26–30	6,36
3	12	niska	31–45	10,07
4	17	poniżej średniej	46–60	15,81
5	20	średnia	61–75	19,59
6	17	powyżej średniej	76–85	14,65
7	12	wysoka	86–95	15,87
8	7	bardzo wysoka	96–100	15,25
9	4	najwyższa		

Rzeczywisty procent zdających jest mniejszy od zakładanego teoretycznie w staninach od 1. do 6., a większy od modelowych w staninach 8. i 9. Pokazuje to, że mniejsza, niż zakładana teoretycznie, liczba osób uzyskała wyniki w przedziałach od najniższych do powyżej średniej, a większa – wyniki bardzo wysokie i najwyższe. Egzamin dla maturzystów województwa śląskiego był zatem w znacznej mierze *łatwy* lub *bardzo łatwy*.

Wykres 1. Rozkład wyników zdających egzamin z języka polskiego w części ustnej

Rozkład wyników jest lewoskośny, znacznie przesunięty w stronę wyników wysokich, co świadczy o tym, że dla dużej grupy zdających egzamin był *łatwy* lub *bardzo łatwy*.

Wynikiem najczęściej uzyskiwanym przez zdających było 100% punktów – zdobyło je 15,25% zdających. Wyniki poniżej progu zaliczenia uzyskało tylko 2,40% zdających.

Tabela 2. Podstawowe wskaźniki statystyczne wyników egzaminu z języka polskiego w części ustnej

Wskaźniki	W procentach	W punktach
Liczba punktów możliwych do uzyskania	100	20
Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	100	20
Wynik środkowy (mediana – Me)	75	15
Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	70,42	14,08
Odchylenie standardowe	–	4,68
Wynik najwyższy	100	20
Wynik najniższy	0	0

Wynik środkowy oznacza, że co najmniej połowa zdających otrzymała 15 punktów lub więcej (24 047 osób – 53,59%).
Najwyższy wynik uzyskało 6 843 zdających (15,25%).
Najniższy wynik otrzymało 446 zdających (0,99%).

Analizując tabelę 2., można stwierdzić, że duża grupa osób uzyskała wyniki wysokie i bardzo wysokie. Mała wartość odchylenia standardowego świadczy o małym zróżnicowaniu wyników wśród zdających.

Tabela 3. Podstawowe wskaźniki statystyczne wyników egzaminu z języka polskiego w części ustnej z podziałem na typ szkoły

Wskaźniki	Typy szkół									
	liceum ogólnokształcące		liceum profilowane		liceum uzupełniające		technikum		technikum uzupełniające	
Liczba zdających	26 424		3 451		974		13 472		549	
	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt
Wynik najczęstszy	100	20	30	6	30	6	90	18	30	6
Wynik środkowy	80	16	60	12	60	12	65	13	55	11
Wynik średni	75,52	15,10	59,48	11,90	59,50	11,90	64,62	12,92	55,56	11,11
Odchylenie standardowe	–	4,21	–	4,94	–	5,24	–	4,84	–	5,38
Wynik najwyższy	100	20	100	20	100	20	100	20	100	20
Wynik najniższy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Najwyższe i zarazem najbardziej wyrównane wyniki w części ustnej egzaminu z języka polskiego uzyskali absolwenci liceów ogólnokształcących. Największe zróżnicowanie wyników wystąpiło wśród abiturientów techników uzupełniających. We wszystkich typach szkół byli zdający, którzy osiągnęli wynik maksymalny (20 pkt.)

Aby zdać egzamin maturalny z języka polskiego w części ustnej, należało uzyskać co najmniej 30% punktów możliwych do zdobycia (co najmniej 6 punktów). Warunek ten spełniło **43 791 osób, tj. 97,60% przystępujących do egzaminu po raz pierwszy**. Wymaganej liczby punktów nie uzyskało 1 079 zdających (2,40%).

Tabela 4. Zdawalność egzaminu z języka polskiego w części ustnej z podziałem na typ szkoły

Typ szkoły	Przystąpili do egzaminu	Zdali	
		liczba	procent
Liceum ogólnokształcące	26 424	26 169	99,03
Liceum profilowane	3 451	3 240	93,89
Liceum uzupełniające	974	906	93,02
Technikum	13 472	12 977	96,33
Technikum uzupełniające	549	499	90,89
Ogółem	44 870	43 791	97,60

Zdawalność egzaminu ustnego z języka polskiego jest bardzo wysoka: najwyższa w liceach ogólnokształcących (99,03%), natomiast najniższa wśród absolwentów techników uzupełniających (90,89%). Nie należy jednak przeceniać wagi „wyniku” uzyskanego przez absolwentów tego ostatniego typu szkoły, gdyż tam zdających było najmniej (zaledwie 1,11% wszystkich zdających).

3. CZĘŚĆ PISEMNA

3.1. Informacje o zdających część pisemną

Do części pisemnej egzaminu maturalnego z języka polskiego w województwie śląskim przystąpiło 46 788 osób, w tym **45 804 zdających po raz pierwszy**.

Schemat 1. Liczba piszących arkusze standardowe z języka polskiego w części pisemnej

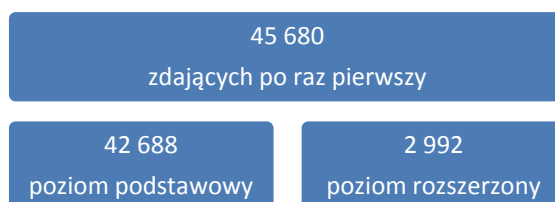
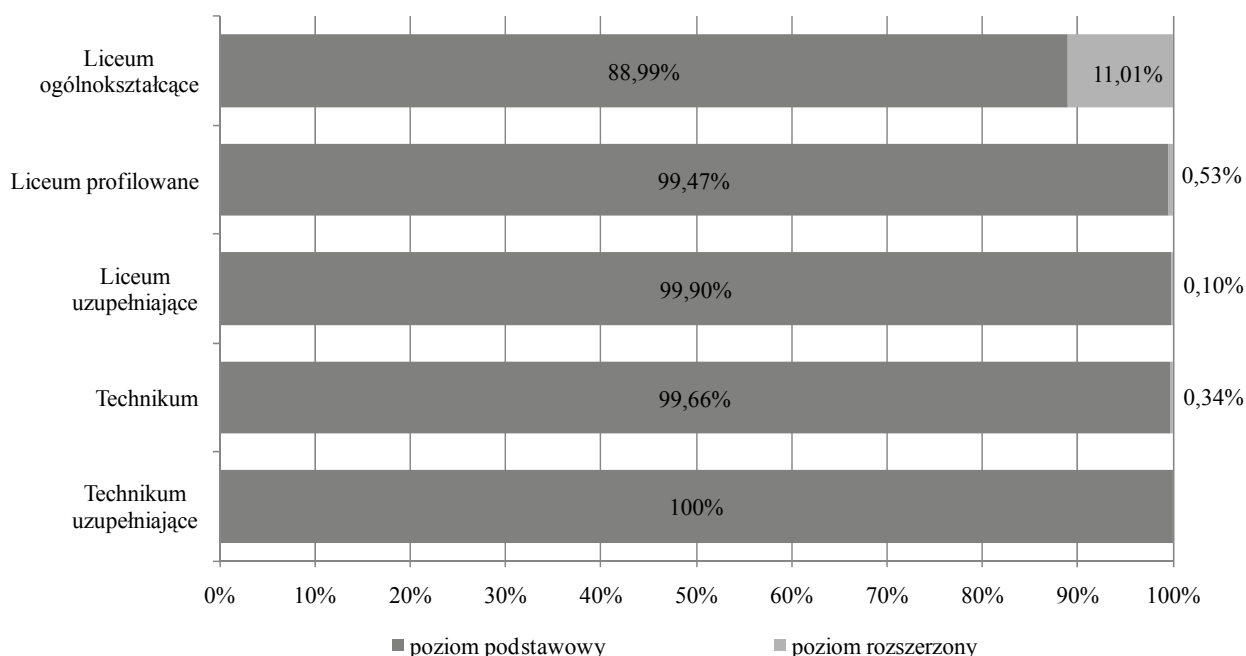

Tabela 5. Zdający egzamin z języka polskiego w części pisemnej z podziałem na typ szkoły

Typ szkoły	Zadeklarowali przystąpienie do egzaminu	Nie zgłosili się na egzamin (otrzymali 0 punktów)	Przystąpili do egzaminu	Zdawali egzamin w wersji standardowej
Liceum ogólnokształcące	27 483	864	26 619	26 562
Liceum profilowane	3 946	336	3 610	3 585
Liceum uzupełniające	1 381	355	1 026	1 024
Technikum	14 500	592	13 908	13 869
Technikum uzupełniające	950	309	641	640
Ogółem	48 260	2 456	45 804	45 680

Wykres 2. Absolwenci poszczególnych typów szkół a wybrany przez nich poziom egzaminu

3.2. Poziom podstawowy

3.2.1. Opis standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych

Arkusz na poziomie podstawowym zawierał dwie części; pierwsza sprawdzała umiejętność rozumienia czytanego tekstu publicystycznego, druga – umiejętność pisanie tekstu własnego. Zadaniem zdającego w części pierwszej było uważne przeczytanie udostępnionego materiału i udzielenie odpowiedzi na 13 pytań (z poleceniami w formie zadań otwartych).

Zadaniem ucznia w części drugiej było napisanie własnego tekstu, powiązanego z zamieszczonym w arkuszu tekstem literackim. Praca zdającego musiała liczyć około 250 słów. Maturzysta miał napisać wypracowanie, wybierając jeden temat spośród dwóch podanych. Zdający egzamin na poziomie podstawowym rozwiązywał zadania w ciągu

170 minut. Za ich poprawne rozwiązanie mógł uzyskać maksymalnie 20 punktów za test i 50 punktów za wypracowanie. Maksymalna liczba punktów z poziomu podstawowego wynosiła 70. Wynik był przeliczany na procent uzyskanych punktów.

3.2.2. Wyniki egzaminu

W niniejszym rozdziale przedstawiono: zestawienie podstawowych wskaźników statystycznych wyników egzaminu ogółem i w typach szkół, rozkład wyników egzaminu na poziomie podstawowym, zestawienia wskaźników łatwości wszystkich zadań i standardów obliczonych dla absolwentów poszczególnych typów szkół, zestawienie podstawowych wskaźników statystycznych obliczonych dla powiatów województwa śląskiego, a także podstawowe wskaźniki statystyczne wyników egzaminu dla absolwentów rozwiązujących zadania zestawów dostosowanych.

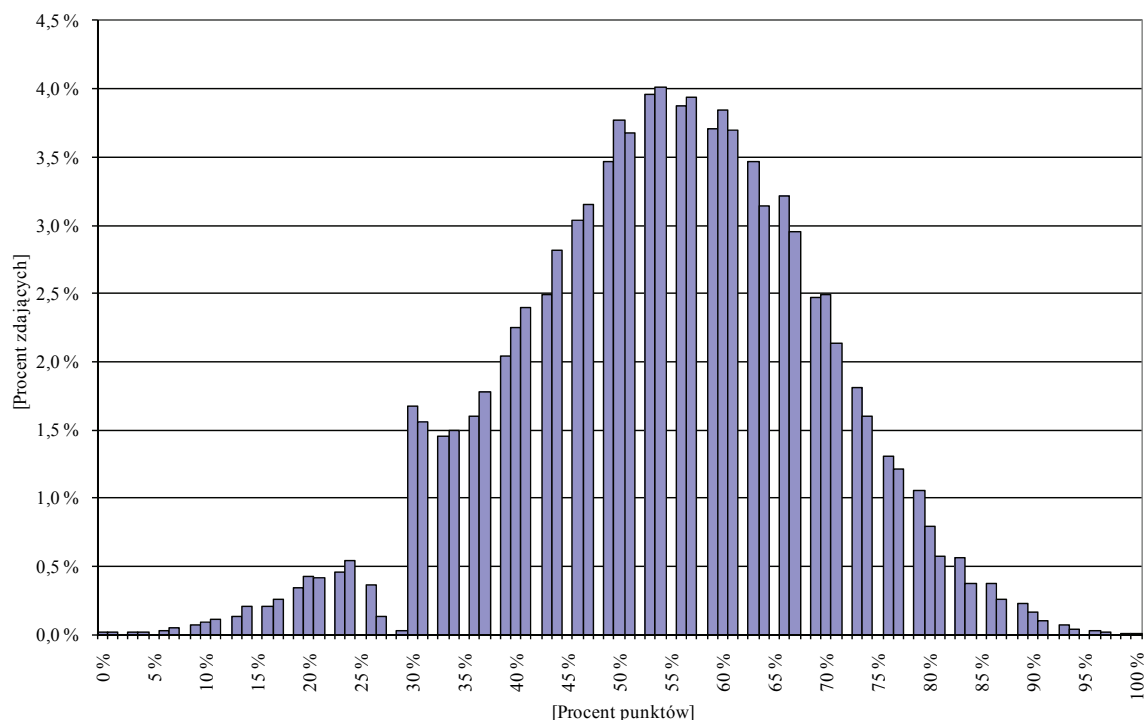
Zestawienie w tabeli 6. pozwala maturzyście porównać uzyskany przez niego wynik z osiągnięciami wszystkich zdających egzamin maturalny w kraju (zgodnie ze skalą staninową). Z karty wyników można odczytać, w której klasie (staninie) znajduje się wynik danego maturzysty, jaki procent zdających uzyskał wyższe / niższe wyniki.

Tabela 6. Karta wyników na skali staninowej egzaminu z języka polskiego na poziomie podstawowym

Klasa (stanin)	Teoretyczny procent zdających	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie wyznaczone dla kraju	Rzeczywisty procent zdających w województwie śląskim
1	4	najniższa	0–23	2,82
2	7	bardzo niska	24–33	5,74
3	12	niska	34–41	11,57
4	17	poniżej średniej	42–49	14,97
5	20	średnia	50–56	19,30
6	17	powyżej średniej	57–63	18,64
7	12	wysoka	64–70	14,28
8	7	bardzo wysoka	71–77	8,06
9	4	najwyższa	78–100	4,62

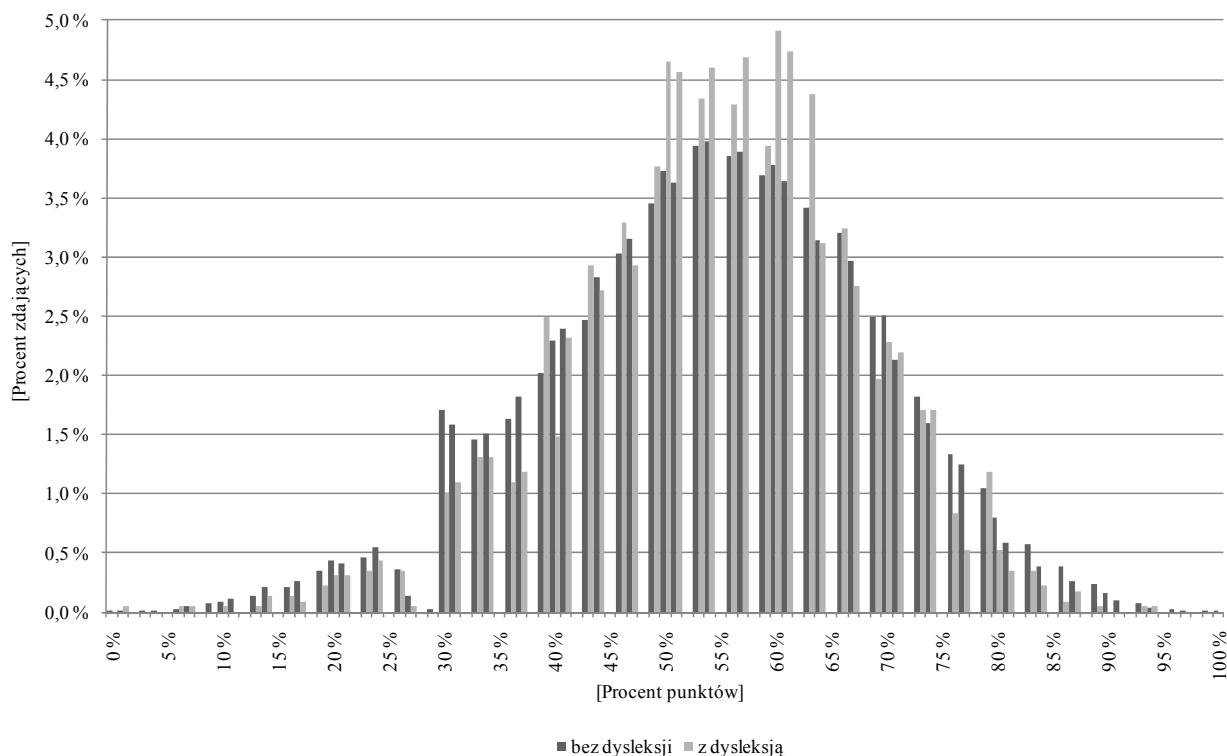
Rzeczywisty procent zdających w województwie jest niższy od teoretycznego w staninach 1., 2. i 4., co wskazuje na niższy niż oczekiwano procent zdających, którzy uzyskali wyniki od najniższych do niskich oraz wyniki poniżej średniej. Procent zdających, którzy uzyskali wyniki niskie, średnie i najwyższe, jest zbliżony do teoretycznego. W staninach 6., 7. i 8. rzeczywisty procent zdających jest wyższy, co pokazuje większy odsetek od zakładanego osób uzyskujących wyniki powyżej średniej, wysokie i bardzo wysokie.

Wykres 3a. Rozkład wyników zdających egzamin z języka polskiego na poziomie podstawowym

Rozkład wyników osiągniętych przez zdających egzamin z języka polskiego na poziomie podstawowym jest zbliżony do rozkładu normalnego. Wśród wyników uzyskiwanych przez piszących egzamin przeważały wyniki średnie. Egzamin dla ogółu zdających był *umiarkowanie trudny*. Wynikiem najczęstszym było 54% punktów – uzyskało go 4,01% zdających. Zaledwie 0,01% zdających otrzymała maksymalną liczbę punktów.

Wykres 3b. Rozkład wyników zdających egzamin z języka polskiego na poziomie podstawowym z podziałem na zdających z dysleksją i bez dysleksji

Osób z dysleksją przystępujących do egzaminu maturalnego z języka polskiego na poziomie podstawowym było 2 282, co stanowi 5,35% zdających (maturzystów bez dysleksji było 40 406). Porównując rozkłady wyników tych dwóch grup zdających, widzimy wysoki procent wyników średnich i wysokich osiąganych przez zdających z dysleksją – w bardzo wielu przypadkach wyższy niż zdających bez dysleksji. Wartość modalnej w przypadku zdających z dysleksją jest wyższa i wynosi 60% (uzyskało ją 4,91% zdających); w przypadku zdających bez dysleksji wynikiem najczęstszym było 53% procent, które uzyskało 4,34% zdających w tej grupie.

Tabela 7. Podstawowe wskaźniki statystyczne wyników egzaminu z języka polskiego na poziomie podstawowym z podziałem na typ szkoły

Wskaźniki	Ogółem	Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Liceum uzupełniające	Technikum	Technikum uzupełniające
Liczba zdających	42 688	23 637	3 566	1 023	13 822	640
Wskaźnik łatwości zestawu (p)	0,54	0,59	0,47	0,41	0,49	0,38
w procentach						
Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	54	60	49	31	50	30
Wynik środkowy (mediana – Me)	54	60	49	41	50	39
Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	54,26	59,28	47,22	41,22	49,21	37,85
Wynik najwyższy	100	100	87	83	97	81
Wynik najniższy	0	0	1	0	0	3
w punktach						
Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	38	42	34	22	35	21
Wynik środkowy (mediana – Me)*	38	42	34	29	35	27
Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	37,98	41,50	33,06	28,85	34,45	26,49
Odchylenie standardowe	10,26	9,40	9,31	10,32	9,32	9,97
Wynik najwyższy*	70	70	61	58	68	57
Wynik najniższy*	0	0	1	0	0	2

Standardowy zestaw zadań egzaminacyjnych z języka polskiego na poziomie podstawowym okazał się *umiarkowanie trudny* jedynie dla absolwentów liceów ogólnokształcących. Dla abiturientów pozostałych typów szkół był *trudny*.

Najbardziej zróżnicowane wyniki wystąpiły wśród zdających z liceów uzupełniających. Maksymalne wartości punktów możliwych do zdobycia uzyskali wyłącznie absolwenci liceów ogólnokształcących.

*Wartość mediany wskazuje, że co najmniej połowa zdających uzyskała 38 punktów lub więcej (22 834 zdających – 53,49%) **na 70 możliwych** do uzyskania.

Najwyższy wynik osiągnęło 3 zdających.

Najniższy wynik uzyskało 6 zdających.

Tabela 8. Podstawowe wskaźniki statystyczne (w punktach) wyników egzaminu z języka polskiego na poziomie podstawowym dla zdających egzamin w formie dostosowanej

Wskaźniki	Arkusz A4 dla słabo widzących	Arkusz A6 dla niewidomych	Arkusz A7 dla niesłyszących
Liczba zdających	58	4	55
Wynik średni	37,57	–	32,53
Wynik najwyższy	57	–	62
Wynik najniższy	4	–	6

Tabela 9. Wyniki egzaminu z języka polskiego na poziomie podstawowym w powiatach województwa śląskiego (dane statystyczne w punktach)

Lp.	Powiat	Liczba zdających	Wskaźnik łatwości zestawu zadań	Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	Wynik średni (mediana – Me)	Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	Odchylenie standardowe
1.	będziński	790	0,58	43	41	40,72	10,17
2.	bielski	664	0,54	36	38,5	37,95	9,93
3.	Bielsko-Biała	2 787	0,58	37	41	40,26	9,84
4.	bieruńsko-lędziński	384	0,52	47	37	36,13	10,38
5.	Bytom	1 448	0,53	37	37	36,84	10,68
6.	Chorzów	1 297	0,58	40	41	40,33	10,45
7.	cieszyński	1 479	0,59	41	42	41,52	10,06
8.	Częstochowa	4 080	0,54	38	38	37,70	9,84
9.	częstochowski	182	0,47	31	32	33,03	10,23
10.	Dąbrowa Górnicza	1 322	0,52	39	37	36,19	9,63
11.	Gliwice	2 218	0,54	42	39	37,92	10,69
12.	gliwicki	412	0,51	37	36	35,68	11,21
13.	Jastrzębie-Zdrój	1 088	0,54	36	38	37,61	10,17
14.	Jaworzno	971	0,53	35	38	37,41	10,39
15.	Katowice	3 417	0,54	38	38	37,82	9,90
16.	kłobucki	466	0,53	34	38	37,28	9,48
17.	lubliniecki	557	0,57	41	40	39,83	9,98
18.	mikołowski	820	0,53	40	37	37,12	9,93
19.	Mysłowice	510	0,54	42	38	37,92	9,78
20.	myszkowski	578	0,54	32	38	37,66	10,56
21.	Piekary Śląskie	357	0,54	35	38	37,80	9,99
22.	pszczyński	766	0,59	47	42	41,21	10,43
23.	raciborski	1 024	0,50	36	35	34,91	8,81
24.	Ruda Śląska	1 071	0,52	37	37	36,14	9,80
25.	rybnicki	199	0,47	24	34	32,88	10,89
26.	Rybnik	1 503	0,57	43	40	39,67	10,37
27.	Siemianowice Śląskie	406	0,54	36	38	37,79	10,05
28.	Sosnowiec	1 931	0,52	40	37	36,31	10,49
29.	Świętochłowice	237	0,58	41	41	40,89	10,07
30.	tarnogórski	1 730	0,55	42	39	38,26	9,92
31.	Tychy	1 372	0,54	37	38	37,51	10,57
32.	wodzisławski	1 473	0,55	37	38	38,31	9,83
33.	Zabrze	1 649	0,51	35	36	35,94	9,88
34.	zawierciański	1 213	0,52	35	37	36,54	10,78
35.	Żory	722	0,57	40	40	39,56	10,31
36.	żywiecki	1 565	0,55	35	39	38,16	10,48

Średnie wyniki na poziomie podstawowym w poszczególnych powiatach województwa śląskiego wykazują zróżnicowanie od 32,88 do 41,52 punktu (średnia dla województwa wynosi 37,98 punktu). Maksymalna liczba punktów możliwych do uzyskania na egzaminie wynosi 70 punktów.

Wartości odchyłeń standardowych dla poszczególnych powiatów były w większości przypadków porównywalne, co świadczy o jednorodności wyników uzyskanych przez zdających z różnych powiatów.

Zamieszczone w tabeli 10. dane, dotyczące łatwości wszystkich zadań, pozwalają na ocenę poziomu opanowania umiejętności i stwierdzenie, które zadania były dla maturzystów *łatwe*, a które *trudne*, oraz porównanie wskaźników łatwości w różnych typach szkół.

Tabela 10. Wskaźniki łatwości poszczególnych zadań standardowego zestawu egzaminacyjnego z języka polskiego na poziomie podstawowym z podziałem na typ szkoły

Numer zadania	Wskaźnik łatwości dla ogółu	Wskaźnik łatwości wg typu szkoły										
		liceum ogólnokształcące		liceum profilowane	liceum uzupełniające		technikum		technikum uzupełniające			
1.	0,72	0,73		0,68	0,67		0,71		0,65			
2.	0,75	0,83		0,62	0,44		0,68		0,43			
3.	0,87	0,90		0,80	0,75		0,86		0,72			
4.	0,91	0,94		0,85	0,76		0,89		0,77			
5.	0,88	0,90		0,86	0,84		0,87		0,79			
6.	0,42	0,46		0,35	0,38		0,38		0,27			
7.	0,94	0,95		0,92	0,88		0,93		0,87			
8.	0,45	0,51		0,35	0,25		0,41		0,23			
9.	0,57	0,63		0,49	0,37		0,50		0,38			
10.	0,92	0,93		0,90	0,85		0,91		0,84			
11.	0,46	0,53		0,38	0,29		0,39		0,29			
12.	0,69	0,75		0,60	0,51		0,64		0,49			
13.	0,77	0,81		0,70	0,59		0,72		0,59			
KO ²	0,73	0,77		0,67	0,60		0,70		0,58			
Wypracowanie ³	0,44	0,47	0,50	0,52	0,37	0,39	0,33	0,34	0,39	0,41	0,30	0,30
	0,45		0,51		0,36		0,28		0,39		0,25	
	0,51		0,56		0,46		0,39		0,47		0,34	
	0,51		0,57		0,43		0,36		0,45		0,31	
	0,45		0,52		0,39		0,29		0,38		0,23	
	0,01		0,01		0		0		0		0	

² KO – oznacza wskaźnik łatwości dla wszystkich zadań krótkiej odpowiedzi.

³ Wskaźniki łatwości dla elementów wypracowania w kolejności: Treść, Kompozycja, Styl, Język, Zapis, Walory.

Temat pierwszy na poziomie podstawowym wybrało 35,85% zdających, a temat drugi – 64,15%.

Tabela 11. Wskaźniki łatwości poszczególnych zadań standardowego zestawu egzaminacyjnego z języka polskiego na poziomie podstawowym dla zdających, którzy wybrali temat pierwszy

Numer zadania	Wskaźnik łatwości dla ogółu	Wskaźnik łatwości wg typu szkoły										
		liceum ogólnokształcące		liceum profilowane		liceum uzupełniające		technikum		technikum uzupełniające		
1.	0,71	0,72		0,68		0,66		0,70		0,66		
2.	0,71	0,81		0,60		0,44		0,65		0,40		
3.	0,86	0,90		0,79		0,75		0,85		0,69		
4.	0,90	0,93		0,84		0,77		0,88		0,78		
5.	0,88	0,89		0,85		0,84		0,87		0,77		
6.	0,41	0,46		0,35		0,37		0,37		0,27		
7.	0,93	0,94		0,91		0,88		0,92		0,88		
8.	0,42	0,49		0,33		0,24		0,39		0,23		
9.	0,54	0,61		0,47		0,36		0,48		0,39		
10.	0,91	0,93		0,90		0,85		0,90		0,81		
11.	0,43	0,51		0,37		0,28		0,37		0,26		
12.	0,66	0,72		0,59		0,50		0,63		0,47		
13.	0,75	0,80		0,70		0,58		0,71		0,60		
KO ²	0,71	0,76		0,66		0,59		0,68		0,58		
Wypracowanie ³	0,32	0,38	0,37	0,44	0,27	0,33	0,28	0,31	0,29	0,34	0,24	0,26
	0,36		0,42		0,29		0,25		0,32		0,23	
	0,48		0,53		0,43		0,39		0,44		0,34	
	0,47		0,54		0,39		0,36		0,41		0,30	
	0,43		0,51		0,38		0,28		0,37		0,22	
	0,01		0,01		0		0		0		0	

Tabela 12. Wskaźniki łatwości poszczególnych zadań standardowego zestawu egzaminacyjnego z języka polskiego na poziomie podstawowym dla zdających, którzy wybrali temat drugi

Numer zadania	Wskaźnik łatwości dla ogółu		Wskaźnik łatwości wg typu szkoły									
			liceum ogólnokształcące		liceum profilowane		liceum uzupełniające		technikum		technikum uzupełniające	
1.	0,72		0,73		0,69		0,69		0,72		0,64	
2.	0,77		0,84		0,64		0,45		0,70		0,50	
3.	0,88		0,91		0,81		0,75		0,86		0,74	
4.	0,92		0,94		0,86		0,77		0,90		0,78	
5.	0,89		0,90		0,86		0,84		0,88		0,81	
6.	0,43		0,47		0,35		0,39		0,39		0,27	
7.	0,94		0,96		0,92		0,88		0,93		0,86	
8.	0,47		0,52		0,36		0,27		0,42		0,23	
9.	0,59		0,64		0,50		0,40		0,52		0,38	
10.	0,93		0,94		0,91		0,87		0,92		0,86	
11.	0,48		0,54		0,39		0,30		0,41		0,33	
12.	0,71		0,76		0,61		0,55		0,66		0,51	
13.	0,78		0,82		0,70		0,60		0,73		0,59	
KO ²	0,74		0,77		0,68		0,62		0,71		0,59	
Wpracowanie ³	0,51	0,52	0,56	0,56	0,43	0,44	0,42	0,39	0,46	0,46	0,38	0,36
	0,50		0,55		0,41		0,32		0,44		0,29	
	0,54		0,57		0,48		0,42		0,50		0,37	
	0,54		0,58		0,46		0,37		0,48		0,34	
	0,47		0,52		0,40		0,31		0,39		0,26	
	0,01		0,01		0,01		0		0,01		0	

Analizując tabele 11. i 12., można stwierdzić, że zdający język polski na poziomie podstawowym, którzy wybrali temat drugi, lepiej poradzili sobie z zadaniami niż piszący temat pierwszy.

Tabela 13. Interpretacja wskaźników łatwości zadań i elementów wypracowania standardowego zestawu egzaminacyjnego z języka polskiego na poziomie podstawowym

Interpretacja wskaźników łatwości zadań i elementów wypracowania				
0–0,19	0,20–0,49	0,50–0,69	0,70–0,89	0,90–1
<i>bardzo trudne</i>	<i>trudne</i>	<i>umiarkowanie trudne</i>	<i>łatwe</i>	<i>bardzo łatwe</i>
ogółem				
Walory	6., 8., 11., Treść, Kompozycja, Zapis	9., 12., Styl, Język	1., 2., 3., 5., 13.	4., 7., 10.
liceum ogólnokształcące				
Walory	6.	8., 9., 11., Treść, Kompozycja, Styl, Język, Zapis	1., 2., 12., 13.	3., 4., 5., 7., 10.
liceum profilowane				
Walory	6., 8., 9., 11., Treść, Kompozycja, Styl, Język, Zapis	1., 2., 12.	3., 4., 5., 13.	7., 10.
liceum uzupełniające				
Walory	2., 6., 8., 9., 11., Treść, Kompozycja, Styl, Język, Zapis	1., 12., 13.	3., 4., 5., 7., 10.	
technikum				
Walory	6., 8., 11., Treść, Kompozycja, Styl, Język, Zapis	2., 9., 12.	1., 3., 4., 5., 13.	7., 10.
technikum uzupełniające				
Walory	2., 6., 8., 9., 11., 12., Treść, Kompozycja, Styl, Język, Zapis	1., 13.	3., 4., 5., 7., 10.	

Tabela 13. przedstawia rozmieszczenie zadań i elementów wypracowania w zależności od uzyskanej wartości wskaźnika łatwości. Ich pozycja w tabeli pozwala wyciągnąć wnioski dotyczące poziomu opanowania poszczególnych umiejętności i wiadomości sprawdzanych w zadaniach zestawu egzaminacyjnego przez absolwentów danego typu szkoły.

Dla ogółu zdających 3 zadania były *bardzo łatwe*. Dla zdających z liceów ogólnokształcących aż 9 zadań znalazło się w grupie *łatwych* lub *bardzo łatwych*. Elementy wypracowania takie, jak: treść, kompozycja, styl, język i zapis okazały się dla zdających *trudne*, z wyjątkiem absolwentów liceów ogólnokształcących.

3.2.3. Zdawalność egzaminu

Aby zdać egzamin maturalny z języka polskiego na poziomie podstawowym, należało uzyskać co najmniej 30% punktów możliwych do zdobycia. Warunek ten spełniło **41 034** osób, tj. **96,13%** przystępujących do egzaminu po raz pierwszy, piszących standardowy zestaw zadań egzaminacyjnych. Wymaganej liczby punktów nie uzyskało 1 654 zdających (3,87%).

Tabela 14. Zdawalność egzaminu z języka polskiego na poziomie podstawowym z podziałem na typ szkoły

Typ szkoły	Liczba zdających	Zdali	
		liczba	procent
Liceum ogólnokształcące	23 637	23 240	98,32%
Liceum profilowane	3 566	3 319	93,07%
Liceum uzupełniające	1 023	853	83,38%
Technikum	13 822	13 129	94,99%
Technikum uzupełniające	640	493	77,03%
Ogółem	42 688	41 034	96,13%

Zdawalność egzaminu z języka polskiego na poziomie podstawowym dla ogółu zdających jest bardzo wysoka (96,13%) – najwyższa (98,32%) w przypadku abiturientów z liceów ogólnokształcących. Natomiast najniższa zdawalność (77,03%) przypadła abiturientom z techników uzupełniających – należy jednak wziąć pod uwagę fakt, iż egzamin zdawał tu najmniejszy procent absolwentów (1,15% wszystkich zdających).

3.2.4. Analiza jakościowa zadań zestawu standardowego

Część I – rozumienie pisanego tekstu

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nim. Odpowiadaj tylko na podstawie tekstu i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile jesteś proszona/y.

Hipnoza – pomost do podświadomości

Na podstawie: Maciej Nowakowski, *Hipnoza – pomost do podświadomości*. „Focus”, 08.08.2003.

Zadanie 1. (2 pkt)

Podaj trzy sytuacje, w których stan hipnozy można osiągnąć bez pomocy hipnotyzera. Określ, czym mogą grozić takie sytuacje.

Sprawdzane umiejętności			
Wyszukiwanie informacji w tekście.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,72	0,73	0,68	0,71
<p>Poprawny zapis rozwiązania: np. <u>sytuacje:</u> – długotrwałe wpatrywanie się w jeden punkt, – podczas jazdy pociągiem – wsłuchiwanie się w miarowy stukot kół, – podczas jazdy samochodem – jednostajny szum silnika, równomiernie migające drzewa na prostej drodze (<i>wymagane uściślenie okoliczności</i>); <u>niebezpieczeństwo:</u> może spowodować utratę kontaktu z rzeczywistością, np. kierowca – może spowodować wypadek. <i>(uwaga, wymagamy uzasadnienia jednej sytuacji).</i> Poprawna odpowiedź na jedną z części zadania umożliwia uzyskanie 1 punktu.</p> <p>Przykład odpowiedzi zdającego: <i>W czasie wpatrywania się w jeden punkt podczas jazdy pociągiem, kiedy nasłuchujemy stukotu kół pociągu, kiedy monotonny krajobraz lub droga miga nam za oknami samochodu.</i></p>			
<p>Komentarz: Istotą odpowiedzi było podanie trzech sytuacji, w których można samoistnie ulec hipnozie, i opisanie zagrożenia, jakie się z tym wiąże. Zadanie okazało się łatwe dla większości zdających, niemniej jednak pojawiło się wśród rozwiązań szereg niepełnych odpowiedzi. Maturzyści najczęściej poprawnie określali zagrożenie, wiążące się z którąś z opisanych sytuacji, popełniali natomiast błędy, uznając, że sama jazda pociągiem czy samochodem wystarczy do osiągnięcia stanu hipnozy. Nie można uznać takich odpowiedzi, ponieważ są nielogiczne i stoją w sprzeczności z tekstem artykułu. Rozwiązanie uwzględniało udzielenie przez zdającego odpowiedzi na jedną z części zadania i uzyskanie 1 punktu.</p>			

Zadanie 2. (1 pkt)

W akapicie 2. autor posłużył się czasownikami w 1. os. l.mn. Czemu służy ten zabieg językowy?

Sprawdzane umiejętności			
Rozpoznawanie form fleksyjnych wyrazów, nazywanie środków językowych i określanie ich funkcji w tekście.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,75	0,83	0,62	0,68
<p>Poprawny zapis rozwiązania: np. służy podkreśleniu, że omawiane zjawisko dotyczy każdego.</p> <p>Przykład odpowiedzi zdającego: <i>Użycie liczby mnogiej podkreśla, że opisane zjawisko dotyczy każdego z nas i służy nawiązaniu kontaktu z czytelnikiem.</i></p>			

Komentarz:

Zadanie sprawdzało umiejętność określania funkcji form językowych i nie sprawiło problemu większości zdających. Błędy popełnione w zadaniu wskazywały na niezrozumienie polecenia, co pociągało za sobą nielogiczność i skrótowość udzielanych odpowiedzi, lub na nieznamość form fleksyjnych, ich mylenie, a co się z tym wiąże – brak umiejętności określenia funkcji, jakie pełnią one w tekście.

Zadanie 3. (1 pkt)

Na podstawie akapitu 3. wymień trzy czynniki, od których zależą efekty hipnozy.

Sprawdzane umiejętności			
Odczytywanie sensu fragmentu tekstu.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,87	0,90	0,80	0,86
Poprawny zapis rozwiązania: np. wiedza hipnotyzera, osobowość hipnotyzera, predyspozycje osoby hipnotyzowanej (uznajemy podaną cechę). Przykład odpowiedzi zdającego: <i>Silna osobowość hipnotyzera i jego duża wiedza, także silna osobowość i podatność osoby hipnotyzowanej na eksperymenty.</i>			
Komentarz: Zadanie łatwe dla znaczącej części zdających. Pojawiające się trudności wiązały się najczęściej z pominięciem jednej z osób uczestniczących w procesie hipnozy, rzadziej dotyczyło to osoby hipnotyzowanej, częściej hipnotyzera. Maturzyści wymieniali często trzy cechy osobowości poddawanych hipnozie ludzi. Błędy wynikały z niewłaściwego odczytania treści akapitu 3. lub ogólnikowych odpowiedzi.			

Zadanie 4. (1 pkt)

W akapicie 3. autor używa określenia „hipnoterapeuta”. Wymień dwa przykłady podane w tekście, które potwierdzają opinię, że hipnoza może być terapią.

Sprawdzane umiejętności			
Rozumienie struktury tekstu; wyodrębnianie wykorzystanych w tekście argumentów i sformułowanych wniosków.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,91	0,94	0,85	0,89
Poprawny zapis rozwiązania: np. leczenie nałogów, leczenie nerwic, łagodzenie bólu, leczenie otyłości. Przykład odpowiedzi zdającego: <i>Przykładem hipnozy rozumianej jako terapia jest leczenie uzależnień (narkotyki, alkohol) oraz różnorodnych chorób – otyłości, nerwic.</i>			
Komentarz: Udzielane odpowiedzi były wyczerpujące i różnorodne. Zdający podawali często nazwiska hipnoterapeutów i konkretne przykłady związane z ich działaniami. Błędem było wymienienie tylko jednego, prawidłowego przykładu lub cytowanie fragmentu bez zrozumienia polecenia.			

Zadanie 5. (2 pkt)

Na podstawie akapitu 4. wymień stadia hipnozy, jakie wyróżnia autor. Podaj po dwie cechy charakterystyczne dla każdego stadium.

Sprawdzane umiejętności			
Wyszukiwanie informacji i stosowanie ich do rozwiązywania problemu.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,88	0,90	0,86	0,87
Poprawny zapis rozwiązania: np. Stadium lekkie – senność, przyjemne odprężenie, podatność na sugestie, zachowanie świadomości. Stadium średnie – zachowanie świadomości, niemożność otwarcia oczu, znużenie zmysłów, nieuleganie halucynacjom. Stadium głębokie – otwieranie oczu na polecenie hipnotyzera, odczuwanie tego, co zasugeruje hipnotyzjer. Przykład odpowiedzi zdającego: <i>Pierwszym stadium jest stadium lekkie. Człowiek czuje potrzebę snu, ale jest zrelaksowany i ma kontakt z otoczeniem. Kolejny etap to stadium średnie. Człowiek również ma kontakt z otoczeniem lecz nie jest w stanie otworzyć oczu, co więcej – jest ospały i ociężały. Stan głęboki to ostatnie stadium hipnozy. Charakteryzuje się tym, że człowiek jest całkowicie podatny na to, co każe mu wykonać hipnotyzjer. W przeciwieństwie do stadium średniego człowiek widzi i może mówić, jednak tylko to, co zleci mu hipnotyzjer.</i>			
Komentarz: Większości zdających zadanie nie sprawiło problemów, odpowiadali zwięźle i konkretnie lub szerzej, opisowo. Najczęstszymi z popełnionych błędów było wymienienie tylko dwóch stadiów hipnozy, wówczas zdający otrzymywał 1 punkt, lub przedstawianie jednej cechy stanu głębokiego, co również pociągało za sobą niemożność uzyskania pełnej punktacji.			

Zadanie 6. (1 pkt)

Sformułuj tezę, którą potwierdzić miał eksperyment opisany w akapicie 5.

Sprawdzane umiejętności			
Przetwarzanie informacji, formułowanie tezy na podstawie opisu przykładów w tekście.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,42	0,46	0,35	0,38
Poprawny zapis rozwiązania: np. oddziaływanie sugestii podczas hipnozy jest wyjątkowo silne; osoba zahipnotyzowana potrafi wykonać nieprawdopodobne czynności w przeciwieństwie do ludzi niepoddanych hipnozie. Przykład odpowiedzi zdającego: <i>Hipnoza jako stan umożliwiający dokonywanie rzeczy niemożliwych w normalnych, ludzkich warunkach.</i>			
Komentarz: Teza, o której mowa w poleceniu, powinna zostać sformułowana w związku z opisanymi <u>ekstremalnymi eksperymentami</u> , jej istotą jest zatem położenie nacisku na moc, siłę hipnozy, która pozwala zahipnotyzowanemu na wykonywanie rzeczy niezwykłych. Zadanie należało			

do umiarkowanie trudnych. Pierwszą trudność sprawiło zdającym sformułowanie tezy. Zdarzały się odpowiedzi, których nie można było uznać, ze względu na sposób ich sformułowania – wyrażone pytaniem, zdaniami wielokrotnie złożonymi. Druga trudność wiązała się ze zrozumieniem polecenia – tezę należało sformułować w związku z opisanym eksperymentem, tymczasem zdający często formułowali ją w związku z całością artykułu.

Zadanie 7. (2 pkt)

Jak odpowiada autor artykułu na pytanie postawione przez siebie w akapicie 7.?
Podaj argument, którym uzasadnia swoją odpowiedź.

Sprawdzane umiejętności

Odczytywanie sensu fragmentu, wyodrębnianie argumentów.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,94	0,95	0,92	0,93

Poprawny zapis rozwiązania:

np. odpowiada przecząco; nie zgadza się ze stwierdzeniem, że należy obawiać się hipnotyzerów.

Uzasadnienie: nieznany jest przykład wykorzystania hipnozy w celach przestępczych; hipnoza służy rozwiązywaniu problemów człowieka, najczęściej pomaga ludziom.

Przykład odpowiedzi zdającego:

Autor stwierdza, że nie należy bać się hipnotyzerów, ponieważ działają przeważnie na naszą korzyść.

Argument:

Argumentem potwierdzającym moją odpowiedź jest fakt, że hipnotyzerzy dzięki hipnozie wyleczyli wiele osób z różnych chorób, np. otyłości, nerwicy, także z uzależnień, np. alkoholizmu.

Komentarz:

Zadanie nie sprawiło zdającym większych trudności, zwłaszcza jego pierwsza część. Maturzyści odpowiadali, komentując lub interpretując sposób odpowiedzi autora albo wskazując, że odpowiedź jest przecząca. Różnorodne formy przybierała również druga część wypowiedzi. Maturzyści najczęściej formułowali argument na podstawie tekstu, zdarzały się wszakże odpowiedzi, w których cytowano fragment tekstu, traktując przytoczenie jako argument podany przez autora. Obie formy są poprawne. Punkt częściowy zdający mógł otrzymać tylko za poprawne rozwiązanie pierwszej części zadania.

Zadanie 8. (2 pkt)

Dzięki jakim zabiegom kompozycyjnym i językowym autor zwiększa wiarygodność swojej wypowiedzi? Podaj dwa przykłady.

Sprawdzane umiejętności

Rozpoznawanie zasady kompozycji tekstu i jej funkcji; rozpoznawanie charakterystycznych cech stylu i języka tekstu; nazywanie środków językowych i ich funkcji w tekście; rozpoznawanie intencji aktu mowy.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,45	0,51	0,35	0,41

Poprawny zapis rozwiązania:

np.

- cytowanie opinii znawców, przywoływanie nazwisk ekspertów w dziedzinie hipnozy, powoływanie się na opinie specjalistów;
- stosowanie formuł: *wszystkie autorytety, znawcy tematu, fachowcy podkreślają*, stosowanie terminologii naukowej.

Przykład odpowiedzi zdającego:

Autor zwiększa wiarygodność cytując wypowiedzi osób, które zajmują się naukowym badaniem hipnozy i stosuje słownictwo o charakterze naukowym.

Komentarz:

Zadanie zawierało trzy konieczne do spełnienia wymagania: podanie zabiegów kompozycyjnych i językowych, ale tylko takich, które wypowiedź autora czynią wiarygodną. Spełnienie tych wymagań sprawiło zdającym trudność. Świadczy o tym różnorodność popełnianych błędów. Najczęstszym było podawanie dwóch zabiegów kompozycyjnych lub dwóch zabiegów językowych, co wskazywało na niezrozumienie polecenia zawierającego koniunkcję „i”, a nie alternatywę „lub”. Drugi częsty błąd polegał na podawaniu przykładów zabiegów językowych w ogóle. W takich przypadkach widoczne było, że zdający nie rozumieli pojęcia wiarygodności. Rozwiązanie uwzględniało udzielenie przez zdającego odpowiedzi na jedną z części zadania i uzyskanie 1 punktu.

Zadanie 9. (2 pkt)

W akapicie 7. pojawia się sformułowanie: *Pamięć przykrego zdarzenia wyjąć z mroków podświadomości.*

Nazwij ten środek stylistyczny.

Wyjaśnij jego znaczenie.

Sprawdzane umiejętności

Odczytywanie dosłownych i metaforycznych znaczeń wyrazu, nazywanie środków językowych i ich funkcji w tekście.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,57	0,63	0,49	0,50

Poprawny zapis rozwiązania:

Metafora.

Znaczenie: przypomnieć; przywołać; uświadomić przykre przeżycia.

Przykład odpowiedzi zdającego:

Jest to przenośnia. Znaczenie, jakie z niej wynika, dotyczy konieczności uświadomienia sobie przez osobę zahipnotyzowaną przykrego przeżycia, aby go uczynić neutralnym, obojętnym.

Komentarz:

Pierwsza część zadania nie sprawiła zdającym trudności, udzielali najczęściej poprawnych odpowiedzi. Rzadko pojawiały się odpowiedzi błędne, takie jak porównanie czy inwersja. Zdecydowanie trudniejsza okazała się część druga. Należało wyjaśnić znaczenie metafory, która została zacytowana w poleceniu, a nie określić jej funkcję w tekście. Rozwiązanie uwzględniało udzielenie przez zdającego odpowiedzi na jedną z części zadania i uzyskanie 1 punktu.

Zadanie 10. (2 pkt)

Spośród podanych przykładów wybierz właściwe i przyporządkuj je odpowiednio do stylu potocznego i naukowego.

badania elektroencefalograficzne, złapać na gorącym uczynku, popisowy numer, hipnoza regresywna, hipnoterapeuta, gotówka

Sprawdzane umiejętności			
Rozpoznawanie charakterystycznych cech stylu.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,92	0,93	0,90	0,91
Poprawny zapis rozwiązania: Styl potoczny: złapać na gorącym uczynku, popisowy numer. Styl naukowy: hipnoza regresywna, badania elektroencefalograficzne, hipnoterapeuta. Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: Rozwiązanie uwzględniało udzielenie przez zdającego odpowiedzi na jedną z części zadania i uzyskanie 1 punktu.			
Komentarz: Zdający najczęściej udzielali poprawnych, pełnych odpowiedzi, które wskazywały na umiejętność rozróżniania typu słownictwa kolokwialnego i naukowego. Popelniane błędy wynikały z niezrozumienia polecenia. Należało wybrać <u>właściwe</u> przykłady, przyporządkowanie każdemu stylowi tylko jednego z podanych w zadaniu sformułowań lub wyrazów powodowało zatem, że udzielona odpowiedź stawała się niepełna, a co za tym idzie – niepoprawna. Brak przyporządkowania do danego stylu przykładów dla niego właściwych czyniło je tym samym niewłaściwymi i stawało się przyczyną błędu.			

Zadanie 11. (1 pkt)

Określ, jaką funkcję pełni w tekście przytoczona w akapicie 1. historia o hinduskich złodziejach.

Sprawdzane umiejętności			
Rozpoznawanie zasady kompozycyjnej tekstu i jej funkcji.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,46	0,53	0,38	0,39
Poprawny zapis rozwiązania: np. jest wprowadzeniem do tekstu, ma zaciekać czytelnika, jest przykładem. Przykład odpowiedzi zdającego: <i>Historia o hinduskich złodziejach jest rodzajem anegdoty, która zachęca czytelnika do dalszej lektury.</i>			
Komentarz: Zadanie sprawiło zdającym szereg trudności. Najczęściej popełnianym błędem była próba określenia różnorodnych funkcji, które nie odnosiły opowieści do tekstu, np. funkcji ostrzegawczej. Źródłem błędnych odpowiedzi jest brak umiejętności rozpoznawania w tekście tezy lub hipotezy, rozróżniania argumentu i przykładu.			

Zadanie 12. (1 pkt)

W kontekście artykułu wyjaśnij znaczenie tytułu.

Sprawdzane umiejętności			
Odczytywanie dosłownych i metaforycznych znaczeń wyrazów; rozpoznawanie zasady kompozycyjnej tekstu i jej funkcji; rozumienie sensu całego tekstu.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,69	0,75	0,60	0,64
Poprawny zapis rozwiązania: np. dzięki hipnozie człowiek może dotrzeć do utajonych przeżyć z przeszłości, których nie pamięta, a które znajdują się w jego podświadomości. Przykład odpowiedzi zdającego: <i>Hipnoza jest swoistym narzędziem dotarcia do ludzkiej podświadomości.</i>			
Komentarz: Istotą odpowiedzi była interpretacja tytułu w kontekście artykułu, a nie jego części, i zaakcentowanie faktu docierania do podświadomości. Tekst nie mówi tylko o docieraniu do przeszłości, ale opowiada o istocie hipnozy, dzięki której dociera się do podświadomości własnej lub drugiego człowieka. Możliwa była zatem odpowiedź, w której zdający interpretował tytuł jako drogę hipnotyzera (innej osoby) do podświadomości osoby hipnotyzowanej i pomijał przeżycia z przeszłości, bo przecież hipnoza służy także terapii, a to niekoniecznie ma związek z przeszłością (np. ból fizyczny). Błędy popełniane przez zdających polegały przede wszystkim na tłumaczeniu metaforycznego tytułu inną metaforą, która najczęściej nie pozwalała rozstrzygnąć, czy maturzysta rozumie znaczenia w niej zawarte.			

Zadanie 13. (2 pkt)

Na podstawie tekstu uzupełnij tabelę, wstawiając znak **X** w odpowiednim miejscu.

Przykłady zdań	Informacja	Opinia
Częstotliwości fal mózgowych ludzi śpiących i zahipnotyzowanych różnią się.		
Ryszard Bohiński zajmuje się hipnoterapią.		
Takie sugestie są niewyobrażalnie silne.		
Nie odnotowano przypadków wykorzystania hipnozy do popełnienia zbrodni.		

Sprawdzane umiejętności			
Odróżnianie informacji od opinii.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,77	0,81	0,70	0,72
Poprawny zapis rozwiązania: zdanie 1. – informacja; zdanie 2. – informacja; zdanie 3. – opinia; zdanie 4. – informacja;			
Komentarz: Zdający częściej udzielali poprawnych odpowiedzi, niemniej jednak spora grupa maturzystów (ok. 30%) nadal miała problemy z odróżnianiem informacji od opinii. Rozwiązanie uwzględniało udzielenie przez zdającego odpowiedzi na jedną z części zadania i uzyskanie 1 punktu.			

Strukturę umiejętności sprawdzanych testem czytania ze zrozumieniem porządkowała struktura tekstu, a także kolejność zadań, które rozwiązywał zdający. Maturzyści radzili sobie dobrze z wyszukiwaniem i przetwarzaniem informacji, stosowaniem ich do rozwiązania problemów oraz odczytywaniem sensu fragmentów tekstu. Poprawnie określali środki językowe, w tym stylistyczne, i zazwyczaj dobrze określali ich funkcję. Nadal pojawiały się trudności w rozumieniu struktury całego tekstu, w tym rozpoznawaniu zasady kompozycji tekstu i jej funkcji oraz związanymi z nią umiejętnościami formułowania tezy do konkretnego przykładu, rozróżniania argumentu i przykładu. Problemem dla zdających było także rozpoznawanie i określanie aktów mowy.

Pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu egzaminacyjnym

Integralną częścią tematu wypracowania jest odniesienie do tekstu literackiego. Zdający powinien wykazać się umiejętnościami pisania o literaturze. Ma napisać tekst własny, uporządkowany, spójny, nadać mu właściwy kształt graficzny. Powinien pisać językiem zgodnym z obowiązującymi normami i posługiwać się stylem komunikatywnym, dostosowanym do formy wypowiedzi.

Wypracowania

Temat 1. Na podstawie fragmentu I tomu powieści Władysława S. Reymonta *Chłopi* scharakteryzuj Bylicę i jego relacje z córkami. Co mówi los Bylicy o losie starych ludzi w społeczności lipieckiej?

Sprawdzane umiejętności

Pełne zestawienie umiejętności oczekiwanych od zdających zawiera tabelaryczne ich ujęcie.

Zadania I Rozwinięcie tematu	Sprawdzana czynność Zdający:	Standard
1.	potrafi umiejscowić przedstawioną sytuację w kontekście I tomu znanego utworu	II 25
2.	rozpoznaje bohaterów i sposoby ich kreowania w utworze	II 26; III 13
3., 4.	rozpoznaje bohaterów i sposoby ich kreowania w utworze, określa relacje między bohaterami, problematyzuje odczytanie tekstu	II 26, 28, 31; III 13
5.	problematyzuje odczytanie tekstu, rozpoznaje konwencję literacką utworu, dostrzega wartości etyczne i uniwersalne	II 36, 44, 45
6.	podsumowuje obserwacje analityczne, wartościuje postawy bohaterów	II 31, 44, 45; III 15, 17, 18
2., 3., 4., 5.	dobiera przykłady dla uzasadnienia twierdzeń	II 25, 26; III 12, 13

II Kompozycja	pisze tekst spójny, stosując właściwą dla interpretacji zasadę kompozycyjną, nadaje mu właściwy kształt graficzny	III 1, 2, 11
III Styl	pisze stylem o cechach indywidualnych, komunikatywnym, żywym, dostosowanym do formy wypowiedzi	III 3, 4
IV Język	pisze językiem zgodnym z obowiązującą normą	III 1
V Zapis	pisze zgodnie z zasadami ortografii i interpunkcji	III 1

Wskaźnik łatwości wypracowania dla ogółu		Wskaźnik łatwości wypracowania				
		LO		LP	T	
0,38		0,44		0,33	0,34	
Lp.	Oceniane kryteria	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Rozwinięcie tematu	25	0,44	0,37	0,27	0,29
2.	Kompozycja	5	0,36	0,42	0,29	0,32
3.	Styl	5	0,48	0,53	0,43	0,44
4.	Język	12	0,47	0,54	0,39	0,41
5.	Zapis	3	0,43	0,51	0,38	0,37
6.	Walory	4	0.01	0,01	0	0
Wiązka	Treść kryterium				Liczba punktów	Łatwość czynności
1.	Wstępne rozpoznanie i umiejscowienie fragmentu w I tomie powieści				0–1	0,35
2.	Charakterystyka Bylicy				0–5	0,64
3.	Relacje ojca z Hanką				0–5	0,36
4.	Relacje ojca z Weronką				0–5	0,40
5.	Sytuacja ludzi starych w społeczności lipieckiej				0–6	0,20
6.	Podsumowanie				0–3	0,39
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania powinien uwzględniać następujące elementy:						
wstępne rozpoznanie i umiejscowienie fragmentu w I tomie powieści, charakterystykę Bylicy, relacje ojca z Hanką, relacje ojca z Weronką, sytuację ludzi starych w społeczności lipieckiej oraz podsumowanie rozważań. Zdający powinien poprawnie skomponować swoją wypowiedź, napisać ją poprawnym pod względem stylistycznym, składniowym, leksykalnym językiem, zachowując obowiązujące zasady ortografii i interpunkcji.						

Komentarz

Temat wybrało **35,9%** zdających egzamin maturalny z języka polskiego. Istotą zadania, które podjął maturzysta, było znalezienie odpowiedzi na pytanie sformułowane w temacie, co wymagało dokonania charakterystyki bohatera, określenia jego relacji z córkami i interpretacji, w jaki sposób jego los odzwierciedla sytuację starych ludzi w Lipcach.

Maturzysta piszący temat 1. powinien wykazać się umiejętnością wstępnego rozpoznania fragmentu z tomu powieści Reymonta, na podstawie którego pisał swoje wypracowanie. Wstępne rozpoznanie sytuacji najczęściej sprawiało zdającym problem, wskazywali, że są to odwiedziny starego Bylicy u Hanki, ale bardzo rzadko (jedynie 7%) piszący potrafili określić okoliczności tej rozmowy. Wiedza maturzystów o tych okolicznościach wskazywała na znajomość lub nieznanostwo powieści Reymonta – scena ma

miejsce przed kłótnią Antka z ojcem i wyrzuceniem Hanki i Antka z domu przez Macieja Borynę. Kolejną sprawdzaną umiejętnością była umiejętność charakteryzowania Bylicy, złożona z dwóch elementów: prostej umiejętności charakteryzowania postaci bohatera oraz określania relacji bohatera z innymi osobami, będącego trudniejszym elementem charakterystyki. Zdający radzili sobie dobrze z charakterystyką bohatera, choć poziom wnioskowania o jego cechach był zróżnicowany. Trudne i bardzo trudne okazało się określanie takich cech postawy bohatera, jak poczucie winy (15%) i wynikające z niego przekonanie o byciu zbędnym i nikomu niepotrzebnym (22%). Jeszcze trudniejsze było określenie relacji ojca z córkami. Zamieszczony w arkuszu egzaminacyjnym fragment *Chłopów* pokazuje wprost stosunek córek do Bylicy. Aby we właściwy sposób dokonać charakterystyki postaci, należało na podstawie fragmentu wnioskować o stosunku ojca do Hanki i Weronki. Okazało się to trudne. Maturzyści bardzo rzadko pisali o wdzięczności za okazaną troskę (12%), nadziei na poprawę losu (12%), jakie żywi Bylica wobec Hanki. Nie rozpoznawali zakłopotania, z jakim mówi on Hance o złym traktowaniu przez jej siostrę (13%), wskazującym na to, jak ważna jest dla niego Weronka (11%) i jak bardzo stara się znaleźć wytłumaczenie dla jej postępowania (16%). Wyniki osiągnięte przez zdających w tym zakresie wskazują na nieumiejętność analizy tekstu literackiego, niezrozumienie czytanych treści. Świadczy o tym również częste streszczanie lub parafrazowanie fragmentu, w którym zdający zastępowali wnioskowanie o cechach opowiadaniem o zachowaniach bohaterów.

Ważną część rozwinięcia stanowiło sformułowanie odpowiedzi na pytanie, jak los charakteryzowanego bohatera odzwierciedla sytuację ludzi starych w społeczności lipieckiej. Podstawą właściwego rozwiązania tego problemu była dobrze wykonana charakterystyka Bylicy i dobra znajomość I tomu powieści. Tylko one pozwalały traktować los starego człowieka jako swoisty synonim losu innych starych mieszkańców Lipiec, takich jak Agata, Jagustynka, Kuba czy Maciej Boryna. Zadanie okazało się dla zdających bardzo trudne. Najczęściej piszący wskazywali na fakt pozbywania się przez rodziny ludzi starych jako bezużytecznych i nieprzydatnych do pracy (33%), czasem podejmowali problem tzw. wycugu i wówczas podawali przykład postawy Macieja Boryny (12%), odmiennej od postawy bohatera analizowanego fragmentu. Brak przykładów, które potwierdzają typowość losu Bylicy w wiejskiej społeczności, pociągał za sobą niemożność sformułowania konstatacji wskazujących, że bohaterowie *Chłopów* przyjmują różne postawy, od godzenia się z własnym losem (Bylica, Agata, Jagustyna, Kuba) do sprzeciwu, który stał się źródłem konfliktu Macieja Boryny z jego dziećmi (zauważyło tę różnicę w postawach jedynie 2% piszących wypracowanie na ten temat).

Błędy popełnione przez zdających w poszczególnych elementach charakterystyki wskazanych przez temat pracy nie pozostały bez wpływu na jakość podsumowania, które w pełnym wymiarze zawierałoby spostrzeżenie o tym, że los Bylicy ilustruje zaburzenie więzi rodzinnych i upokorzenie ludzi starych, wskazuje i uzmysławia, że gromadą wiejską rządzą prawa biologiczne (naturalistyczny obraz świata stworzony przez Reymonta), a wszystko to jest odzwierciedleniem sytuacji ludzi starych w Lipcach. Znikoma liczba zdających (3%) poradziła sobie z napisaniem pełnego podsumowania. Aż 12% nie zamieściło w swoich pracach podsumowania w ogóle, lub napisało zakończenie pracy niebędące jej podsumowaniem.

Wypracowania zawierały kardynalne błędy rzeczowe, wskazujące, że zdający nie znał tekstu literackiego, o którym pisał. Do tego typu błędów należało najczęściej mylenie starego Bylicy z Maciejem Boryną, opisywanie nieprawdziwych zdarzeń z życia bohaterów. Maturzysta, w którego pracy pojawiły się kardynalne błędy rzeczowe, uzyskiwał „0” punktów za wypracowanie i nie mógł tym samym zdobyć 30% punktów gwarantujących mu zdanie egzaminu pisemnego z języka polskiego.

Od zdających oczekiwano także wykazania się umiejętnościami funkcjonalnego komponowania własnej wypowiedzi. Wskaźnik łatwości (0,32) dla umiejętności napisania spójnego tekstu nadal pokazuje, że jest to zadanie trudne. W pracach maturzystów, którzy wybrali temat 1., problemy dotyczące kompozycji wiązały się ściśle z brakami w zakresie umiejętności przyjęcia właściwego zamysłu kompozycyjnego wypracowania związanego z tematem. Także wskaźniki łatwości dla stylu (0,48) i języka (0,47) w tej grupie zdających nie są zadowalające. Wypracowania, w których piszący dokonywali streszczenia lub parafrazy fragmentu *Chłopów*, nie należały do rzadkości. Cechowało je posługiwanie się stylem zbliżonym do stylu Reymonta, schematyczna składnia, braki w zakresie synonimii leksykalnej i składniowej. Nadal niezadowalający (łatwość 0,43) jest poziom ortografii i interpunkcji.

Temat 2. Na podstawie podanych fragmentów poematu Adama Mickiewicza *Pan Tadeusz* scharakteryzuj i porównaj postacie Zosi i Telimeny.

Sprawdzane umiejętności

Pełne zestawienie umiejętności oczekiwanych od zdających zawiera tabelaryczne ich ujęcie.

Zadania I Rozwinięcie tematu	Sprawdzana czynność Zdający:	Standard
1., 2.	przedstawia bohaterki	II 25
3.	rozpoznaje bohaterki i sposoby ich kreowania w utworze (charakteryzuje postać na podstawie jej zachowań ukazanych przez narratora), problematyzuje odczytanie tekstu	II 26; III 13
5.	rozpoznaje bohaterki i sposoby ich kreowania w utworze (charakteryzuje postać na podstawie jej monologu wewnętrznego prezentowanego przez narratora w mowie pozornie zależnej), problematyzuje odczytanie tekstu	II 26; III 13
4., 6.	rozpoznaje bohaterki i sposoby ich kreowania w utworze (charakteryzuje postaci na podstawie dialogu), problematyzuje odczytanie tekstu	II 26; III 13
3., 4., 5., 6.	dobiera przykłady dla uzasadnienia twierdzeń	II 25, 26; III 12, 13
7.	porównuje bohaterki, podsumowuje obserwacje analityczne, wskazuje konteksty utworu i wykorzystuje je w interpretacji	II 31, 34; III 15, 17, 18
II Kompozycja	pisze tekst spójny, stosując właściwą dla interpretacji zasadę kompozycyjną, nadaje mu właściwy kształt graficzny	III 11
III Styl	pisze stylem o cechach indywidualnych, komunikatywnym, żywym, dostosowanym do formy wypowiedzi	III 3
IV Język	pisze językiem zgodnym z obowiązującą normą	III 1, 2
V Zapis	pisze zgodnie z zasadami ortografii i interpunkcji	III 1

Wskaźnik łatwości wypracowania dla ogółu		Wskaźnik łatwości wypracowania				
		LO		LP		T
0,52		0,56		0,44		0,46
Lp.	Oceniane kryteria	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Rozwinięcie tematu	25	0,51	0,56	0,43	0,46
2.	Kompozycja	5	0,50	0,55	0,41	0,44
3.	Styl	5	0,54	0,57	0,48	0,50
4.	Język	12	0,54	0,58	0,46	0,48
5.	Zapis	3	0,47	0,52	0,40	0,39
6.	Walory	4	0,01	0,01	0	0,01
Wiązka	Treść kryterium				Liczba punktów	Łatwość czynności
1.	Przedstawienie postaci: Zosia				0–1	0,95
2.	Przedstawienie postaci: Telimena				0–1	0,86
3.	Charakterystyka Zosi na podstawie fragmentu 1.				0–5	0,88
4.	Charakterystyka Zosi na podstawie fragmentu 4.				0–5	0,52
5.	Charakterystyka Telimeny na podstawie fragmentu 2.				0–7	0,59
6.	Charakterystyka Telimeny na podstawie fragmentu 3.				0–3	0,46
7.	Podsumowanie				0–3	0,50

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania powinien uwzględniać następujące elementy: prezentacja bohaterów fragmentu, porównanie Zosi i Telimeny na podstawie charakterystyki opartej na fragmentach o różnym stopniu trudności. Zdający powinien poprawnie skomponować swoją wypowiedź, napisać ją poprawnym pod względem stylistycznym, składniowym, leksykalnym językiem, zachowując obowiązujące zasady ortografii i interpunkcji.

Komentarz

Temat wybrało **64,1%** zdających egzamin maturalny z języka polskiego. Istotą zadania, które podjął maturzysta, było porównanie dwóch bohaterów *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza, co wymagało dokonania ich charakterystyki na podstawie fragmentów poematu zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym.

Maturzysta piszący temat 2. powinien wykazać się umiejętnością charakteryzowania postaci literackiej z uwzględnieniem wszystkich elementów charakterystyki i, w odróżnieniu od pisanja charakterystyki bohatera z pamięci, wykazać się umiejętnością określania cech bohatera oraz jego stosunku do świata w wyniku wnioskowania na podstawie zachowań i wypowiedzi ukazanych we fragmentach. Prezentacja bohaterów nie sprawiła zdającym trudności, określali bowiem podstawowe cechy bohaterów – młodość Zosi i dojrzałość Telimeny. Bardzo trudno było określić przeciwieństwo związane z nieobecnością w świecie i naturalnością Zosi oraz światowym zachowaniem Telimeny (9% maturzystów zauważało tę relację). Kolejną sprawdzaną umiejętnością było określanie cech bohaterów na podstawie fragmentów o zróżnicowanym stopniu trudności. Fragment 1. ukazujący Zosię i odpowiednio fragment 2. ukazujący Telimenę dawały podstawy do określania cech charakteru bohaterów, wyglądu, emocji, jakie towarzyszyły ich zachowaniom i pragnieniom.

Ta część zadania maturalnego sprawdzała proste umiejętności charakteryzowania postaci literackiej. Zdający radzili sobie dobrze z charakterystyką Zosi (łatwość 0,88), gorzej z charakterystyką Telimeny (łatwość 0,59). Zróżnicowanie trudności wynikało z umiejętności odczytywania znaczeń dosłownych i przenośnych w tekście, toteż 2. fragment bardziej

zmetaforyzowany niż 1., sprawił zdającym więcej problemów. O ile proste umiejętności charakteryzowania postaci bohatera nie stwarzały zdającym większych problemów, określanie relacji bohaterki z otaczającym światem było już zdecydowanie trudniejsze. Umiarkowanie trudna okazała się charakterystyka Zosi na podstawie fragmentu 4., z którego zdający łatwo odczytywał pozytywny stosunek Zosi do wsi (88%), jej miłość do Tadeusza (50%), ale fakt, że bohaterka jest świadoma tradycyjnych obowiązków wynikających z roli żony i gospodyni, określało już tylko 22% maturzystów, a jeszcze mniej (18%) dostrzegało, że ceni ona Tadeusza za wyznawane przez niego wartości. Jeszcze trudniejsze okazało się określenie stosunku Telimeny do świata i ludzi na podstawie fragmentu 3. (łatwość 0,46). Zwraca uwagę nieumiejętność odczytania sensu słów *jestem kobietą* (17%) jako metafory pragmatycznych poglądów bohaterki, jej życiowych kalkulacji i wynikającego z nich stosunku Telimeny nie tylko do mężczyzn, będących bohaterami fragmentów, ale także do Zosi. Analiza wyników osiągniętych przez zdających w zakresie odczytania sensów przenośnych w tekście literackim wskazuje na nieumiejętność analizy tekstu literackiego, niezrozumienie czytanych treści. Streszczanie lub parafrazowanie fragmentów często zastępowało rzetelną analizę tekstu, a zdający zastępowali wnioskowanie o cechach opowiadaniem o zachowaniach bohaterki.

Ważną część rozwinięcia stanowiło porównanie Zosi i Telimeny. Podstawą właściwego porównania była poprawnie dokonana charakterystyka bohaterki, będąca podstawą do dostrzeżenia kontrastu na wielu płaszczyznach, np.: charakteru, wartości, postaw, rozumienia roli kobiety, oraz jego interpretacji w szerszych kontekstach. Częściowe podsumowanie potrafiło napisać 51% maturzystów. Zestawiali oni cechy i postawy bohaterki związane z ich stosunkiem do mężczyzn, miłości, życia na wsi i w mieście, strojów, zabaw itp. Uogólnienie postaw, konieczne do napisania pełnego podsumowania, okazało się jednak bardzo trudne (4%). Maturzyści rzadko dostrzegali idealizację postaci Zosi i realizm, a nawet komizm w sposobie ukazania Telimeny, w czym pomóc mogła znajomość całego poematu Mickiewicza, ale ta, mimo że odwołania do *Pana Tadeusza* nie były w wypracowaniach rzadkością, okazywała się z reguły powierzchowna i nie była przez zdających wykorzystywana funkcjonalnie.

Wśród wypracowań pojawiły się wypowiedzi, które zawierały kardynalne błędy rzeczowe, wskazujące, że zdający nie znał tekstu literackiego, o którym pisał. Do tego typu błędów należało najczęściej mylenie bohaterki, przypisywanie cech Zosi Telimienie i na odwrót, pisanie o tym Telimienie (np. *książę Telimen zakochany w Zosi*). Maturzystą, w którego pracy pojawiły się kardynalne błędy rzeczowe, uzyskiwał „0” punktów za wypracowanie i nie mógł tym samym zdobyć 30% punktów gwarantujących mu zdanie egzaminu pisemnego z języka polskiego.

Polecenie dokonania charakterystyki porównawczej w przypadku tematu 2. skutkowało wyższym wskaźnikiem łatwości (0,55) dla kompozycji wypracowania. Wypowiedzi, w których maturzyści wskazywali wspólne dla charakterystyki elementy, np. stosunek do miłości, do życia na wsi, do strojów, i dokonywali równoległej charakterystyki, formułując w obszarze akapitów wnioski cząstkowe ze swoich rozważań, były częste w najwyżej ocenianych wypracowaniach. Widać w nich umiejętność przyjęcia przez piszącego zamysłu kompozycyjnego wypowiedzi i jego konsekwentnej realizacji. Wskaźnik łatwości kompozycji wskazuje jednak, że jest to nadal umiejętność trudna lub umiarkowanie trudna. Wskaźniki łatwości dla stylu (0,57) i języka (0,58) w tej grupie zdających także nie są zadowalające. Wypracowania, w których piszący dokonywali streszczenia lub parafrazy fragmentów *Pana Tadeusza*, nie należały do rzadkości. Wynikało to często z nieumiejętności analizy przenośnych znaczeń językowych. Poziom ortografii i interpunkcji jest nadal niezadowalający (łatwość 0,52).

3.2.5. Wnioski wynikające z analizy jakościowej zadań maturalnych z języka polskiego na poziomie podstawowym

Podstawą dobrego rozwiązania obu zadań egzaminacyjnych jest czytanie i rozumienie sensów językowych, w części pierwszej przede wszystkim sensów dosłownych, ale także metaforycznych, w części drugiej w większości sensów metaforycznych.

Zadania, które sprawdzały rozumienie tekstu publicystycznego, były dla zdających umiarkowanie trudne lub łatwe. Nadal trudne okazały się zadania sprawdzające umiejętność formułowania tezy i rozumienia struktury kompozycyjnej tekstu. Ma to ścisły związek z niskimi wskaźnikami łatwości, które dotyczą umiejętności komponowania przez maturzystów własnego wypracowania.

Kompozycja dla tematu 1. ma wskaźnik łatwości 0,36 – trudne było zatem dla zdających zbudowanie spójnej wypowiedzi, której wszystkie elementy podporządkowano sformułowaniu odpowiedzi na pytanie postawione w temacie: *Co mówi los Bylicy o losie starych ludzi w społeczności lipieckiej*. Odpowiada jej również niski wskaźnik łatwości – 0,39 dla podsumowania w wypracowaniach na temat 1.

Kompozycja dla tematu 2. ma nieco wyższy wskaźnik łatwości – 0,55, ale nadal dowodzi on, że umiejętność właściwej kompozycji charakterystyki porównawczej jest dla zdających czynnością umiarkowanie trudną. Odpowiednio do niej wskaźnik łatwości dla podsumowania w pracach na temat 2. wyniósł 0,50, lokując tę umiejętność na granicy trudnych i umiarkowanie trudnych dla maturzysty.

Wskazuje to głównie na niedostatki w zakresie umiejętności właściwego odczytania polecenia formułowanego w temacie oraz wiedzy i umiejętności zdających związanych z budowaniem akapitów i świadomym podporządkowaniem wyводу konkretnemu celowi, jaki wyznacza sobie piszący. Do podstawowych braków w tym zakresie należą:

- nieumiejętność analizy kompozycji obcego tekstu, co w dużej mierze przekłada się na kompozycję własnych wypowiedzi;
- brak umiejętności analizy tematu, która pozwoliłaby na przyjęcie właściwego zamysłu kompozycyjnego, budowanie przemyślanego i spójnego toku wyводу.

Wynik egzaminu zależy przede wszystkim od świadomości i kompetencji językowej piszącego. Nie bez znaczenia jest również jego sprawność językowa. W zadaniach otwartych w teście czytania ze zrozumieniem nie oceniamy poprawności językowej odpowiedzi, a ta właśnie staje się często przyczyną błędów. Znaczącą rolę odgrywa tu bowiem znajomość synonimii leksykalnej i synonimii składniowej. Brak umiejętności w tym zakresie powoduje formułowanie odpowiedzi błędnych. Maturzyści, którzy nie znali właściwych znaczeń wyrazów, a ich zasób słownictwa był ubogi, mający problemy z poprawną i w pełni komunikatywną budową zdania, w części sprawdzającej czytanie ze zrozumieniem formułowali często odpowiedzi nielogiczne i w konsekwencji niepoprawne merytorycznie. Krótkie odpowiedzi w tej części arkusza egzaminacyjnego nie są oceniane pod względem językowym, co powoduje mniejszą dbałość i staranność w ich formułowaniu, a to często staje się przyczyną popełnianych błędów.

Powyższe analizy wskazują na potrzebę dalszego doskonalenia:

- umiejętności tworzenia planu odtwórczego różnego typu wypowiedzi;
- tworzenia konspektu wypowiedzi cudzej i własnej;
- ćwiczenia umiejętności streszczenia logicznego tekstu;
- prowadzenia ćwiczeń w zakresie synonimii leksykalnej i synonimii składniowej.

Analiza rozwinięcia tematów wypracowań na poziomie podstawowym każe wnioskować, że piszący ciągle borykają się z rozumieniem znaczeń dosłownych i przerośnych w tekstach literackich. Dotyczy to szczególnie tekstów epickich, zwłaszcza prozatorskich, w których często analiza tekstu zastępowana jest streszczeniem lub parafrazą, co nie pozwala na właściwe wnioskowanie o cechach bohatera. Wskazane trudności, które pojawiły się w maturalnych wypracowaniach, dowodzą, że:

- zdający nadal mają problemy z określaniem cech bohatera na podstawie jego zachowań, w związku z czym charakterystykę zastępują streszczaniem fragmentów lub dokonują jej na najprostszym poziomie;
- brak umiejętności analizy tekstu wskazuje na niedostatki w zakresie wiedzy z nauki o języku;
- nieumiejętność odczytania sensów przerośnych uniemożliwia określenie ich roli w interpretacji tekstu;
- niska sprawność językowa dotyczy nie tylko poprawnego wypowiadania się w mowie i piśmie, skutkuje również brakiem umiejętności wnioskowania o cechach bohatera literackiego na podstawie jego myśli, wypowiedzi i zachowań.

Powyższe uwagi wskazują na konieczność:

- dalszego doskonalenia charakterystyki postaci, w tym relacji bohatera z innymi bohaterami i otaczającym go światem;
- rozwijania umiejętności odczytywania znaczeń dosłownych i przerośnych w tekście literackim na wszystkich poziomach jego odczytań;
- wprowadzania ćwiczeń rozwijających umiejętności w zakresie synonimii leksykalnej i składniowej;
- umiejętnego i systematycznego łączenia wiedzy o języku z analizą i interpretacją tekstów literackich.

3.3. Poziom rozszerzony

3.3.1. Opis standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych

Arkusz na poziomie rozszerzonym zawierał dwie części; pierwsza sprawdzała umiejętność rozumienia czytanego tekstu publicystycznego, druga – umiejętność pisania tekstu własnego. Zadaniem zdającego w części pierwszej było uważne przeczytanie udostępnionego materiału i udzielenie odpowiedzi na 8 pytań (z poleceniami w formie zadań otwartych).

Zadaniem ucznia w części drugiej było napisanie własnego tekstu, powiązanego z zamieszczonym w arkuszu tekstem literackim. Praca zdającego musiała liczyć około 250 słów. Maturzysta miał napisać wypracowanie, wybierając jeden temat spośród dwóch podanych. Zdający na poziomie rozszerzonym rozwiązywał zadania w ciągu 180 minut. Za ich poprawne rozwiązanie mógł uzyskać maksymalnie 10 punktów za test i 40 punktów za wypracowanie. Maksymalna liczba punktów z poziomu rozszerzonego wynosiła 50. Wynik był przeliczany na procent uzyskanych punktów.

3.3.2. Wyniki egzaminu

W niniejszym rozdziale przedstawiono: zestawienie podstawowych wskaźników statystycznych wyników egzaminu ogółem i w typach szkół, rozkład wyników egzaminu na poziomie rozszerzonym, zestawienia wskaźników łatwości wszystkich zadań i standardów obliczonych dla absolwentów poszczególnych typów szkół oraz zestawienie podstawowych wskaźników statystycznych obliczonych dla powiatów województwa śląskiego.

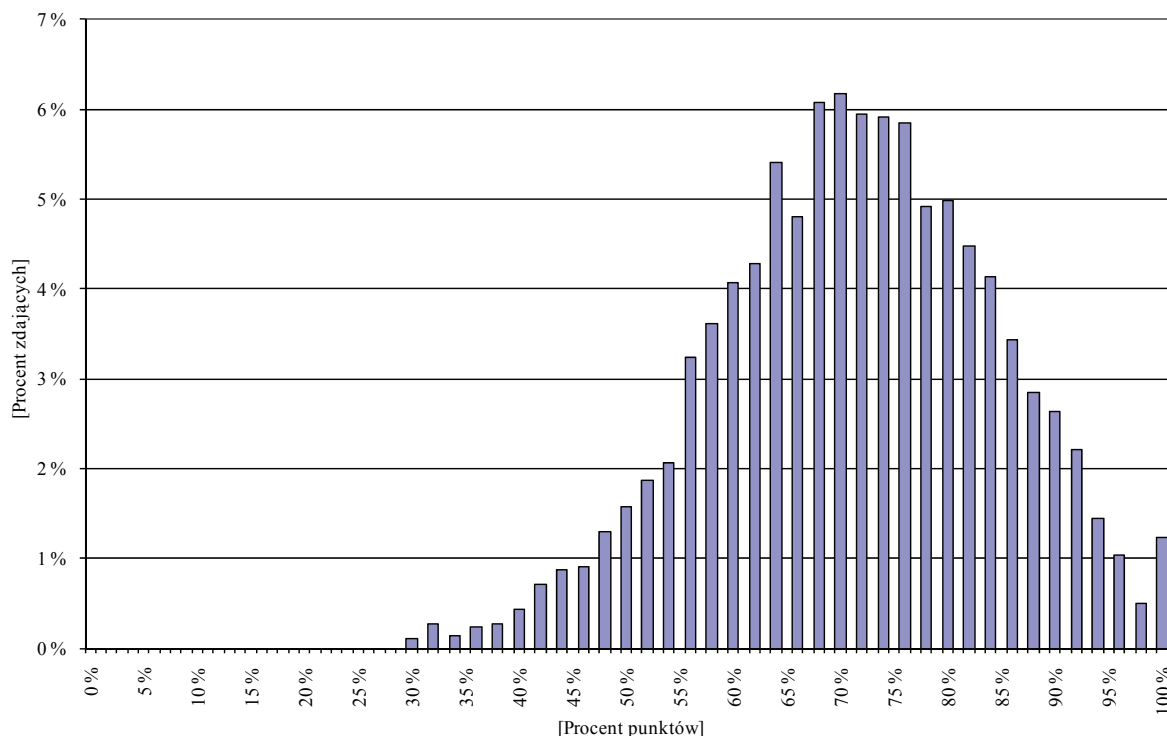
Zestawienie w tabeli 15. pozwala maturzyście porównać uzyskany przez niego wynik z osiągnięciami wszystkich zdających egzamin maturalny w kraju (zgodnie ze skalą staninową). Z karty wyników można odczytać, w której klasie (staninie) znajduje się wynik danego maturzysty, jaki procent zdających uzyskał taki sam wynik bądź wyniki wyższe / niższe.

Tabela 15. Karta wyników na skali staninowej egzaminu z języka polskiego na poziomie rozszerzonym

Klasa (stanin)	Teoretyczny procent zdających	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie wyznaczone dla kraju	Rzeczywisty procent zdających w województwie śląskim
1	4	najniższa	0–38	1
2	7	bardzo niska	39–46	2,91
3	12	niska	47–54	6,82
4	17	poniżej średniej	55–60	10,93
5	20	średnia	61–68	20,59
6	17	powyżej średniej	69–76	23,90
7	12	wysoka	77–82	14,37
8	7	bardzo wysoka	83–90	13,07
9	4	najwyższa	91–100	6,42

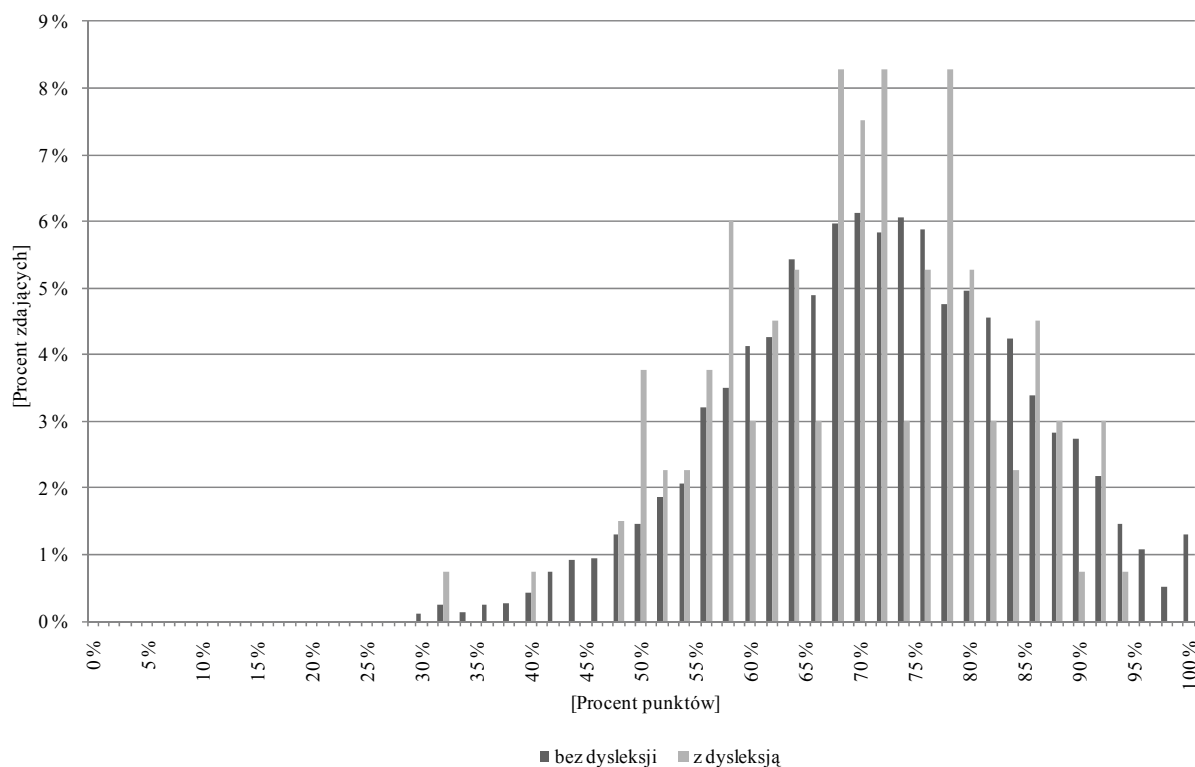
Znacznie mniejszy procent zdających niż zakładany teoretycznie osiągnął wyniki mieszczące się w staninach od 1. do 4., czyli wyniki od najniższych do poniżej średnich, natomiast w staninach od 5. do 9. rzeczywisty procent zdających jest wyższy, co wskazuje, że większy odsetek zdających osiągnął wyniki od średnich do najwyższych – w tym przedziale znalazło się 78,35% zdających.

Wykres 4a. Rozkład wyników zdających egzamin z języka polskiego na poziomie rozszerzonym

Rozkład wyników uzyskanych przez zdających egzamin z języka polskiego na poziomie rozszerzonym jest lewoskośny, przesunięty w kierunku wyników średnich i wysokich. Wartość modalną (70% punktów) osiągnęło 6,18% zdających. Egzamin dla ogółu zdających był *łatwy*. Maksymalny wynik osiągnęło 1,24% zdających. Żaden ze zdających nie uzyskał wyniku poniżej progu zaliczenia egzaminu.

Wykres 4b. Rozkład wyników zdających egzamin z języka polskiego na poziomie rozszerzonym z podziałem na zdających z dysleksją i bez dysleksji

Do egzaminu maturalnego z języka polskiego na poziomie rozszerzonym przystąpiły 133 osoby z dysleksją, co stanowi 4,45% zdających (maturzystów bez dysleksji było 2 859). Porównując rozkłady wyników tych dwóch grup zdających, widzimy wysoki procent wyników średnich i wysokich osiąganych przez zdających z dysleksją – w wielu przypadkach wyższy niż zdających bez dysleksji. W przypadku maturzystów z dysleksją wystąpiły trzy wartości modalnej: 68%, 72% i 78% punktów, które uzyskało po 8,27% zdających, podczas gdy w przypadku zdających bez dysleksji wynikiem najczęstszym było 70%, które uzyskało 7,52% zdających w tej grupie.

Egzamin z języka polskiego na poziomie rozszerzonym pisał jeden absolwent liceum uzupełniającego – ten typ szkoły został zatem pominięty w dalszych szczegółowych analizach wyników.

Egzamin z języka polskiego na poziomie rozszerzonym **w formie dostosowanej** pisało 7 absolwentów (6 – arkusz A4 dla słabo widzących, 1 – arkusz A7 dla niesłyszących).

Tabela 16. Podstawowe wskaźniki statystyczne wyników egzaminu z języka polskiego na poziomie rozszerzonym z podziałem na typ szkoły

Wskaźniki	Ogółem	Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Technikum
Liczba zdających	2 992	2 925	19	47
Wskaźnik łatwości zestawu (p)	0,71	0,71	0,64	0,61
w procentach				
Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	70	70	30	54
Wynik środkowy (mediana – Me)	72	72	66	62
Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	71,25	71,46	64,42	60,85
Wynik najwyższy	100	100	98	86
Wynik najniższy	30	30	30	34
w punktach				
Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	35	35	15	27
Wynik środkowy (mediana – Me)*	36	36	33	31
Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	35,62	35,73	32,21	30,43
Odchylenie standardowe	6,57	6,51	9,38	6,37
Wynik najwyższy*	50	50	49	43
Wynik najniższy*	15	15	15	17

Dla abiturientów liceów ogólnokształcących egzamin z języka polskiego na poziomie rozszerzonym okazał się *łatwy*, dla pozostałych – *umiarkowanie trudny*. Wyniki najwyższe osiągnęli wyłącznie abiturienti liceów ogólnokształcących. Największe zróżnicowanie wyników pojawiło się wśród absolwentów liceów profilowanych (egzamin w tym typie szkoły zdawało tylko 19 osób).

*Wartość mediany wskazuje, że co najmniej połowa zdających otrzymała 36 punktów lub więcej (1 543 zdających – 51,57%) **na 50 punktów możliwych** do uzyskania.
Najwyższy wynik osiągnęło 37 zdających.
Najniższy wynik uzyskały 3 osoby.

Tabela 17. Wyniki egzaminu z języka polskiego na poziomie rozszerzonym w powiatach województwa śląskiego (dane statystyczne w punktach)⁴

Lp.	Powiat	Liczba zdających	Wskaźnik łatwości zestawu zadań	Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	Wynik środkowy (mediana – Me)	Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	Odchylenie standardowe
1.	będziński	77	0,73	31	36	36,52	5,92
2.	bielski	37	0,72	40	35	35,81	4,89
3.	Bielsko-Biała	220	0,74	41	37	36,82	7,09
4.	bieruńsko-lędziński	15	0,67	30	34	33,53	3,56
5.	Bytom	133	0,74	37	38	36,78	6,63
6.	Chorzów	129	0,75	35	37	37,37	5,62
7.	cieszyński	143	0,74	35	37	37,18	6,25
8.	Częstochowa	271	0,73	38	37	36,72	6,11
9.	Dąbrowa Górnicza	130	0,69	35	35	34,42	5,81
10.	Gliwice	175	0,72	35	36	35,79	6,07
11.	gliwicki	24	0,66	29	31	32,88	7,10
12.	Jastrzębie-Zdrój	52	0,72	37	36,5	35,75	6,94
13.	Jaworzno	74	0,72	36	36	36,03	5,28
14.	Katowice	306	0,68	34	34	34,16	6,68
15.	kłobucki	14	0,79	34	40	39,50	4,62
16.	lubliniecki	22	0,79	40	40	39,36	6,11
17.	mikołowski	26	0,68	32	34,5	34,19	6,05
18.	Mysłowice	21	0,66	26	33	33,19	5,78
19.	myszkowski	24	0,83	37	42	41,54	5,36
20.	pszczyński	35	0,69	33	34	34,71	5,91
21.	raciborski	59	0,57	32	29	28,37	5,62
22.	Ruda Śląska	68	0,68	33	33,5	34,03	5,83
23.	Rybnik	144	0,71	32	35,5	35,40	6,87
24.	Siemianowice Śląskie	22	0,64	29	31,5	31,95	5,28
25.	Sosnowiec	144	0,68	34	34	33,80	7,09
26.	Świętochłowice	13	0,71	24	35	35,31	7,49
27.	tarnogórski	82	0,79	41	40	39,59	5,50
28.	Tychy	123	0,70	38	36	34,85	7,20
29.	wodzisławski	66	0,69	30	35	34,65	6,19
30.	Zabrze	128	0,68	32	33	33,81	5,51
31.	zawierciański	57	0,77	36	37	38,32	7,02
32.	Żory	46	0,71	35	36	35,67	6,43
33.	żywiecki	95	0,74	37	37	37,02	5,93

Średnie wyniki na poziomie rozszerzonym w poszczególnych powiatach województwa śląskiego wykazują duże zróżnicowanie – od 28,37 do 41,54 punktu (średnia dla województwa wynosi 35,62 pkt.). Maksymalna liczba punktów możliwych do uzyskania na egzaminie wynosi 50 punktów.

Nieduże wartości odchylenia standardowego (poniżej 8.) świadczą o wyrównanych wynikach zdających we wszystkich powiatach, bez względu na liczbę przystępujących do egzaminu.

Zamieszczone w tabeli 18. dane, dotyczące łatwości wszystkich zadań, pozwalają na ocenę poziomu opanowania umiejętności i stwierdzenie, które zadania były dla maturzystów *łatwe*, a które *trudne*, oraz porównanie wskaźników łatwości w różnych typach szkół.

⁴ W tabeli uwzględniono tylko te powiaty, w których liczba zdających wyniosła co najmniej 10 osób.

Tabela 18. Wskaźniki łatwości poszczególnych zadań standardowego zestawu egzaminacyjnego z języka polskiego na poziomie rozszerzonym z podziałem na typ szkoły

Numer zadania	Wskaźnik łatwości dla ogółu		Wskaźnik łatwości wg typu szkoły					
			liceum ogólnokształcące		liceum profilowane		technikum	
1.	0,81		0,81		0,68		0,79	
2.	0,99		0,99		0,95		1	
3.	0,82		0,83		0,79		0,70	
4.	0,30		0,31		0,37		0,04	
5.	0,76		0,77		0,68		0,66	
6.	0,54		0,54		0,37		0,23	
7.	0,89		0,89		0,84		0,89	
8.	0,89		0,89		0,89		0,85	
KO ⁵	0,74		0,75		0,68		0,63	
Wypracowanie ⁶	0,62	0,70	0,62	0,71	0,57	0,63	0,51	0,60
	0,90		0,90		0,82		0,83	
	0,82		0,82		0,76		0,71	
	0,86		0,86		0,72		0,81	
	0,74		0,75		0,66		0,62	
	0,06		0,07		0,09		0,04	

Temat pierwszy wybrało 39,45% piszących egzamin na poziomie rozszerzonym, a temat drugi – 60,55%.

Tabela 19. Wskaźniki łatwości poszczególnych zadań standardowego zestawu egzaminacyjnego z języka polskiego na poziomie rozszerzonym dla zdających, którzy wybrali temat pierwszy

Numer zadania	Wskaźnik łatwości dla ogółu		Wskaźnik łatwości wg typu szkoły					
			liceum ogólnokształcące		liceum profilowane		technikum	
1.	0,80		0,80		0,73		0,87	
2.	0,99		0,99		0,91		1	
3.	0,84		0,84		0,73		0,67	
4.	0,31		0,31		0,27		0,07	
5.	0,80		0,80		0,64		0,73	
6.	0,53		0,54		0,36		0,33	
7.	0,88		0,88		0,82		0,80	
8.	0,90		0,90		0,86		0,83	
KO ³	0,75		0,75		0,65		0,65	
Wypracowanie ⁴	0,58	0,68	0,59	0,68	0,51	0,58	0,48	0,58
	0,90		0,90		0,77		0,80	
	0,83		0,83		0,77		0,67	
	0,86		0,86		0,68		0,80	
	0,73		0,74		0,55		0,57	
	0,07		0,07		0,05		0,07	

⁵ KO – oznacza wskaźnik łatwości dla wszystkich zadań krótkiej odpowiedzi.

⁶ Wskaźniki łatwości dla elementów wypracowania: Treść, Kompozycja, Styl, Język, Zapis, Walory.

Tabela 20. Wskaźniki łatwości poszczególnych zadań standardowego zestawu egzaminacyjnego z języka polskiego na poziomie rozszerzonym dla zdających, którzy wybrali temat drugi

Numer zadania	Wskaźnik łatwości dla ogółu	Wskaźnik łatwości wg typu szkoły		
		liceum ogólnokształcące	liceum profilowane	technikum
1.	0,81	0,81	0,63	0,75
2.	0,99	0,99	1	1
3.	0,82	0,82	0,88	0,72
4.	0,29	0,30	0,50	0,03
5.	0,74	0,74	0,75	0,63
6.	0,54	0,55	0,38	0,19
7.	0,89	0,89	0,88	0,94
8.	0,89	0,89	0,94	0,86
KO ³	0,74	0,74	0,73	0,62
Wypracowanie ⁴	0,64	0,72	0,64	0,61
	0,90		0,88	
	0,81		0,75	
	0,86		0,78	
	0,75		0,81	
	0,06		0,16	

Analizując tabele 19. i 20., można stwierdzić, że – tak jak w przypadku poziomu podstawowego – zdający język polski na poziomie rozszerzonym, którzy wybrali temat drugi, lepiej poradzili sobie z zadaniami niż piszący temat pierwszy.

Tabela 21. Interpretacja wskaźników łatwości zadań i elementów wypracowania standardowego zestawu egzaminacyjnego z języka polskiego na poziomie rozszerzonym

Interpretacja wskaźników łatwości zadań i elementów wypracowania				
0–0,19	0,20–0,49	0,50–0,69	0,70–0,89	0,90–1
<i>bardzo trudne</i>	<i>trudne</i>	<i>umiarkowanie trudne</i>	<i>łatwe</i>	<i>bardzo łatwe</i>
ogółem				
Walory	4.	6., Treść	1., 3., 5., 7., 8., Styl, Język, Zapis	2., Kompozycja
liceum ogólnokształcące				
Walory	4.	6., Treść	1., 3., 5., 7., 8., Styl, Język, Zapis	2., Kompozycja
liceum profilowane				
Walory	4., 6.	1., 5., Treść, Zapis	3., 7., 8., Kompozycja, Styl, Język	2.
technikum				
4., Walory	6.	5., Treść, Zapis	1., 3., 7., 8., Kompozycja, Styl, Język	2.

Zadania *łatwe* stanowiły największą grupę zadań dla zdających. Dla wszystkich maturzystów – niezależnie od typu szkoły – *łatwe* było zadanie 2., natomiast zadanie 4. – *trudne* i *bardzo trudne* dla absolwentów technikum.

3.3.3. Zdawalność egzaminu

Aby zdać egzamin maturalny z języka polskiego na poziomie rozszerzonym, należało uzyskać co najmniej 30% punktów możliwych do zdobycia. Warunek ten spełnili wszyscy przystępujący po raz pierwszy do egzaminu, piszący standardowy zestaw zadań egzaminacyjnych.

Tabela 22. Zdawalność egzaminu z języka polskiego na poziomie rozszerzonym z podziałem na typ szkoły

Typ szkoły	Liczba zdających	Zdali	
		liczba	procent
Liceum ogólnokształcące	2 925	2 925	100
Liceum profilowane	19	19	100
Liceum uzupełniające	1	1	100
Technikum	47	47	100
Ogółem	2 992	2 992	100

Wskaźnik ten nie jest miarodajny w przypadku liceów uzupełniających ze względu na to, że do egzaminu przystąpił tylko jeden zdający. Mała liczebność w przypadku liceum profilowanego i technikum także nie pozwala na wyciąganie wiążących wniosków.

3.3.4. Analiza jakościowa zadań zestawu standardowego

Część I – rozumienie pisanego tekstu

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nim. Odpowiadaj tylko na podstawie tekstu i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile jesteś proszona/ y.

Sztuka jako schody ruchome

Na podstawie: Jerzy Sosnowski, *Sztuka jako schody ruchome*, „Więź” 2006, nr 6.

Zadanie 1. (1 pkt)

Wymień dwie dziedziny życia, których wzajemne relacje autor czyni głównym przedmiotem swoich rozważań.

Sprawdzane umiejętności			
Odczytywanie sensu całego tekstu.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,81	0,81	0,68	0,79
Poprawny zapis rozwiązania: – polityka – sztuka Przykład odpowiedzi zdającego: <i>Dla autora kluczowe jest wzajemne przenikanie się polityki i sztuki oraz wzajemne relacje tych dwóch dziedzin.</i>			

Komentarz:

Istotą odpowiedzi było zrozumienie sensu całego tekstu. Zadanie okazało się łatwe dla większości zdających, niemniej jednak wśród rozwiązań pojawiło się szereg odpowiedzi, w których zdający podawali religię jako drugą dziedzinę życia, przez autora stawianą w centrum rozważań, co wskazywało na niezrozumienie artykułu.

Zadanie 2. (1 pkt)

W jaki sposób muzyka wpłynęła na strajkujących (akapit 1.)?

Sprawdzane umiejętności

Odczytywanie znaczeń metaforycznych; dostrzeganie opozycji i określanie znaczenia elementów tworzących opozycję.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,82	0,83	0,79	0,70

Poprawny zapis rozwiązania:

np.:

- przestali rozmawiać o sytuacji politycznej, (nastawili się na słuchanie; zaczęli być skupieni)
- ich myśli zostały sprowadzone na inne tory (muzyka odwróciła ich uwagę od strajku), przestali być rozemocjonowani (wyciszyli się wewnątrz; wyrwali się z kręgu napiętych myśli; muzyka ostudziła ich emocje).

Przykład odpowiedzi zdającego:

Towarzysząca strajkującym muzyka stopniowo skupiała na sobie ich uwagę, spychając na dalszy plan toczącą się dyskusję, po latach zaś stała się najmocniej utrwalonym w pamięci wspomnieniem. Dzięki niej sztuka stała się tematem rozmowy, wypierając politykę.

Komentarz:

Zadanie łatwe dla znaczącej części zdających. Pojawiające się trudności wiązały się najczęściej z udzielaniem odpowiedzi na podstawie akapitów innych niż akapit 1., co pociągało za sobą udzielanie odpowiedzi błędnych lub ogólnikowych.

Zadanie 3. (1 pkt)

Podaj przykład występującej w tekście opozycji: góra – dół. Wyjaśnij symboliczne znaczenie elementów tworzących wskazaną opozycję.

góra: **przykład:** symboliczne znaczenie:

opozycja

dół: **przykład:** symboliczne znaczenie:

Sprawdzane umiejętności

Odczytywanie sensu akapitu.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,99	0,99	0,95	1

Poprawny zapis rozwiązania:

Opozycja:	przykład:	symboliczne znaczenie:
– góra	– biblioteka na piętrze	– wartości wyższe
– dół	– sala na parterze	– wartości przyziemne
– góra	– kościół św. Anny	– sacrum; wartości wyższe
– dół	– trasa W-Z	– profanum; wartości przyziemne
– góra	– sztuka / religia	– sacrum; wartości wyższe
– dół	– polityka	– profanum; wartości przyziemne

Przykład odpowiedzi zdającego:

- *góra*: wydzielona biblioteka – miejsce, w którym autor miał okazję obcować ze sztuką, symbolizuje ono zatem sacrum, gdyż w późniejszym akapicie autor mówi o utożsamieniu sztuki z religią; to wartości trwałe, ponadczasowe, nieprzemijające, najwyższe;
- *dół*: sala na parterze budynku warszawskiej polonistyki, gdzie nocował autor – miejsce, gdzie autor spał i dyskutował o polityce, uosabia ono sztukę pojętą przyziemnie, wręcz profanum, sprawy blahe, doczesne, ziemskie, w dalszej perspektywie nieistotne.

Komentarz:

Zadanie sprawdzało umiejętność rozumienia sensu akapitu, w którym autor wyraźnie określa istotę opozycyjnych wobec siebie wartości, wskazując równocześnie, że ich porządek można odnaleźć w elementach otaczającego nas świata. O ile podanie opozycji nie sprawiło zdającym większych problemów, o tyle sformułowanie uogólnienia, które pozwalało rozumieć ich symbolikę, było już trudne.

Zadanie 4. (1 pkt)

Nazwij dwa środki językowe zastosowane przez autora w celu podkreślenia subiektywizmu jego wypowiedzi. Każdy z nich zilustruj jednym przykładem zaczerpniętym z tekstu.

Sprawdzane umiejętności

Rozpoznawanie środków językowych i określanie ich funkcji.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,30	0,31	0,37	0,04

Poprawny zapis rozwiązania:

środek, np.:	przykład, taki jak:
pierwszoosobowy nadawca	<i>dostałem</i>
tryb przypuszczający	<i>...o tym wszystkim <u>byłbym</u> w stanie z grubsza opowiedzieć.</i>
wtrącenie	<i>– (co dla mojego wyobrażenia decydujące); – pisałem już o tym nieraz.</i>
epitet wartościujący	<i><u>dramatyczny</u> epizod</i>
zdrobnienie	<i>cudeńka</i>
zaimki	<i>ja, nasz, mi</i>

Uwaga: uznaje się opisowe nazywanie środków językowych.

Przykład odpowiedzi zdającego:

Narracja pierwszoosobowa, a zatem podkreślająca, że narrator nie jest wszechwiedzący – ‘rozmawialiśmy’, ‘odtwaram’.

Zastosowane czasowniki podkreślające przypuszczenie, że autor przewiduje pewne swoje zachowania – ‘byłbym w stanie z grubsza opowiedzieć’, ‘chciałbym widzieć sztukę’.

Komentarz:

Zadanie sprawdzało umiejętność określania funkcji form językowych i sprawiło problem większości zdających. Często zdarzały się odpowiedzi dopuszczalne, w których zdający nie potrafili nazwać środka językowego i charakteryzowali w sposób opisowy jego istotę, podając przy tym dobre przykłady z tekstu. Błędy popełnione w zadaniu wskazywały przede wszystkim na problemy ze zrozumieniem pojęcia „środek językowy”. Zwraca uwagę zwłaszcza nieznamość form fleksyjnych wyrazów, ich mylenie, a co się z tym wiąże – brak umiejętności określenia funkcji, jakie pełnią one w tekście.

Zadanie 5. (1 pkt)

Wypisz z tekstu i nazwij dwa środki artystyczne, którymi posłużył się autor, by nadać swojej wypowiedzi funkcję estetyczną (poetycką).

Sprawdzane umiejętności			
Rozpoznawanie środków językowych i określanie ich funkcji.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,76	0,77	0,68	0,66
Poprawny zapis rozwiązania: np.: – metafora, – porównanie, – symbol, – peryfraz, – paralelizm składniowy, – powtórzenie, – antyteza, – aluzja literacka, – pytanie retoryczne. <i>Uwaga: nie przyznaje się punktów za przykłady z wiersza.</i> Przykład odpowiedzi zdającego: <i>poetyckie epitety – ‘krucha suwerenność’;</i> <i>zdrobnienie – ‘cudeńka’.</i>			
Komentarz: Większości zdających zadanie nie sprawiło problemów, właściwie nazywali podawane przez siebie przykłady środków artystycznych, które służyły w tekście wzmocnieniu funkcji poetyckiej. Błędy wynikały najczęściej z nieznamomości terminologii teoretycznoliterackiej lub mylenia środków artystycznych, np. anafory z apostrofą.			

Zadanie 6. (2 pkt)

Podaj przykład posługiwania się przez autora konkretem w celu zbudowania uogólnienia.

Sprawdzane umiejętności			
Rozpoznawanie zasady kompozycyjnej tekstu i jej funkcji; rozpoznawanie przykładów, które pozwalają na przejście od konkretnego do uogólnienia.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,54	0,54	0,37	0,23
Poprawny zapis rozwiązania:			
konkret, np.:		uogólnienie:	
strajk na polonistyce w 1981 r. (odgłos muzyki)		np.: rozważania nad tym, co przemijające i trwałe	
wydarzenia historyczne (np. z 1905 r.)		np.: ponadczasowość piękna, trwałość sztuki	
schody przy trasie W-Z		np.: dostrzeżenie różnych poziomów egzystencji i różnych funkcji sztuki	
<i>Chimera</i>		np.: rozważanie na temat eskapizmu	

Przykład odpowiedzi zdającego:

Konkret: *Postawa Zenona Przesmyckiego, wydawcy pisma „Chimera”, który zignorował aktualne wydarzenia polityczne.*

Uogólnienie: *Sztuka jest ważniejsza od polityki, gdyż jest ona ponadczasowa i nieprzemijająca, jest alternatywą dla małych problemów codzienności.*

Komentarz:

Zadanie okazało się dosyć trudne. Maturzyści potrafili na ogół wskazać konkretny, którym posłużył się autor, jednak napisanie uogólnienia stanowiło już duży problem. Dodatkowo sposób oceny zadania podnosił jego stopień trudności. Zdający mógł bowiem uzyskać 2 punkty za wykonanie całości polecenia, w przeciwnym razie nie otrzymywał punktów w ogóle.

Zadanie 7. (1 pkt)

Jaką funkcję, zdaniem autora, powinna pełnić sztuka?

Sprawdzane umiejętności

Formułowanie głównej myśli całego tekstu.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,89	0,89	0,84	0,89

Poprawny zapis rozwiązania:

Sztuka powinna np.:

- łączyć niższy poziom życia z poziomem wyższym (sferę codzienności ze sferą metafizyczną, troskę o doczesne dobro wspólne z troską o dobro ostateczne),
- umożliwiać nawiązywanie dialogu z ludźmi odległymi od siebie w czasie i przestrzeni,
- uniwersalizować teraźniejszość,
- harmonizować wnętrze człowieka.

Przykład odpowiedzi zdającego:

Sztuka, zdaniem autora, powinna pełnić funkcję łącznika pomiędzy polityką, utożsamioną tutaj z doczesnością, a troską o kwestie ostateczne nazwaną w tekście religią.

Komentarz:

Zadanie nie sprawiło zdającym większych trudności. Maturzyści najczęściej poprawnie określali zadania sztuki, wskazując na konieczność łączenia zdarzeń i zjawisk codziennych, zwyczajnych z prawdami i zjawiskami o charakterze uniwersalnym, ponadczasowym. Popołnione błędy wiązały się ze stosowaniem określeń związanych z funkcjami w komunikacji językowej, np. *sztuka pełni funkcję impresywną*.

Zadanie 8. (2 pkt)

Co, zdaniem autora, jest zagrożeniem dla suwerenności sztuki? Wymień dwa zagrożenia.

Sprawdzane umiejętności

Wyszukiwanie i porządkowanie informacji zgodnie z porządkiem przyczynowo-skutkowym.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,89	0,89	0,89	0,85

Poprawny zapis rozwiązania:

np.:

- oderwanie się sztuki od rzeczywistości (eskapizm),
- oderwanie się od sfery metafizycznej (zajmowanie się wyłącznie życiem codziennym),

- służenie wyłącznie polityce,
- służenie wyłącznie religii,
- instrumentalne traktowanie sztuki.

Przykład odpowiedzi zdającego:

Polityka starająca się podporządkować sztukę swoim celom, na przykład opiewaniu aktualnej sytuacji politycznej.

Religia, także dążąca do wykorzystania sztuki do własnych celów.

Komentarz:

Zadanie wymagało określenia zagrożeń, które towarzyszą sztuce, jej podatności na wpływ polityki czy religii, które są, zdaniem autora artykułu, najbardziej dotkliwe. Zdający poradzili sobie dobrze ze wskazywaniem powyższych zależności. Niekiedy odpowiedzi były niepełne lub niejednoznaczne i dotyczyły braku harmonii pomiędzy polityką a sztuką. Popelnione błędy wynikały najczęściej z niezrozumienia tekstu.

W teście czytania ze zrozumieniem maturzyści radzili sobie dobrze z wyszukiwaniem i przetwarzaniem informacji, stosowaniem ich do rozwiązania problemów oraz odczytywaniem sensu fragmentów tekstu. W większości poprawnie określali środki stylistyczne, podając przy tym różnorodne właściwe przykłady. Zdecydowanie więcej problemów sprawiło im nazywanie środków językowych, które podkreślają subiektywizm wypowiedzi. Zdający podawali dobre przykłady, ale mieli problemy z terminologią z zakresu nauki o języku, nie potrafili nazwać trybu przypuszczającego czasowników, wtrąceń, zaimków, najczęściej zastępując je opisem formy, np. *autor używa czasowników, które informują, że może coś by zrobił*. Nadal pojawiały się trudności w rozumieniu struktury całego tekstu, które pociągały za sobą brak umiejętności określania wartości uniwersalnych i formułowania uogólnień.

Pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu egzaminacyjnym

Integralną częścią tematu wypracowania jest odniesienie do tekstu literackiego. Na tym poziomie egzaminu mogą pojawić się teksty spoza podstawy programowej, ale mieszczące się w znanej maturzystom konwencji literackiej. Jeśli zdający zna wskazane w standardach wymagań egzaminacyjnych wyróżniki utworu literackiego, funkcjonalne konteksty interpretacyjne dzieła, procedury analizy utworu i rozumie pojęcie interpretacji utworu, spełni wszystkie wymogi formalne zadania maturalnego z języka polskiego.

Na poziomie rozszerzonym zdający powinien wykazać się umiejętnościami określania artystycznego charakteru literatury, pisania o niej językiem poprawnym w zakresie terminologii koniecznej do opisu sposobu kreowania świata w tekście artystycznym. Ma on napisać tekst własny, uporządkowany, spójny, nadać mu właściwy kształt graficzny. Powinien pisać językiem zgodnym z obowiązującymi normami i posługiwać się stylem komunikatywnym, dostosowanym do formy wypowiedzi.

Wypracowania

Temat 1. Na podstawie *Pieśni XXII i Trenu IX* Jana Kochanowskiego przedstaw różnice w postawie poety wobec Rozumu i Mądrości. Zwróć uwagę na sposób budowania poetyckiej refleksji.

Sprawdzane umiejętności

Pełne zestawienie umiejętności oczekiwanych od zdających zawiera tabelaryczne ich ujęcie.

Zadania I. Rozwinięcie tematu	Sprawdzana czynność Zdający:	Standard
1.	rozpoznaje motywy, rozpoznaje nadawcę	II P 25, 26, 31, 40, II R 3
2., 4.	rozpoznaje motywy, odczytuje treści metaforyczne utworu, rozpoznaje znaki i symbole kulturowe oraz określa ich funkcje	II P 25, 28, 33, II R 1, 2
3., 5.	określa podstawowe wyznaczniki poetyki, odczytuje miejsca znaczące, rozpoznaje środki artystycznego wyrazu i określa ich funkcje, rozpoznaje cechy gatunkowe	II P 27, 28, 29, 30, 38, II R 11
6., 7.	problematyzuje odczytanie tekstów, dostrzega związki utworu z filozofią epoki	II P 31, II R 5
8.	podsumowuje obserwacje analityczne, formułuje własną interpretację utworów	II P 34, 40, II R 5, 6
2., 3., 4., 5., 6.	dobiera przykłady dla uzasadnienia twierdzeń	III 12, III 13
II Kompozycja	pisze tekst spójny, stosując właściwą dla interpretacji zasadę kompozycyjną, nadaje mu właściwy kształt graficzny	III 1, III 2, III 11, III R 1
III Styl	pisze stylem o cechach indywidualnych, komunikatywnym, żywym, dostosowanym do formy wypowiedzi	III 3, III 4, III R 1
IV Język	pisze językiem zgodnym z obowiązującą normą	III 1
V Zapis	pisze zgodnie z zasadami ortografii i interpunkcji	III 1, III 21

Wskaźnik łatwości wypracowania dla ogółu		Wskaźnik łatwości wypracowania				
		LO	LP	T		
0,68		0,68	0,58	0,58		
Lp.	Oceniane kryteria	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Rozwinięcie tematu	25	0,58	0,59	0,59	0,48
2.	Kompozycja	5	0,90	0,90	0,77	0,80
3.	Styl	5	0,83	0,83	0,77	0,67
4.	Język	12	0,86	0,86	0,68	0,80
5.	Zapis	3	0,73	0,74	0,55	0,57
6.	Walory	4	0,07	0,07	0,05	0,07

Wiązka	Treść kryterium	Liczba punktów	Łatwość czynności
1.	Wstępne rozpoznanie wypowiedzi i zasady zestawienia tekstów	0–1	0,76
2.	<i>Pieśń XXII</i> : Postawa poety wobec Rozumu	0–4	0,85
3.	<i>Pieśń XXII</i> : Sposób wypowiadania refleksji dotyczących Rozumu	0–4	0,50
4.	<i>Tren IX</i> : Postawa poety wobec Mądrości	0–4	0,50
5.	<i>Tren IX</i> : Sposób wypowiadania refleksji dotyczących Mądrości	0–4	0,45
6.	Różnice w zaprezentowanej postawie	0–4	0,24
7.	Konteksty interpretacyjne	0–2	0,51
8.	Podsumowanie	0–3	0,34

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania powinien uwzględniać następujące elementy: wstępne rozpoznanie zasady zestawienia tekstów, określenie stosunku poety do Rozumu w *Pieśni XXII* oraz Mądrości w *Trenie IX*, stanowiących podstawę do wskazania różnic w zaprezentowanej postawie poety. Zdający powinien również poddać analizie sposób wypowiadania refleksji dotyczących Rozumu i Mądrości w obu tekstach lirycznych. Pełny ogląd problemu sformułowanego w temacie wypracowania wymagał uwzględnienia kontekstów interpretacyjnych oraz podsumowania rozważań. Zdający powinien poprawnie skomponować swoją wypowiedź, napisać ją poprawnym pod względem stylistycznym, składniowym, leksykalnym językiem, zachowując obowiązujące zasady ortografii i interpunkcji.

Komentarz

Temat wybrało **39,5%** zdających egzamin maturalny z języka polskiego. Istotą zadania podjętego przez maturzystę, było przedstawienie różnic w postawie Kochanowskiego wobec dwóch wartości, które zgodnie z filozofią neostoicką uczynił wyznacznikami głoszonych przez siebie poglądów.

Maturzysta piszący temat 1. powinien wykazać się umiejętnością wstępnego rozpoznania zasady zestawienia tekstów, co dawało podstawę do przyjęcia właściwego zamysłu kompozycyjnego i wyznaczenia obszarów analizy i interpretacji. Określenie zasady zestawienia tekstów nie sprawiło zdającym większych problemów – najczęściej wskazywali na inwokacyjny charakter liryków, ich refleksyjny charakter. Często dostrzegali również, że są to wypowiedzi poety-humanisty, wyrażające jego poglądy dotyczące życia. Umiejętność określenia zasady zestawienia tekstów przełożyła się również na wysoko ocenioną kompozycję (łatwość 0,90). Zdecydowane różnice wystąpiły w umiejętnościach interpretacji obu liryków Kochanowskiego. Maturzyści dobrze poradzili sobie z odczytaniem sensu *Pieśni XXII* (85%), zwracając uwagę na przyjętą przez poetę postawę mędrca (*poeta doctus*), pocieszającego upersonifikowany Rozum. Odwoływali się przy tym często do ogólnej wiedzy o filozofii, której hołdował poeta, zauważali wyrażany w pieśni dystans i postawę pogodzenia z przeciwnościami losu, jakie towarzyszą ludzkiemu życiu. Pojawiały się wszakże interpretacje wskazujące na niezrozumienie tekstu – zdający pisali o głębokim pesymizmie poety i postawie pełnej smutku i rezygnacji. Nieco gorzej prezentują się umiejętności analityczne maturzystów piszących temat 1. Nie sprawiło im wprawdzie większego problemu wskazanie zabiegu personifikacji (61%) oraz związanych z nim apostrof, ale dostrzeżenie retorycznego charakteru refleksji poetyckiej (18%) i łączącego się z nim perswazyjnego charakteru wypowiedzi poetyckiej (9%) okazało się umiejętnością bardzo trudną. Zdecydowanie większym problemem było właściwe odczytanie przez maturzystów istoty

poetyckiej refleksji wyrażonej w *Trenie IX* (50%). Zdający dostrzegli zakwestionowanie przez Kochanowskiego przymiotów Mądrości i kryzys wartości, jaki temu towarzyszy, łącząc go umiejętnie z osobistym doświadczeniem poety. Jednak jedynie połowa zwróciła uwagę na znaczenie wtrącenia *jesli prawdziwie mienią* (objaśnionego dla lepszego rozumienia XVI-wiecznego języka w przypisie pod tekstem), które zmienia w sposób znaczący ton wypowiedzi, nadając jej ironiczny charakter (14%) i wprowadzając element polemiki z renesansowym pojmowaniem Mądrości (16%). Jeszcze trudniejsza okazała się analiza sposobu wypowiadania się w trenie. Dramatyzm wyznania spotęgowany powtórzeniami zaimka *Ty* (5%), wyliczeniami (10%) i kontrastem obecnym w kompozycji (6%) bardzo rzadko był przez zdających zauważany. Nieumiejętność odczytania istoty refleksji poetyckiej w *Trenie IX* niepokoi zwłaszcza w związku z faktem, że jest to tekst kluczowy dla rozumienia cyklu trenów (obowiązkowego jako lektura szkolna na poziomie rozszerzonym), ze względu na ironiczne akcenty zawarte w poetyckiej tkance tego wiersza szeroko omawiany i interpretowany przez badaczy i znawców renesansu oraz twórczości Kochanowskiego. Niepowodzenia związane z interpretacją trenu pociągnęły za sobą niepowodzenia w określeniu różnic w zaprezentowanej przez poetę postawie wobec Rozumu i Mądrości. Zdający dostrzegali wprawdzie zmianę w postawie, ale określanie jej charakteru przychodziło im z dużym trudem. Najczęściej stwierdzali, że Kochanowski traktuje Rozum jako równorzędnego partnera, czasami podporę życiową, a wobec Mądrości zachowuje dystans i traktuje ją jako pozorną wartość. Trudność sprawiała maturzystom przede wszystkim sformułowanie opozycyjnych sądów, które stanowiłyby w konsekwencji nie tylko podstawę określania istoty zmiany stosunku poety wobec analizowanych wartości, ale dawały dobry punkt wyjścia do dojrzałego podsumowania (34%), które w pełnym wymiarze zawierałoby spostrzeżenia dotyczące różnicy w postawie poety wobec Rozumu i Mądrości, różnicy w sposobie budowania poetyckiej refleksji i wreszcie zmiany w postawie i filozofii życiowej Kochanowskiego.

Pełne rozwinięcie tematu stwarzało konieczność odwołania do różnych kontekstów interpretacyjnych, ważny był zwłaszcza kontekst filozoficzny, pojęcia Rozumu i Mądrości odsyłały bowiem do znajomości filozofii starożytnych, z których wywodzi się renesansowy neostoicyzm i neoepikureizm. Także kontekst historycznoliteracki – wybór pieśni i całość *Trenów* – miał duże znaczenie dla odczytania zmiany postawy Kochanowskiego. Kolejnym istotnym kontekstem interpretacyjnym był kontekst biograficzny, najczęściej sprowadzany w maturalnych pracach do przywołania śmierci Urszulki i związanego z tym faktem ojcowskiego cierpienia poety, będącego jednym ze źródeł kryzysu światopoglądowego, który przeżywał. Umiejętność wykorzystania kontekstów wcale nie okazała się łatwym zadaniem, jedynie połowa maturzystów (51%) umiejętnie je wykorzystwała. Brak umiejętności w tym zakresie wiązał się najczęściej z umieszczaniem we wstępie pracy informacji dotyczących życia i twórczości Kochanowskiego. W efekcie wypracowanie miało niefunkcjonalny, ogólnikowy wstęp, do którego zdający najczęściej nie nawiązywali w interpretacji tekstów literackich. Wskazuje to na niezrozumienie pojęcia „kontekst interpretacyjny”, które określa wykorzystane w odczytaniu tekstu literackiego dodatkowe, pozatekstowe odniesienia, służące pogłębieniu jego interpretacji.

Szczególne miejsce w wypracowaniach pisanych na poziomie rozszerzonym zajmują walory pracy. Maturzyści, którzy uzyskali za nie punkty (7%), wykazali się nie tylko dobrymi umiejętnościami interpretacji tekstów, ale przede wszystkim umiejętnością szerszego widzenia problematyki, jaką otwierał temat pierwszy. Otrzymywali w ramach walorów pracy punkty za pogłębioną analizę tekstów, bogaty i dojrzały język wypowiedzi, pełne funkcjonalne odniesienie do innych tekstów Kochanowskiego, szersze konteksty interpretacyjne (np. odwołania do Horacego czy otwarcie interpretacji trenu na idee barokowe, związane z przemijaniem i nietrwałością rzeczy).

Od zdających oczekiwano także wykazania się umiejętnościami funkcjonalnego komponowania własnej wypowiedzi, które okazały się wysokie. Także wskaźniki łatwości dla stylu (0,83) i języka (0,86) w tej grupie zdających są zadowalające. Niemniej jednak zdarzały się wypracowania będące parafrazą tekstów Kochanowskiego, polegającą głównie na linearnym przepisaniu treści utworów z zastosowaniem współczesnego języka polskiego. Zdecydowanej poprawie uległa ortografia i interpunkcja wypowiedzi (0,73).

Temat 2. Na podstawie fragmentu powieści Wiesława Myśliwskiego *Kamień na kamieniu*, przedstaw metaforyczne znaczenia drogi. Zwróć uwagę na kreację narratora.

Sprawdzane umiejętności

Pełne zestawienie oczekiwanych od zdających umiejętności zawiera tabelaryczne ich ujęcie.

Zadania I. Rozwinięcie tematu	Sprawdzana czynność Zdający:	Standard
1.	rozpoznaje tematy, wątki, motywy; rozpoznaje bohatera utworu; określa podstawowe wyznaczniki poetyki utworu; wskazuje tradycję literacką	II P 2, 26, 27, II R 7
2., 3.	dostrzega najistotniejsze zagadnienia utworu, problematyzuje odczytanie tekstu	II 31
4.	odczytuje treści dosłowne i ukryte utworu; rozpoznaje funkcję występujących w utworze tematów, motywów; wskazuje funkcję (ideową i kompozycyjną) aluzji literackiej, znaku kulturowego; wskazuje związki między różnymi warstwami tekstu	II 28, II R 1, 2, 3
5.	rozpoznaje nadawcę i sposoby jego kreacji w utworze, dostrzega strukturę artystyczną utworu	II 26, II R 9,10, 11
6.	wskazuje środki językowe decydujące o swoistości wypowiedzi indywidualnej; rozpoznaje charakterystyczne cechy języka i stylu; dostrzega strukturę artystyczną utworu	II R 9,10,11
7.	hierarchizuje materiał, formułuje wnioski	III 12
II Kompozycja	pisze tekst uporządkowany, spójny, nadaje mu właściwy kształt graficzny; redaguje własną wypowiedź zgodnie z cechami gatunku i zamierzoną funkcją tekstu	III 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 21, III R 1
III Styl	pisze stylem komunikatywnym, dostosowanym do formy wypowiedzi	III 2, 3, III R 4,
IV Język	pisze językiem zgodnym z obowiązującą normą	III 1, 15
V Zapis	pisze zgodnie z zasadami ortografii i interpunkcji	III 1, III 21

Wskaźnik łatwości wypracowania dla ogółu		Wskaźnik łatwości wypracowania				
		LO		LP		T
0,72		0,72	0,71		0,61	
Lp.	Oceniane kryteria	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Rozwinięcie tematu	25	0,64	0,65	0,64	0,52
2.	Kompozycja	5	0,90	0,90	0,88	0,84
3.	Styl	5	0,81	0,81	0,75	0,73
4.	Język	12	0,86	0,86	0,78	0,82
5.	Zapis	3	0,75	0,75	0,81	0,62
6.	Walory	4	0,06	0,06	0,16	0,02
Wiązka	Treść kryterium				Liczba punktów	Łatwość czynności
1.	Wstępne rozpoznanie fragmentu				0–2	0,71
2.	Opis dosłownego znaczenia drogi: Droga stara				0–3	0,69
3.	Opis dosłownego znaczenia drogi: Droga nowa				0–3	0,85
4.	Metaforyczne znaczenia drogi odnoszące się do różnych problemów				0–6	0,72
5.	Kreacja narratora				0–5	0,46
6.	Sposób przedstawiania drogi przez narratora				0–4	0,43
7.	Podsumowanie				0–3	0,38
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania powinien uwzględniać następujące elementy: wstępne rozpoznanie fragmentu prozy Wiesława Myśliwskiego, opis dosłownego znaczenia drogi starej, opis dosłownego znaczenia drogi nowej, przedstawienie metaforycznych znaczeń drogi odnoszących się do różnych problemów (droga jako metafora), rozpoznanie kreacji narratora, sposobu przedstawiania drogi przez narratora, podsumowanie w pełnym wymiarze zawierające uogólnienie metaforycznych znaczeń drogi i określenie roli narratora ujawniającego się w języku.						

Komentarz

Temat wybrało **60,5%** zdających egzamin maturalny z języka polskiego. Maturzysta piszący temat 2. powinien wykazać się umiejętnością charakteryzowania postaci literackiej, którą w tym przypadku jest narrator, poprzez język, którym się posługuje. Przedmiotem wypowiedzi narratora jest wiejska droga i jej przemiana. Rozpoznanie tego przedmiotu opisu i określenie jego cech oraz odczytanie stosunku do drogi wiejskiej społeczności stanowi podstawę do odczytania metaforyczności jej znaczeń.

Dotarcie do znaczeń metaforycznych wymagało od maturzysty określenia cech przestrzeni opisywanej przez narratora. Służyło temu wstępne rozpoznanie charakteru fragmentu powieści Myśliwskiego. Łatwość tej czynności (0,71) sytuuje tę umiejętność na granicy czynności umiarkowanie trudnych i łatwych dla zdającego. Maturzyści z reguły wskazywali, że jest to fragment pokazujący drogę dawniej i dziś opisywaną przez narratora-bohatera, będącego częścią wiejskiej społeczności. Zdecydowanie rzadziej (34%) zdający zauważali, że opis drogi i wsi jest tu uogólnieniem praw rządzących życiem każdego człowieka, a *Kamień na kamieniu* wpisuje się w tradycję powieści chłopskiej (6%). Brak tej obserwacji utrudniał w sposób zdecydowany sformułowanie hipotezy interpretacyjnej lub przyjęcie tezy, które skutkowałyby prowadzeniem spójnego wywodu i pozwalały na dokonanie właściwego, pełnego podsumowania. Dobrze prezentują się umiejętności

określania cech przestrzeni i związana z nimi analiza i interpretacja opisu starej i nowej drogi. Maturzyści dostrzegali typowość i swojskość starej drogi, jej zakorzenienie w wiejskim krajobrazie i pełnioną przez nią funkcję centralnego elementu wiejskiego życia, sprzyjającego budowaniu więzi międzyludzkich. Rzadko jednak na tym etapie analizy zdający potrafili dostrzec uniwersalne znaczenia związane ze starą drogą, takie jak rozpoznanie, że jest ona elementem przeszłości utrwalonym w pamięci (12%). Podobny poziom umiejętności prezentowali przy opisie nowej drogi. Także w tym przypadku elementy opisu związane z nowoczesnym charakterem asfaltowej drogi, która zmieniła życie wsi, były łatwe do zinterpretowania, ale trudność sprawiało uogólnienie, które wymagało zauważenia, że nowa droga wnosi do życia wsi element obcości (10%) i pozbawia mieszkańców prywatności (29%).

Pełne odczytanie metaforycznych znaczeń drogi wymagało odczytania charakteru narracji, zarówno określenia statusu narratora-bohatera, jak i sposobu, w jaki mówi on o drodze. Ten poziom odczytania tekstu był już zdecydowanie trudniejszy. Połowa zdających potrafiła rozpoznać w narratorze chłopą – wiejskiego gadułę, który wie więcej od innych, jest subiektywny (52%). Niewielu zdających potrafiło jednak dostrzec w wypowiedzi narratora elementy retrospekcji (24%) oraz cechy gawędy (6%), której towarzyszy filozoficzna refleksja (7%). Trudne okazało się rozpoznanie dominanty kompozycyjnej we fragmencie powieści opartej na kontraście (31%) i obecnej w wypowiedzi stylizacji na język mówiony (27%), a także towarzyszących jej elementów gwary (14%), przeplatanych budowaniem sugestywnych, barwnych obrazów obecnych dzięki liryzacji prozy (6%), które stanowiły podstawę budowania metaforycznych znaczeń drogi. Spośród nich maturzyści najczęściej odczytywali znaczenia podstawowe, związane z przemianą, zagubieniem w świecie, życiem i śmiercią. Metaforyka drogi jako symbolu płynności zjawisk (17%), śmierci języka rozumianej jako odbieranie pierwotnych znaczeń myślom, słowom i wreszcie umieraniu (23%), była już do odczytania bardzo trudna.

Ważną część wypracowania stanowiło podsumowanie, którego podstawą było dokonanie uogólnienia i uniwersalizacji znaczeń związanych z odczytaniem metaforyki drogi. Pełne podsumowanie potrafiło napisać 20% maturzystów, ale 7% piszących ten temat nie umiało sformułować zakończenia, które stanowiłoby sumę wniosków wynikających z interpretacji fragmentu.

Maturzyści piszący temat drugi uzyskali również punkty za walory pracy (6%). Wykazali się nie tylko dobrymi umiejętnościami interpretacji tekstów, ale przede wszystkim umiejętnością szerszego widzenia problematyki, jaką otwierało metaforyczne odczytanie drogi. Otrzymywali w ramach walorów pracy punkty za pogłębioną analizę tekstu, bogaty i dojrzały język wypowiedzi, pełne, funkcjonalne odniesienie do innych tekstów, np. *Chłopów* Reymonta, *Awansu* Redlińskiego. W ciekawy sposób odczytywano metaforykę drogi w powieści Myśliwskiego, wykorzystując topos drogi jako kontekst interpretacyjny.

Polecenie interpretacji metaforycznych znaczeń drogi okazało się w sumie zadaniem nie najłatwiejszym dla piszących wypracowanie na temat 2. Wskaźniki łatwości dla stylu (0,81) i języka (0,86) w tej grupie zdających są zadowalające, mimo że zdarzały się wypowiedzi będące streszczeniem czy parafrazą prozy Myśliwskiego. Poziom ortografii i interpunkcji ma porównywalny z ich poziomem w wypracowaniach na temat 1. wskaźnik łatwości – 0,75.

3.3.5. Wnioski wynikające z analizy jakościowej zadań maturalnych z języka polskiego na poziomie rozszerzonym

Podstawą dobrego rozwiązania obu zadań egzaminacyjnych jest czytanie i rozumienie sensów językowych, w części pierwszej na poziomie rozszerzonym sensów dosłownych, ale przede wszystkim sensów metaforycznych, i odpowiednio w części drugiej – w większości sensów metaforycznych.

Rozwiązanie większości zadań, które sprawdzały rozumienie tekstu publicystycznego, było dla zdających łatwe. Nadal trudne okazały się zadania sprawdzające umiejętność rozumienia struktury kompozycyjnej i sensu całego tekstu. Braki w tym zakresie skutkowały nieumiejętnością budowania uogólnień i uniwersalizacji w interpretacji tekstów literackich.

Kompozycja – zarówno w przypadku tematu 1., jak i tematu 2. nie sprawiła większości zdających trudności. Budowanie spójnej logicznej wypowiedzi to umiejętność dobrze opanowana przez maturzystów wybierających poziom rozszerzony. Elementem, który nadal sprawia zdającym trudność, jest budowanie właściwego podsumowania. Ponad połowa piszących nie potrafiła dokonać pełnego zakończenia, które stanowiłoby równocześnie podsumowanie rozważań i zawierało swoiste otwarcie na szereg problemów, wynikających z interpretacji tekstów, poddawanych analizie. Umiejętności właściwego odczytania polecenia sformułowanego w temacie oraz wiedzę i umiejętności zdających związane z budowaniem akapitów i świadomym podporządkowaniem wywodu konkretnemu celowi, jaki wyznacza sobie piszący, należy ocenić pozytywnie.

Kompetencje językowe maturzystów, którzy wybrali poziom rozszerzony, także uległy poprawie. Odnotować należy niedostatki w zakresie synonimii leksykalnej i synonimii składniowej, które rzutują na poziom stylistyczny wypowiedzi. Maturzyści, którzy nie znali właściwych znaczeń wyrazów, a ich zasób słownictwa był ubogi, mający problemy z poprawną i w pełni komunikatywną budową zdania, popełniali również błędy w formułowaniu poprawnych odpowiedzi w części sprawdzającej czytanie ze zrozumieniem, dawali odpowiedzi nielogiczne i w konsekwencji niepoprawne merytorycznie. Braki w zakresie słownictwa skutkowały również niezrozumieniem sensu całego tekstu *Sztuki jako schodów ruchomych*, tekstu, który wymagał rozumienia metaforycznych znaczeń, wiązania ich w całości wyższego rzędu, rozumienia szeregu uogólnień obecnych w tym tekście. Podobnych umiejętności budowania uogólnień i odczytywania znaczeń uniwersalnych wymagały od maturzysty tematy związane z tekstami literackimi zamieszczonymi w arkuszu egzaminacyjnym. Także w tym przypadku analiza rozwinięcia tematów wypracowań na poziomie rozszerzonym każe wnioskować, że piszący, podobnie jak zdający na poziomie podstawowym, nadal mieli problemy z rozumieniem znaczeń dosłownych i przenośnych w tekstach literackich.

Powyższe analizy wskazują na potrzebę dalszych ćwiczeń w zakresie:

- formułowania uogólnień oraz interpretacji znaczeń na poziomie uniwersalnym;
- analizy znaczeń językowych w tekstach literackich, uwzględniającej elementy wiedzy z nauki o języku;
- odczytywania głównej myśli tekstu;
- odczytywania sensów przenośnych uniemożliwiającego określenie ich roli w interpretacji tekstu.

3.3.6. Błędy językowe jako źródło humoru w pracach maturalnych z języka polskiego

Umiejętności językowe maturzystów są nadal niewystarczające. Popełniane w pracach maturalnych błędy składniowe, stylistyczne, leksykalne stają się częstą przyczyną niepowodzeń i błędów merytorycznych. „Językowy obraz świata”, który wyłania się z wypracowań, ma często charakter humorystyczny i groteskowy, ale przede wszystkim niepokoi, gdyż w tych właśnie wypowiedziach widać nieporadność językową zdających. Oto krótki przegląd maturalnych „perełek”, których źródłem stały się przede wszystkim błędy językowe (we wszystkich przykładach został zachowany oryginalny zapis).

Błędy stylistyczne

Nadużywanie zaimków i zbędne powtórzenia wyrazowe są najczęstszą przyczyną popełnianych przez zdających błędów stylistycznych. Humorystyczne efekty obserwujemy przede wszystkim w przypadku mieszania odmian stylistycznych języka. Do rażących naruszeń dochodzi zwłaszcza z powodu stosowania języka potocznego. Liczne kolokwializmy językowe świadczą o nieumiejętności dostosowania języka do formy wypowiedzi oraz o braku rozróżniania odmiany pisanej i mówionej polszczyzny. Oto przykłady, w których piszący nie potrafili zachować jednorodności stylistycznej w swoich wypowiedziach.

Telimena uganiała się za wieloma facetami; Telimena tęskni za towarzystwem z wyższej półki. – użycie kolokwializmów (modnych w języku potocznym) uczyniło wypowiedź nieadekwatną stylistycznie do formy wypracowania maturalnego.

Bylica przyszedł do córki w celu zakwaterowania się – obecność elementów stylu urzędowego zaskakuje i wywołuje podobne efekty humorystyczne.

Na pierwszy rzut oka widać, że Bylica nie był asertywny – podobny efekt stylistyczny daje sięganie przez zdających po modne terminy.

Hanka utraciła płynność finansową – w tym przypadku zdający sięgnął po terminologię ekonomiczną.

Kiedy dziewczyna wleciała przez okno do domu, wydała z siebie promienie delikatności – nieuzasadniona próba poetyzacji wypowiedzi wprowadza stylistyczny chaos.

Błędy frazeologiczne

Ten rodzaj błędów językowych jest drugim bogatym źródłem komizmu językowego w pracach maturalnych z języka polskiego. Piszący nie znają stałych związków frazeologicznych, ale równie często mają kłopoty ze związkami łączliwymi. Swobodne operowanie tymi związkami, dowolna wymiana ich członów wywołuje często zaskoczenie pomysłowością piszących. Oto kilka przykładów.

Bylica był dobry, miał serce w dłoniach – piszący nie zna dokładnie związku frazeologicznego *mieć serce na dłoni*, nie ma również świadomości, że członów stałych związków frazeologicznych nie można zmieniać w dowolny sposób. W efekcie otrzymujemy humorystyczny obraz Bylicy trzymającego serce w dłoniach.

Telimena nie dawała sobie w kaszę dmuchać byle komu – podobnie jak w poprzednim przykładzie piszący nie ma świadomości, że członów stałych związków frazeologicznych nie

można zmieniać w dowolny sposób. W efekcie otrzymujemy dwuznaczną ocenę bohaterki, która daje sobie *dmuchać w kaszę* tylko niektórym ludziom.

Zosia wpadła Tadeuszowi w oczy – kolejny przykład nieznajomości stałego związku frazeologicznego *wpaść komuś w oko*, którego naruszenie wywołuje efekt komiczny.

Telimena pryskała energią naokoło siebie – nieznajomość związku *tryskać energią* powoduje humorystyczny obraz Telimeny, która opryskuje energią wszystkich i wszystko dookoła.

Podoba jej się, że młody Soplica jest jeszcze bardzo młody, dzięki czemu będzie potrafiła owinąć go wokół siebie – nieznajomość związku frazeologicznego *owinąć kogoś wokół palca* wywołuje nieoczekiwany komiczny obraz sytuacji.

Błędy wyrazowe

Błędy wyrazowe stanowią jedne z najczęściej popełnianych w wypracowaniach błędów, a wynikają przede wszystkim z braku znajomości treści i zakresu znaczeniowego wyrazów. Ten rodzaj błędów skutkuje zwykle dodatkowym naruszeniem stylu wypowiedzi (np. nieuzasadniona archaizacja lub kolokwialność). Oto kilka przykładów użycia słów w niewłaściwych dla nich kontekstach.

Bylica po cichu opuścił mieszkanie Hanki i odszedł do Werony – piszący myli imię bohaterki (Weronka, Weronika) – z nazwą miasta.

Adam Mickiewicz przedstawił Telimenę i Zosię jako skupisko kontrastu – maturzysta nie rozumie słowa *skupisko*.

Stosowano wtedy drewniane opony – pomylenie wyrazów *koło* i *opona* wywołuje efekt komiczny i świadczy o tym, że piszący nie rozróżnia tych dwóch przedmiotów lub nie wie, że dawne wozy ciągnięte przez konie miały drewniane koła.

Wóz był napędzany żywymi zwierzętami – błąd o podobnym charakterze, jak opisany powyżej, wynikający z niezrozumienia znaczenia słowa *napędzany*.

Tematem mojego wypracowania jest charakteryzacja dwóch kobiet – tym razem maturzysta nie rozumie różnicy między słowem *charakterystyka* i *charakteryzacja*.

Statut Bylicy we wsi był niski – zdający nie zna słowa *status*, myląc go ze *statutem*.

Bylica był przykładem starostwa w swojej wsi – wyraz *starość* i *starostwo* to dla maturzysty wyrazy o tym samym znaczeniu.

Telimena jest urodzajna, hojnie obdarzona przez Boga – dla piszącego słowa *urodzajna* i *urodziwa* niczym się nie różnią, efekt komiczny zatem gotowy.

Błędy słotwórcze

Błędy słotwórcze wynikają przede wszystkim z braku znajomości zasad tworzenia wyrazów, znajomości formantów produktywnych. Ten rodzaj błędów skutkuje również dodatkowym naruszeniem stylu wypowiedzi i wskazuje najczęściej na nieumiejętność stosowania synonimów i ubogi zasób słownictwa. Oto przykłady użycia słów niewłaściwie zbudowanych.

Hrabia Telimenę uważał za poetyczkę – piszący próbował znaleźć właściwe określenie dla poetyckich walorów bohaterki, zastosował nawet formant właściwy do tworzenia nazw żeńskich, niestety uzyskał komiczny efekt, wprowadzając dodatkowo elementy stylu artystycznego do swojej wypowiedzi.

Weronkę cechowała skapirowość – próba stworzenia nowego rzeczownika przyniosła niepożądane efekty.

Błędy składniowe

Błędy składniowe należą do jednych z najczęściej (podobnie jak błędy wyrazowe) popełnianych błędów. Ich źródłem jest zazwyczaj naruszanie związku zgody lub związku rządu, niewłaściwy szyk wyrazów lub brak spójności międzyzdaniowej, który skutkuje również zaburzeniem logiki wypowiedzi.

Bohaterka nie podejmuje się skomplikowanym rozważaniom – efekt komiczny wprowadzana naruszenie związku rządu.

Pan Tadeusz jest to utwór, który jest owocem romantyzmu autorstwa Adama Mickiewicza. – dwuznaczność, która wynika z błędnego szyku zdania i naruszenia norm jednolitego stylu.

Nie grzeszyła ona urodą, lecz miała dwie piersi. – brak spójności składniowej stał się przyczyną błędu logicznego, którego skutkiem jest komiczny efekt wypowiedzi.

Los Bylicy jest bardzo męczący, gdyż ciężko się mu chodzi. – przykład braku związku logicznego, który wprowadza dwuznaczność do wypowiedzi zdającego.

Błędy różne (naruszenie kilku norm równocześnie)

Bylica żali się Hance że haruje jak wół i nic więcej nie potrzebuje jak w pore i co dnia. – błędy składniowe, stylistyczne, ortograficzne i interpunkcyjne.

W przypadku Bylicy myślę, że starość miał radosną, lecz z tym spokojem to mam wątpliwości. – różnego typu błędy składniowe, błędy stylistyczne.

Moja opinia jest taka że one wyglądały jak paradoks kobiety kochającej, wiedzącej co chce od życia i kobiety dzikiej wybuchowej nieprzewidywalnej. – różnego typu błędy składniowe, błędy stylistyczne, wyrazowe i interpunkcyjne.

Telimena kiedyś w uczuciach była poetycka, po długim czasie nie potrafiła złożyć rymów, stała się prozaiczką. – błędy składniowe, stylistyczne, błąd słowotwórczy.

Telimena jest osobą ciekawą, pomaga jej w tej ciekawości zwierciadło. – błąd logiczny i stylistyczny.

Powyższe przykłady śmieszą i smućą. Rodzą również pytania, na które warto szukać odpowiedzi nie tylko w szkolnej rzeczywistości. Rozwój mediów, któremu towarzyszy kolokwializacja języka, jest zjawiskiem nieodwracalnym, ale dostosowanie stylu do charakteru wypowiedzi nadal obowiązuje. Egzamin maturalny to sytuacja oficjalna, a charakter wypowiedzi maturalnej ma sprawdzić bogactwo słownictwa i składni maturzystów, stopień rozumienia znaczeń językowych i umiejętność tworzenia spójnej poprawnej językowo wypowiedzi na dany temat. Zachowania językowe i szeroko rozumiana kultura wypowiedzi oraz stosowność form są nie tylko źródłem sukcesu lub porażki maturalnej z języka polskiego, ale stanowią także podstawę powodzenia na egzaminie maturalnym z innych przedmiotów.

HISTORIA

1. WSTĘP

Maturzyści mogli wybrać historię jako przedmiot obowiązkowy lub dodatkowy. Historia jako przedmiot obowiązkowy mogła być zdawana na poziomie podstawowym lub rozszerzonym, a jako przedmiot dodatkowy – tylko na poziomie rozszerzonym.

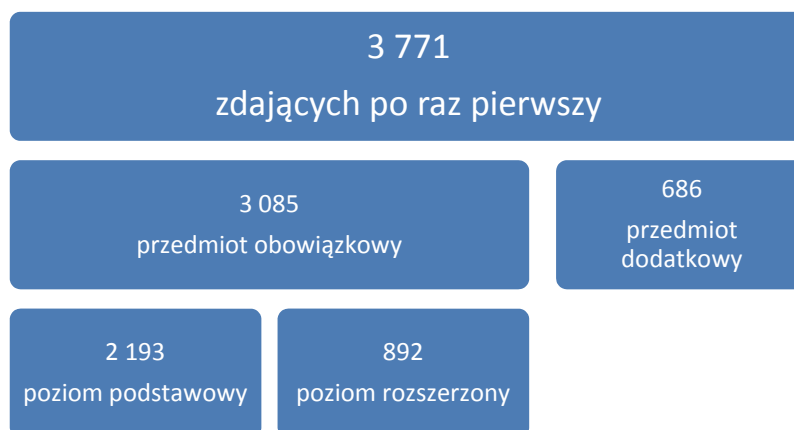
Egzamin z historii odbył się 12 maja 2009 r. Egzamin na poziomie podstawowym trwał 120 minut. Egzamin na poziomie rozszerzonym trwał 180 minut.

Wskaźniki w opracowaniu dotyczącym historii zostały obliczone dla wyników tegorocznych absolwentów: liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i liceów uzupełniających oraz techników i techników uzupełniających, rozwiązujących w części pisemnej standardowy zestaw zadań egzaminacyjnych w maju 2009¹.

2. INFORMACJE O ZDAJĄCYCH

Do egzaminu maturalnego z historii w województwie śląskim przystąpiło 4 108 osób, w tym **3 795 zdających po raz pierwszy**.

Schemat 1. Liczba piszących arkusze standardowe z historii

¹ Dane odnoszące się do zdających po raz kolejny lub piszących arkusze inne niż standardowe zostały odpowiednio opisane.

Tabela 1. Wybierający egzamin z historii z podziałem na typ szkoły

Typ szkoły	Zadeklarowali przystąpienie do egzaminu	Nie zgłosili się na egzamin (otrzymali 0 punktów)	Przystąpili do egzaminu	Zdawali egzamin w wersji standardowej
Liceum ogólnokształcące	3 603	279	3 324	3 316
Liceum profilowane	152	26	126	116
Liceum uzupełniające	58	16	42	41
Technikum	319	30	289	284
Technikum uzupełniające	24	10	14	14
Ogółem	4 156	361	3 795	3 771

Wykres 1. Absolwenci poszczególnych typów szkół a wybrany przez nich poziom egzaminu

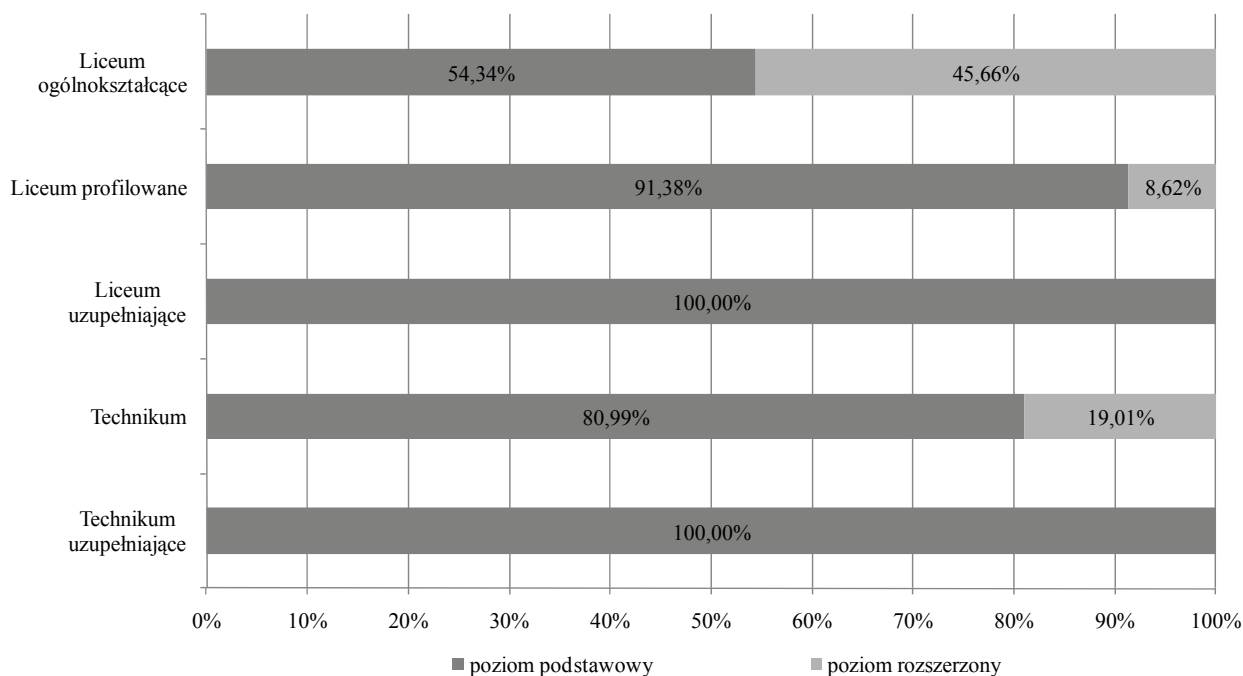

Tabela 2. Absolwenci klas dwujęzycznych zdający egzamin z historii

Poziom	język angielski	język francuski	język niemiecki	język hiszpański	Razem
Podstawowy	1	1	2	1	5
Rozszerzony	6	15	3	4	28
Ogółem	7	16	5	5	33

3. POZIOM PODSTAWOWY

3.1. Opis standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych

Standardowy zestaw zadań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego zawierał 40 zadań, w tym zadania złożone (dwu-, trzy-, czteroczęściowe), w których poszczególne części badały różne umiejętności zapisane w I, II i III obszarze standardów wymagań egzaminacyjnych. Zadania otwarte i zamknięte różnego typu dotyczyły historii Polski i historii powszechnej oraz sprawdzały wiadomości i umiejętności określone w standardach wymagań egzaminacyjnych z historii dla poziomu podstawowego. Poszczególne zadania uwzględniały – zgodnie z podstawą programową – historię polityczną, historię społeczno-gospodarczą oraz historię kultury we wszystkich epokach historycznych od starożytności poprzez średniowiecze, czasy nowożytne, wiek XIX, do końca XX wieku.

Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań standardowego zestawu egzaminacyjnego zdający mógł uzyskać maksymalnie 100 punktów.

3.2. Wyniki egzaminu

W niniejszym rozdziale przedstawiono: zestawienie podstawowych wskaźników statystycznych wyników egzaminu ogółem i w typach szkół, rozkład wyników egzaminu na poziomie podstawowym, zestawienia wskaźników łatwości wszystkich zadań, czynności i standardów obliczonych dla absolwentów poszczególnych typów szkół oraz zestawienie podstawowych wskaźników statystycznych obliczonych dla powiatów województwa śląskiego.

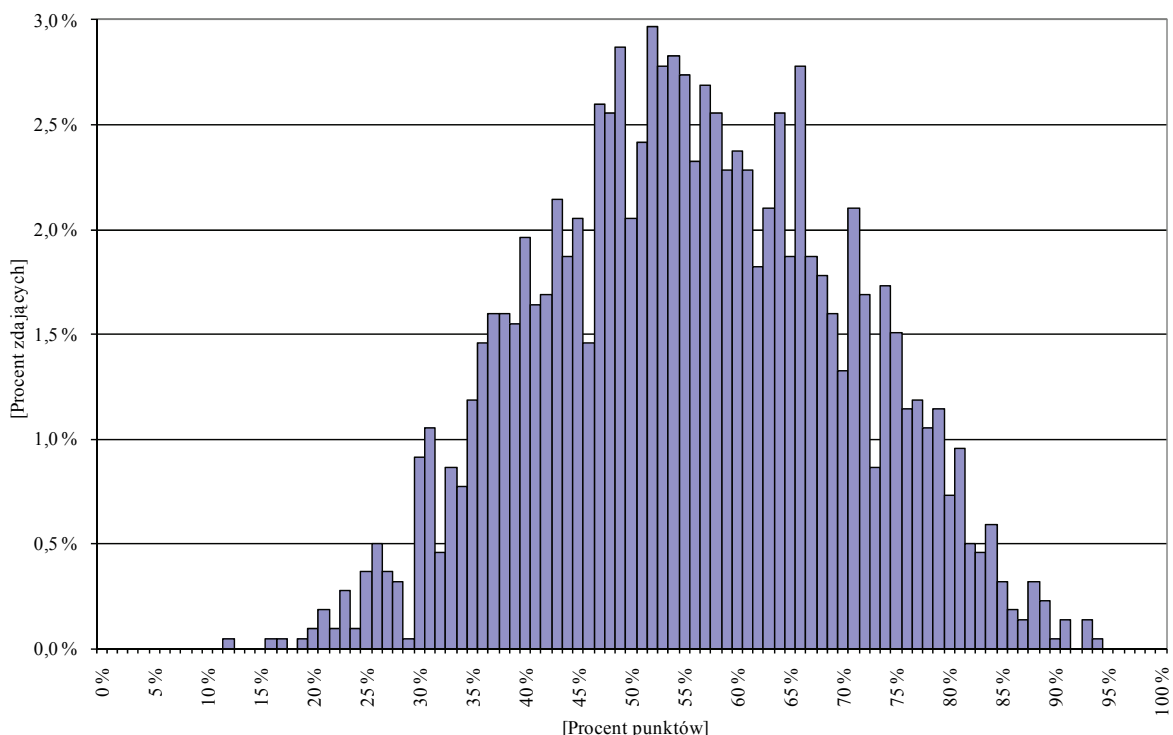
Zestawienie w tabeli 3. pozwala maturzyście porównać uzyskany przez niego wynik z osiągnięciami wszystkich zdających egzamin maturalny w kraju (zgodnie ze skalą staninową). Z karty wyników można odczytać, w której klasie (staninie) znajduje się wynik danego maturzysty oraz jaki procent zdających uzyskał wyższe / niższe wyniki.

Tabela 3. Karta wyników na skali staninowej egzaminu z historii na poziomie podstawowym

Klasa (stanin)	Teoretyczny procent zdających	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie wyznaczone dla kraju	Rzeczywisty procent zdających w województwie śląskim
1	4	najniższa	0–30	3,42
2	7	bardzo niska	31–36	5,79
3	12	niska	37–42	10,04
4	17	poniżej średniej	43–49	15,56
5	20	średnia	50–57	20,80
6	17	powyżej średniej	58–64	15,97
7	12	wysoka	65–71	13,32
8	7	bardzo wysoka	72–78	9,17
9	4	najwyższa	79–100	5,93

Rzeczywisty procent zdających egzamin z historii na poziomie podstawowym w przypadku staninów 1.–4. i w stanie 6. jest nieco niższy od zakładanego, co oznacza że mniejsza liczba zdających w województwie uzyskała wyniki z przedziału od najniższych do poniżej średniej oraz powyżej średniej. Można dostrzec niewielką przewagę zdających, którzy otrzymali wyniki średnie, wysokie, bardzo wysokie i najwyższe w stosunku do założeń teoretycznych.

Wykres 2. Rozkład wyników zdających egzamin z historii na poziomie podstawowym

Rozkład wyników zdających egzamin z historii na poziomie podstawowym zbliżony jest do rozkładu normalnego, nieznacznie przesunięty w kierunku wyników średnich. Można wysnuć wniosek, że dla ogółu zdających egzamin okazał się *umiarkowanie trudny*. Wynikiem najczęściej uzyskiwanym przez zdających było 52% punktów, które otrzymało 2,97% przystępujących do egzaminu. Żaden ze zdających nie uzyskał maksymalnej liczby punktów. Procent zdających, którzy nie osiągnęli progu zaliczenia, wyniósł 2,51%.

Tabela 4. Podstawowe wskaźniki statystyczne wyników egzaminu z historii na poziomie podstawowym z podziałem na typ szkoły

Wskaźniki	Ogółem	Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Liceum uzupełniające	Technikum	Technikum uzupełniające
Liczba zdających	2 192	1 801	106	41	230	14
Wskaźnik łatwości zestawu (p)	0,56	0,58	0,43	0,43	0,48	0,43
Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	52	52	36	26	54	39
Wynik środkowy (mediana – Me)*	55	57	41	40	48,5	39
Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	55,70	57,80	42,56	42,83	48,39	42,50
Odchylenie standardowe	14,33	13,56	12,57	15,24	13,64	14,48
Wynik najwyższy*	94	94	79	86	85	67
Wynik najniższy*	12	12	16	22	17	21

Standardowy zestaw zadań egzaminacyjnych okazał się *umiarkowanie trudny* tylko dla absolwentów liceów ogólnokształcących. Dla pozostałych zdających był *trudny*. Najbardziej zróżnicowane wyniki odnotowano w przypadku abiturientów liceów uzupełniających.

Nikt ze zdających nie uzyskał maksymalnej liczby punktów. Najwyższe wyniki osiągnęli absolwenci liceów ogólnokształcących.

*Wartość mediany wskazuje, że co najmniej połowa zdających uzyskała 55 punktów lub więcej (1 143 zdających – 52,14%) **na 100 możliwych** do uzyskania.

Najwyższy wynik osiągnął jeden zdający.

Najniższy wynik osiągnął jeden zdający.

Zdający rozwiązywali także **arkusze dostosowane** z historii na poziomie podstawowym: arkusz A4 dla słabo widzących pisało 3 maturzystów², arkusz A6 dla niewidomych – jedna osoba, a arkusz A7 dla niesłyszących – 15 zdających.

Tabela 5. Wyniki egzaminu z historii na poziomie podstawowym w powiatach województwa śląskiego (dane statystyczne w punktach)³

Lp.	Powiat	Liczba zdających	Wskaźnik łatwości zestawu zadań	Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	Wynik środkowy (mediana – Me)	Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	Odchylenie standardowe
1.	będziński	54	0,54	58	53,5	54,06	13,09
2.	bielski	20	0,57	47	55	56,55	14,34
3.	Bielsko-Biała	105	0,58	49	58	58,05	15,35
4.	bieruńsko-lędzki	12	0,48	49	45	47,83	17,78
5.	Bytom	101	0,56	49	55	56,01	16,42
6.	Chorzów	110	0,56	61	58	56,30	14,74
7.	cieszyński	59	0,65	64	64	65,02	13,42
8.	Częstochowa	194	0,57	48	57	56,61	14,24
9.	Dąbrowa Górnicza	97	0,60	61	61	59,82	15,32
10.	Gliwice	105	0,56	47	56	56,25	14,32
11.	gliwicki	17	0,44	23	43	43,94	16,46
12.	Jastrzębie-Zdrój	17	0,50	41	45	49,59	10,87

² Na poziomie rozszerzonym arkusz A4 dla słabo widzących pisało 5 absolwentów.

³ W tabeli uwzględniono tylko te powiaty, w których do egzaminu przystąpiło co najmniej 10 osób.

Lp.	Powiat	Liczba zdających	Wskaźnik łatwości zestawu zadań	Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	Wynik środkowy (mediana – Me)	Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	Odchylenie standardowe
13.	Jaworzno	37	0,56	50	55	56	14,65
14.	Katowice	205	0,57	54	57	56,99	13,79
15.	kłobucki	16	0,48	43	45,5	48	13,55
16.	lubliniecki	28	0,56	44	52	56,32	14,88
17.	mikołowski	54	0,55	71	54,5	55,22	13,87
18.	Mysłowice	36	0,56	49	56,5	55,67	10,92
19.	myszkowski	12	0,62	78	64,5	62,33	13,51
20.	Piekary Śląskie	12	0,52	51	53	52,42	12,08
21.	pszczyński	41	0,56	49	56	56,49	12,12
22.	raciborski	47	0,53	49	52	53,17	12,19
23.	Ruda Śląska	72	0,53	54	53	52,64	12,56
24.	rybnicki	15	0,50	39	47	50	12,49
25.	Rybnik	73	0,53	52	52	52,86	13,50
26.	Siemianowice Śląskie	30	0,51	35	50,5	51,13	11,64
27.	Sosnowiec	122	0,54	54	54	54,30	13,40
28.	Świętochłowice	27	0,51	31	52	51,26	14,32
29.	tarnogórski	85	0,54	41	54	53,91	12,95
30.	Tychy	42	0,53	41	52	52,93	16,16
31.	wodzisławski	70	0,55	57	54,5	55,24	13,48
32.	Zabrze	102	0,53	40	54	53,32	16,10
33.	zawierciański	72	0,59	68	57	58,92	13,94
34.	Żory	34	0,54	76	52,5	53,91	14,99
35.	żywiecki	65	0,58	42	57	58,18	12,39

Średnie wyniki na poziomie podstawowym w poszczególnych powiatach województwa wykazują duże zróżnicowanie – od 43,94 do 65,02 punktu (średnia dla województwa wynosi **55,70** pkt.). Maksymalna liczba punktów możliwych do uzyskania na egzaminie wynosi 100 punktów.

Wyniki zdających w poszczególnych powiatach były dość zróżnicowane. Szczególnie jest to widoczne w powiecie bieruńsko-lędzińskim, gdzie wartość odchylenia standardowego osiągnęła prawie 18 punktów, co można uzasadnić także małą liczbą zdających. Analizując wartości wszystkich wskaźników podanych w tabeli, należy brać pod uwagę liczbę przystępujących do egzaminu w danym mieście / powiecie.

Zamieszczone w tabeli 6. dane, dotyczące łatwości wszystkich zadań i czynności, pozwalają na ocenę poziomu opanowania umiejętności i stwierdzenie, które zadania / czynności były dla maturzystów *łatwe*, a które *trudne*, oraz porównanie wskaźników łatwości w różnych typach szkół.

Tabela 6. Wskaźniki łatwości poszczególnych zadań i czynności standardowego zestawu egzaminacyjnego z historii na poziomie podstawowym z podziałem na typ szkoły

Numer zadania / czynności	Wskaźnik łatwości dla ogółu	Wskaźnik łatwości wg typu szkoły				
		liceum ogólnokształcące	liceum profilowane	liceum uzupełniające	technikum	technikum uzupełniające
1.	0,93	0,93	0,91	0,87	0,95	0,86
2a.	0,47	0,53	0,20	0,12	0,24	0,29
2b.	0,46	0,52	0,14	0,10	0,24	0,29
2.	0,47	0,52	0,17	0,11	0,24	0,29
3a.	0,58	0,64	0,26	0,15	0,34	0,29
3b.	0,74	0,79	0,46	0,20	0,58	0,29
3.	0,66	0,71	0,36	0,17	0,46	0,29
4a.	0,32	0,36	0,10	0,15	0,21	0,07
4b.	0,33	0,35	0,15	0,22	0,27	0,36
4c.	0,42	0,44	0,36	0,24	0,36	0,21
4.	0,36	0,38	0,20	0,20	0,28	0,21
5a.	0,47	0,51	0,25	0,24	0,29	0,43
5b.	0,85	0,86	0,81	0,76	0,79	0,71
5.	0,59	0,62	0,44	0,41	0,46	0,52
6a.	0,59	0,62	0,40	0,44	0,53	0,36
6b.	0,39	0,40	0,26	0,27	0,39	0,29
6.	0,49	0,51	0,33	0,35	0,46	0,32
7.	0,81	0,84	0,62	0,68	0,73	0,64
8.	0,56	0,60	0,37	0,33	0,42	0,43
9.	0,36	0,40	0,10	0,16	0,22	0,27
10.	0,57	0,57	0,47	0,55	0,55	0,62
11a.	0,24	0,25	0,20	0,10	0,20	0,07
11b.	0,76	0,78	0,64	0,64	0,66	0,48
11.	0,63	0,65	0,53	0,51	0,54	0,38
12a.	0,07	0,08	0,02	0,07	0,03	0,07
12b.	0,71	0,73	0,62	0,49	0,65	0,29
12.	0,39	0,41	0,32	0,28	0,34	0,18
13a.	0,85	0,86	0,72	0,73	0,87	0,93
13b.	0,69	0,72	0,50	0,41	0,55	0,32
13.	0,74	0,77	0,58	0,52	0,65	0,52
14a.	0,99	0,99	0,95	0,95	0,98	0,93
14b.	0,72	0,76	0,58	0,39	0,57	0,50
14.	0,85	0,87	0,76	0,67	0,77	0,71
15.	0,23	0,25	0,12	0,10	0,22	0,07
16a.	0,65	0,67	0,50	0,61	0,56	0,43
16b.	0,39	0,43	0,21	0,37	0,21	0,21
16c.	0,23	0,24	0,25	0,22	0,15	0
16.	0,42	0,45	0,32	0,40	0,31	0,21
17a.	0,45	0,50	0,12	0,17	0,29	0,21
17b.	0,53	0,55	0,45	0,34	0,40	0,36
17c.	0,19	0,19	0,17	0,22	0,19	0,07
17.	0,39	0,42	0,25	0,24	0,29	0,21
18.	0,69	0,69	0,63	0,69	0,68	0,71
19a.	0,72	0,74	0,68	0,61	0,65	0,64
19b.	0,20	0,22	0,08	0,12	0,14	0,14
19.	0,46	0,48	0,38	0,37	0,40	0,39
20.	0,62	0,66	0,37	0,33	0,47	0,40
21.	0,62	0,63	0,56	0,58	0,58	0,60
22a.	0,63	0,65	0,52	0,49	0,55	0,57
22b.	0,35	0,37	0,19	0,20	0,25	0,25
22.	0,44	0,47	0,30	0,29	0,35	0,36
23a.	0,23	0,25	0,12	0,05	0,21	0,14

Numer zadania / czynności	Wskaźnik łatwości dla ogółu	Wskaźnik łatwości wg typu szkoły				
		liceum ogólnokształcące	liceum profilowane	liceum uzupełniające	technikum	technikum uzupełniające
23b.	0,20	0,22	0,06	0,10	0,09	0
23.	0,22	0,24	0,09	0,07	0,15	0,07
24.	0,34	0,37	0,13	0,15	0,23	0,14
25.	0,33	0,37	0,12	0,16	0,20	0,07
26.	0,71	0,73	0,61	0,57	0,67	0,55
27.	0,51	0,52	0,48	0,43	0,47	0,50
28.	0,78	0,78	0,72	0,82	0,81	0,61
29.	0,28	0,28	0,22	0,29	0,26	0,14
30.	0,98	0,99	0,97	0,97	0,97	0,93
31.	0,93	0,94	0,85	0,83	0,93	0,90
32a.	0,30	0,32	0,18	0,22	0,28	0,14
32b.	0,24	0,24	0,13	0,22	0,24	0,14
32.	0,27	0,28	0,16	0,22	0,26	0,14
33a.	0,11	0,12	0,04	0,15	0,08	0,07
33b.	0,28	0,29	0,27	0,17	0,28	0,14
33.	0,20	0,20	0,16	0,16	0,18	0,11
34.	0,38	0,40	0,27	0,24	0,35	0,21
35a.	0,43	0,45	0,27	0,37	0,37	0,14
35b.	0,53	0,55	0,33	0,44	0,53	0,57
35.	0,48	0,50	0,30	0,40	0,45	0,36
36a.	0,54	0,59	0,25	0,15	0,36	0,29
36b.	0,71	0,75	0,56	0,49	0,58	0,57
36.	0,63	0,67	0,40	0,32	0,47	0,43
37.	0,29	0,32	0,08	0,27	0,20	0,14
38.	0,57	0,58	0,47	0,57	0,55	0,61
39.	0,51	0,53	0,37	0,43	0,43	0,45
40.	0,82	0,84	0,74	0,72	0,74	0,57

Tabela 7. Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności standardowego zestawu egzaminacyjnego z historii na poziomie podstawowym z podziałem na typ szkoły

Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności				
0–0,19	0,20–0,49	0,50–0,69	0,70–0,89	0,90–1
<i>bardzo trudne</i>	<i>trudne</i>	<i>umiarkowanie trudne</i>	<i>łatwe</i>	<i>bardzo łatwe</i>
ogółem				
12a., 17c., 33a.	2a., 2b., 2., 4a., 4b., 4c., 4., 5a., 6b., 6., 9., 11a., 12., 15., 16b., 16c., 16., 17a., 17., 19b., 19., 22b., 22., 23a., 23b., 23., 24., 25., 29., 32a., 32b., 32., 33b., 33., 34., 35a., 35., 37.	3a., 3., 5., 6a., 8., 10., 11., 13b., 16a., 17b., 18., 20., 21., 22a., 27., 35b., 36a., 36., 38., 39.	3b., 5b., 7., 11b., 12b., 13a., 13., 14b., 14., 19a., 26., 28., 36b., 40.	1., 14a., 30., 31.
liceum ogólnokształcące				
12a., 17c., 33a.	4a., 4b., 4c., 4., 6b., 9., 11a., 12., 15., 16b., 16c., 16., 17., 19b., 19., 22b., 22., 23a., 23b., 23., 24., 25., 29., 32a., 32b., 32., 33b., 33., 34., 35a., 37.	2a., 2b., 2., 3a., 5a., 5., 6a., 6., 8., 10., 11., 16a., 17a., 17b., 18., 20., 21., 22a., 27., 35b., 35., 36a., 36., 38., 39.	3b., 3., 5b., 7., 11b., 12b., 13a., 13b., 13., 14b., 14., 19a., 26., 28., 36b., 40.	1., 14a., 30., 31.
liceum profilowane				
2b., 2., 4a., 4b., 9., 12a., 15., 17a., 17c., 19b., 22b., 23a., 23b., 23., 24., 25., 32a., 32b., 32., 33a., 33., 37.	2a., 3a., 3b., 3., 4c., 4., 5a., 5., 6a., 6b., 6., 8., 10., 11a., 12., 16b., 16c., 16., 17b., 17., 19., 20., 22., 27., 29., 33b., 34., 35a., 35b., 35., 36a., 36., 38., 39.	7., 11b., 11., 12b., 13b., 13., 14b., 16a., 18., 19a., 21., 22a., 26., 36b.	5b., 13a., 14., 28., 31., 40.	1., 14a., 30.
liceum uzupełniające				
2a., 2b., 2., 3a., 3., 4a., 9., 11a., 12a., 15., 17a., 19b., 23a., 23b., 23., 24., 25., 33a., 33b., 33., 36a.	3b., 4b., 4c., 4., 5a., 5., 6a., 6b., 6., 8., 12b., 12., 13b., 14b., 16b., 16c., 16., 17b., 17c., 17., 19., 20., 22a., 22b., 22., 27., 29., 32a., 32b., 32., 34., 35a., 35b., 35., 36b., 36., 37., 39.	7., 10., 11b., 11., 13., 14., 16a., 18., 19a., 21., 26., 38.	1., 5b., 13a., 28., 31., 40.	14a., 30.
technikum				
12a., 16c., 17c., 19b., 23b., 23., 33a., 33.	2a., 2b., 2., 3a., 3., 4a., 4b., 4c., 4., 5a., 5., 6b., 6., 8., 9., 11a., 12., 15., 16b., 16., 17a., 17b., 17., 19., 20., 22b., 22., 23a., 24., 25., 27., 29., 32a., 32b., 32., 33b., 34., 35a., 35., 36a., 36., 37., 39.	3b., 6a., 10., 11b., 11., 12b., 13b., 13., 14b., 16a., 18., 19a., 21., 22a., 26., 35b., 36b., 38.	5b., 7., 13a., 14., 28., 40.	1., 14a., 30., 31.
technikum uzupełniające				
4a., 11a., 12a., 12., 15., 16c., 17c., 19b., 23a., 23b., 23., 24., 25., 29., 32a., 32b., 32., 33a., 33b., 33., 35a., 37.	2a., 2b., 2., 3a., 3b., 3., 4b., 4c., 4., 5a., 6a., 6b., 6., 8., 9., 11b., 11., 12b., 13b., 16a., 16b., 16., 17a., 17b., 17., 19., 20., 22b., 22., 34., 35., 36a., 36., 39.	5., 7., 10., 13., 14b., 19a., 21., 22a., 26., 27., 28., 35b., 36b., 38., 40.	1., 5b., 14., 18.	13a., 14a., 30., 31.

Większość zadań i czynności dla ogółu zdających znalazła się w przedziale zadań od *umiarkowanie trudnych* do *trudnych*. Niewiele było zadań i czynności *łatwych* oraz *bardzo łatwych*. Zadanie 30. i czynność 14a. były *bardzo łatwe* dla abiturientów ze wszystkich typów szkół. Sprawdzane czynności najwięcej trudności przysporzyły abiturientom techników uzupełniających, dla których aż 22 zadania lub czynności były *bardzo trudne*.

Tabela 8. Wskaźniki łatwości poszczególnych standardów z historii na poziomie podstawowym z podziałem na typ szkoły

Standard	Wskaźnik łatwości dla ogółu	Wskaźnik łatwości wg typu szkoły				
		liceum ogólnokształcące	liceum profilowane	liceum uzupełniające	technikum	technikum uzupełniające
Standard I	0,51	0,53	0,38	0,40	0,43	0,41
Standard II	0,57	0,59	0,44	0,45	0,50	0,44
Standard III	0,59	0,61	0,46	0,42	0,51	0,41

Sprawdzone umiejętności ze wszystkich standardów okazały się *umiarkowanie trudne* dla ogółu zdających. Standard I był najtrudniejszy dla absolwentów liceów profilowanych, II – dla absolwentów liceów profilowanych i techników uzupełniających, a III – dla abiturientów z techników uzupełniających.

3.3. Zdawalność egzaminu

Aby zdać egzamin maturalny z historii na poziomie podstawowym, należało uzyskać co najmniej 30% punktów możliwych do zdobycia. Warunek ten spełniło **2 137** osób, czyli **97,49%** zdających egzamin jako obowiązkowy po raz pierwszy, piszących standardowy zestaw zadań egzaminacyjnych. Wymaganej liczby punktów nie uzyskało 55 przystępujących do egzaminu (2,51%).

Tabela 9. Zdawalność egzaminu z historii na poziomie podstawowym z podziałem na typ szkoły

Typ szkoły	Liczba zdających	Zdali	
		liczba	procent
Liceum ogólnokształcące	1 801	1 784	99,06
Liceum profilowane	106	91	85,85
Liceum uzupełniające	41	34	82,93
Technikum	230	216	93,91
Technikum uzupełniające	14	12	85,71
Ogółem	2 192	2 137	97,49

Zdawalność egzaminu z historii na poziomie podstawowym dla ogółu zdających jest bardzo wysoka (97,49%). Jedynie dla zdających z liceów uzupełniających jest ona niższa, ale ze względu na małą liczbę zdających wartość ta nie może być miarodajna (podobnie w przypadku absolwentów techników uzupełniających i liceów profilowanych).

3.4. Analiza jakościowa zadań zestawu standardowego

Zadanie 1. (3 pkt)

Przedstawionym poniżej wizerunkom bóstw świata starożytnego przyporządkuj wymienione kręgi kulturowe (1–4). Wpisz odpowiednie liczby pod ilustracjami.

Na podstawie:

P. Miguel, *Tak żyli ludzie. W antycznej (...)*, Wrocław 1991, s. 58;

P. Miguel, *Tak żyli ludzie. W czasach starożytnych (...)*, Wrocław 1990, s. 58;

J. Ruffieux, *Tak żyli ludzie. W (...)*, Wrocław 1991, s. 58.

1. Chiny
2. Grecja
3. Egipt
4. Mezopotamia

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza umiejętność rozpoznania cech charakterystycznych cywilizacji starożytnych przedstawionych na ilustracjach (standard II).			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,93	0,93	0,91	0,95
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:			
A. 3. Egipt			
B. 4. Mezopotamia			
C. 2. Grecja			
Komentarz:			
Zdający poprawnie rozpoznawali bóstwa pochodzące z egipskiego i greckiego kręgu kulturowego, natomiast problematyczne okazało się przyporządkowanie kręgu kulturowego do bóstwa pochodzącego z Mezopotamii.			

Zadanie 2. (2 pkt)

Na podstawie fragmentu *Żywotów sławnych mężów* Plutarcha wykonaj polecenia A i B.

Źródło: S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 88–89.

- A. Podaj nazwę miasta-państwa greckiego, o którego ustroju politycznym informuje tekst.
- B. Uzasadnij swoją odpowiedź, podając **jeden** argument.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,47	0,52	0,17	0,24
Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza umiejętności z obszaru II i III standardów egzaminacyjnych. Od zdających oczekiwano rozpoznania polis na podstawie tekstu i uogólnienia informacji oraz uzasadnienia poprawnej identyfikacji polis poprzez podanie argumentu wynikającego z tekstu.			

Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	A. Identyfikacja greckiej polis.	1	0,47	0,53	0,20	0,24
2.	B. Podanie jednego elementu, który występuje w tekście źródłowym i charakteryzuje system polityczny Sparty.	1	0,46	0,52	0,14	0,24
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: A. Sparta B. <ul style="list-style-type: none"> • Tekst zawiera informacje o instytucjach politycznych charakterystycznych dla Sparty. • W tekście zawarto informację o geruzji, która występowała w Sparcie. • Plutarch nawiązał do legendarnego prawodawcy spartańskiego Likurga. 						
Komentarz: Błędna identyfikacja polis greckiego może wynikać z niezrozumienia tekstu źródłowego oraz braku wiedzy na temat ustroju politycznego starożytnej Sparty. Zdający błędnie wskazywali Ateny, argumentując swój wybór informacjami zamieszczonymi w tekście, a dotyczącymi posągów Zeusa i Ateny (najczęściej popełniany błąd). Powinni zwrócić uwagę na występującą w tekście postać Likurga oraz informację o geruzji.						

Zadanie 3. (2 pkt)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia A i B.

Źródło: W. Lengauer, *Teatr starożytnych Greków: poeta, obrzęd, widowisko*, (w:) *Wielki Teatr Świata. Wykłady otwarte na scenie przy Wierzbowej*, Warszawa 2003, s. 16.

- A. Podaj termin, którego etymologię (pochodzenie) zaprezentowano w tym tekście.
 B. Podaj nazwę uroczystości, których częścią były przedstawienia teatralne w starożytnej Grecji.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania					
	LO	LP	T			
0,66	0,71	0,36	0,46			
Sprawdzane umiejętności Zadanie sprawdza umiejętności z II i I obszaru standardów. Wymagało od maturzystów dokonania uogólnienia informacji z tekstu oraz znajomości uroczystości związanej z kultem Dionizosa.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Podanie nazwy gatunku literackiego.	1	0,58	0,64	0,26	0,34
2.	Podanie nazwy uroczystości związanej z kultem Dionizosa.	1	0,74	0,79	0,46	0,58
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: A. tragedia B. <ul style="list-style-type: none"> • Dionizje (Wielkie) • uroczystości ku czci Dionizosa • uroczystości dionizyjskie						

Komentarz:

Zdający mogli mieć trudności z dokonaniem uogólnienia lub znajomością wymaganego gatunku literackiego, stąd próbowali wypisywać z tekstu źródłowego różne określenia, np. *tragos ode, pieśń nad kozłem, odetargos*, które okazały się błędne. Z podaniem nazwy uroczystości maturzyści nie mieli większych problemów, zadanie okazało się dla nich łatwe. Wśród najczęściej występujących błędnych odpowiedzi zdający wskazywali: *pieśń nad kozłem, dionizy*.

Zadanie 4. (3 pkt)

Na podstawie fragmentu *Żywotów sławnych mężów* Plutarcha i własnej wiedzy wykonaj polecenia A, B, C.

Źródło: S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 121.

- A. Podaj nazwę związku miast-państw greckich, którego skarbiec przejęli Ateńczycy.
- B. Wyjaśnij, w jakim celu gromadzono fundusze w tym skarbcu.
- C. Wyłumacz, dlaczego przeciwnicy Peryklesa na zgromadzeniu ludowym uważali, że dotychczasowe wyjaśnienie przyczyn przeniesienia skarbcza związku do Aten przestało być wiarygodne.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających		Wskaźnik łatwości zadania				
		LO	LP	T		
0,36		0,38	0,20	0,28		
Sprawdzane umiejętności						
Zadanie sprawdza umiejętności z III i II obszaru standardów. Od zdających oczekiwano wyjaśnienia przyczyny zarzutów stawianych Peryklesowi, określenia nazwy związku utworzonego przez greckie polis oraz podania przyczyny utworzenia Związku Morskiego.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Podanie nazwy związku utworzonego przez greckie polis.	1	0,32	0,36	0,10	0,21
2.	Podanie przyczyny utworzenia Związku Morskiego.	1	0,33	0,35	0,15	0,27
3.	Wyjaśnienie przyczyny zarzutów postawionych Peryklesowi.	1	0,42	0,44	0,36	0,36
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
A. <ul style="list-style-type: none"> • Ateński Związek Morski • Związek Morski • Związek Delijski • Symmachia Delijska						
B. <ul style="list-style-type: none"> • budowa floty • organizowanie obrony przed Persami • budowa i utrzymanie floty						
C. <ul style="list-style-type: none"> • Decyzje podjęte przez Peryklesa (dotyczące rozbudowy Aten) przekreślały możliwość posługiwania się zręczną wymówką o bezpieczeństwie skarbcza – jako celu przeniesienia go do Aten.						

- Za pieniądze Związku budowano gmachy publiczne w Atenach (co zdradziło zamiary Peryklesa).

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne dla maturzystów. Zdający mieli problemy z podaniem nazwy związku opierając się na informacjach zawartych w tekście źródłowym. Najczęściej błędnie nazywali związek: *helleńskim* lub *peloponeskim*. W punkcie B zdający mieli poważne trudności z precyzyjnym określeniem przyczyny i odpowiadali ogólnikowo, np. *dla armii, na wojnę, na budowę publiczne, skarbiec chronił fundusze przed Persami, fundusze gromadzono na wypadek wojny*. Problematiczne okazało się również wyjaśnienie przyczyn zarzutów postawionych Peryklesowi (punkt C), ponieważ maturzyści nie zawsze rozumieli polecenie, stąd udzielali błędnych odpowiedzi, np. *po przegranej wojnie z Atenami, Persowie przestali być zagrożeniem; wyjaśnienie przyczyn przestało być wiarygodne, ponieważ wcześniej ten skarbiec był na wyspie Delos, gdzie był chroniony i bezpieczny, a teraz Perykles zabrał go w jakieś bezpieczne według niego miejsce. Zgromadzenie Ludowe nie zna tego miejsca i uważa, że Perykles źle postąpił; w oczach Peryklesa Persja przestał stwarzać realne zagrożenie*. Błędy popełniane przez maturzystów w tym zadaniu wynikają nie tylko z braku umiejętności, ale również z pobieżnej znajomości epoki starożytnej.

Zadanie 5. (3 pkt)

Na podstawie fragmentów dwóch tekstów źródłowych wykonaj polecenia A i B.

Źródło: S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 44, 221.

- A. Uzupełnij zdania, podając nazwy państw starożytnych, w których obowiązywały zacytowane zbiory praw.
- B. Porównaj przedstawione normy prawne obowiązujące w obu państwach (źródła 1 i 2).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania					
	LO	LP	T			
0,59	0,62	0,44	0,46			
Sprawdzane umiejętności						
Zadanie sprawdza umiejętności mieszczące się w obszarach I i III standardu wymagań egzaminacyjnych. Wymagało od maturzystów wiedzy na temat państw starożytnych oraz umiejętności porównania norm prawnych występujących w różnych państwach starożytnych i wskazania podobieństwa.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Podanie nazw państw starożytnych, z których pochodzą cytowane zbiory praw.	1	0,47	0,51	0,25	0,29
2.	Porównanie norm prawnych stosowanych w tych państwach i wskazanie podobieństwa.	1	0,85	0,86	0,81	0,76
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
A.						
<ul style="list-style-type: none"> • Babilon • Rzym, Cesarstwo Rzymskie, Cesarstwo Bizantyjskie						
B.						
<ul style="list-style-type: none"> • W Babilonie i Rzymie za fałszywe zeznania karano tak samo. • W obu państwach za fałszywe zeznania karano śmiercią.						

Komentarz:

Zdający mieli problemy z poprawną identyfikacją państw starożytnych, w których obowiązywały przytoczone w tekście normy prawne. Kodeks Hammurabiego lokalizowano w Mezopotamii, ignorując treść polecenia, w którym wymagano od zdających podania nazwy państwa, a nie określenia nazwy obszaru. Punkt B okazał się dla zdających łatwy – wskazuje na zrozumienie tekstów źródłowych oraz umiejętność porównania norm prawnych. Wśród sporadycznie popełnianych błędów wystąpiły np. takie jak: *prawo Hammurabiego było o wiele bardziej surowe od Prawa XII tablic; według Prawa XII tablic winę należało udowodnić i dopiero wtedy mógł on ponieść karę, zaś w Kodeksie Hammurabiego „oko za oko, ząb za ząb” kara wykonywana była automatycznie, bez rozpatrzenia sprawy.*

Zadanie 6. (2 pkt)

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wykonaj polecenia A i B.

Źródło: Appian z Aleksandrii, *Historia rzymska*, t. 1, Wrocław 2004, s. 162.

A. Podaj imię wodza wyprawy opisanej w tekście.

B. Podaj cel polityczny tej wyprawy.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania					
	LO	LP	T			
0,49	0,51	0,33	0,46			
Sprawdzane umiejętności						
Zadanie sprawdza umiejętności z I i II obszaru standardów. Od maturzystów oczekiwano poprawnej identyfikacji wodza wyprawy oraz podania jej celu na podstawie posiadanej wiedzy.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Rozpoznanie wodza wyprawy na podstawie tekstu źródłowego.	1	0,59	0,62	0,40	0,53
2.	Podanie celu wyprawy	1	0,39	0,40	0,26	0,39
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
A. Hannibal						
B.						
<ul style="list-style-type: none"> • atak na Rzym • pokonanie Rzymu						
Komentarz:						
Zdający mieli problem z określeniem celu wyprawy opisanej w tekście, nie dysponowali bowiem odpowiednią wiedzą historyczną. Błędne odpowiedzi wynikają z przepisania informacji zawartych w tekście, np. dotarcie do Galii lub kraju Celtów. Podobnie w punkcie A maturzyści, podając imię wodza, cytowali Hazdrubala.						

Zadanie 7. (1 pkt)

Spośród wymienionych wydarzeń wybierz i podkreśl to, które **nie było** bezpośrednim następstwem zjazdu gnieźnieńskiego.

1. Powstanie arcybiskupstwa gnieźnieńskiego
2. Otrzymanie prawa do nominowania dostojników kościelnych przez władcę Polski
3. Tworzenie biskupstw we Wrocławiu, Krakowie, Kołobrzegu
4. Pokój w Budziszynie

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza znajomość faktów zapisaną w I obszarze standardów. Maturzyści powinni wskazać wydarzenie, które nie było bezpośrednim skutkiem zjazdu gnieźnieńskiego			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,81	0,84	0,62	0,73
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:			
4 – Pokój w Budziszynie			
Komentarz:			
Zadanie nie sprawiało zdającym trudności. Maturzyści w większości bezproblemowo wskazywali <i>pokój w Budziszynie</i> , można zatem przypuszczać, że problematyka historyczna przedstawiona w zadaniu została opanowana przez zdających.			

Zadanie 8. (2 pkt)

Wśród wymienionych wydarzeń z historii Francji wskaż to, które chronologicznie jest pierwsze, i to, które jest ostatnie. W tabeli obok wydarzenia chronologicznie pierwszego wpisz literę A, obok chronologicznie ostatniego – B.

Wydarzenie	Odpowiedzi
Cesarska koronacja Karola Wielkiego	
Spalenie na stosie Joanny d'Arc	
Pierwsze zwołanie Stanów Generalnych	
Traktat w Verdun	
Chrzest Chlodwiga I	
Klęska Arabów w bitwie pod Poitiers	

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza umiejętność z II obszaru standardów. Zdający powinni uporządkować chronologicznie wydarzenia historyczne będące przedmiotem zadania maturalnego.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,56	0,60	0,37	0,42
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:			
Chrzest Chlodwiga I – A; Spalenie na stosie Joanny d'Arc – B			
Komentarz:			
Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Zdający mają problemy z umieszczeniem w czasie podstawowej faktografii z dziejów średniowiecznej Europy. Najczęściej jako pierwsze wskazywano <i>Klęskę Arabów w bitwie pod Poitiers</i> , jako ostatnie – <i>Pierwsze zwołanie Stanów Generalnych</i> . Prawdopodobnie wynika to z braku konkretnej wiedzy. Stany Generalne były przez zdających kojarzone z XVIII-wieczną rewolucją we Francji.			

Zadanie 9. (4 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując władców Polski, za panowania których miały miejsce wymienione wydarzenia.

Wydarzenie	Władca (imię i przydomek)
1. Śmierć biskupa Stanisława ze Szczepanowa	
2. Obrona Głogowa przed najazdem cesarza Henryka V	
3. Nadanie przywileju koszyckiego	
4. Zawarcie II pokoju toruńskiego	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność z II obszaru standardów. Zadaniem zdających było umieszczenie czterech wydarzeń w czasie poprzez wskazanie władców panujących w okresie, kiedy miały miejsce podane wydarzenia.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,36	0,40	0,10	0,22

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

1. Bolesław (II) Śmiały (Szczodry)
2. Bolesław (III) Krzywousty
3. Ludwik Węgierski (Andegaweński)
4. Kazimierz Jagiellończyk

Komentarz:

Zadanie, wymagające znajomości dokonań władców z dynastii Piastów i Jagiellonów, okazało się trudne. Zdający mają braki z zakresu średniowiecznej historii Polski, mimo iż wymagano podstawowej wiedzy historycznej, a podobny problem wystąpił w ubiegłym roku. Postaci i wydarzenia, będące przedmiotem zadania, wprowadza się na wcześniejszych etapach szkolnej edukacji historycznej, stanowią one kanon wiedzy o średniowiecznej Polsce.

Zadanie 10. (3 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane zdania są prawdziwe, czy fałszywe, wpisując słowo *prawda* lub *fałsz*.

1.	Prawo składu – przywilej handlowy nakazujący kupcom przejeżdżającym przez miasto wystawianie w nim towarów na sprzedaż.	
2.	Manufaktura – zakład, w którym wytwarzanie produktu odbywało się przy pomocy maszyn i było oparte na podziale pracy.	
3.	Żupa solna – w dawnej Polsce nazwa królewskich przedsiębiorstw solnych, np. kopalni soli w Wieliczce.	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza znajomość terminologii historycznej – rozumienie pojęć związanych z gospodarką. Maturzyści powinni rozpoznać poprawność użycia pojęć i terminów w podanych zdaniach.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,57	0,57	0,47	0,55

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

1. prawda
2. fałsz
3. prawda

Komentarz:

Problemy z rozwiązaniem zadania świadczą o nieznajomości podstawowej terminologii z historii gospodarczej oraz o braku logicznego myślenia, które w tym zadaniu należało wykorzystać, opierając się na ogólnej wiedzy historycznej.

Zadanie 11. (4 pkt)

Na fotografiach przedstawiono ozdobne obramowania drzwi charakterystyczne dla różnych stylów architektonicznych. Wykonaj polecenia A i B.

Źródło: Nowa encyklopedia powszechna PWN, t. 5, Warszawa 1996, s. 259.

- A. Podaj używaną w architekturze nazwę ozdobnego obramowania drzwi.
- B. Wpisz pod fotografiami nazwy stylów architektonicznych, wybierając je spośród podanych.

gotyk, barok, secesja, romanizm (styl romański)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,63	0,65	0,53	0,54

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza znajomość terminologii historycznej (I standard) oraz umiejętność rozpoznania cech charakterystycznych stylów architektonicznych znajdującą się w II obszarze standardów.

Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Podanie terminu z zakresu historii architektury.	1	0,24	0,25	0,20	0,20
2.	Rozpoznanie stylów architektonicznych.	1	0,76	0,78	0,64	0,66

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

A. Portal

B.

1. barok
2. romanizm (styl romański)
3. gotyk

Komentarz:

Zdający mieli problemy z podaniem pojęć z zakresu historii architektury. Nieznajomość fachowej terminologii skutkowała błędnymi określeniami zastosowanymi przez maturzystów, np. rama, framuga, ościeżnica, łuk, portyk. Kolejny raz zdający wykazali się brakiem wiedzy w zakresie pojęć historycznych. Druga część zadania, w której wymagano umiejętności rozpoznawania stylów architektonicznych, okazała się dla zdających łatwa, można przypuszczać, że zdający skorzystali z dotychczasowych doświadczeń egzaminacyjnych.

Zadanie 12. (2 pkt)

Na podstawie fragmentu kroniki Jana Długosza wykonaj polecenia A i B.

Źródło: J. Długosz, Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego, Warszawa 1975, s. 401–404.

- A. Zidentyfikuj postać rajcy krakowskiego, który zaprosił do swojego domu władców przybyłych do Krakowa.
 B. Wy tłumacz, dlaczego gospodarz uczyty wyznaczył królowi polskiemu pierwsze miejsce przy stole.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających		Wskaźnik łatwości zadania				
		LO	LP	T		
0,39		0,41	0,32	0,34		
Sprawdzane umiejętności						
Obie części zadania sprawdzają umiejętności z II obszaru standardów. Zadanie wymagało wyszukania informacji w przytoczonym fragmencie tekstu, pozwalających na identyfikację postaci, oraz wyjaśnienia przyczyn wyznaczenia przez gospodarza uczyty pierwszego miejsca przy stole królowi polskiemu.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Identyfikacja postaci.	1	0,07	0,08	0,02	0,03
2.	Wyjaśnienie przyczyn decyzji gospodarza.	1	0,71	0,73	0,62	0,65
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
A. Wierzynek						
B.						
<ul style="list-style-type: none"> • Chciał podkreślić rangę władzy Kazimierza Wielkiego w Polsce, oddać mu cześć. • Podkreślił władzę suwerenną Kazimierza w Polsce. • Chciał w ten sposób wyrazić szacunek dla swego króla.						
Komentarz:						
Bardzo trudnym zadaniem dla zdających okazała się identyfikacja postaci (Wierzyńka). Można przypuszczać, że genezą problemu jest słaba znajomość historiografii, wynikająca ze słabego zainteresowania literaturą. Maturzyści najczęściej nie udzielali odpowiedzi na to pytanie. Druga część zadania, wymagająca wyjaśnienia przyczyn decyzji, okazała się łatwa dla zdających. Błędy pojawiające się w tej części zadania wynikały z małej sprawności językowej lub braku umiejętności precyzyjnego wyrażania się, np.: <i>był królem, był uczciwy, prawy, ponieważ Kazimierz był obrotny, uczciwy, ostrożny dobrze umiał kierować swoim państwem.</i>						

Zadanie 13. (3 pkt)

Na podstawie fragmentu traktatu Pawła Włodkowica przedłożonego soborowi w Konstancji wykonaj polecenia A i B.

Źródło: *Polska myśl demokratyczna w ciągu wieków. Antologia*, Warszawa 1987, s. 30–31.

- A. Wytlumacz, jakie metody chrystianizacji autor uważał za słuszne.
 B. Wyjaśnij, jakie rozwiązanie sporu polsko-krzyżackiego o Pomorze Gdańskie sugeruje ten tekst, i wpisz cytat potwierdzający odpowiedź.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania					
	LO	LP	T			
0,74	0,77	0,58	0,65			
Sprawdzane umiejętności						
Od zdających oczekiwano nazwania metod chrystianizacji uznanych przez autora tekstu za słuszne, czyli wykazania się umiejętnością należącą do II obszaru standardów, oraz wyjaśnienia sugestii zawartych w tekście wraz z uzasadnieniem odpowiedzi właściwym cytatem. Ta część zadania sprawdza umiejętności z III obszaru standardów.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Podanie metody chrystianizacji.	1	0,85	0,86	0,72	0,87
2.	Wyjaśnienie i uzasadnienie sugestii zawartych w tekście.	1	0,69	0,72	0,50	0,55
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
A. <ul style="list-style-type: none"> • pokojowe • bez użycia przemocy (siły)						
B. <ul style="list-style-type: none"> • Autor uważał, że Krzyżacy powinni zwrócić Polsce Pomorze Gdańskie, (które bezprawnie przywłaszczyli). • Cytat: „Gdy posiadanie rzeczy ukradzonej lub siłą zdobytej jest wadliwe, nie mogą takie rzeczy być nabyte przez zasiedzenie lub przedawnienie (...). Z tego płynie wniosek, że wszystkie rzeczy tak nabyte (...) muszą (...) być zwrócone (...)”.						
Komentarz:						
Pierwsza część zadania nie przysporzyła zdającym większych problemów. Błędne odpowiedzi pojawiały się rzadko i są prawdopodobnie wynikiem braku umiejętności precyzyjnego wyrażania, np. <i>zastraszanie utratą wartości przewyższającą zrabowane dobra, metoda własnego sumienia (religia) i metoda zdobycia czegoś samemu, odpuszczenie grzechu dopiero po zwróceniu ukradzionej rzeczy</i> . Maturzyści mieli pewne trudności z poprawną odpowiedzią na drugą część zadania oraz z uzasadnieniem, polegającym na wskazaniu właściwego cytatu z tekstu. Błędne odpowiedzi zdających świadczą o niezrozumieniu treści polecenia, np. <i>rozwiązanie sporu miało polegać na tym, aby nie ograbiać ludności z majątków pod pretekstem zmiany wiary; nie zmuszać nikogo do wiary wymuszona wiara nie jest taką, którą chciał Bóg; nie niepokojenie osób, majątków niewiernych, które sprowadziłoby chęć odebrania przez te osoby dóbr papieżowi</i> .						

Zadanie 14. (2 pkt)

Na podstawie wykresu wykonaj polecenia A i B.

Liczba przyjęć do prawa miejskiego w Krakowie w latach 1395–1455.

Na podstawie: *Wielka historia Polski*, t. 3, Kraków 1999, s. 265.

- A. Podaj rok, w którym liczba Polaków przyjętych do prawa miejskiego w Krakowie była największa.
- B. Sformułuj wniosek dotyczący zmian w liczbie przyjęć Niemców do prawa miejskiego w Krakowie w latach 1425–1455.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania					
	LO	LP	T			
0,85	0,87	0,76	0,77			
Sprawdzane umiejętności						
Zadanie sprawdza umiejętności z II i III obszaru standardów. W pierwszej części zadania wymagano wykazania się umiejętnością poprawnego odczytania informacji zawartej w źródle, natomiast w drugiej – sprawdzano umiejętność poprawnego formułowania wniosku na podstawie danych statystycznych znajdujących się w źródle.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Odczytanie informacji i podanie roku.	1	0,99	0,99	0,95	0,98
2.	Sformułowanie wniosku dotyczącego zmian w danych statystycznych.	1	0,72	0,76	0,58	0,57
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
1415						
B.						
Liczba przyjęć Niemców do prawa miejskiego w Krakowie wykazuje w tym okresie tendencję malejącą.						
Komentarz:						
Zdający nie mieli żadnych trudności z podaniem roku. Ta część zadania okazała się bardzo łatwa. Również druga część zadania nie stanowiła dla tegorocznych maturzystów problemu. Prawdopodobnie wykorzystali doświadczenia egzaminacyjne. Część błędnych odpowiedzi wynika z niewłaściwego odczytania wykresu, np. <i>w roku 1425 liczba Niemców wynosiła 34, następnie obserwujemy gwałtowny spadek liczby przyjęć i w roku 1455 liczba ta wynosi zaledwie 4. W ciągu 30 lat liczba przyjęć Niemców zmalała o 30.</i> Zdający odczytał z wykresu dane dotyczące innych narodowości.						

Zadanie 15. (1 pkt)

Na podstawie treści mapy zaproponuj dla niej tytuł.

Uwaga: tytuł powinien zawierać określenie tematu, czasu i przestrzeni (np. *Rozwój terytorialny Szwecji od połowy XVI do końca XVII wieku*).

Źródło: J. Dowiat, *Historia I*, Warszawa 1987, s. 430.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność uogólniania informacji podanych na mapie. Umiejętność ta została zaliczona do II obszaru standardów. Maturzysta powinien dokonać analizy treści mapy i identyfikacji obszaru zaznaczonego na mapie, umieścić w czasie wydarzenia przedstawione na mapie. Od zdającego oczekiwano określenia tematyki, czasu, zasięgu terytorialnego prezentowanej mapy i podania tych informacji w tytule.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,23	0,25	0,12	0,22

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Rozwój terytorialny Turcji od połowy XIV w. do końca XV w.

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne dla zdających. Maturzyści mieli duże problemy ze sformułowaniem tytułu do zamieszczonej mapy. Często udzielali odpowiedzi zbyt ogólnych, ale pojawiły się również odpowiedzi świadczące o kompletnym braku wiedzy i umiejętności czytania informacji z mapy, np.:

- *Obszary podbite i lenne Królestwa Węgier od początku XV w. do końca XV w.*
- *Rozwój terytorialny Włoch w II połowie XIV w. do końca XV w.*
- *Rozwój terytorialny Grecji od połowy XIV w. do końca XV w.*
- *Obszary podbite Ameryki Południowej w XV w.*
- *Rozwój terytorialny oraz podboje w świecie w roku 1405–1407.*
- *Rozwój terytorialny Bułgarii do 1402 r.*
- *Rozwój terytorialny Szwecji od połowy XVI do końca XVII wieku.*

Zadanie 16. (3 pkt)

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wykonaj polecenia A, B, C.

Źródło: M. Bogucka, (...), Warszawa 1989, s. 284, 285.

- A. Podaj imię królowej, której dokonania poddano ocenie w tekście.
 B. Podaj imię i przydomek władcy Polski, którego żoną była ta królowa.
 C. Podkreśl poprawne zakończenie zdania:

Królowa ta pochodziła z

1. Republiki Florenckiej.
2. Królestwa Neapolu.
3. Republiki Weneckiej.
4. Księstwa Mediolanu.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,42	0,45	0,32	0,31

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętności z II i I obszaru standardów wymagań. Na podstawie tekstu źródłowego oczekiwano od maturzystów podania imienia królowej oraz imienia i przydomka władcy, który był jej mężem, jak również wykazania się znajomością miejsca pochodzenia władcy.

Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Identyfikacja postaci na podstawie tekstu.	1	0,65	0,67	0,50	0,56
2.	Podanie imienia i przydomka małżonka królowej.	1	0,39	0,43	0,21	0,21
3.	Rozpoznanie miejsca pochodzenia władcy.	1	0,23	0,24	0,25	0,15

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- A. Bona (Sforza)
 B. Zygmunt (I) Stary
 C. 4. Księstwo Mediolanu

Komentarz:

Największe trudności zdający mieli ze wskazaniem miejsca pochodzenia Bony (maturzyści błędnie wskazywali *Królestwo Neapolu i Republikę Wenecką*) oraz podaniem imienia i przydomka jej małżonka (wśród błędnie wymienianych władców pojawiali się: *Władysław Jagiello, Władysław, Bolesław Chrobry, Kazimierz III*). Błędy zdających świadczą o braku wiedzy historycznej, a przede wszystkim nieznaności władców Polski z dynastii Jagiellonów i ich dokonań. W tych częściach zadania (punkty B i C) sprawdzano wiedzę historyczną z zakresu I obszaru standardów. Zdecydowanie łatwiejsza dla zdających okazała się identyfikacja królowej, której dokonania opisano w tekście. Maturzyści popełniający błędy wskazywali: *Jadwigę, Katarzynę i Jagiellonkę*.

Zadanie 17. (3 pkt)

Na podstawie fragmentu *Pamiętnika wojny moskiewskiej* Reinholda Heidensteina wykonaj polecenia A, B, C.

Źródło: T. Cegielski, K. Zielińska, *Dzieje nowożytne 1492–1815. Ćwiczenia źródłowe z historii dla szkół średnich*, Warszawa 1999, s. 141.

- A. Podaj nazwę piechoty, o której utworzeniu informuje autor pamiętnika.
 B. Podaj wiek, w którym utworzono piechotę opisaną przez autora pamiętnika.
 C. Na podstawie własnej wiedzy wytłumacz, co było przyczyną niechęci szlachty do służby pieszej.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,39	0,42	0,25	0,29

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętności z II obszaru standardów – wyszukanie informacji, umieszczenie faktu historycznego w czasie oraz wyjaśnienie przyczyn opinii szlachty.

Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Podanie nazwy piechoty.	1	0,45	0,50	0,12	0,29
2.	Umieszczenie faktu historycznego w czasie.	1	0,53	0,55	0,45	0,40
3.	Wyjaśnienie przyczyn opinii szlachty.	1	0,19	0,19	0,17	0,19

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

A. piechota wybraniecka

B. XVI w.

C.

- kultywowanie tradycji rycerskich skłaniało do służby w jeździe
- walka pieszo, w przekonaniu szlachty, świadczyła o niższym statusie społecznym (pozycji w społeczeństwie)

Komentarz:

Zdający mieli problemy zarówno z wyjaśnieniem przyczyn, jak i z podaniem nazwy piechoty. Wyjaśnienie przyczyn wymagało wykorzystania wiedzy własnej. Ponieważ zadanie okazało się bardzo trudne, można przypuszczać, że wiedza maturzystów w tym obszarze była niewystarczająca. Popelniane przez maturzystów błędy wskazują na słabą znajomość poruszanej problematyki, np. *niechęć szlachty wzbudzał fakt, że większość społeczeństwa zginie w wojnie, ponieważ liczby przeciwników były coraz większe; była droga w utrzymaniu i bardzo długo się szło na wojnę lub bitwę; przyczyną niechęci szlachty do służby pieszej było za drogie utrzymanie cudzoziemskiej piechoty; wolne poruszanie się tej piechoty.*

Trudne dla zdających było podanie nazwy piechoty. Cytowali (*cudzoziemska piechota*) lub parafrazowali (*legia cudzoziemska, piechota konna*) tekst źródłowy, nie wykazując przy tym logicznego myślenia. Najmniej trudności zdający mieli z podaniem wieku, w którym utworzono piechotę wybraniecką. Chociaż wśród odpowiedzi znalazła się również taka: *17 lat*, z której wynika, że zdający ma problemy z podstawowym pojęciem *wieku* lub nie przeczytał polecenia ze zrozumieniem.

Zadanie 18. (3 pkt)

Zamieszczone rysunki obrazują przemiany w historii ubioru w Europie. Dobierz przedstawione postacie w pary ubrane w stroje z tego samego okresu. Wpisz odpowiadające im litery we właściwe rubryki tabeli.

Źródło: M. Gutkowska-Rychlewska, *Historia ubiorów*, Wrocław 1968, s. 202, 350, 460, 624, 718, 745.

Okres	Litera odpowiadająca rysunkowi kobiety w stroju z danego okresu	Litera odpowiadająca rysunkowi mężczyzny w stroju z danego okresu
1. II połowa XVI w.		
2. II połowa XVIII w.		
3. I połowa XIX w.		

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność wskazania cech charakterystycznych poszczególnych epok. Umiejętność ta zaliczana jest do II obszaru standardów. Maturzysta powinien dokonać analizy ubiorów z różnych epok i przyporządkować stroje do wskazanego okresu.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,69	0,69	0,63	0,68
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: A. C, E B. D, F C. A, G			
Komentarz: Na ogół zdający dokonywali prawidłowego przyporządkowania. Największe trudności dotyczyły ubiorów kobiecych z II połowy XVI wieku. Zdecydowana większość odpowiedzi dotycząca przyporządkowania męskich ubiorów była poprawna.			

Zadanie 19. (2 pkt)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia A, B.

Źródło: W. Czapliński, *Glosa do Trylogii*, Białystok 1999, s. 46.

- A. Podkreśl poprawne zakończenie zdania:
 Opisane działania zbrojne miały miejsce w czasie
1. rokoszu Zebrzydowskiego,
  2. pierwszej dymitriady,
  3. powstania Chmielnickiego,
  4. konfederacji barskiej.
- B. Podaj imię i nazwisko władcy Polski, o którym autor pisze w podkreślonym fragmencie tekstu.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających		Wskaźnik łatwości zadania				
		LO	LP	T		
0,46		0,48	0,38	0,40		
Sprawdzane umiejętności						
Zadanie sprawdza umiejętności z II obszaru standardów – umieszczenie opisanego wydarzenia w czasie oraz uogólnienie informacji na podstawie tekstu źródłowego.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Umieszczenie wydarzenia w czasie.	1	0,72	0,74	0,68	0,65
2.	Identyfikowanie postaci historycznej.	1	0,20	0,22	0,08	0,14
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
A. 3. powstanie Chmielnickiego						
B. Michał (Korybut) Wiśniowiecki						
Komentarz:						
Poprawne umieszczenie wydarzenia, opisanego w tekście źródłowym, w czasie nie stanowiło dla zdających problemu. Nieliczni zamiast powstania Chmielnickiego wskazywali <i>rokosz Zebrzydowskiego</i> lub <i>konfederację barską</i> . Trudna dla zdających okazała się identyfikacja postaci na podstawie tekstu źródłowego. Maturzyści często popełniali błędy, podając imiona różnych władców polskich, np. <i>Kazimierz Wielki</i> , <i>Jan III Sobieski</i> , <i>Bolesław Śmiały</i> , <i>Jan Kazimierz</i> . Umieszczenie przez zdających w odpowiedzi władców z innej epoki świadczy o ignorancji historycznej.						

Zadanie 20. (3 pkt)

Na podstawie źródła wpisz w odpowiednie rubryki informacje o szkołach wymienionych w tekście.

Źródło: D. Radziwiłł, *Mowa do jego królewskiej mości*, (w:) *Zabawy Przyjemne i Pożyteczne* (1770–1777), t. 1, Wrocław 2004, s. 84–86.

Lp.	Nazwa szkoły	Założyciel/fundator (należy podać imię/imiona oraz przydomek / nazwisko)
1.		
2.		
3.		

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność mieszczącą się w II obszarze standardów – wyszukanie informacji dotyczących instytucji oświatowych.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,62	0,66	0,37	0,47

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

1. Akademia Krakowska – Kazimierz (III) Wielki
2. Akademia Wileńska – Stefan Batory
3. Szkoła Rycerska – Stanisław August Poniatowski

Komentarz:

Zdający nie mieli większych problemów z identyfikacją Akademii Krakowskiej i Kazimierza Wielkiego, choć pojawiły się odpowiedzi świadczące o kompletnej niewiedzy, np. *Fundament Akademii*. Maturzyści wskazywali Stefana Batorego, natomiast mieli trudności z poprawnym podaniem nazwy szkoły. Maturzyści najczęściej pisali: *Litewska Akademia*, nie podając nazwy szkoły.

Zadanie 21. (3 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane zdania są prawdziwe, czy fałszywe, wpisując słowo *prawda* lub *fałsz*.

1.	Marsylianka – to pieśń, która powstała w okresie rewolucji lipcowej we Francji.	
2.	Mazurek Dąbrowskiego – to pieśń, której słowa napisał Józef Wybicki dla żołnierzy Legionów Polskich we Włoszech.	
3.	Etiuda „Rewolucyjna” – to utwór skomponowany przez Fryderyka Chopina na wieść o wybuchu powstania styczniowego.	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza znajomość terminów historycznych zapisaną w I obszarze standardów. Maturzyści powinni rozpoznać poprawność użycia pojęć i terminów w podanych zadaniach.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,62	0,63	0,56	0,58

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

1. fałsz
2. prawda
3. fałsz

Komentarz:

Błędne odpowiedzi świadczą o tym, że część maturzystów nie potrafiła wykorzystać wszystkich podanych elementów definicji, które pomogłyby w prawidłowej identyfikacji pojęć. Znaczne kłopoty zdający z określeniem prawdy / fałszu w podpunkcie A, a więc wykazali się słabą znajomością czasu powstania Marsylianki. Maturzyści prawdopodobnie pobieżnie przeczytali informacje dotyczące pojęcia i nie zwrócili uwagi na wskazany okres rewolucji lipcowej.

Zadanie 22. (3 pkt)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia A i B.

Źródło: *Europa i świat w epoce (...)*, red. M. Senkowska-Gluck, Warszawa 1988, s. 88.

A. Zidentyfikuj postać, której dokonania zostały scharakteryzowane w tekście.

B. Podaj dwa dokonania tej postaci.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,44	0,47	0,30	0,30

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętności z II obszaru standardów – umiejętność uogólniania informacji oraz odczytania informacji zawartych w tekście źródłowym.

Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Identyfikowanie postaci.	1	0,63	0,65	0,52	0,55
2.	Wyszukanie informacji i wskazanie osiągnięć postaci.	1	0,35	0,37	0,19	0,25

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

A. Napoleon I

B. Napoleon upowszechnił idee rewolucji francuskiej.

Napoleon wprowadził Kodeks Cywilny (Kodeks Napoleona).

Napoleon wprowadził wolność osobistą dla chłopów (zmiana położenia chłopów).

Komentarz:

Zdający mieli problem z właściwą identyfikacją postaci. Często brakowało jakiegokolwiek odpowiedzi. Jednak poważne trudności dotyczyły drugiej części zadania, w której wymagano od maturzystów wskazania na podstawie tekstu osiągnięć Napoleona I. Wśród błędnych odpowiedzi pojawiały się również szokujące, jak np. *zastał Polskę drewnianą a zostawił murowaną*, oraz wskazujące na niezrozumienie problematyki poruszanej w źródle i będące nieudolną próbą parafrazowania fragmentów źródła, np.: *zapoznanie mniejszości społecznej z ideą Wielkiej Rewolucji Francuskiej; przetłumaczył na język codzienny praktyki opisując w kodeksie, jakie zmiany zaszły w położeniu chłopstwa oraz nowej budowie społeczeństwa; przetłumaczył na język codzienny o zmianie położenia chłopstwa, budowie nowego społeczeństwa i romantycznej wizji nowego Imperium Romanum.*

Zadanie 23. (2 pkt)

Na podstawie fragmentu pracy *O prawdach żywotnych narodu polskiego* Henryka Kamieńskiego z 1844 roku wykonaj polecenia A i B.

Źródło: *Polska myśl demokratyczna w ciągu wieków. Antologia*, Warszawa 1987, s. 132–133.

- A. Wyjaśnij, co według autora tekstu było najważniejszą przyczyną utraty niepodległości.
 B. Podaj argument świadczący o tym, że w zacytowanym fragmencie tekstu zawarte są opinie reprezentatywne dla krakowskiej szkoły historycznej z końca XIX wieku.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających		Wskaźnik łatwości zadania				
		LO	LP	T		
0,22		0,24	0,09	0,15		
Sprawdzane umiejętności						
Zadanie sprawdzało umiejętności należące do II i III obszaru standardów egzaminacyjnych. Maturzyści powinni wskazać najważniejszą, zdaniem autora tekstu, przyczynę utraty niepodległości oraz dobrać argumenty do wyjaśnienia tezy.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Hierarchizowanie faktów.	1	0,23	0,25	0,12	0,21
2.	Dobieranie argumentów do wyjaśnienia tezy.	1	0,20	0,22	0,06	0,09
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
A. <ul style="list-style-type: none"> • obojętna postawa znacznej części polskiego społeczeństwa wobec zagrożonej niepodległości • obojętność chłopów wobec walki o utrzymanie niepodległości B. <p>Pogląd, że przyczyny upadku Rzeczypospolitej były warunkowane sytuacją wewnętrzną państwa.</p>						
Komentarz:						
Obie części zadania okazały się trudne dla zdających. W punkcie A maturzyści wskazywali różne przyczyny utraty niepodległości, wynikające z posiadanej przez nich wiedzy, a nie analizy tekstu źródłowego, np. <i>tron elekcyjny, brak wojska, zła organizacja machiny rządowej; brak wiary, że się uda, duża niechęć do odzyskania i wielka niemoc</i> lub nieudolnej parafrazy tekstu, np. <i>lud pozbawiony człowieczeństwa; poddanie się narodu; według autora największą przyczyną było to, że z człowieka zrobiono rzecz, siła narodu i cała nadzieja obrony ojczyzny zależała od ludu, lud poniżony znikczemnianym cierpliwym uginaniem karku</i> . Błędne odpowiedzi zdających zawarte w drugiej części zadania, świadczą o niezrozumieniu tekstu źródłowego oraz braku wiedzy na temat opinii szkoły krakowskiej dotyczącej przyczyn utraty niepodległości, np. <i>najsilniejsze klasy miały na swoich barkach siłę narodu i całą nadzieję obrony ojczyzny; argumentem świadczącym o tym, że w zacytowanym fragmencie zawarte są opinie reprezentatywne dla krakowskiej szkoły historycznej, to sposób opisu przyczyny upadku niepodległości; historycy szkoły krakowskiej upatrywali się klęski w samych ludziach, a nie w prawach jakie obowiązywały</i> .						

Zadanie 24. (2 pkt)

Wśród wymienionych wydarzeń z historii Polski XIX w. wskaż to, które chronologicznie jest pierwsze, i to, które jest ostatnie. W tabeli obok wydarzenia chronologicznie pierwszego wpisz literę A, obok chronologicznie ostatniego – B.

Wydarzenie	Odpowiedzi
Likwidacja Rzeczypospolitej Krakowskiej	
Śmierć Romualda Traugutta	
Utworzenie Królestwa Polskiego	
Pokój w Tylży	
Początek działalności Hakaty	
Wybuch powstania styczniowego	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność z II obszaru standardów. Maturzyści powinni uporządkować chronologicznie wydarzenia z historii Polski XIX w.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,34	0,37	0,13	0,23

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Pokój w Tylży – A

Początek działalności Hakaty – B

Komentarz:

Trudności zdających związane z chronologicznym uporządkowaniem wydarzeń świadczą o nieznanym podstawowych faktów z historii Polski, mimo że są to wydarzenia omawiane na różnych etapach edukacji szkolnej, zatem powinny być znane maturzystom.

Zadanie 25. (3 pkt)

Poniżej zamieszczono rysunek satyryczny z czasopisma *Illustrierte Zeitung* z 1848 r. Podaj termin przyjęty dla określenia wydarzeń, które w sposób metaforyczny komentuje ta ilustracja oraz objaśnij jej elementy graficzne.

Źródło: *Wielka historia Polski*, t. 7, Kraków 2003, s. 204.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność analizy źródła ikonograficznego oraz formułowania argumentów potrzebnych do wyjaśnienia treści. Umiejętność ta zaliczana jest do III obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,33	0,37	0,12	0,20

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Rysunek przedstawia Wiosnę Ludów. Ukazuje przerażonych monarchów w łódce, których może unicestwić symbolizujący rewolucję potwór w czapce (frygijskiej) z napisem „Liberté” (wolność).

Komentarz:

Zadanie sprawiło zdającym duże trudności. Szczególnie trudne do rozwiązania było objaśnienie rysunku, ponieważ wymagało od maturzystów wiedzy własnej oraz umiejętności logicznego myślenia. Błędne odpowiedzi dowodzą słuszności postawionej hipotezy, np.: *rysunek można wyjaśnić w taki sposób, że przeciwnicy mieli większą przewagę niż ci którzy zaatakowali na pełnym morzu; jedna osoba sprawuje władzę. Królowie są jej poddani i nie mają prawa sprzeciwu; ludzie w łodzi zgadzają się na jakiś dany pomysł chcą go uchwalić lecz są zaskoczeni, ponieważ jedna osoba powiedziała „liberum veto” i pomysł nie może zostać uchwalony, dlatego ta postać nad nim góruje i w postaci węża oplątuje.* Są to zatem umiejętności wymagające ciągłego doskonalenia w trakcie edukacji szkolnej.

Zadanie 26. (4 pkt)

Uzupełnij cztery fragmenty tekstu, wykorzystując informacje z tablicy genealogicznej rodziny Magierów, którą zamieszczono na następnej stronie.

Fragment 2.

Wybuchło powstanie [listopadowe] [i Antoni] utracił wkrótce, choć nie wiadomo, w jakich okolicznościach, młodszego brata (B) .....

Fragment 3.

Dzieciństwo i młodość Antoniego przypadło na burzliwy okres panowania w Rzeczypospolitej króla (C) ..... i temu czasowi [Antoni] poświęcił dużo uwagi w swoim opisie Warszawy.

Fragment 4.

Antoni zakończył życie, będąc poddanym cara (D) .....

A, B – podaj imiona

C – zidentyfikuj postać króla (imiona i nazwisko)

D – zidentyfikuj postać cara (imię, sygnatura)

Na podstawie:

J. W. Gomulicki, *Warszawa wieloraka 1749–1944. Studia, szkice, sylwety*, Warszawa 2005, s. 203, 222, 275, 284; *Słownik patronów ulic Warszawy*, red. S. Cieplowski, Warszawa 2002, s. 153.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętności z II obszaru standardów. Od maturzystów oczekiwano wnikliwej analizy tablicy genealogicznej, pozwalającej na poprawną identyfikację postaci i uzupełnienie zdań z luką.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,71	0,73	0,61	0,67

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- A. Benedykt
- B. Tomasz
- C. Stanisław August Poniatowski
- D. Mikołaj I (Romanow)

Komentarz:

Zdający w większości poprawnie rozwiązywali zadanie. Zadania wyposażone w tablicę genealogiczną stały się standardem egzaminu maturalnego, maturzyści zaś posiadli umiejętność ich rozwiązywania. Zapewne stanowi to wynik licznych ćwiczeń wykonywanych przez zdających i dowodzi, że odpowiednie przygotowanie poprzez ćwiczenia daje pozytywne efekty.

Zadanie 27. (2 pkt)

Spośród wymienionych postaci wypisz **dwie** zasłużone dla rozwoju przemysłu Królestwa Polskiego w latach 1815–1830.

*Antoni Tyzenhauz, Stanisław Staszic, Stanisław Kostka Potocki,
Ksawery Drucki-Lubecki, Leopold Kronenberg*

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie wymagało znajomości postaci historycznych, które są zasłużone dla rozwoju przemysłu w Królestwie Polskim – sprawdza znajomość faktów historycznych zapisaną w I obszarze standardów.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,51	0,52	0,48	0,47
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: Stanisław Staszic i Ksawery Drucki-Lubecki			
Komentarz: Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Nie wszyscy zdający wykazali się znajomością postaci. Niektórzy wskazywali takie osoby, jak np. <i>Antoni Tyzenhauz, Stanisław Kostka Potocki, Leopold Kronenberg</i> . Popelniane błędy pokazują problemy zdających w zakresie podstawowej wiedzy historycznej, którą winni posiadać już w szkole gimnazjalnej.			

Zadanie 28. (2 pkt)

Przeanalizuj treść obrazów przedstawiających wydarzenia na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX wieku. Wpisz nazwę zaboru, w którym rozgrywały się te wydarzenia.

Źródła: K. Olszański, *Wojciech Kossak*, Wrocław 1982, il. 181; Z. Fras, (...), Wrocław 1999, s. 262.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza umiejętności określone w II obszarze standardów. Od zdających wymagano określenia miejsca wydarzeń na podstawie analizy źródła ikonograficznego, z uwzględnieniem cech charakterystycznych.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,78	0,78	0,72	0,81
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: A. zabór rosyjski B. zabór austriacki			
Komentarz: Dla większości zdających zadanie było łatwe. Zapewne podobna ikonografia pojawiająca się w dotychczasowych arkuszach maturalnych skłoniła maturzystów do zapoznania się z przykładami dorobku kulturowego. Zdający wykazali się umiejętnością dostrzegania cech charakterystycznych dla danego zaboru oraz znajomością wydarzeń będących treścią obrazów.			

Zadanie 29. (1 pkt)

Spośród wymienionych osiągnięć cywilizacyjnych wybierz i podkreśl to, które **nie miało** miejsca w XIX wieku.

1. Otwarcie Kanału Sueskiego
2. Wzniesienie wieży Eiffla
3. Skonstruowanie pierwszej maszyny parowej
4. Wynalezienie żarówki elektrycznej

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza znajomość osiągnięć stanowiących dorobek cywilizacyjny epoki i wpisuje się w I obszar standardów.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,28	0,28	0,22	0,26
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:			
3. Skonstruowanie pierwszej maszyny parowej			
Komentarz:			
Zdający mieli poważne trudności z udzieleniem poprawnej odpowiedzi. Prawdopodobnie niedokładnie przeczytali polecenie i zamiast wskazać osiągnięcie spoza XIX wieku, wskazywali te z XIX wieku, np. <i>otwarcie Kanału Sueskiego</i> ; <i>wzniesienie wieży Eiffla</i> . Po raz kolejny maturzyści dowodzą, że najtrudniejsze jest czytanie ze zrozumieniem.			

Zadanie 30. (3 pkt)

Na podstawie wykresu wykonaj polecenia A, B i C.

Struktura zatrudnienia w wybranych krajach w 1913 r. (w %).

Źródło: J. Siodlarski, F. Matera, *Gospodarka światowa. Geneza i rozwój*, Warszawa 2005, s. 145.

- A. Podaj kraj, w którym udział przemysłu i usług w strukturze zatrudnienia był największy.
- B. Podaj kraj, który miał największy procent zatrudnionych w rolnictwie.
- C. Podaj kraj, w którym najmniejszy procent zatrudnionych pracował w przemyśle.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza umiejętność odczytania danych z wykresu – wpisuje się w II obszar standardów.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,98	0,99	0,97	0,97
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:			
A. Wielka Brytania B. Francja C. Stany Zjednoczone			
Komentarz:			
Dla zdających zadanie okazało się bardzo łatwe, to znaczy, że wykonywane przez maturzystów ćwiczenia w zakresie pracy nad odczytaniem wykresów zakończyły się pełnym sukcesem egzaminacyjnym.			

Zadanie 31. (3 pkt)

Poniższe zdania odnoszą się do danych statystycznych. Rozstrzygnij, czy są to zdania prawdziwe, czy fałszywe, wpisując słowo *prawda* lub *fałsz*.

Roczna wartość produkcji przypadająca na jednego mieszkańca w wybranych krajach europejskich w 1929 r.

Źródło: J. Siodlarski, *Zarys historii gospodarczej Polski*, Warszawa–Łódź 2000, s. 317.

1.	Polska i Hiszpania miały zbliżone poziomy wartości produkcji rolniczej i przemysłowej przypadającej na jednego mieszkańca.	
2.	Węgry miały najwyższą wartość produkcji rolniczej przypadającej na jednego mieszkańca.	
3.	Wartość produkcji zwierzęcej na Węgrzech w przeliczeniu na jednego mieszkańca była ponad dwa razy większa niż w Hiszpanii.	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność analizy danych statystycznych oraz wyciągania wniosków dotyczących prawdziwości zdań. Zadanie wpisuje się w III obszar standardów wymagań egzaminacyjnych.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,93	0,94	0,85	0,93

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- A. fałsz
- B. prawda
- C. prawda

Komentarz:

Zadanie okazało się łatwe i pokazuje, że również maturzyści zdający historię opanowali technikę analizy danych statystycznych. Po raz kolejny widzimy, że odpowiednie przygotowanie do egzaminu skutkuje osiągnięciem pozytywnych wyników. Przypomnę, że podczas poprzednich sesji egzaminacyjnych maturzyści mieli poważne trudności ze źródłami statystycznymi. Postęp jaki widzimy w tegorocznej maturze dowodzi, że każdą umiejętność można opanować, jeżeli zdający zechce podjąć stosowne działania pozwalające na właściwe przygotowanie do egzaminu.

Zadanie 32. (2 pkt)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia A i B.

Źródło: E. Bendiner, *Czas Aniołów. (...)*, Warszawa 1981, s. 515–516.

- A. Podaj nazwę organizacji, na forum której zostało wygłoszone to przemówienie.
- B. Podaj nazwę państwa (agresora), o którego działaniach jest mowa w tekście.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,27	0,28	0,16	0,26

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętności z zakresu I i II standardu wymagań egzaminacyjnych. Od zdających wymagano znajomości faktów historycznych oraz umiejętności uogólniania informacji zawartych w tekście źródłowym.

Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Uogólnianie informacji zawartych w tekście.	1	0,30	0,32	0,18	0,28
2.	Podanie nazwy państwa będącego agresorem.	1	0,24	0,24	0,13	0,24
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: A. Liga Narodów B. Włochy						
Komentarz: Zdający mieli trudności z rozwiązaniem zadania. Problemem dla maturzystów było podanie nazwy organizacji. Błędne wskazania wynikały z nieudolnych prób wyszukania nazwy organizacji w tekście, np. <i>Zgromadzenie genewskie</i> , lub – niepoprawnego uogólniania treści, np. <i>Organizacja Praw Człowieka</i> . Część zdających zamiast Ligii Narodów wskazywała ONZ, wynikało to zapewne z pobieżnej znajomości wydarzeń z historii powszechnej XX wieku. W drugiej części zadania należało zidentyfikować państwo, które dopuściło się agresji. Błędne odpowiedzi zdających, podających np. <i>Niemcy</i> , <i>Francję</i> czy <i>Hiszpanię</i> , wydają się potwierdzać powyższy wniosek. Wskazanie <i>Etiopii</i> świadczy o całkowitym niezrozumieniu tekstu źródłowego, podanie zaś <i>Genewy</i> dowodzi braku umiejętności czytania poleceń lub braku elementarnej wiedzy pozwalającej na odróżnienie państwa od miasta.						

Zadanie 33. (2 pkt)

Przeczytaj fragment wiersza Mariana Hemara z 1940 r. i wykonaj polecenia A i B.

Źródło: C. Leżeński, *Kwatera 139*, t. 2, Lublin 1989, s. 125–126.

A. Zidentyfikuj postać, do której zwraca się autor wiersza.

B. Wyjaśnij, jaka decyzja podjęta przez tę postać została poddana osądowi w wierszu.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających		Wskaźnik łatwości zadania				
		LO	LP	T		
0,20		0,20	0,16	0,18		
Sprawdzane umiejętności						
Zadanie sprawdza umiejętności z II obszaru standardów. Od zdających oczekiwano wnikliwej analizy źródła i rozpoznania postaci, do której zwrócono się w źródle oraz uogólnienia informacji, w celu wyjaśnienia problemu.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Identyfikowanie postaci na podstawie tekstu.	1	0,11	0,12	0,04	0,08
2.	Podanie, jaką decyzję podjęto na podstawie informacji zawartych w wierszu.	1	0,28	0,29	0,27	0,28
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
A. Rydz-Śmigły lub Edward Rydz-Śmigły, lub Naczelnny Wódz we wrześniu 1939 r.						
B. Wyjazd do Rumunii i pozostawienie walczących żołnierzy bez wsparcia.						
Komentarz:						
Zadanie okazało się trudne dla zdających. Szczególne problemy dotyczą identyfikacji postaci, do której zwrócił się autor wiersza. Wśród błędnych odpowiedzi pojawiły się zbyt ogólne, np. <i>był to żołnierz walczący za ojczyznę</i> , ale również takie, które świadczą o kompletnym braku						

wiedzy historycznej, np. *Zygmunt III August, Hitler*. Część maturzystów, nierozumiejąca tekstu źródłowego, cytowała nazwiska, które pojawiły się w wierszu, np. *gen. Sowiński, gen. Żółkiewski*. W drugiej części zadania zdający zwracali uwagę na *konieczność obrony Warszawy*, wykazując tym samym niezrozumienie polecenia. Błędne odpowiedzi zdających, np. *zostawienie Warszawy w chwili wojny z Niemcami, poniesienie śmierci przez Żółkiewskiego i Sowińskiego*, świadczą nie tylko o niezrozumieniu tekstu źródłowego, ale przede wszystkim o nieznanomości podstawowych faktów historycznych, zarówno z XVII-wiecznej historii Polski, jak i tej z okresu II wojny światowej.

Zadanie 34. (3 pkt)

Wyjaśnij treści propagandowe radzieckich znaczków pocztowych zamieszczonych na następnej stronie. Dokonując interpretacji rysunków, zwróć uwagę na zaprezentowane na nich sytuacje, zamieszczone napisy i daty.

Źródło: *Wielka historia Polski*, t. 9, Kraków 2003, s. 296.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie wymagało od zdających analizy źródła ikonograficznego oraz sformułowania argumentów koniecznych do wyjaśnienia treści propagandowych zawartych w źródle. Zadanie wpisuje się w III obszar standardów.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,38	0,40	0,27	0,35
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:			
<p>Rysunki przedstawiające radosne powitanie żołnierzy radzieckich przez miejscową ludność mają potwierdzać teorię o wyzwolńczym charakterze działań Armii Czerwonej.</p> <p>Napisy sugerują, że Armia Czerwona, która wkroczyła na obszary Ukrainy i Białorusi, aby dokonać scalenia ich z USRR i BSRB, była motywowana chęcią wyzwolenia narodów Białorusi i Ukrainy, ponieważ Ukraińcy i Białorusini byli dotychczas ciemnieni przez państwo polskie.</p> <p>Data (17 IX 1939) oznaczała dla strony radzieckiej przystąpienie do wyzwolenia bratnich narodów.</p>			
<p>Komentarz:</p> <p>Zdający najczęściej opisywali treść znaczków pocztowych, a nie odnosili się w swoim wyjaśnieniu do treści propagandowych. Rysunki przedstawione na znaczkach, zdaniem zdających, <i>świadczyły o wygranej wojnie z Niemcami, oznaczały wzajemną pomoc wobec siebie Ukrainy i Białorusi</i> czy też <i>pokazywały szczęśliwych ludzi cieszących się z sukcesu</i>. Tego typu odpowiedzi zdających wskazują na niezrozumienie polecenia, które wymagało wyjaśnienia treści propagandowych. Podobny problem mieli maturzyści z wyjaśnieniem napisów oraz daty, o czym świadczą podawane przez nich błędne odpowiedzi, np. <i>napisy mówią o wyzwoleniu z okupacji hitlerowskiej Ukrainy i Białorusi; napisane są językiem rosyjskim, żeby ludzie czytający propagandowe pocztówki nic nie rozumieli; data oznacza koniec I wojny światowej, koniec wojny Ukrainy z Białorusią</i> czy też <i>wkroczenie wojsk rosyjskich do Warszawy</i>. Po raz kolejny maturzyści wykazali się brakiem umiejętności formułowania argumentów wyjaśniających cel propagandowy.</p>			

Zadanie 35. (2 pkt)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia A i B.

Źródło: (...), *Bez ostatniego rozdziału. Wspomnienia z lat 1939–1946*, Warszawa 2007, s. 244.

A. Podaj nazwisko dowódcy odznaczonego Orderem Łaźni.

B. Podaj nazwę miejsca, które zdobyła polska jednostka.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania					
	LO	LP	T			
0,48	0,50	0,30	0,45			
Sprawdzane umiejętności Zadanie sprawdza umiejętności zapisane w II obszarze standardów. Na podstawie tekstu źródłowego od maturzystów oczekiwano podania nazwiska oraz nazwy miejsca, do którego odwołano się w tekście źródłowym.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Podanie nazwiska dowódcy.	1	0,43	0,45	0,27	0,37
2.	Podanie nazwy miejsca.	1	0,53	0,55	0,33	0,53
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: A. Anders B. Monte Cassino						
Komentarz: Zadanie wykazało brak podstawowej wiedzy z okresu II wojny światowej. Pokazało, że maturzyści nie znają nazwiska dowódcy 2. Korpusu Polskiego oraz nie znają jednej z najważniejszych bitew stoczonych przez Polaków we Włoszech. Popełniane błędy wskazują nie tylko na brak elementarnej wiedzy, ale również na brak podstawowej umiejętności czytania ze zrozumieniem, np. <i>Jerzy VI, gen. Alexander, gen. Tadeusz Bór-Komorowski, Stanisław Piłsudski, gen. Maczek, gen. Świerczewski</i> . Podobne problemy maturzyści mieli z identyfikacją nazwy miejsca, które zdobyła polska jednostka. Nie podejmowali nawet próby rozwiązania tej części zadania. Jest to kolejne zadanie świadczące o nieznajomości wydarzeń związanych z II wojną światową.						

Zadanie 36. (2 pkt)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia A i B.

Źródło: J. Nowak-Jeziorański, *Kurier z Warszawy*, Kraków 2002, s. 211–213.

A. Podaj kryptonim akcji, której cel został określony w rozkazie generała Tadeusza Bora-Komorowskiego.

B. Podaj nazwisko postaci wymienionej w tekście, której opinia o konsekwencjach realizacji tej akcji okazała się słuszna.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,63	0,67	0,40	0,470,29
Sprawdzane umiejętności Zadanie sprawdza umiejętność analizy tekstu źródłowego oraz uogólniania informacji, zapisaną w II obszarze standardów.			

Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Podanie kryptonimu akcji, do której nawiązuje tekst.	1	0,54	0,59	0,25	0,36
2.	Podanie nazwiska postaci.	1	0,71	0,75	0,56	0,58

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

A. „Burza”

B. Sosnkowski

Komentarz:

Zdający mieli trudności z rozwiązaniem zadania. Szczególnie problematyczne okazało się podanie kryptonimu akcji, której cel określono w tekście. Świadczy to o braku podstawowej wiedzy dotyczącej okresu II wojny światowej. Błędy popełniane przez maturzystów, np. *BOR*, *Bora* – *bora*, *Bora*, są również wynikiem nieuważnego czytania tekstu źródłowego i cytowania lub parafrazowania określeń występujących w tekście. Druga część zadania, wymagająca podania nazwiska postaci wymienionej w tekście, okazała się dla zdających łatwa. Sporadycznie maturzyści błędnie podawali *Mikołajczyka* lub *Bora-Komorowskiego*.

Zadanie 37. (1 pkt)

Przeanalizuj plan miasta i wykonaj polecenie.

Podaj **nazwę miasta**, w którym miały miejsce wydarzenia pokazane na planie, oraz ich **datę roczną**.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność z II obszaru standardów. Maturzyści powinni dokonać analizy planu miasta i na jego podstawie rozpoznać miejsce i czas wydarzenia.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,29	0,32	0,08	0,20

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Poznań, 1956 r.

Komentarz:

Dla zdających zadanie okazało się trudne. Identyfikacja miasta, jak i czasu wydarzenia stanowiła dla maturzystów problem. Zadanie wymagało odczytania istotnych informacji z planu miasta i połączenia ich z posiadaną wiedzą. Tymczasem błędne odpowiedzi, np. *Warszawa 1939* lub *1940* bądź *1968*, *Kraków 1948*, *Poznań 1942*, *Gdańsk 1942*, dowodzą, że zdecydowana większość zdających takich umiejętności nie posiada. To kolejne zadanie, które pozwoliło stwierdzić, że wydarzenia historyczne z XX wieku są słabo znane maturzystom.

Zadanie 38. (2 pkt)

Wśród wymienionych wydarzeń z historii Niemiec XX w. wskaż to, które chronologicznie jest pierwsze, i to, które jest ostatnie. W tabeli obok wydarzenia chronologicznie pierwszego wpisz literę A, obok chronologicznie ostatniego – B.

Wydarzenie	Odpowiedzi
Powstanie NRD	
Proces norymberski	
Wstąpienie RFN do NATO	
Zjednoczenie Niemiec	
Podpisanie układu w Zgorzelcu	
Budowa muru berlińskiego	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność z II obszaru standardów. Maturzyści powinni uporządkować chronologicznie wydarzenia historyczne będące przedmiotem zadania maturalnego.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,57	0,58	0,47	0,55

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- A. Proces norymberski
B. Zjednoczenie Niemiec

Komentarz:

Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Połowa maturzystów wykazała się wiedzą na temat wydarzeń z powojennej historii Niemiec. Natomiast pozostali zdający nie opanowali podstawowej faktografii związanej z historią XX w.

Zadanie 39. (4 pkt)

Przyporządkuj wymienionym wydarzeniom i procesom z XX wieku państwa, w których miały one miejsce. Wpisz do tabeli odpowiadające im liczby.

Wydarzenia, procesy	Odpowiedzi
Rewolucja kulturalna	
Rewolucja lutowa	
Aksamitna rewolucja	
Rewolucja goździków	

1. Czechosłowacja
2. Chiny
3. Rosja
4. Portugalia
5. Węgry

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza znajomość wydarzeń i procesów z XX w. Wymagało od zdających przyporządkowania nazwy państwa do rewolucji, która miała miejsce na jego terenie.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,51	0,53	0,37	0,43

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Rewolucja kulturalna – 2. Chiny

Rewolucja lutowa – 3. Rosja

Aksamitna rewolucja – 1. Czechosłowacja

Rewolucja goździków – 4. Portugalia

Komentarz:

Zdający mieli problemy z przyporządkowaniem państwa do rewolucji goździków, najczęściej wskazywali Węgry, oraz z przyporządkowaniem państwa do rewolucji kulturalnej, przy której pojawiała się Czechosłowacja.

Zadanie 40. (3 pkt)

Zapoznaj się z listą twórców i dziełami zamieszczonymi na następnej stronie. Przyporządkuj dziełom ich autorów. Wpisz pod obrazami liczby odpowiadające nazwiskom artystów.

Źródło:

A. Klubówna, *Krajobraz z tęczę*, Warszawa 1986, s. 340; *Sztuka świata*, t. 10, Warszawa 1996, s. 98; *Wielcy malarze*, nr 99, Warszawa 2000, s. 19.

1. Andy Warhol
2. Pablo Picasso
3. Marc Chagall
4. Salvador Dali

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność rozpoznania dzieł wybitnych twórców kultury XX w.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,82	0,84	0,74	0,74

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

A. 2. Pablo Picasso

B. 4. Salvador Dali

C. 1. Andy Warhol

Komentarz:

Zadanie okazało się łatwe dla zdecydowanej większości zdających. Poprawne odpowiedzi świadczą o wzroście zainteresowania zdających kulturą. Maturzyści wykazali się dobrą znajomością dzieł Pabla Picassa oraz Salvadora Dali; jeżeli pojawiały się problemy, to z rozpoznaniem dzieła Andy Warhola.

4. POZIOM ROZSZERZONY

4.1. Opis standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych

Standardowy zestaw zadań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego złożony był z trzech części. Część pierwsza składała się z testu sprawdzającego wiadomości i umiejętności ustalone w standardach wymagań egzaminacyjnych z historii dla poziomu rozszerzonego. Zadania otwarte i zamknięte różnego typu obejmowały historię Polski i historię powszechną.

Za poprawne rozwiązanie 15 zadań zdający mógł otrzymać 20 punktów; odpowiednio:

- za poprawne rozwiązanie zadań sprawdzających znajomość faktografii i terminologii historycznej – 2 punkty,
- za poprawne rozwiązanie zadań sprawdzających umiejętność stosowania faktografii i terminologii historycznej do wyjaśnienia procesów historycznych – 14 punktów,
- za poprawne rozwiązanie zadań sprawdzających umiejętność przedstawiania i oceniania wydarzeń historycznych – 4 punkty.

Poszczególne zadania w tej części uwzględniały – zgodnie z podstawą programową – historię polityczną, historię społeczno-gospodarczą oraz historię kultury we wszystkich epokach historycznych od starożytności poprzez średniowiecze, czasy nowożytne, wiek XIX, po drugą połowę XX wieku.

Część druga i część trzecia dotyczyły przemian w gospodarce od starożytności do XX w. Zdający wykonywali polecenia do zamieszczonych w standardowym zestawie egzaminacyjnym źródeł wiedzy historycznej i pisali wypracowanie na jeden z dwóch zaproponowanych tematów.

W części drugiej maturzyści rozwiązywali 10 zadań związanych z analizą źródeł. Skonstruowano je do fragmentów różnorodnych źródeł pisanych (m.in. fragmentów *Dziejów* Herodota oraz Hezjoda), a także mapy, wykresu, źródła statystycznego i ikonograficznego. Wiedzę i umiejętności z epoki starożytnej sprawdzały 3 zadania, średniowiecze – 2 zadania, a wiek XX – 5 zadań. Jedno spośród tych zadań wymagało również odwołania do wiedzy pozazródłowej. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań w części drugiej zdający mógł uzyskać 10 punktów.

W części trzeciej standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych maturzyści pisali wypracowanie. Tematy dotyczyły przemian gospodarczych w XVI i XVII w. w Europie oraz sytuacji gospodarczej na ziemiach polskich w latach 1815–1914. Zaproponowane tematy wpisywały się w główne zagadnienie części drugiej i trzeciej standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego oraz poruszały problemy z innych epok historycznych niż zamieszczone materiały źródłowe. Za poprawne wypracowanie zdający mógł otrzymać 20 punktów.

Wszystkie zadania w części drugiej i trzeciej standardowego zestawu egzaminacyjnego sprawdzały wiadomości i umiejętności opisane w standardach dla poziomu rozszerzonego, a obejmowały wiadomości i umiejętności zawarte w podstawie programowej historii z zakresu:

- przemian gospodarczych od starożytności do XX w.
- sytuacji gospodarczej w różnych państwach od starożytności do XX w.

4.2. Wyniki egzaminu

W niniejszym rozdziale przedstawiono: zestawienia podstawowych wskaźników statystycznych wyników egzaminu ogółem i w typach szkół, rozkłady wyników egzaminu na poziomie rozszerzonym (także z podziałem na przedmiot obowiązkowy i dodatkowy), zestawienia wskaźników łatwości wszystkich zadań, czynności i standardów obliczonych dla absolwentów poszczególnych typów szkół oraz zestawienie podstawowych wskaźników statystycznych obliczonych dla powiatów województwa śląskiego.

Zestawienie w tabeli 10. pozwala maturzyście porównać uzyskany przez niego wynik z osiągnięciami wszystkich zdających egzamin maturalny w kraju (zgodnie ze skalą staninową). Z karty wyników można odczytać, w której klasie (staninie) znajduje się wynik danego maturzysty, jaki procent zdających uzyskał taki sam wynik bądź wyniki wyższe / niższe.

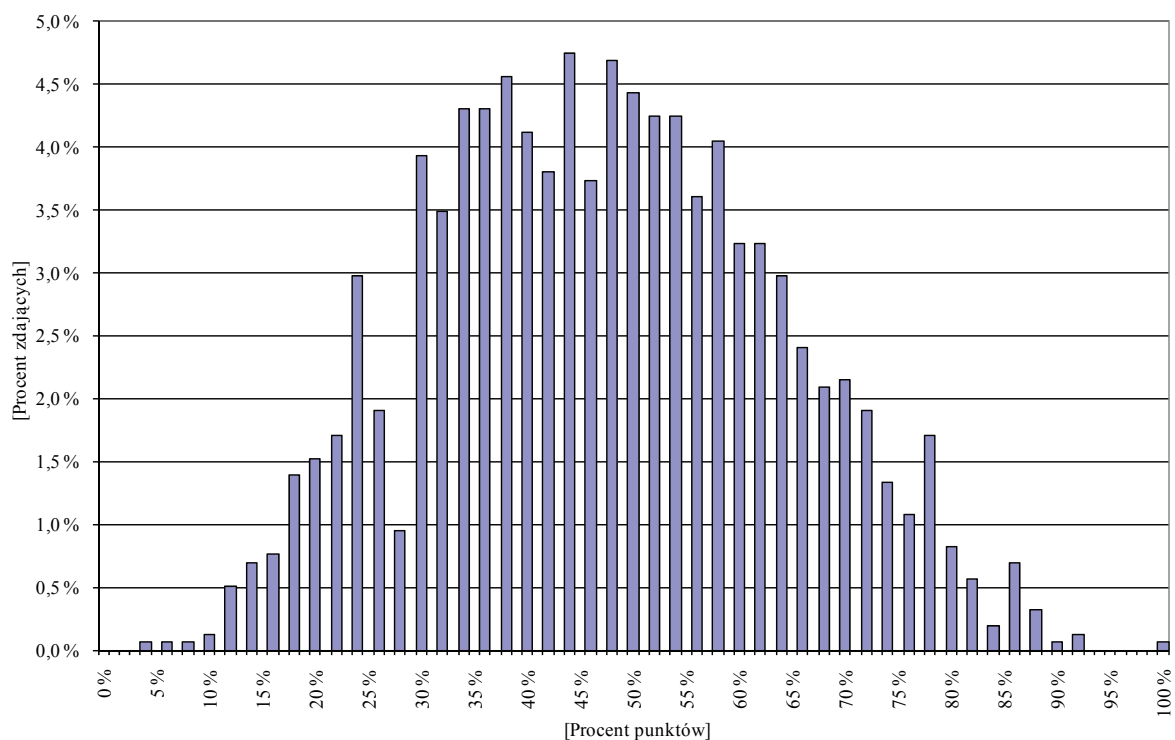
Tabela 10. Karta wyników na skali staninowej egzaminu z historii na poziomie rozszerzonym

Klasa (stanin)	Teoretyczny procent zdających	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie wyznaczone dla kraju	Rzeczywisty procent zdających w województwie śląskim		
				przedmiot obowiązkowy	przedmiot dodatkowy	ogółem
1	4	najniższa	0–16	0,34	4,81	2,28
2	7	bardzo niska	17–22	2,02	8,02	4,63
3	12	niska	23–32	7,85	20,26	13,24
4	17	poniżej średniej	33–40	16,14	18,80	17,30
5	20	średnia	41–50	22,76	19,68	21,42
6	17	powyżej średniej	51–60	22,76	15,01	19,39
7	12	wysoka	61–70	16,26	8,45	12,86
8	7	bardzo wysoka	71–80	8,74	4,37	6,84
9	4	najwyższa	81–100	3,14	0,58	2,03

W przypadku przedmiotu obowiązkowego rzeczywisty procent zdających dla staninów od 1. do 4. oraz w staninie 9. jest niższy od teoretycznego, co wskazuje na mniejszą liczbę osób uzyskujących wyniki od najniższego do poniżej średniego oraz tych, którzy uzyskali wyniki najwyższe. W pozostałych staninach procent zdających jest wyższy od zakładanego, co wiąże się z większą niż zakładana liczbą zdających uzyskującą wyniki w przedziale od średnich do bardzo wysokich.

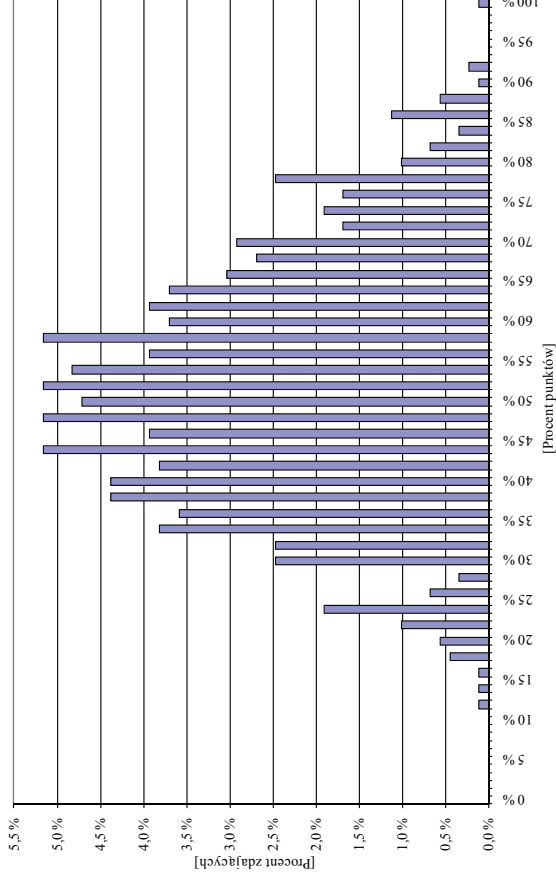
Z odwrotną sytuacją mamy do czynienia w przypadku przedmiotu zdawanego jako dodatkowy: w staninach od 1. do 4. rzeczywisty procent wyników jest wyższy od teoretycznego, a w pozostałych – niższy, co wskazuje na znacznie słabsze osiągnięcia tej grupy zdających.

Wykres 3. Rozkład wyników zdających egzamin z historii na poziomie rozszerzonym

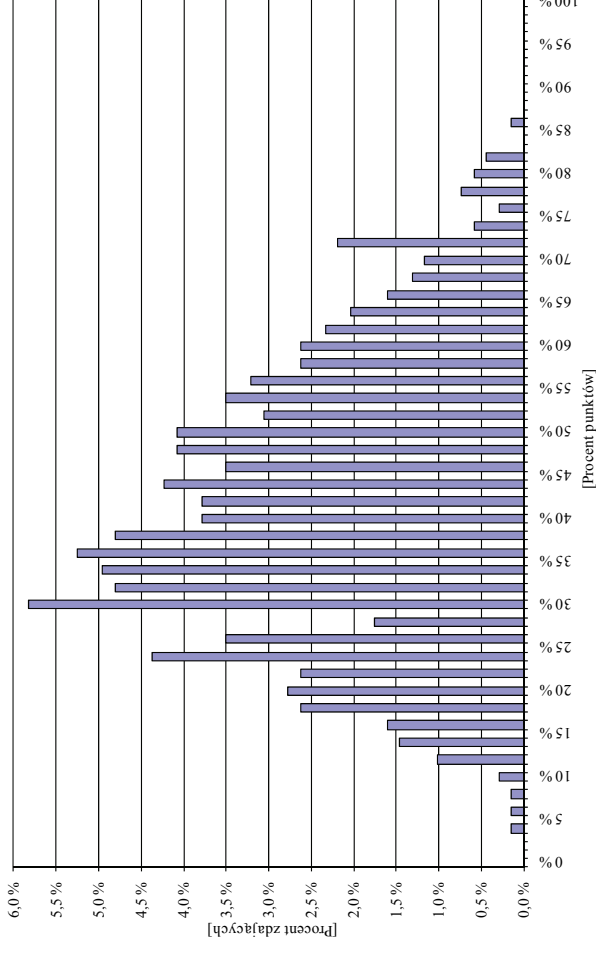

Rozkład wyników zdających egzamin z historii na poziomie rozszerzonym jest zbliżony do rozkładu normalnego, ale lekko prawoskośny, nieznacznie przesunięty w stronę wyników niższych. Wynikiem najczęściej uzyskiwanym przez zdających było 44% punktów, które otrzymało 4,75% przystępujących do egzaminu. Zaledwie 0,06% zdających osiągnęło wyniki maksymalne. Poniżej progu zaliczenia znalazło się 12,16% zdających.

Wykres 4. Rozkład wyników zdających egzamin z historii jako przedmiot obowiązkowy
zdawany na poziomie rozszerzonym

Wykres 5. Rozkład wyników zdających egzamin z historii jako przedmiot dodatkowy
zdawany na poziomie rozszerzonym

Porównując rozkłady wyników przedstawionych na wykresach 4. i 5., można zauważyć, że grupa zdających historię jako przedmiot obowiązkowy osiągnęła lepsze wyniki z egzaminu niż grupa zdających ją jako przedmiot dodatkowy. Jedynie wśród przystępujących do egzaminu obowiązkowego zanotowano wynik maksymalny. W grupie zdających historię na poziomie rozszerzonym jako przedmiot obowiązkowy najczęściej uzyskiwano wyniki: 44%, 48%, 52% i 58% punktów – otrzymało je po 5,16% przystępujących do egzaminu. W grupie zdających historię jako przedmiot dodatkowy najczęściej osiągnano wynik 30% punktów – otrzymało go 5,83% zdających. W tej grupie zauważyć można także lewoskośność rozkładu wyników ze zdecydowaną przewagą wyników średnich i niskich.

Tabela 11. Podstawowe wskaźniki statystyczne wyników egzaminu z historii na poziomie rozszerzonym

Wskaźniki	Przedmiot zdawany jako:				Razem	
	obowiązkowy		dodatkowy			
Liczba zdających	892		686		1578	
Wskaźnik łatwości zestawu (p)	0,52		0,42		0,47	
	%	pkt	%	pkt	%	pkt
Wynik najczęstszy (modalna – Mo) ¹	44	22	30	15	44	22
Wynik środkowy (mediana – Me)*	52	26	40	20	48	24
Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	51,92	25,96	41,60	20,80	47,43	23,72
Odchylenie standardowe	–	7,72	–	8,10	–	8,29
Wynik najwyższy*	100	50	86	43	100	50
Wynik najniższy*	12	6	4	2	4	2

Egzamin z historii na poziomie rozszerzonym jako przedmiot obowiązkowy dla zdających okazał się *umiarkowanie trudny*, a dla zdających go jako przedmiot dodatkowy – *trudny*. Tylko wśród zdających historię jako przedmiot obowiązkowy znalazły się osoby, które uzyskały wynik maksymalny.

W grupie zdających historię jako przedmiot obowiązkowy wystąpiło także mniejsze zróżnicowanie wyników (patrz: odchylenie standardowe).

*Wartość mediany oznacza, że co najmniej połowa zdających uzyskała 24 punkty lub więcej (793 osoby – 50,25%) **na 50 możliwych** do zdobycia. **Najwyższy wynik** osiągnęła jedna osoba. **Najniższy wynik** osiągnęła jedna osoba.

Historię na poziomie rozszerzonym wybrało tylko 10 absolwentów liceum profilowanego (5 – jako przedmiot obowiązkowy, 5 – jako przedmiot dodatkowy) – szczegółowe analizy statystyczne nie obejmują zatem tego typu szkoły.

Tabela 12. Podstawowe wskaźniki statystyczne wyników egzaminu z historii na poziomie rozszerzonym z podziałem na typ szkoły

Wskaźniki	Liceum ogólnokształcące			Technikum		
	ob.	dod.	razem	ob.	dod.	razem
Liczba zdających	871	643	1514	16	38	54
Wskaźnik łatwości zestawu (p)	0,52	0,42	0,48	0,35	0,34	0,34
w procentach						
Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	52	30	44	24	30	30
Wynik środkowy (mediana – Me)	52	40	48	33	30	31
Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	52,32	42,23	48,03	35,25	34,05	34,41
Wynik najwyższy	100	86	100	66	76	76
Wynik najniższy	14	4	4	12	14	12

¹ W przedmiocie zdawanym jako obowiązkowy wystąpiły cztery wartości modalne: 44%, 48%, 52% i 58%.

Wskaźniki	Liceum ogólnokształcące			Technikum		
	ob.	dod.	razem	ob.	dod.	razem
w punktach						
Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	26	15	22	12	15	15
Wynik środkowy (mediana – Me)	26	20	24	16,5	15	15,5
Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	26,16	21,12	24,02	17,63	17,03	17,20
Odchylenie standardowe	7,64	8,06	8,20	7,18	7,28	7,19
Wynik najwyższy	50	43	50	33	38	38
Wynik najniższy	7	2	2	6	7	6

Egzamin z historii na poziomie rozszerzonym dla abiturientów liceów ogólnokształcących okazał się *umiarkowanie trudny* w przypadku przedmiotu zdawanego jako obowiązkowy, a *trudny* – w przypadku przedmiotu zdawanego jako dodatkowy.

Dla zdających z techników – w obu przypadkach – egzamin był *trudny*. Największe zróżnicowanie wyników wystąpiło wśród zdających z liceów ogólnokształcących.

Tabela 13. Wyniki egzaminu z historii na poziomie rozszerzonym w powiatach województwa śląskiego (dane statystyczne w punktach)²

Lp.	Powiat	Liczba zdających	Wskaźnik łatwości zestawu zadań	Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	Wynik środkowy (mediana – Me)	Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	Odchylenie standardowe
1.	będziński	35	0,48	23	23	23,77	9,66
2.	Bielsko-Biała	123	0,53	23	26	26,37	6,95
3.	Bytom	40	0,48	24	23,5	23,93	7,08
4.	Chorzów	60	0,52	26	26,5	25,78	8,42
5.	cieszyński	53	0,50	29	25	24,77	9,53
6.	Częstochowa	241	0,48	15	23	23,79	8,80
7.	Dąbrowa Górnicza	24	0,50	22	24,5	24,92	7,48
8.	Gliwice	84	0,49	26	25	24,50	8,49
9.	gliwicki	11	0,37	18	19	18,73	6,99
10.	Jastrzębie-Zdrój	28	0,44	25	22,5	22	7,82
11.	Jaworzno	40	0,40	12	19,5	20,20	7,29
12.	Katowice	178	0,48	29	24	24,11	8,04
13.	kłobucki	17	0,41	20	20	20,41	7
14.	lubliniecki	14	0,44	15	19,5	22	7,95
15.	mikołowski	19	0,40	29	20	19,95	7,83
16.	Mysłowice	13	0,50	13	24	25,08	9,23
17.	myszkowski	26	0,43	15	20,5	21,42	7,60
18.	pszczyński	16	0,40	16	19	20,19	6,87
19.	raciborski	42	0,48	22	24	23,90	8,89
20.	Ruda Śląska	19	0,37	17	19	18,47	6,47
21.	Rybnik	87	0,51	28	26	25,69	9,12
22.	Sosnowiec	94	0,50	26	26	25,09	7,96
23.	Świętochłowice	10	0,57	24	27,5	28,40	7,03
24.	tarnogórski	49	0,43	17	22	21,69	7,51
25.	Tychy	62	0,43	27	21	21,42	8,04

² W tabeli podano wskaźniki tylko dla tych powiatów, w których historię na poziomie rozszerzonym zdawało co najmniej 10 osób.

Lp.	Powiat	Liczba zdających	Wskaźnik łatwości zestawu zadań	Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	Wynik środkowy (mediana – Me)	Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	Odchylenie standardowe
26.	wodzisławski	29	0,46	12	22	22,90	7,02
27.	Zabrze	19	0,44	34	23	22,05	10,75
28.	zawierciański	47	0,48	27	25	24,13	7,59
29.	Żory	23	0,46	16	21	23	7,47
30.	żywiecki	43	0,41	22	21	20,51	7,27

Średnie wyniki na poziomie rozszerzonym w poszczególnych powiatach województwa śląskiego wykazują duże zróżnicowanie – od 18,47 do 28,40 punktu (średnia dla województwa wynosi **23,72** pkt.). Maksymalna liczba punktów możliwych do zdobycia na egzaminie wynosi 50 punktów.

Wyniki zdających w poszczególnych powiatach są wyrównane, z wyjątkiem Zabrze, gdzie wartość odchylenia standardowego wynosi niemal 11 punktów, co świadczy o ich dużym zróżnicowaniu. Dokonując analizy wskaźników dla poszczególnych powiatów, należy pamiętać, by brać pod uwagę liczbę zdających na danym obszarze.

Zamieszczone w tabeli 14. dane, dotyczące łatwości wszystkich zadań i czynności, pozwalają na ocenę poziomu opanowania umiejętności i stwierdzenie, które zadania / czynności były dla maturzystów *łatwe*, a które *trudne*, oraz porównanie wskaźników łatwości w różnych typach szkół.

Tabela 14. Wskaźnik łatwości poszczególnych zadań i czynności standardowego zestawu egzaminacyjnego z historii na poziomie rozszerzonym z podziałem na typ szkoły

Numer zadania / czynności	Wskaźnik łatwości dla ogółu			Wskaźnik łatwości wg typu szkoły					
				liceum ogólnokształcące			technikum		
	ob.	dod.	razem	ob.	dod.	razem	ob.	dod.	razem
1.	0,85	0,65	0,77	0,86	0,67	0,78	0,75	0,55	0,61
2.	0,92	0,87	0,90	0,92	0,86	0,90	1	0,95	0,96
3.	0,66	0,44	0,56	0,67	0,46	0,58	0,31	0,21	0,24
4.	0,50	0,34	0,43	0,50	0,35	0,44	0,38	0,21	0,26
5.	0,90	0,86	0,88	0,90	0,86	0,89	0,81	0,82	0,81
6.	0,75	0,69	0,73	0,76	0,69	0,73	0,75	0,61	0,65
7.	0,77	0,62	0,70	0,77	0,64	0,72	0,56	0,32	0,39
8a.	0,89	0,67	0,79	0,90	0,68	0,81	0,69	0,47	0,54
8b.	0,82	0,58	0,71	0,82	0,60	0,73	0,56	0,32	0,39
8.	0,85	0,62	0,75	0,86	0,64	0,77	0,63	0,39	0,46
9a.	0,87	0,79	0,84	0,87	0,80	0,84	0,69	0,74	0,72
9b.	0,67	0,50	0,59	0,68	0,51	0,60	0,25	0,42	0,37
9.	0,77	0,64	0,71	0,77	0,65	0,72	0,47	0,58	0,55
10.	0,69	0,59	0,64	0,69	0,60	0,65	0,44	0,42	0,43
11.	0,21	0,19	0,20	0,21	0,19	0,20	0	0,13	0,09
12.	0,68	0,63	0,66	0,68	0,63	0,66	0,56	0,74	0,69
13a.	0,98	0,98	0,98	0,98	0,98	0,98	1	1	1
13b.	0,89	0,73	0,82	0,90	0,73	0,83	0,69	0,71	0,70
13.	0,93	0,86	0,90	0,94	0,86	0,90	0,84	0,86	0,85
14a.	0,68	0,48	0,59	0,68	0,49	0,60	0,69	0,47	0,54
14b.	0,46	0,39	0,43	0,47	0,39	0,43	0,19	0,39	0,33
14.	0,57	0,44	0,51	0,57	0,44	0,52	0,44	0,43	0,44

Numer zadania / czynności	Wskaźnik łatwości dla ogółu			Wskaźnik łatwości wg typu szkoły					
				liceum ogólnokształcące			technikum		
	ob.	dod.	razem	ob.	dod.	razem	ob.	dod.	razem
15a.	0,72	0,53	0,64	0,72	0,55	0,65	0,69	0,24	0,37
15b.	0,48	0,33	0,41	0,48	0,33	0,42	0,19	0,26	0,24
15.	0,60	0,43	0,53	0,60	0,44	0,53	0,44	0,25	0,31
16.	0,40	0,41	0,40	0,41	0,40	0,40	0,31	0,50	0,44
17.	0,74	0,68	0,71	0,75	0,69	0,72	0,69	0,53	0,57
18.	0,82	0,80	0,81	0,82	0,80	0,81	0,69	0,89	0,83
19.	0,45	0,27	0,37	0,46	0,27	0,38	0,19	0,16	0,17
20.	0,38	0,34	0,36	0,38	0,34	0,37	0,13	0,37	0,30
21.	0,29	0,30	0,29	0,30	0,30	0,30	0,13	0,32	0,26
22.	0,88	0,83	0,86	0,88	0,84	0,86	0,94	0,79	0,83
23.	0,56	0,53	0,55	0,56	0,53	0,55	0,38	0,50	0,46
24.	0,71	0,68	0,69	0,71	0,69	0,70	0,63	0,55	0,57
25.	0,65	0,60	0,63	0,65	0,60	0,63	0,56	0,55	0,56
26.	0,29	0,18	0,24	0,29	0,18	0,24	0,09	0,09	0,09

Tabela 15. Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności standardowego zestawu egzaminacyjnego z historii na poziomie rozszerzonym z podziałem na typ szkoły

Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności				
0–0,19	0,20–0,49	0,50–0,69	0,70–0,89	0,90–1
<i>bardzo trudne</i>	<i>trudne</i>	<i>umiarkowanie trudne</i>	<i>łatwe</i>	<i>bardzo łatwe</i>
ogółem				
	4., 11., 14b., 15b., 16., 19., 20., 21., 26.	3., 9b., 10., 12., 14a., 14., 15a., 15., 23., 24., 25.	1., 5., 6., 7., 8a., 8b., 8., 9a., 9., 13b., 17., 18., 22.	2., 13a., 13.
liceum ogólnokształcące				
	4., 11., 14b., 15b., 16., 19., 20., 21., 26.	3., 9b., 10., 12., 14a., 14., 15a., 15., 23., 25.	1., 5., 6., 7., 8a., 8b., 8., 9a., 9., 13b., 17., 18., 22., 24.	2., 13a., 13.
technikum				
11., 19., 26.	3., 4., 7., 8b., 8., 9b., 10., 14b., 14., 15a., 15b., 15., 16., 20., 21., 23.	1., 6., 8a., 9., 12., 14a., 17., 24., 25.	5., 9a., 13b., 13., 18., 22.	2., 13a.

Większość zadań i czynności z historii na poziomie rozszerzonym była dla zdających *trudna* i *umiarkowanie trudna*. Dla absolwentów techników większość zadań i czynności okazała się *trudna*, a 3 zadania były *bardzo trudne*.

Tabela 16. Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności standardowego zestawu egzaminacyjnego na poziomie rozszerzonym dla zdających historię jako przedmiot obowiązkowy z podziałem na typ szkoły

Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności				
0–0,19	0,20–0,49	0,50–0,69	0,70–0,89	0,90–1
<i>bardzo trudne</i>	<i>trudne</i>	<i>umiarkowanie trudne</i>	<i>łatwe</i>	<i>bardzo łatwe</i>
ogółem				
	11., 14b., 15b., 16., 19., 20., 21., 26.	3., 4., 9b., 10., 12., 14a., 14., 15., 23., 25.	1., 6., 7., 8a., 8b., 8., 9a., 9., 13b., 15a., 17., 18., 22., 24.	2., 5., 13a., 13.
liceum ogólnokształcące				
	11., 14b., 15b., 16., 19., 20., 21., 26.	3., 4., 9b., 10., 12., 14a., 14., 15., 23., 25.	1., 6., 7., 8b., 8., 9a., 9., 15a., 17., 18., 22., 24.	2., 5., 8a., 13a., 13b., 13.
technikum				
11., 14b., 15b., 19., 20., 21., 26.	3., 4., 9b., 9., 10., 14., 15., 16., 23.	7., 8a., 8b., 8., 9a., 12., 13b., 14a., 15a., 17., 18., 24., 25.	1., 5., 6., 13.	2., 13a., 22.

Tabela 17. Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności standardowego zestawu egzaminacyjnego na poziomie rozszerzonym dla zdających historię jako przedmiot dodatkowy z podziałem na typ szkoły

Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności				
0–0,19	0,20–0,49	0,50–0,69	0,70–0,89	0,90–1
<i>bardzo trudne</i>	<i>trudne</i>	<i>umiarkowanie trudne</i>	<i>łatwe</i>	<i>bardzo łatwe</i>
ogółem				
11., 26.	3., 4., 14a., 14b., 14., 15b., 15., 16., 19., 20., 21.	1., 6., 7., 8a., 8b., 8., 9b., 9., 10., 12., 15a., 17., 23., 24., 25.	2., 5., 9a., 13b., 13., 18., 22.	13a.
liceum ogólnokształcące				
11., 26.	3., 4., 14a., 14b., 14., 15b., 15., 16., 19., 20., 21.	1., 6., 7., 8a., 8b., 8., 9b., 9., 10., 12., 15a., 17., 23., 24., 25.	2., 5., 9a., 13b., 13., 18., 22.	13a.
technikum				
11., 19., 26.	3., 4., 7., 8a., 8b., 8., 9b., 10., 14a., 14b., 14., 15a., 15b., 15., 20., 21.	1., 6., 9., 16., 17., 23., 24., 25.	5., 9a., 12., 13b., 13., 18., 22.	2., 13a.

Analizując dane zamieszczone w tabelach 16. i 17., można stwierdzić, że większość zadań dla ogółu zdających historię na poziomie rozszerzonym jako przedmiot obowiązkowy była *niewiele łatwiejsza* niż dla zdających ją jako przedmiot dodatkowy. Sprawdzane czynności najczęściej trudności sprawiały absolwentom techników, zwłaszcza wybierającym ten przedmiot jako dodatkowy.

Tabela 18. Wskaźniki łatwości poszczególnych standardów z historii na poziomie rozszerzonym z podziałem na typ szkoły

Standard	Wskaźnik łatwości dla ogółu	Wskaźnik łatwości wg typu szkoły	
		liceum ogólnokształcące	technikum
razem			
Standard I	0,61	0,62	0,40
Standard II	0,65	0,66	0,52
Standard III	0,59	0,59	0,54
Wypracowanie	0,24	0,24	0,09
przedmiot obowiązkowy			
Standard I	0,68	0,69	0,41
Standard II	0,70	0,70	0,57
Standard III	0,61	0,61	0,47
Wypracowanie	0,29	0,29	0,09
przedmiot dodatkowy			
Standard I	0,52	0,53	0,40
Standard II	0,59	0,60	0,50
Standard III	0,56	0,57	0,57
Wypracowanie	0,18	0,18	0,09

Dla ogółu zdających najłatwiejsze okazały się umiejętności ze standardu II. Najtrudniejszym zadaniem dla zdających było napisanie wypracowania, szczególnie sprawiło ono problem absolwentom techników – w ich przypadku wskaźnik łatwości przyjął wartość bliską zeru.

4.3. Zdawalność egzaminu

Aby zdać egzamin maturalny z historii na poziomie rozszerzonym, należało uzyskać co najmniej 30% punktów możliwych do zdobycia. Warunek ten spełniło **845** osób, tj. **94,73%** zdających po raz pierwszy egzamin z historii jako obowiązkowy, piszących standardowy zestaw zadań egzaminacyjnych na poziomie rozszerzonym. Wymaganej liczby punktów nie uzyskało 47 zdających (5,27%).

Tabela 19. Zdawalność egzaminu z historii na poziomie rozszerzonym z podziałem na typ szkoły

Typ szkoły	Liczba zdających	Zdali	
		liczba	procent
Liceum ogólnokształcące	871	830	95,29
Liceum profilowane	5	4	80
Technikum	16	11	68,75
Ogółem	892	845	94,73

Zdawalność egzaminu z historii na poziomie rozszerzonym jest wysoka (95,29%) w przypadku liceum ogólnokształcącego. Dla maturzystów z pozostałych typów szkół jest ona mało reprezentatywna ze względu na bardzo małą liczbę zdających.

4.4. Analiza jakościowa zadań zestawu standardowego

Zadanie 1. (1 pkt)

Przeczytaj zamieszczone w tabeli fragmenty tekstów źródłowych i określ, których państw starożytnych one dotyczą. Nazwy tych państw wpisz w odpowiednich rubrykach obok tekstów.

Źródło: S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 18–19, 60–61, 263.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza umiejętność uogólniania informacji z tekstów źródłowych, mieszczącą się w II obszarze standardów dla poziomu podstawowego. Od maturzystów oczekiwano rozpoznania państw starożytnych.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,77	0,78	0,20	0,61
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: A. Egipt B. Persja C. Rzym			
Komentarz: Zdający otrzymywali jeden punkt, gdy rozpoznali wszystkie państwa. Maturzyści na ogół rozpoznawali Egipt i Rzym. Natomiast mieli problem z rozpoznaniem Persji i udzielali błędnych odpowiedzi, np. <i>Babilonia, Babilon, Mezopotamia, Macedonia, Sparta, Bizancjum</i> . Można przypuszczać, że fragment tekstu źródłowego był dla zdających niezrozumiały. Zdający nie zwrócili ponadto uwagi na zamieszczoną pod tekstem informację, podającą imię władcy perskiego Dariusza.			

Zadanie 2. (1 pkt)

Na fotografiach zamieszczonych na następnej stronie przedstawiono trzy monety (awersy i rewersy). Wpisz liczby odpowiadające właściwym podpisom monet.

Źródła: <http://commons.wikimedia.org/wiki/>; <http://www.klaser.pl>; <http://www.moneta.vir.pl>.

1. Moneta rzymska
2. Moneta arabska
3. Moneta chińska
4. Moneta grecka

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza umiejętność z II obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Maturzyści powinni rozpoznać charakterystyczne cechy cywilizacji na podstawie ikonografii.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,90	0,90	0,80	0,96
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:			
A. 4. moneta grecka B. 1. moneta rzymska C. 2. moneta arabska			
Komentarz: Punkt przyznawano za w pełni poprawną odpowiedź, czyli przyporządkowanie monet do właściwego kręgu kulturowego. Zadanie okazało się bardzo łatwe dla zdających. Niemal bezbłędnie identyfikowali monetę rzymską. Zdarzało się, że maturzyści monety greckie i arabskie błędnie identyfikowali jako chińskie.			

Zadanie 3. (1 pkt)

Wykonaj polecenia A, B i C, wybierając spośród podanych odpowiednie nazwy bitew stoczonych w starożytności.

*bitwa pod Platejami, bitwa pod Maratonem, bitwa pod Zamą, bitwa pod Cheroneą,
bitwa w wąwozie Termopile, bitwa pod Issos*

- A. Podaj nazwę bitwy chronologicznie pierwszej.
- B. Podaj nazwę bitwy, w której przeciwnikami Greków byli Macedończycy.
- C. Podaj nazwę bitwy stoczonej przez Rzymian z Kartagińczykami.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza znajomość faktografii z zakresu historii starożytnej, umiejętność zapisaną w I obszarze standardów dla poziomu podstawowego.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,56	0,58	0	0,24
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:			
A. bitwa pod Maratonem B. bitwa pod Cheroneą C. bitwa pod Zamą			

Komentarz:

Aby otrzymać punkt, zdający powinni dokonać właściwego wyboru bitew stoczonych w starożytności, odpowiadających wskazanym w poleceniach kryteriom. Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Część maturzystów wykonała je poprawnie, pozostali mieli największe trudności ze wskazaniem nazwy bitwy stoczonej pomiędzy Grekami a Macedończykami, czyli bitwy pod Cheroneą. Zadanie wykazało niedostateczną znajomość wydarzeń historycznych osadzonych w starożytności, mimo że są to wydarzenia omawiane na każdym etapie edukacji szkolnej.

Zadanie 4. (1 pkt)

Na podstawie fragmentów biografii i danych z tablicy genealogicznej zamieszczonej na następnej stronie wypełnij tabelę, wpisując właściwych przedstawicieli dynastii Rurykowiczów.

Na podstawie:

L. Bazylow, P. Wieczorkiewicz, *Historia Rosji*, Wrocław 2005, s. 568, 569;

J. E. Morby, *Dynastie świata. Przewodnik chronologiczny i genealogiczny*, Kraków 1994, s. 284–285.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność z II obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Od maturzystów oczekiwano umiejętności wybierania informacji z tablicy genealogicznej w celu dokonania identyfikacji postaci.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,43	0,44	0,10	0,26

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- A. Aleksander Newski
- B. Dymitr Doński
- C. Wasyl (II) Ślepy

Komentarz:

Zdający otrzymuje jeden punkt za wpisanie obok podanych fragmentów biografii właściwych przedstawicieli dynastii umieszczonych na tablicy genealogicznej. Zadanie okazało się trudne, ponieważ oprócz umiejętności analizy tablicy genealogicznej sprawdzało określoną wiedzę zdającego. Maturzyści mieli trudności z podaniem właściwego przedstawiciela dynastii, ponieważ we fragmentach biografii czas wydarzeń określono, zamieszczając opis dokonań postaci, brak zatem wiedzy historycznej uniemożliwił zdającym poprawną identyfikację przedstawiciela dynastii.

Zadanie 5. (1 pkt)

Na podstawie diagramów wykonaj polecenia A i B.

Na podstawie: *Wielka historia Polski*, t. 3, Kraków 1999, s. 267.

- A. Wyciągnij wniosek dotyczący relacji między liczbą mieszkańców miast i procentowym udziałem w ich strukturze zawodowej osób zatrudnionych w rzemiośle.
- B. Wyciągnij wniosek dotyczący relacji między liczbą mieszkańców miast i procentowym udziałem w ich strukturze zawodowej osób zatrudnionych w produkcji rolnej.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność formułowania wniosków wynikających z porównania danych statystycznych. Umiejętność ta zaliczana jest do III obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,88	0,89	0,70	0,81

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

A.

- Im miasto miało mniejszą liczbę mieszkańców, tym mniejszy procent mieszkańców był zatrudniony w rzemiośle.
- Procent osób zatrudnionych w rzemiośle zmieniał się wprost proporcjonalnie do liczby mieszkańców miast.

B.

- Im miasto miało mniejszą liczbę mieszkańców, tym większy procent mieszkańców był zatrudniony w produkcji rolnej.
- Procent osób zatrudnionych w produkcji rolnej zmieniał się odwrotnie proporcjonalnie do liczby mieszkańców miast.

Komentarz:

Zdający otrzymuje jeden punkt za dwa poprawne wnioski sformułowane zgodnie ze wskazanymi w poleceniach kryteriami: w części A – uwzględnienie relacji między liczbą mieszkańców miast i procentowym udziałem w ich strukturze zawodowej osób zatrudnionych w rzemiośle, a w części B – uwzględnienie relacji między liczbą mieszkańców miast i procentowym udziałem w ich strukturze zawodowej osób zatrudnionych w produkcji rolnej. Dla zdających zadanie było łatwe – dominują poprawne odpowiedzi, jeżeli pojawiały się błędne, to wynikały one zazwyczaj z niezrozumienia lub pobieżnego przeczytania polecenia.

Zadanie 6. (1 pkt)

Wybierz element wyposażenia kościoła, którego zdobnictwo jest charakterystyczne dla gotyku, i uzupełnij zdanie.

Źródła: <http://commons.wikimedia.org/wiki/>; „Miejsca Świąte” 2006, nr 7, s. 17; *Fara lubartowska*, Lubartów 1997, s. 22.

Fotografię przedstawiającą element wyposażenia kościoła, którego zdobnictwo jest charakterystyczne dla gotyku oznaczono literą.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność z II obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Od zdających oczekiwano rozpoznania na podstawie ikonografii charakterystycznych cech stylu gotyckiego w sztuce.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,73	0,73	0,70	0,65

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Fotografia oznaczona literą D.

Komentarz:

Zadanie nie sprawiło zdającym trudności. Zdecydowana większość wykazała się znajomością charakterystycznych cech stylu gotyckiego i udzieliła poprawnych odpowiedzi. Natomiast błędne odpowiedzi świadczą o braku elementarnej wiedzy z zakresu historii sztuki, wiedzy, którą powinien posiadać już gimnazjalista.

Zadanie 7. (1 pkt)

Wśród wymienionych faktów z historii Anglii wskaż dwa, które miały miejsce w średniowieczu. W tabeli obok tych wydarzeń wstaw znak „X”.

Wydarzenie	Odpowiedzi
Powstanie Kościoła anglikańskiego	
Dyktatura Oliviera Cromwella	
Zwycięstwo wojsk Wilhelma Zdobywcy w bitwie pod Hastings	
Pokonanie hiszpańskiej Niezwyciężonej Armady	
Powstanie parlamentu angielskiego	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność z II obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Od zdających oczekiwano rozpoznania wydarzeń, które miały miejsce w średniowieczu.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,70	0,72	0,20	0,39

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Zwycięstwo wojsk Wilhelma Zdobywcy w bitwie pod Hastings i Powstanie parlamentu angielskiego

Komentarz:

Zdający otrzymuje jeden punkt za wskazanie dwóch faktów z historii średniowiecznej Anglii. Zadanie było rozwiązywane przez maturzystów na ogół poprawnie. Popełniane przez zdających błędy, polegające na umieszczeniu w średniowieczu takich wydarzeń, jak: *dyktatura Oliviera Cromwella*, *pokonanie hiszpańskiej Niezwyciężonej Armady*, czy *powstanie Kościoła anglikańskiego*, świadczą nie tylko o nieznajomości historii powszechnej z okresu średniowiecza, ale również o braku elementarnej wiedzy z zakresu historii nowożytnej.

Zadanie 8. (2 pkt)

Przeczytaj tytuły czterech rozdziałów monografii historycznej i wykonaj polecenia.

Źródło: J. F. Noël, *Święte cesarstwo*, Warszawa 1998, s. 150–153.

- Podaj nazwę wojny, której dotyczą rozdziały pracy opatrzone tymi tytułami.
- Na podstawie własnej wiedzy podaj nazwę kraju, którego sytuację po zakończeniu tej wojny charakteryzuje poniższy tekst.

Wśród wymienionych wydarzeń z historii Francji wskaż to, które chronologicznie jest pierwsze, i to, które jest ostatnie. W tabeli obok wydarzenia chronologicznie pierwszego wpisz literę A, obok chronologicznie ostatniego – B.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania					
	LO	LP	T			
0,75	0,77	0,30	0,46			
Sprawdzane umiejętności						
Zadanie sprawdza umiejętności z II obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Maturzyści powinni dokonać uogólnienia informacji zawartych w tytułach monografii historycznej						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Podanie nazwy wojny.	1	0,79	0,81	0,40	0,54
2.	Podanie nazwy kraju.	1	0,71	0,73	0,20	0,39
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
A. wojna trzydziestoletnia,						
B. Czechy						
Komentarz:						
Zdający mogli otrzymać jeden punkt za w pełni poprawną odpowiedź, zawierającą zarówno identyfikację wojny, jak i nazwę kraju. Obie części zadania okazały się dla zdających łatwe. Jednak zdarzały się również błędne odpowiedzi, np. <i>wojna stuletnia</i> czy <i>I wojna światowa</i> , świadczące o niezrozumieniu tekstu źródłowego lub słabej znajomości wydarzeń z zakresu historii powszechnej. Podobny problem dotyczy drugiej części zadania. Niektóre błędne odpowiedzi, np. <i>Królestwo Franków</i> , są absurdalne i dowodzą kompletnego braku wiedzy historycznej.						

Zadanie 9. (2 pkt)

Na podstawie fragmentów trzech listów władczyni Rosji Katarzyny II, w których komentuje ona aktualne wydarzenia w Polsce, wykonaj polecenia A i B.

Źródło: W. A. Serczyk, *Poczet władców Rosji*, Londyn 1992, s. 147, 151, 158.

A. Podaj adresata listu napisanego najwcześniej przez Katarzynę II.

B. Wyjaśnij, o kim Katarzyna II pisze w podkreślonym fragmencie listu (źródło 3.).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania					
	LO	LP	T			
0,71	0,72	0,40	0,55			
Sprawdzane umiejętności						
Zadanie sprawdza umiejętności z II obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Maturzysta powinien wykazać się umiejętnością umieszczenia wydarzenia w czasie oraz wyjaśnić sformułowanie użyte w liście przez Katarzynę II, a dotyczące ugrupowań politycznych w rewolucyjnej Francji.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Wskazanie, na podstawie informacji zawartych w źródłach, adresata listu napisanego najwcześniej.	1	0,84	0,84	0,60	0,72
2.	Wyjaśnienie sformułowania zawartego w tekście.	1	0,59	0,60	0,20	0,37
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
A. Fryderyk II Wielki lub Fryderyk Wielki						
B. jakobini lub władze rewolucyjnej Francji						

Komentarz:

Pierwsza część zadania okazała się dla zdających łatwa. Sporadycznie popełniano błędy, wskazując najczęściej *Voltera* lub *Aleksandra Suworowa*. Druga część zadania była dla maturzystów trudniejsza, ponieważ wymagała wyjaśnienia sformułowania znajdującego się w tekście, zdający musieli wykazać się zatem wiedzą na temat wydarzeń komentowanych w listach przez Katarzynę II. Błędne odpowiedzi, np. *fragment dotyczy dynastii Habsburgów; dynastii Kapetyngów; o francuskich możnowładcach*, dowodzą braku elementarnej wiedzy na temat epoki i ważnych wydarzeń z nią związanych.

Zadanie 10. (1 pkt)

Wśród podanych w tabeli zdań jedno jest fałszywe. Obok tego zdania napisz słowo *fałsz*.

1.	„ Więźniem Watykanu ” ogłosił się papież, protestując przeciwko okupacji Rzymu przez wojska niemieckie.	
2.	Encyklika <i>Rerum novarum</i> głosiła potrzebę solidaryzmu społecznego i stała się ideową podstawą chrześcijańskiej demokracji.	
3.	Sobór Watykański II zwołany przez papieża Jana XXIII wprowadził w Kościele katolickim liturgię w językach narodowych.	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza znajomość faktografii i terminologii historycznej z zakresu dziejów Kościoła katolickiego w XIX i XX w., umiejętność zapisaną w I obszarze standardów dla poziomu podstawowego.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,64	0,65	0,50	0,43

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Zdanie 1. jest fałszywe.

Komentarz:

Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Większość zdających wykazała się znajomością faktów i terminów historycznych, odnoszących się do dziejów Kościoła katolickiego w XIX i XX wieku. Popełniane błędy mogą wynikać z niezrozumienia polecenia, jednak główną przyczyną niepoprawnych odpowiedzi jest brak wiedzy w zakresie poruszanej w zadaniu problematyki.

Zadanie 11. (1 pkt)

Na podstawie treści mapy zaproponuj dla niej tytuł.

Uwaga: tytuł powinien zawierać określenie tematu, czasu i przestrzeni (np. *Działania zbrojne na terenie Generalnego Gubernatorstwa i ziem wcielonych do Rzeszy w latach 1943–1945*).

Na podstawie: H. Samsonowicz, J. Tazbir, T. Łepkowski, T. Nałęcz, *Polska. Losy państwa i narodu do 1939 roku*, Warszawa 2003, s. 354.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętności z II obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Od maturzystów oczekiwano uogólnienia informacji i zatytułowania mapy.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,20	0,20	0	0,09
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: <ul style="list-style-type: none"> Działania partyzanckie w czasie powstania styczniowego w latach 1863–1864 na terenie Królestwa Polskiego i ziem wcielonych do Rosji Działania zbrojne w czasie powstania styczniowego w latach 1863–1864 na obszarze Królestwa Polskiego i ziem zabranych Powstanie styczniowe na terenie zaboru rosyjskiego w latach 1863–1864 			
Komentarz: Zdający mieli poważne trudności z poprawnym zatytułowaniem mapy. Wśród najczęściej popełnianych błędów zwraca uwagę ograniczenie przez zdających zasięgu terytorialnego tylko do obszaru Królestwa Polskiego. Maturzyści mieli problem z precyzyjnym określeniem tytułu mapy, ponieważ nie zwrócili uwagi na podany przykład, z którego jednoznacznie wynika, że oprócz Królestwa Polskiego należało uwzględnić ziemie wcielone do Rosji. Po raz kolejny okazało się, że zdający nie potrafili wykorzystać informacji podanych w zadaniu oraz brak im umiejętności analizy mapy i precyzyjnego nazywania procesów /działań przedstawionych w źródle. Popełniane błędy dowodzą, że również określenie tematu i czasu stanowiło problem, np. <i>powstanie na terenie Królestwa Polskiego i ziem zabranych w II poł. XIX w.</i> ; <i>działania zbrojne podczas powstania na terenie Królestwa Polskiego i ziem II rozbioru w latach 1862–1863</i> ; <i>działania powstańcze na terenie Królestwa Polskiego w latach 1863–1864</i> ; <i>obszar bitew między wojskami rosyjskimi a oddziałami polskimi podczas powstania – wojna Królestwa Polskiego z Cesarstwem Rosyjskim</i> .			

Zadanie 12. (1 pkt)

Przedstawiona fotografia pokazuje targ na placu za Żelazną Bramą w Warszawie w II połowie XIX wieku. Przeanalizuj źródło i sformułuj dwa argumenty odnoszące się do treści fotografii, które potwierdzają czas jej wykonania.

Źródło: D. Kobielski, *Warszawa na fotografiach z XIX wieku*, Warszawa 1982, s. 176.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza umiejętności z III obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Wymaga od zdających uzasadnienia tezy oraz sformułowania argumentów na podstawie źródła ikonograficznego.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,66	0,66	0,60	0,69
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: <ul style="list-style-type: none"> napisy w dwóch językach (na przystanku i na szyldzie) – po rosyjsku i po polsku, wykonano zgodnie z obowiązującymi wtedy rozporządzeniami stroje charakterystyczne dla tego okresu tramwaje konne latarnie gazowe zdobnictwo (latarnia, przystanek) 			

Komentarz:

Zdający otrzymuje jeden punkt za sformułowanie dwóch argumentów, odnoszących się do treści fotografii, które potwierdzają podany w poleceniu czas jej wykonania. Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Błędne odpowiedzi wskazują, że zdający dokonywali nieuprawnionej nadinterpretacji, np. *ludzie wyjeżdżają, są spakowani, okres Wielkiej Emigracji; komunikacja została zmotoryzowana; bardzo modne wówczas pogrzebowe stroje; latarnie elektryczne bo świeci żarówka*, posłużyli się zatem argumentami nieadekwatnymi do treści fotografii.

Zadanie 13. (2 pkt)

Zapoznaj się z wykresem i wykonaj polecenia A i B.

Na podstawie: L. Mendelson, *Teoria i historia kryzysów i cykli ekonomicznych*, t. II, Warszawa 1960, s. 589.

- A. Na podstawie wykresu wymień lata, w których imigracja do Stanów Zjednoczonych była najniższa.
 B. Podaj wydarzenie polityczne w Stanach Zjednoczonych, które stało się przyczyną spadku imigracji.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,90	0,90	0,75	0,85

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętności z II i I obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Od zdających wymagano odczytania danych z wykresu dotyczących tempa zmian imigracji do USA oraz podania politycznej przyczyny zmniejszającej się imigracji.

Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Odczytanie danych z wykresu.	1	0,98	0,98	1	1
2.	Podanie politycznej przyczyny.	1	0,82	0,83	0,50	0,70

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

A. 1861 i 1862 r.

B. wojna secesyjna lub początek wojny domowej w Stanach Zjednoczonych lub wojna między stanami Północy i Południa

Komentarz:

Zadanie było bardzo łatwe dla zdających. Maturzyści poprawnie odczytywali wymagane lata z wykresu oraz podawali przyczynę polityczną. Popełniane błędy, np. *imigracja do Stanów Zjednoczonych, wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych, kryzys ekonomiczny, kryzys gospodarczy przyczynił się do spadku imigracji do Stanów Zjednoczonych, rewolucja w USA*, świadczą o nieznanym zagadnieniu.

Zadanie 14. (2 pkt)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia A i B.

Źródło: A. Piłsudska, *Wspomnienia*, Warszawa 1997, s. 238.

- A. Podaj nazwę i datę roczną bitwy opisanej przez Aleksandrę Piłsudską.
 B. Wyjaśnij, jakie podobieństwo dostrzega Aleksandra Piłsudska w **znaczeniu ideowym** tej bitwy i odsieczy wiedeńskiej dla dziejów Europy.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających		Wskaźnik łatwości zadania				
		LO	LP	T		
0,51		0,52	0,35	0,44		
Sprawdzane umiejętności						
Zadanie sprawdza umiejętności z II i III obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Maturzysta powinien wykazać się umiejętnością odczytania informacji i uogólnienia ich oraz umieszczenia w czasie i przestrzeni. W drugiej części zadania oczekiwano od zdającego wyjaśnienia dokonanej przez Aleksandrę Piłsudską oceny, znaczenia ideologicznego dwóch bitew wymienionych w tekście.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Podanie nazwy i daty rocznej bitwy.	1	0,59	0,60	0,30	0,54
2.	Wyjaśnienie oceny dokonanej przez autora tekstu.	1	0,43	0,43	0,40	0,33
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
A.						
Nazwa: zdający może użyć następujących sformułowań: bitwa warszawska lub bitwa pod Radzyminem lub bitwa o Warszawę lub bitwa pod Warszawą lub cud nad Wisłą.						
Data roczna: 1920 r.						
B.						
<ul style="list-style-type: none"> • Zwycięstwo Polaków w bitwie warszawskiej uchroniło Europę przed rewolucją bolszewicką, a pokonanie Turków pod Wiedniem ocaliło chrześcijaństwo europejskie. • Cywilizacja chrześcijańskiej Europy ocalała dzięki pokonaniu Turków – muzułmanów pod Wiedniem w 1683 r. i bolszewików pod Warszawą w 1920 r.						
Komentarz:						
Zdający na ogół poprawnie identyfikowali bitwę, natomiast mieli trudności z określeniem daty rocznej. Wśród błędnych odpowiedzi zdający najczęściej podawali rok 1921, ale zdarzały się również odpowiedzi wskazujące rok 1941 lub 1944, co świadczy o słabej znajomości wydarzeń i o problemach z chronologią. Ewenementem jest odpowiedź maturzysty, który podał 1410 rok i bitwę pod Grunwaldem. Taka odpowiedź skłania do refleksji nad celowością wyboru historii jako przedmiotu maturalnego. W drugiej części zadania zdający mieli poważne problemy z wyjaśnieniem znaczenia ideowego dwóch bitew w kontekście oceny zamieszczonej w źródle. Maturzyści najczęściej stwierdzali, że <i>bitwa warszawska powstrzymała bolszewików, natomiast odsiecz wiedeńska Turków</i> . Zdający nie rozumieli, że należy wyjaśnić znaczenie ideowe i parafrazowali źródło. Świadczy to o braku umiejętności krytycznej analizy źródła historycznego, pozwalającej na rozwiązanie problemu określonego w poleceniu. Zdającym nadal największą trudność sprawia łączenie posiadanej wiedzy z umiejętnością przetworzenia informacji zawartych w źródłach. Przyczyny problemu tkwią w słabo opanowanym materiale faktograficznym oraz braku umiejętności kontekstowego myślenia historycznego, czyli niedostrzeganiu zjawisk, procesów oraz zależności zachodzących między nimi.						

Zadanie 15. (2 pkt)

Przeczytaj wiersz Mariana Piechała o wydarzeniach w jednym z państw socjalistycznych po II wojnie światowej i wykonaj polecenia A i B.

Źródło: Informator. *Wystawa (...)*, Muzeum Historyczne m.st. Warszawy 2006.

- A. A. Podaj miejsce i czas wydarzeń (nazwę państwa i datę roczną), o których opowiada wiersz.
- B. B. Spośród przedstawionych niżej wydarzeń z XIX wieku wypisz dwa, w których uczestniczył bohater wymieniony w wierszu.

*powstanie listopadowe, powstanie styczniowe, rewolucja lipcowa, wojna krymska,
Wiosna Ludów*

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających		Wskaźnik łatwości zadania				
		LO	LP	T		
0,53		0,53	0,40	0,31		
Sprawdzane umiejętności						
Zadanie sprawdza umiejętności z II i I obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Od zdających oczekiwano uogólnienia informacji i umieszczenia opisanego w wierszu wydarzenia w czasie i w przestrzeni oraz wykazania się znajomością faktografii z zakresu historii XIX w. i działalności wybitnych Polaków.						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
1.	Podanie miejsca i czasu wydarzeń.	1	0,64	0,65	0,50	0,37
2.	Wypisanie wydarzeń, w których uczestniczył bohater wiersza.	1	0,41	0,42	0,30	0,24
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
A. Węgry i 1956 rok						
B. powstanie listopadowe i Wiosna Ludów						
Komentarz:						
Błędne odpowiedzi, np. wskazanie <i>Polski</i> i dat, takich jak: <i>1948, 1953, 1958, 1964, 1971, 1989</i> , świadczą o niezrozumieniu treści wiersza oraz braku wiedzy historycznej. Po raz kolejny zdający mają problem ze znajomością wydarzeń z XX w., a także XIX w. (odwołanie do J. Bema w tekście) z zakresu historii powszechnej. W drugiej części zadania należało zidentyfikować dwa wydarzenia, w których uczestniczył J. Bem. Zdający najczęściej błędnie wskazywali <i>powstanie styczniowe</i> lub <i>wojnę krymską</i> . Można zatem przypuszczać, że część zdających słabo zna dokonania J. Bema.						

Na podstawie źródeł A i B

Zadanie 16. (1 pkt)

Wymień dwie różnice w technice uprawy roli w Delcie [Egipcie Dolnym] i w starożytnej Grecji.

Podstawą zadania są fragmenty prac Herodota – dotyczą uprawy roli w Delcie Nilu i Hezjoda – porady dla rolnika w poemacie greckiego poety.

Herodot, *Dzieje*, ks. II, 14, (w:) S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 16.

Hezjod, *Prace i dnie*, (w:) S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 75–76.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza umiejętność z II obszaru standardów egzaminacyjnych z historii dla poziomu rozszerzonego – korzystania z dwóch źródeł informacji historycznej. Po analizie tekstów zdający powinien wskazać dwie różnice w technice uprawy roli w Grecji i Egipcie.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,40	0,40	0,30	0,44
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:			
W Egipcie nie było potrzebne spulchnianie ziemi przed zasiewem, a w Grecji było to konieczne.			
W Egipcie nie wykorzystywano narzędzi do przykrywania ziarna ziemią (wystarczyło wpuścić na pole zwierzęta), a w Grecji należało użyć grabi do wykonania tej czynności.			
Komentarz:			
Zdający mieli problemy z poprawnym rozwiązaniem zadania, wynikające z braku podstawowej wiedzy oraz braku umiejętności odróżnienia kolejnych etapów prac polowych: orania i siania. Popełniane przez zdających błędy, np. <i>w starożytnej Grecji używa się pługa do orania, a w Egipcie wypuszcza świnie</i> , pokazują, że maturzyści zestawiali ze sobą różne etapy prac polowych i próbowali porównywać nieodpowiadające sobie czynności, czyli technikę orania w Grecji z techniką siania w Egipcie. Maturzyści często błędnie dowodzili, że różnica w technice uprawy polegała na wykorzystaniu niewolnika w Grecji, np. <i>w starożytnym Egipcie uprawa roli odbywała się bez pomocy narzędzi, a w Grecji wykorzystano niewolników</i> .			

Na podstawie źródeł A i B oraz własnej wiedzy

Zadanie 17. (1 pkt)

Podaj najważniejszą przyczynę różnic w technice uprawy roli w starożytnym Egipcie i starożytnej Grecji.

Podstawą zadania są fragmenty prac Herodota – dotyczą uprawy roli w Delcie Nilu i Hezjoda – porady dla rolnika w poemacie greckiego poety.

Sprawdzane umiejętności
Zadanie sprawdza umiejętność z II obszaru standardów egzaminacyjnych z historii dla poziomu rozszerzonego. Od maturzystów oczekiwano porównania informacji źródłowych i wskazania przyczyny różnic w technice uprawy roli w starożytnej Grecji i w Egipcie.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,71	0,72	0,40	0,57
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: <ul style="list-style-type: none"> Różnice wynikają z odmiennych warunków – w Egipcie teren miał charakter nizinny, a w Grecji górzysty. W Egipcie ziemia była spulchniona w wyniku wylewów Nilu, a w Grecji gleba była wysuszona i kamienista. W Grecji nie było wielkiej rzeki, która swoimi wylewami nawadniałaby i spulchniała glebę, jak to czynił Nil w Egipcie. 			
Komentarz: Zdający na ogół poprawnie rozwiązywali zadanie, które okazało się łatwe. Popelnione błędy wskazują na niezrozumienie polecenia, np. <i>w Egipcie ziemia była żyzna za sprawą Nilu</i> , nie pokazując różnicy, lecz stwierdzając fakt, że dzięki rzece ziemia jest żyzna w Egipcie, nie czyniąc odniesienia do Grecji. Kolejna błędna odpowiedź: <i>w Egipcie cała rola odbywała się w delcie Nilu, który stale wylewał, a w Grecji tam gdzie była woda</i> , dowodzi braku znajomości uwarunkowań geograficznych na terenie Grecji.			

Na podstawie źródła C

Zadanie 18. (1 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego demontaż statków w Babilonie był dla żeglarzy koniecznością i w jaki sposób zmniejszano wynikające z tego powodu straty.

Podstawą zadania jest fragment dzieła Herodota dotyczący żeglugi po Eufracie. Herodot, *Dzieje*, ks. I, 194, (w:) S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 49.

Sprawdzane umiejętności Od maturzystów oczekiwano wyjaśnienia przyczyny zjawiska na podstawie informacji zawartych w tekście źródłowym. Zadanie sprawdza umiejętność z II obszaru standardów egzaminacyjnych z historii dla poziomu rozszerzonego.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,81	0,81	0,60	0,83
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: <ul style="list-style-type: none"> Przyczyną demontażu statku była niemożność żeglugi w górę rzeki. Zmniejszano straty, sprzedając drewno i trzcinę, z których statek był wykonany. Przyczyną demontażu statku była niemożność żeglugi pod prąd. Zmniejszano straty, sprzedając trzcinę i szpongi, z których statek był wykonany. 			
Komentarz: Zadanie okazało się łatwe. Dla większości maturzystów zarówno tekst źródłowy, jak i polecenie były zrozumiałe i pozwalały na udzielenie poprawnej odpowiedzi. Zdarzały się jednak przypadki błędnych odpowiedzi, np. <i>wracający statek musi jechać pod prąd i dodatkowe obciążenie byłoby znacznym utrudnieniem, demontaż chronił statek, który był obciążony towarami (beczulki z winem) a płynął w dół rzeki</i> , świadczące o nieznajomości słowa <i>demontaż</i> . Podobny problem wystąpił w drugiej części zadania i wynikał z braku umiejętności udzielania precyzyjnych odpowiedzi przez zdających.			

Na podstawie źródła D

Zadanie 19. (1 pkt)

Podaj nazwę zacytowanego prawa, które otrzymał Kraków, i wyjaśnij, jakie korzyści płynęły z jego nadania dla rozwoju rzemiosła w mieście.

Podstawą zadania jest fragment tekstu źródłowego dotyczący prawa dla miasta Krakowa nadanego przez Władysława Łokietka w 1306 roku (w:) *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 8, Warszawa 1959, s. 19.

Sprawdzane umiejętności			
Zdający powinni podać nazwę przywileju i wyjaśnić konsekwencje jego nadania dla rozwoju rzemiosła w mieście. Zadanie sprawdza umiejętność z II obszaru standardów egzaminacyjnych z historii dla poziomu rozszerzonego.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,37	0,38	0	0,17
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:			
Prawo składu			
Przywilej dawał pierwszeństwo miejscowym rzemieślnikom i mieszkańcom Krakowa w zaopatrzeniu się w przywożone surowce i wyroby.			
Komentarz:			
Zdający mieli trudności zarówno z podaniem nazwy aktu prawnego cytowanego w źródle, jak i poprawnym wyjaśnieniem korzyści płynących z prawa składu dla rozwoju rzemiosła w mieście. Popelniane przez zdających błędy, np. <i>prawo pierwszości w handlu, prawo miejskie, prawo handlu krakowskiego, prawo kupieckie dla miasta, prawo ograniczonego handlu, przywilej, prawo pierwokupu dla mieszkańców Krakowa</i> , świadczą o nieznanym pojęć historycznych z zakresu gospodarki średniowiecznej lub niezrozumieniu treści źródła. Maturzyści mieli również problemy z poprawnym wyjaśnieniem. Najczęściej definiowali prawo składu, a nie wyjaśniali korzyści płynących z jego nadania dla rzemiosła. Często pojawiające się błędne odpowiedzi oparte były na próbach parafrazowania źródła, np. <i>Kraków był dobrze zaopatrzony w miedź i towary; miedź była cennym kruszczem, prawo nakazywał sprzedać je mieszkańcom krakowskim</i> . Świadczy to o pobieżnym przeczytaniu polecenia lub braku umiejętności precyzyjnego konstruowania odpowiedzi.			

Na podstawie źródła E

Zadanie 20. (1 pkt)

Oceń możliwy wpływ decyzji cechu na produkcję sukienniczą we Frankfurcie. Uzasadnij ocenę.

Podstawą zadania jest Dokument rady miasta Frankfurtu z 1432 roku (w:) *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 8, Warszawa 1959, s. 14–15.

Sprawdzane umiejętności
Zadanie sprawdza umiejętność z III obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego. Od maturzystów oczekiwano krytycznej analizy materiału źródłowego oraz sformułowania oceny wpływu decyzji cechu na produkcję sukienniczą i uzasadnienia oceny.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,36	0,37	0,30	0,30
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: Decyzje cechu wpływały negatywnie i hamująco na produkcję sukienniczą. Decyzje te ograniczały produkcję i likwidowały konkurencję.			
Komentarz: Zadanie sprawiło zdającym duży problem. Maturzyści często nie potrafili dokonać oceny wpływu decyzji cechu na produkcję sukienniczą we Frankfurcie oraz uzasadnić jej. Formułowane błędne odpowiedzi, np. <i>możliwy wpływ na decyzję był dobry, ponieważ umożliwiał on konkurencję tych cechów, które posiadały mało osób z dużymi cechami; pozytywna, ponieważ każdy miał możliwość zarobienia pieniędzy i uzyskania dochodu z wyprodukowanych towarów, była zachowana równowaga na rynku; decyzja ta wpłynęła korzystnie dla mniejszych produktów sukna. Zostały ograniczone wielkie cechy sukiennicze. Na rynku pozostało miejsce na wyroby mniejszych zakładów produkcyjnych, świadczą o kompletnym niezrozumieniu tekstu źródłowego, którego treść jednoznacznie ukierunkowuje zdających na ocenę negatywną. Można zatem stwierdzić, że część zdających nie oparła ani swej oceny, ani uzasadnienia na treści źródła, lecz udzielała odpowiedzi całkowicie niezależnie w oderwaniu od tekstu, nie wykonując tym samym polecenia.</i>			

Na podstawie źródła F

Zadanie 21. (1 pkt)

Wyciągnij wniosek dotyczący różnych następstw inflacji, uwzględniając dwa przykłady podane w tekście.

Podstawą zadania jest fragment Ludwika Krzywickiego o społecznych skutkach inflacji. Ludwik Krzywicki (1859–1941) – socjolog, ekonomista, polityk (w:) *Wielka historia Polski*, t. 9, Kraków 2003, s. 118.

Sprawdzane umiejętności			
Od maturzystów oczekiwano zestawienia informacji z tekstu i sformułowania wniosku dotyczącego różnych następstw inflacji. Zadanie sprawdza umiejętność z III obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,29	0,30	0,10	0,26
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: <ul style="list-style-type: none"> Osadnik zyskał, gdyż zwrócił bankowi dług w gotówce pozbawionej wartości. Włościanin stracił, gdyż suma, którą uzyskał za sprzedaż inwentarza, nie miała już wcześniejszej wartości. Inflacja miała różny wpływ na sytuację materialną obywateli – jedni bankrutowali, a inni bogacili się. 			
Komentarz: Zadanie okazało się trudne. Wymagało sformułowania wniosku, dotyczącego różnych następstw inflacji, z uwzględnieniem przykładów podanych w tekście, ukazujących wpływ zjawiska ekonomicznego na sytuację obywateli. Popelniane błędy świadczą o niezrozumieniu przez zdających zarówno tekstu źródłowego, jak i polecenia, np.: <i>spadek wartości pieniądza co ułatwiło oszustwa nie oddawano pożyczek zaciągniętych w OIPR we Lwowie; następstwem inflacji jest duży spadek wartości pieniądza, w obydwu przypadkach jest to przedstawione, że</i>			

w roku 1920 można było kupić 12 koni, a już rok później jedynie kilogram mięsa; mimo, że w 1923 spadła wartość pieniądza, dług zaciągnięty w 1920 był nadal taki sam, każdy kolejny dzień oznaczał wzrost ceny towaru. Maturzyści często parafrazowali tekst źródła, wykazując się przy tym brakiem zrozumienia istoty problemu, który zawarto w tekście. Część zdających formułując wniosek nie uwzględniła przykładów zawartych w tekście lecz podała ogólne skutki inflacji.

Na podstawie źródła G

Zadanie 22. (1 pkt)

Wśród podanych w tabeli zdań jedno jest fałszywe. Obok tego zdania napisz słowo *fałsz*. Lokalizacja Centralnego Okręgu Przemysłowego oraz zużycie energii elektrycznej, nawozów sztucznych i żelaza w tzw. Polsce A i B

Na podstawie: *Wielka historia Polski*, t. 9, Kraków 2003, s. 244; J. Siodlarski, *Zarys historii gospodarczej Polski*, Warszawa 2005, s. 294.

1.	Budowa COP służyła niwelowaniu różnic między terenami Polski gospodarczo rozwiniętymi a zacofanymi.	
2.	Na terenie Polski B zużywano o połowę mniej nawozów sztucznych i żelaza niż na terenie Polski A.	
3.	W granicach COP znalazły się tereny o dawnych tradycjach przemysłowych oraz obszary typowo rolnicze.	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność z III obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego. Zdający powinni dokonać analizy mapy oraz umieszczonych na niej danych statystycznych i ocenić prawdziwości sformułowanych wniosków.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,86	0,86	0,50	0,83

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Zdanie 2. jest fałszywe.

Komentarz:

Zdający nie mieli problemów z rozwiązaniem zadania. Udzielając poprawnych odpowiedzi, wykazali się umiejętnością analizy mapy i danych statystycznych. Potrafili ocenić prawdziwość sformułowanych wniosków, wskazując zdanie zawierające fałszywe informacje.

Na podstawie źródła H

Zadanie 23. (1 pkt)

Zinterpretuj przedstawiony rysunek.

Podstawą zadania jest rysunek Jerzego Zaruby z 1950 roku zatytułowany *Fundamenty*. Jerzy Zaruba (1891–1971) – malarz, grafik, karykaturzysta (w:) M. Kallas, *Historia ustroju Polski X–XX w.*, Warszawa 2001, il. 80.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza umiejętność z II obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego. Od zdających oczekiwano interpretacji treści rysunku.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,55	0,55	0,70	0,46
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: <ul style="list-style-type: none"> Fundamentem industrializacji i unowocześnienia rolnictwa są wytyczne zawarte w <i>Dzielałach</i> Stalina. Myśli i wskazówki Stalina były podstawą industrializacji, mechanizacji rolnictwa, rozwoju gospodarki morskiej i przemysłu wydobywczego. 			
Komentarz: Połowa zdających poprawnie zinterpretowała treść rysunku i zauważyła, że podstawą przemian gospodarczych były wskazania zawarte w <i>Dzielałach</i> przywódcy radzieckiego komunizmu – Józefa Stalina. Pozostali maturzyści nie wykazali się umiejętnością analizy źródła ikonograficznego zgodnie z wymogami warsztatu historycznego. Popełnione błędy świadczą o braku wiedzy kontekstowej, pozwalającej na poprawną interpretację źródła, oraz o nadinterpretacji, np.: <i>rysunek przedstawia to co było założeniami planów gospodarczych w gospodarce planowej. Jest to typowy ustrój gospodarczy dla komunizmu. Często te kilkuletnie plany gospodarcze przynosiły gorsze rezultaty niż oczekiwano; rysunek przedstawia książkę, która jest fundamentem, na której jest najwięcej rozwinięty przemysł ciężki. Obrazuje to politykę, która opierała się na zbrojeniu Rosji; jest to rysunek z okresu stalinizmu w Polsce. Przedstawia dokonania J. Stalina w Polsce. Ukazuje jak wyglądała Polska za czasów rządów Stalina.</i>			

Na podstawie źródeł I i J

Zadanie 24. (1 pkt)

Wytłumacz, w jaki sposób zmieniał się udział akumulacji w dochodzie narodowym w latach 1950–1956, i podaj, kto decydował o tych zmianach.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza umiejętność z II obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego. Zdający powinien wyjaśnić wpływ decyzji II Zjazdu PZPR na gospodarkę.			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,69	0,70	0,50	0,57
Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: W latach 1950–1956 udział akumulacji w dochodzie narodowym najpierw rósł (do 1953 r.), a później malał. Decyzje w tej sprawie podejmowały władze PZPR.			

Komentarz:

Zdający otrzymywali jeden punkt, jeśli poprawnie zanalizowali wykres oraz podali autora decyzji. Większość zdających wykazała się umiejętnością odczytania wykresu i poprawnie wskazała władze PZPR jako autora decyzji o zmianach. Popelniane przez maturzystów błędy, np.: *akumulacja była największa 1953, a później stopniowo malała, o zmianach decydował rząd; o zmianach decydowało PZPR na czele z W. Gomułą pod czujnym okiem ZSRR. Dofinansowana była gospodarka uspołeczniona i spółdzielnie, nie dokonywano usprawnień technicznych ani organizacyjnych*, dowodzą, że część zdających nadal ma problemy z odczytaniem wykresu, precyzyjnym udzielaniem odpowiedzi oraz popełnia błędy merytoryczne, np. *Gomułka na czele PZPR w 1954 r.* Po raz kolejny maturzyści wykazali się nieznajomością faktów historycznych z zakresu historii Polski XX w.

Na podstawie źródeł I, J i K**Zadanie 25. (1 pkt)**

Oceń, czy decyzje podjęte w 1954 roku pozwoliły na osiągnięcie planowanego wzrostu wskaźników wymienionych w tabeli. Podaj dwa czynniki, które miały wpływ na zaprezentowane wyniki Planu 6-letniego.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność z III obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego. Od maturzystów oczekiwano oceny efektów Planu 6-letniego i podania czynników, które miały wpływ na jego wyniki.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,63	0,63	0,70	0,56

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- Decyzje podjęte w 1954 r. nie przyniosły oczekiwanych rezultatów.
Czynniki: scentralizowany sposób zarządzania gospodarką i nieefektywność gospodarowania.
- Wyniki realizacji Planu 6-letniego wskazują, że nie osiągnięto zakładanego wzrostu wskaźników rozwoju gospodarczego.
Czynniki: biurokracja i podporządkowanie gospodarki celom politycznym, a nie potrzebom rynkowym.
- Tempo wzrostu wskaźników było niższe niż zakładano.
Czynniki: brak postępu w technologii i słaba organizacja pracy.

Komentarz:

Zdający otrzymywali jeden punkt, jeśli w odpowiedzi uwzględnili dwa elementy: sformułowali ocenę i podali dwa czynniki mające wpływ na brak oczekiwanych rezultatów zmian, o których zdecydowano na II Zjeździe PZPR. Popelniane przez zdających błędy dotyczą zarówno oceny, np.: *częściowo pozwoliły, bo plan nie został wykonany w 100%, ale doszło do wzrostu, w pewnym stopniu zostało to osiągnięte niestety jedynie w połowie*, jak i czynników, np.: *chciano udowodnić, że plan jest niepotrzebny; chciano pokazać złą politykę gospodarczą, jaką prowadziła PZPR; chęć oddziaływania propagandowego na społeczeństwo*. Błędne odpowiedzi maturzystów dowodzą niezrozumienia problemu poruszonego w źródłach oraz słabej znajomości zagadnień związanych z Planem 6-letnim w kontekście prowadzonej wówczas polityki gospodarczej.

Zadanie 26. (20 pkt)

Zadanie zawiera dwa tematy, z których zdający wybiera jeden.

Temat I: Scharakteryzuj przemiany w gospodarce Europy w XVI–XVII w.

Temat II: Scharakteryzuj sytuację gospodarczą na ziemiach polskich w latach 1815–1914.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność tworzenia własnego tekstu, czyli napisania dłuższej, logicznej, spójnej wypowiedzi, poprawnej również pod względem językowym. Od maturzystów oczekiwano wykazania się następującymi umiejętnościami: pisanie tekstu zgodnego z tematem, adekwatnego do tematu doboru informacji, selekcji materiału rzeczowego, logicznych wypowiedzi, analizowania i syntetyzowania, wyciągania i formułowania wniosków, oceny zjawisk i procesów, powoływania się na opinie i oceny zawarte w historiografii, dobierania i wartościowania argumentów uzasadniających stanowisko.

Tworzący własne teksty maturzyści, musieli wykazać się kompetencjami językowymi. Powinni zatem posiadać umiejętność komunikatywnego przekazywania myśli i stosować zasady pozwalające zachować poprawność językową wypowiedzi. Od zdającego oczekuje się, aby jego wypowiedź była spójna i logicznie uporządkowana, poprawna pod względem kompozycyjnym, językowym, stylistycznym, ortograficznym i interpunkcyjnym.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,24	0,24	0,06	0,09

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:**Temat I****Scharakteryzuj przemiany w gospodarce Europy w XVI–XVII w.**

Aby otrzymać maksymalną liczbę punktów, zdający powinni umieścić temat w czasie i przestrzeni, objąć rozważaniami epokę nowożytną i w pełni scharakteryzować przemiany w gospodarce. Starannie dobrać faktografię i wszechstronnie zanalizować problem, dokonując trafnej selekcji materiału rzeczowego. Dostrzec najważniejsze etapy przemian w gospodarce Europy w XVI –XVII w. oraz odnieść się do kontekstu międzynarodowego. Ukazać wpływ wydarzeń politycznych na przemiany w gospodarce, a także mentalność społeczeństwa. Sformułować wnioski i odnieść się do ocen w historiografii.

Temat II**Scharakteryzuj sytuację gospodarczą na ziemiach polskich w latach 1815–1914.**

Aby otrzymać maksymalną liczbę punktów, zdający powinni umieścić temat w czasie i przestrzeni, objąć rozważaniami lata 1815–1914 i w pełni scharakteryzować sytuację gospodarczą na ziemiach polskich. Starannie dobrać faktografię i wszechstronnie zanalizować problem, dokonując trafnej selekcji materiału rzeczowego. Dostrzec przemiany gospodarcze, które dokonały się na ziemiach polskich, egemplifikując swój wywód starannie dobraną faktografią. Dostrzec podobieństwa i różnice w rozwoju gospodarki w trzech zaborach oraz wpływ przemian gospodarczych na ziemiach polskich w XIX w. na funkcjonowanie gospodarki niepodległej Polski. Sformułować wnioski i odnieść się do ocen w historiografii.

Komentarz:

Zadanie rozszerzonej odpowiedzi sprawdza wiedzę i umiejętności, które określono w trzech obszarach standardów wymagań egzaminacyjnych. Dokonanie analizy, przedstawienie własnych wniosków i ocen wymagają znajomości faktów, wydarzeń i zjawisk historycznych oraz znajomości terminologii adekwatnej do wybranego tematu. Po raz kolejny maturzyści dowiedli braku umiejętności napisania spójnego i logicznego wyводу historycznego

na podstawie wyselekcjonowanego materiału faktograficznego. Popełniane błędy świadczą o poważnych trudnościach maturzystów dotyczących umiejętności doboru materiału faktograficznego i jego wykorzystania, aby był on funkcjonalny wobec tematu. Maturzyści często zamieszczają opisy dziejów lub sytuacji, które rozgrywały się w czasie określonym w temacie, natomiast brak im umiejętności selekcji tych informacji, które są konieczne do funkcjonalnego przedstawienia tematu. Brak umiejętności sprawnego posługiwania się językiem polskim oraz słaba znajomość terminologii historycznej skutkują zaburzoną logiką wypowiedzi, jak również błędami merytorycznymi.

Analiza wypracowań pokazuje, że maturzyści mają problemy:

- z tworzeniem przejrzystej oraz logicznej wypowiedzi, która powinna uwzględniać sformułowane przez zdających własne wnioski i oceny,
- ze znajomością dziejów ojczystych, nieznajomość podstawowych pojęć i faktów,
- z przedstawieniem informacji w sposób uporządkowany i spójny,
- z doбором funkcjonalnych informacji,
- z umiejętnością problematyzowania, uogólniania i syntetyzowania,
- z formułowaniem wniosków, przedstawianiem własnej oceny, zaprezentowaniem ocen historyków.

WNIOSKI

Problemy maturzystów z poprawnym rozwiązywaniem zadań wynikają najczęściej z:

- ograniczonej, pobieżnej znajomości faktów i wydarzeń historycznych,
- braku umiejętności wykorzystania znajomości faktów i wydarzeń historycznych do rozwiązania problemu określonego w poleceniu,
- opanowania w niezadowalającym stopniu umiejętności czytania ze zrozumieniem, co skutkuje niezrozumieniem polecenia lub tekstu źródłowego,
- braku umiejętności analizowania wskazanego materiału i wyciągania wniosków z tej analizy,
- trudności w zakresie poprawnego pod względem językowym formułowania wypowiedzi,
- nieprecyzyjnego stosowania terminologii historycznej (zdający często posługują się językiem kolokwialnym, mają trudności z precyzyjnym określaniem lub nazywaniem zjawisk i procesów historycznych).

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

1. WSTĘP

Maturzyści mogli wybrać wiedzę o społeczeństwie jako przedmiot obowiązkowy lub dodatkowy. Wiedza o społeczeństwie jako przedmiot obowiązkowy mogła być zdawana na poziomie podstawowym lub rozszerzonym.

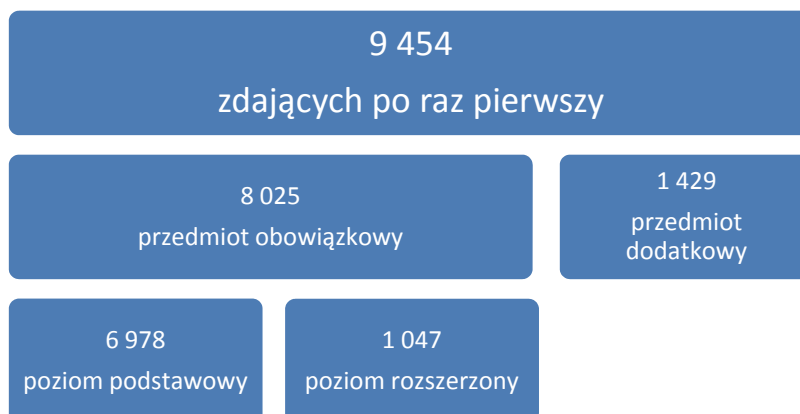
Egzamin z wiedzy o społeczeństwie odbył się 6 maja 2009 r. Egzamin na poziomie podstawowym trwał 120 minut, a na poziomie rozszerzonym – 180 minut.

Wskaźniki w opracowaniu dotyczącym wiedzy o społeczeństwie zostały obliczone dla wyników tegorocznych absolwentów: liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i liceów uzupełniających oraz techników i techników uzupełniających, rozwiązujących w części pisemnej standardowy zestaw zadań egzaminacyjnych w maju 2009¹.

2. INFORMACJE O ZDAJĄCYCH

Do egzaminu maturalnego z wiedzy o społeczeństwie w województwie śląskim przystąpiło 10 278 osób, w tym **9 492 zdających po raz pierwszy**.

Schemat 1. Liczba piszących arkusze standardowe z wiedzy o społeczeństwie

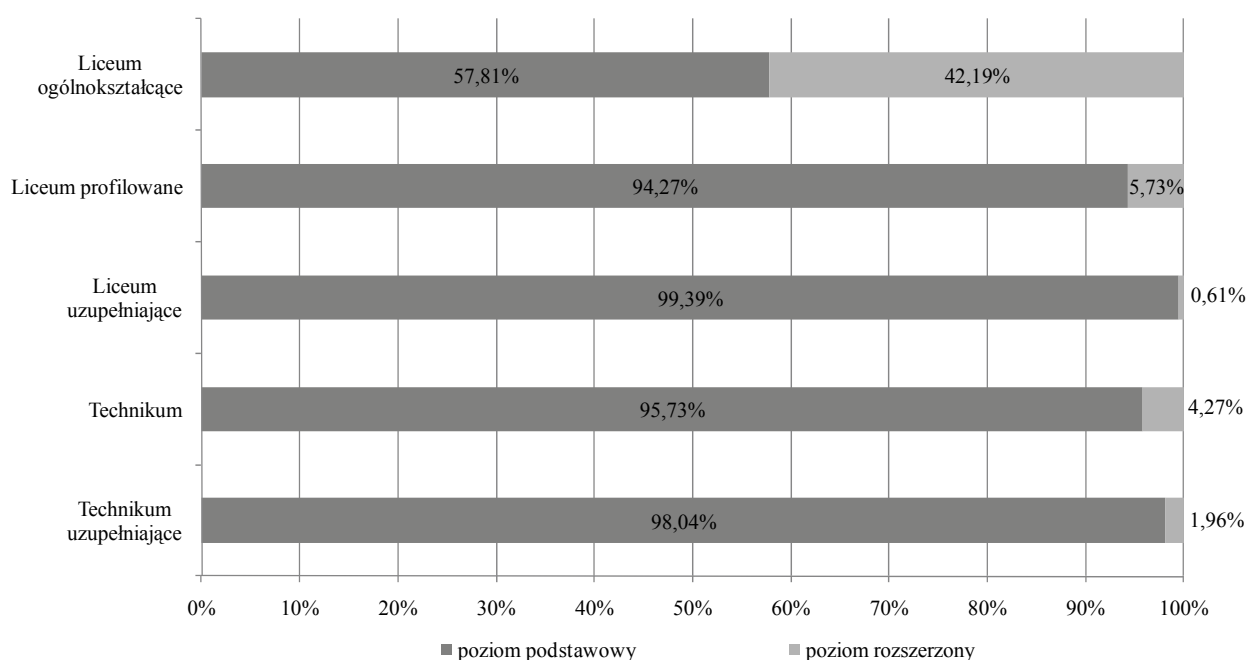

¹ Dane odnoszące się do zdających po raz kolejny lub piszących arkusze inne niż standardowe zostały odpowiednio opisane.

Tabela 1. Wybierający egzamin z wiedzy o społeczeństwie z podziałem na typ szkoły

Typ szkoły	Zadeklarowali przystąpienie do egzaminu	Nie zgłosili się na egzamin (otrzymali 0 punktów)	Przystąpili do egzaminu	Zdawali egzamin w wersji standardowej
Liceum ogólnokształcące	5 848	360	5 488	5 475
Liceum profilowane	1026	125	901	890
Liceum uzupełniające	346	16	330	330
Technikum	2 776	207	2 569	2 555
Technikum uzupełniające	318	114	204	204
Ogółem	10 314	822	9 492	9 454

Wykres 1. Absolwenci poszczególnych typów szkół a wybrany przez nich poziom egzaminu

3. POZIOM PODSTAWOWY

3.1. Opis standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych

Arkusz na poziomie podstawowym zawierał 27 zadań. Zdający mógł uzyskać maksymalnie 100 punktów.

Zadania w arkuszu podstawowym sprawdzały wiedzę i umiejętności zawarte w standardach egzaminacyjnych z wiedzy o społeczeństwie oraz w podstawie programowej. Pozwalały maturzystom wykazać się wiadomościami zawartymi w obszarach: społeczeństwo, polityka, prawo, problemy współczesnej Polski i świata.

Zadania w arkuszu egzaminacyjnym badały różne umiejętności, np. interpretowania danych statystycznych, analizowania i czytania przepisów prawnych, tekstów publicystycznych, formułowania i uzasadniania własnego stanowiska oraz pisanie samodzielnej pracy pisemnej.

3.2. Wyniki egzaminu

W niniejszym rozdziale przedstawiono: zestawienie podstawowych wskaźników statystycznych wyników egzaminu ogółem i w typach szkół, rozkład wyników egzaminu na poziomie podstawowym, zestawienia wskaźników łatwości wszystkich zadań, czynności i standardów obliczonych dla absolwentów poszczególnych typów szkół, zestawienie podstawowych wskaźników statystycznych obliczonych dla powiatów województwa śląskiego, a także podstawowe wskaźniki statystyczne wyników egzaminu dla absolwentów rozwiązujących zadania zestawów dostosowanych.

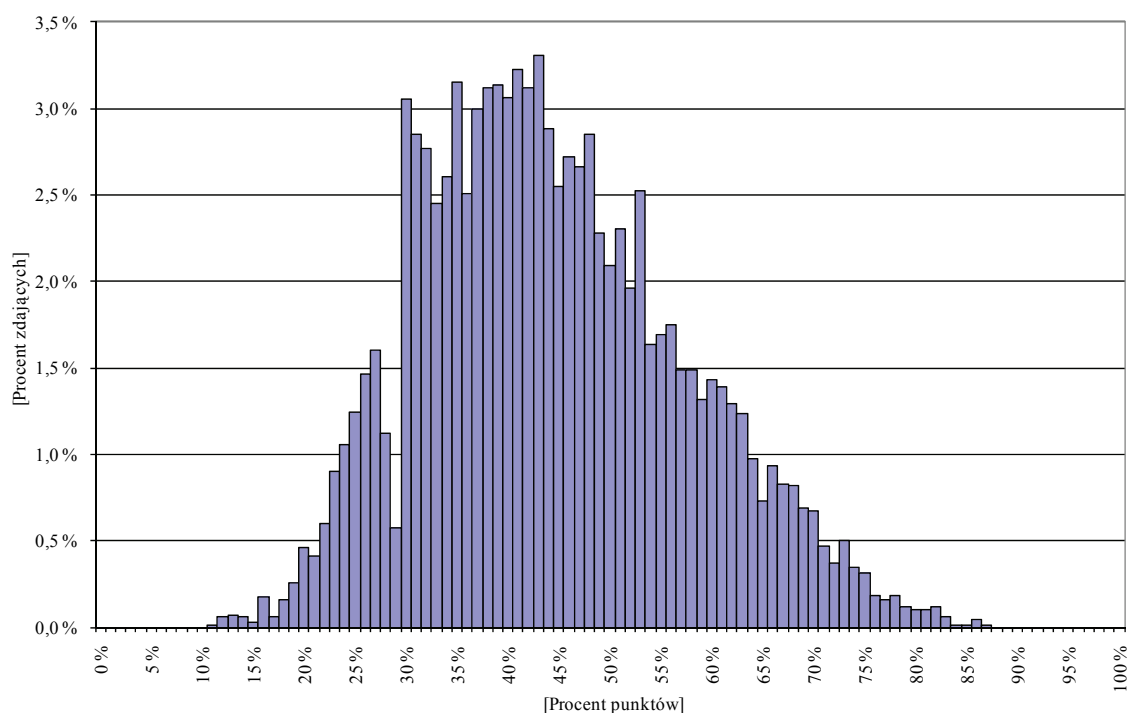
Zestawienie w tabeli 2. pozwala maturzyście porównać uzyskany przez niego wynik z osiągnięciami wszystkich zdających egzamin maturalny w kraju (zgodnie ze skalą staninową). Z karty wyników można odczytać, w której klasie (staninie) znajduje się wynik danego maturzysty, jaki procent zdających uzyskał wyższe / niższe wyniki.

Tabela 2. Karta wyników na skali staninowej egzaminu z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym

Klasa (stanin)	Teoretyczny procent zdających	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie wyznaczone dla kraju	Rzeczywisty procent zdających w województwie śląskim
1	4	najniższa	0–22	2,35
2	7	bardzo niska	23–27	6,28
3	12	niska	28–32	10,36
4	17	poniżej średniej	33–38	16,84
5	20	średnia	39–44	18,74
6	17	powyżej średniej	45–52	19,43
7	12	wysoka	53–60	13,33
8	7	bardzo wysoka	61–68	8,20
9	4	najwyższa	69–100	4,47

Wartości rzeczywistego procentu zdających odbiegają od założeń teoretycznych: w przypadku staninów od 1. do 5. są od nich niższe, a w staninach od 6. do 9. – wyższe, co wskazuje na mniejszy od zakładanego procent zdających uzyskujących wyniki od najniższych do średnich oraz większy procent tych, którzy osiągnęli wyniki od powyżej średniej, wysokie, bardzo wysokie i najwyższe.

Wykres 2. Rozkład wyników zdających egzamin z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym

Rozkład wyników egzaminu z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym jest przesunięty w stronę wyników niskich. Duża liczba wyników jest skoncentrowana w pobliżu wartości modalnej (43%, które uzyskało 3,31% zdających), co sprawia, że liczba wyników najniższych i najwyższych jest mała.

Tabela 3. Podstawowe wskaźniki statystyczne wyników egzaminu z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym z podziałem na typ szkoły

Wskaźniki	Ogółem	Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Liceum uzupełniające	Technikum	Technikum uzupełniające
Liczba zdających	6 978	3 165	839	328	2 446	200
Wskaźnik łatwości zestawu (p)	0,44	0,50	0,39	0,38	0,41	0,34
Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	43	48	30	40	38	31
Wynik środkowy (mediana – Me)*	43	50	38	37	40	33
Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	44,38	49,97	38,84	37,87	40,74	34,21
Odchylenie standardowe	12,92	13,25	10,73	10,36	10,41	10,62
Wynik najwyższy*	87	87	80	69	79	72
Wynik najniższy*	11	12	12	13	13	11

Egzamin z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym dla ogółu zdających okazał się *trudny*, a dla absolwentów liceów ogólnokształcących – *umiarkowanie trudny*. Nikt nie uzyskał maksymalnej liczby punktów możliwych do zdobycia, a wartości odchyłeń standardowych świadczą o wyrównanych wynikach zdających w danych typach szkół – z wyjątkiem liceów ogólnokształcących, gdzie zróżnicowanie wyników jest największe.

*Wartość mediany wskazuje, że co najmniej połowa zdających otrzymała 43 punkty lub więcej (3 602 zdających – 51,62%) na 100 możliwych do uzyskania.

Najwyższy wynik osiągnął jeden zdający.

Najniższy wynik osiągnął jeden zdający.

Tabela 4. Podstawowe wskaźniki statystyczne (w punktach) wyników egzaminu z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym dla zdających egzamin w formie dostosowanej²

Wskaźniki	Arkusz A4 dla słabo widzących	Arkusz A7 dla niesłyszących
Liczba zdających	14	20
Wynik średni	46,5	43,9
Wynik najwyższy	72	62
Wynik najniższy	32	34

Tabela 5. Wyniki egzaminu z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym w powiatach województwa śląskiego (dane statystyczne w punktach)

Lp.	Powiat	Liczba zdających	Wskaźnik łatwości zestawu zadań	Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	Wynik środkowy (mediana – Me)	Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	Odchylenie standardowe
1.	będziński	159	0,46	45	46	46,48	11,55
2.	bielski	60	0,54	52	54	54,32	12,80
3.	Bielsko-Biała	262	0,47	31	45	46,98	12,67
4.	bieruńsko-lędziński	136	0,43	40	41	43,14	12,72
5.	Bytom	271	0,42	32	41	42,36	11,64
6.	Chorzów	240	0,43	40	41	43,29	12,33
7.	cieszyński	178	0,52	51	51	52,37	13
8.	Częstochowa	678	0,47	47	46	46,52	13,21
9.	częstochowski	46	0,38	26	37	37,98	12,70
10.	Dąbrowa Górnicza	233	0,43	38	42	43,39	12,94
11.	Gliwice	323	0,44	39	42	43,74	12,10
12.	gliwicki	41	0,38	43	39	38,05	9,81
13.	Jastrzębie-Zdrój	113	0,45	38	43	44,78	13,54
14.	Jaworzno	235	0,44	34	43	44,45	12,79
15.	Katowice	516	0,43	31	42	43,42	12,85
16.	kłobucki	31	0,45	37	43	45,42	13,97
17.	lubliniecki	76	0,42	42	42	42,07	10,89
18.	mikołowski	125	0,45	34	44	44,70	12,37
19.	Mysłowice	101	0,46	39	44	45,72	13,11
20.	myszkowski	62	0,47	32	45,5	46,94	12,49
21.	Piekary Śląskie	47	0,44	32	43	43,55	13,12
22.	pszczyński	73	0,49	56	49	49,12	12,23
23.	raciborski	156	0,45	38	43	45,44	12,98
24.	Ruda Śląska	143	0,43	32	42	43,19	12,38
25.	rybnicki	24	0,42	31	41	42,17	9,27
26.	Rybnik	174	0,46	38	43	46,42	13,28
27.	Siemianowice Śląskie	142	0,42	39	41	41,85	9,94
28.	Sosnowiec	400	0,41	40	40	40,90	11,90
29.	Świętochłowice	65	0,45	34	46	45	13,27
30.	tarnogórski	362	0,44	35	43	44,12	12,94
31.	Tychy	280	0,44	47	43	44,30	12,44
32.	wodzisławski	135	0,46	49	45	46,42	12,70
33.	Zabrze	293	0,44	33	43	43,79	13,10
34.	zawierciański	320	0,42	31	40	42,31	15,30
35.	Żory	149	0,43	42	42	43,46	12,60
36.	żywiecki	329	0,43	30	42	43,19	12,70

² Jedna osoba pisała arkusz A6 dla niesłyszących.

Średnie wyniki na poziomie podstawowym w poszczególnych powiatach województwa śląskiego wykazują bardzo duże zróżnicowanie – od 37,98 do 54,32 punktu (średnia dla województwa wynosi **44,38** pkt.). Maksymalna liczba punktów możliwych do uzyskania na egzaminie wynosi 100 punktów.

Zróżnicowanie wyników w poszczególnych powiatach było stosunkowo niewielkie (od 9 do 13 punktów) – z wyjątkiem powiatu zawierciańskiego (odchylenie standardowe powyżej 15 pkt.).

Zamieszczone w tabeli 6. dane, dotyczące łatwości wszystkich zadań i czynności, pozwalają na ocenę poziomu opanowania umiejętności i stwierdzenie, które zadania / czynności były dla maturzystów *łatwe*, a które *trudne*, oraz porównanie wskaźników łatwości w różnych typach szkół.

Tabela 6. Wskaźniki łatwości poszczególnych zadań i czynności standardowego zestawu egzaminacyjnego z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym z podziałem na typ szkoły

Numer zadania / czynności	Wskaźnik łatwości dla ogółu	Wskaźnik łatwości wg typu szkoły				
		liceum ogólnokształcące	liceum profilowane	liceum uzupełniające	technikum	technikum uzupełniające
1.	0,81	0,84	0,81	0,80	0,77	0,77
2.	0,56	0,61	0,48	0,44	0,55	0,46
3.	0,49	0,50	0,47	0,55	0,47	0,49
4.	0,25	0,33	0,19	0,14	0,20	0,16
5.	0,46	0,45	0,43	0,48	0,47	0,52
6.	0,70	0,76	0,62	0,66	0,64	0,61
7.	0,09	0,14	0,06	0,01	0,06	0,01
8.	0,53	0,61	0,42	0,51	0,49	0,43
9.	0,81	0,83	0,77	0,78	0,80	0,77
10.	0,32	0,45	0,20	0,17	0,22	0,10
11.	0,35	0,40	0,27	0,39	0,32	0,31
12.	0,76	0,81	0,72	0,68	0,73	0,68
13.	0,72	0,76	0,67	0,72	0,69	0,67
14.	0,30	0,42	0,17	0,17	0,23	0,11
15a.	0,36	0,50	0,25	0,18	0,26	0,12
15b.	0,34	0,34	0,33	0,32	0,34	0,40
15.	0,35	0,42	0,29	0,25	0,30	0,26
16.	0,65	0,70	0,57	0,59	0,63	0,56
17.	0,55	0,56	0,55	0,50	0,56	0,50
18.	0,26	0,33	0,18	0,18	0,21	0,13
19.	0,04	0,07	0,02	0,02	0,02	0,01
20.	0,35	0,42	0,28	0,24	0,29	0,19
21.	0,26	0,33	0,20	0,22	0,21	0,13
22a.	0,27	0,32	0,23	0,13	0,24	0,18
22b.	0,34	0,46	0,24	0,43	0,23	0,19
22.	0,31	0,39	0,23	0,28	0,23	0,19
23.	0,29	0,38	0,20	0,22	0,23	0,19
24.	0,84	0,90	0,79	0,74	0,82	0,69
25a.	0,40	0,43	0,37	0,34	0,39	0,35
25b.	0,54	0,60	0,43	0,48	0,50	0,39
25.	0,48	0,53	0,41	0,42	0,46	0,37
26.	0,36	0,43	0,31	0,25	0,32	0,22
27.	0,45	0,47	0,45	0,38	0,44	0,37

Tabela 7. Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności standardowego zestawu egzaminacyjnego z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym z podziałem na typ szkoły

Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności				
0–0,19	0,20–0,49	0,50–0,69	0,70–0,89	0,90–1
<i>bardzo trudne</i>	<i>trudne</i>	<i>umiarkowanie trudne</i>	<i>łatwe</i>	<i>bardzo łatwe</i>
ogółem				
7., 19.	3., 4., 5., 10., 11., 14., 15a., 15b., 15., 18., 20., 21., 22a., 22b., 22., 23., 25a., 25., 26., 27.	2., 8., 16., 17., 25b.	1., 6., 9., 12., 13., 24.	
liceum ogólnokształcące				
7., 19.	4., 5., 10., 11., 14., 15b., 15., 18., 20., 21., 22a., 22b., 22., 23., 25a., 26., 27.	2., 3., 8., 15a., 17., 25b., 25.	1., 6., 9., 12., 13., 16.	24.
liceum profilowane				
4., 7., 14., 18., 19.	2., 3., 5., 8., 10., 11., 15a., 15b., 15., 20., 21., 22a., 22b., 22., 23., 25a., 25b., 25., 26., 27.	6., 13., 16., 17.	1., 9., 12., 24.	
liceum uzupełniające				
4., 7., 10., 14., 15a., 18., 19., 22a.	2., 5., 11., 15b., 15., 20., 21., 22b., 22., 23., 25a., 25b., 25., 26., 27.	3., 6., 8., 12., 16., 17.	1., 9., 13., 24.	
technikum				
7., 19.	3., 4., 5., 8., 10., 11., 14., 15a., 15b., 15., 18., 20., 21., 22a., 22b., 22., 23., 25a., 25., 26., 27.	2., 6., 13., 16., 17., 25b.	1., 9., 12., 24.	
technikum uzupełniające				
4., 7., 10., 14., 15a., 18., 19., 20., 21., 22a., 22b., 22., 23.	2., 3., 8., 11., 15b., 15., 25a., 25b., 25., 26., 27.	5., 6., 12., 13., 16., 17., 24.	1., 9.	

Większość zadań i czynności była dla ogółu zdających *trudna*. Najwięcej trudności sprawiły one absolwentom techników uzupełniających (tylko dwa zadania były dla nich *łatwe*). *Bardzo łatwe* okazało się jedynie zadanie 24. dla absolwentów liceów ogólnokształcących.

Tabela 8. Wskaźniki łatwości poszczególnych standardów z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym z podziałem na typ szkoły

Standard	Wskaźnik łatwości dla ogółu	Wskaźnik łatwości wg typu szkoły				
		liceum ogólnokształcące	liceum profilowane	liceum uzupełniające	technikum	technikum uzupełniające
Standard I	0,45	0,51	0,40	0,38	0,41	0,35
Standard II	0,44	0,50	0,36	0,37	0,40	0,33
Standard III	0,45	0,47	0,45	0,38	0,44	0,37

Najtrudniejszy dla zdających był standard II. Wszystkie standardy mieściły się w obszarze *trudnych* – zwłaszcza dla absolwentów techników uzupełniających i liceów uzupełniających.

3.3. Zdawalność egzaminu

Aby zdać egzamin maturalny z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym, należało uzyskać co najmniej 30% punktów możliwych do zdobycia. Warunek ten spełniło **6 258** osób, czyli **89,68%** zdających egzamin jako obowiązkowy po raz pierwszy, piszących standardowy zestaw zadań egzaminacyjnych. Wymaganej liczby punktów nie uzyskało 720 zdających (10,32%).

Tabela 9. Zdawalność egzaminu z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym z podziałem na typ szkoły

Typ szkoły	Liczba zdających	Zdali	
		liczba	procent
Liceum ogólnokształcące	3 165	3 000	94,79
Liceum profilowane	839	705	84,03
Liceum uzupełniające	328	265	80,79
Technikum	2 446	2 149	87,86
Technikum uzupełniające	200	139	69,50
Ogółem	6 978	6 258	89,68

Zdawalność egzaminu z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym jest zadowalająca (89,68%) – najwyższa w liceum ogólnokształcącym. Najniższą zdawalność odnotowano w technikum uzupełniającym, gdzie aż 30,50% maturzystów nie osiągnęło progu zaliczenia, co przy dosyć licznej grupie zdających może być niepokojące.

3.4. Analiza jakościowa zadań zestawu standardowego

Zadanie 1. (1 pkt)

Pogląd, iż człowiek jest istotą społeczną sformułował

- A. Arystoteles.
- B. Eurypides.
- C. Heraklit.
- D. Epikur.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdzało znajomość autora poglądu, iż człowiek jest istotą społeczną. (obszar standardu I wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego).			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,81	0,84	0,81	0,77
Poprawny zapis rozwiązania:			
A. Arystoteles.			
Komentarz:			
Zdający nie mieli trudności z rozwiązaniem tego zadania, większość wybrała prawidłową odpowiedź. Błędne odpowiedzi wynikały z nieznaności podstawowych pojęć z zakresu społeczeństwa.			

Zadanie 2. (1 pkt)

Państwo jest

- A. wspólnotą plemienną ukształtowaną na przestrzeni dziejów.
- B. wspólnotą kulturową ludzi mówiących tym samym językiem.
- C. dobrowolną organizacją ludzi posiadających poczucie odrębności.
- D. polityczną organizacją społeczeństwa, suwerenną, terytorialną i uprawnioną do stosowania przymusu.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdzało umiejętność i rozumienie pojęć z zakresu politologii (obszar standardu I dla poziomu podstawowego).			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,56	0,61	0,48	0,55
Poprawny zapis rozwiązania:			
D. polityczną organizacją społeczeństwa, suwerenną, terytorialną i uprawnioną do stosowania przymusu.			
Komentarz:			
Najczęściej wskazywanymi błędnymi odpowiedziami w zadaniu były odpowiedzi: A – <i>wspólnotą plemienną ukształtowaną na przestrzeni dziejów</i> oraz B – <i>wspólnotą kulturową ludzi mówiących tym samym językiem</i> . Zadanie dla maturzystów okazało się umiarkowanie trudne. Zdecydowanie więcej problemów z rozwiązaniem tego zadania mieli absolwenci liceum profilowanego, dla których zadanie było trudne. Błędne odpowiedzi wynikały z nieznaności cech państwa oraz myleniem z cechami narodu (odpowiedź B), a także z utożsamiania państwa ze wspólnotą plemienną (odpowiedź A)			

Zadanie 3. (1 pkt)

Czynne prawo wyborcze w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przysługuje obywatelowi polskiemu, który najpóźniej w dniu wyborów ukończył

- A. 35 lat.
- B. 30 lat.
- C. 21 lat.
- D. 18 lat.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdzało umiejętność wskazania właściwego cenzusu w prawach wyborczych (obszar standardu I dla poziomu podstawowego).			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,49	0,50	0,47	0,47
Poprawny zapis rozwiązania:			
D. 18 lat.			
Komentarz:			
Zadanie sprawdzało podstawowe wiadomości z zakresu konstytucyjnych praw politycznych obywateli Rzeczypospolitej Polskiej. Czynne prawo wyborcze jest podstawowym prawem przysługującym obywatelom w demokratycznej Polsce. Jednak zadanie okazało się dla ogółu zdających trudne, przy czym dla zdających z liceum ogólnokształcącego było umiarkowanie trudne. Najczęściej wskazywane błędne odpowiedzi (A. 35 lat i C. 21 lat) wynikały z faktu mylenia czynnego prawa wyborczego z biernym prawem wyborczym.			

Zadanie 4. (1 pkt)

Ważność wyborów do Sejmu i Senatu w Polsce stwierdza

- A. Naczelny Sąd Administracyjny.
- B. Państwowa Komisja Wyborcza.
- C. Sąd Najwyższy.
- D. Trybunał Konstytucyjny.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdzało umiejętność rozpoznania organu stwierdzającego ważność wyborów parlamentarnych (obszar standardu I dla poziomu podstawowego).			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,25	0,33	0,19	0,20
Poprawny zapis rozwiązania:			
C. Sąd Najwyższy.			
Komentarz:			
Zadanie dla ogółu zdających okazało się trudne, natomiast dla maturzystów z liceum profilowanego było bardzo trudne. Najczęściej popełniany błąd polegał na wskazywaniu odpowiedzi B – Państwowa Komisja Wyborcza. Błędne odpowiedzi świadczą o bardzo słabej znajomości organu stwierdzającego ważność wyborów parlamentarnych. Zdający nie znają kompetencji Państwowej Komisji Wyborczej, jak również podstawowych uprawnień Sądu Najwyższego w kwestii wyborów parlamentarnych zawartych w Konstytucji RP.			

Zadanie 5. (1 pkt)

Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu rozpatruje skargi dotyczące naruszenia

- A. Karty Praw Podstawowych.
- B. Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.
- C. Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.
- D. Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdza umiejętność rozpoznania nazwy dokumentu, na podstawie którego działała Europejski Trybunał Sprawiedliwości w Strasburgu (obszar standardu I dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,46	0,45	0,43	0,47

Poprawny zapis rozwiązania:

B. Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Komentarz:

Zadanie dla wszystkich zdających okazało się trudne. Wskazane błędne odpowiedzi: A lub D świadczą o nieznanym podstaw działania Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, które były mylone przez zdających z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka lub Kartą Praw Podstawowych. Zdający nie rozróżniają zbioru dokumentów Unii Europejskiej od umowy międzynarodowej.

Zadanie 6. (1 pkt)

Mediacja jako jeden ze sposobów rozwiązywania konfliktów polega na

- A. podjęciu bezpośrednich rozmów przez strony konfliktu.
- B. poddaniu konfliktu pod osąd społeczny.
- C. rozstrzygnięciu konfliktu przez wybranego arbitra.
- D. pośredniczeniu osoby bezstronnej w sporze w celu ułatwienia stronom konfliktu osiągnięcia porozumienia.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało znajomość terminu *mediacja* (obszar standardu I dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,70	0,76	0,62	0,64

Poprawny zapis rozwiązania:

D. pośredniczeniu osoby bezstronnej w sporze w celu ułatwienia stronom konfliktu osiągnięcia porozumienia.

Komentarz:

Większość zdających nie miała problemów z wykonaniem tego zadania, dla ogółu zdających zadanie było łatwe. Jednak dla zdających z liceum profilowanego oraz technikum zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Najczęściej powtarzanym błędem było zaznaczanie odpowiedzi C. Wskazanie niepoprawnej odpowiedzi wynika z faktu mylenia arbitrażu z mediacją. I w jednym i w drugim przypadku występuje osoba bezstronna, jednak jej działanie w czasie mediacji polega na pomocy w wypracowaniu wspólnego stanowiska, natomiast w przypadku arbitrażu podejmuje decyzję, narzucając stronom rozwiązanie.

Zadanie 7. (3 pkt)

Wymień trzy typy legitymizacji władzy nazwane przez Maxa Webera typami idealnego panowania.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdzało znajomość typów legitymizacji władzy (obszar standardu I dla poziomu podstawowego).			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,09	0,14	0,06	0,06
Poprawny zapis rozwiązania:			
Legitymizacja przez: tradycję, prawo, charyzmę.			
Komentarz:			
Zadanie dla wszystkich zdających okazało się bardzo trudne. Wymagało od zdającego podania typów legitymizacji władzy. Zdający bardzo często nie udzielali odpowiedzi. W przypadku wpisywania odpowiedzi błędnych zamiast typów legitymizacji władzy podawano elementy trójpodziału władzy. Zdarzały się odpowiedzi niezwiązane z zadaniem, np. <i>równość, uczciwość, odpowiedzialność lub demokratyczne wybory, władza wybierana przez społeczeństwo</i> . Odpowiedzi błędne świadczą o niezrozumieniu pojęcia legitymizacji władzy i myleniu jej z zasadami państwa demokratycznego lub z zasadami wyboru.			

Zadanie 8. (1 pkt)

Wśród wymienionych w tabeli wydarzeń wskaż to, które chronologicznie jest pierwsze, i to, które jest ostatnie. Obok wydarzenia chronologicznie pierwszego wpisz 1, obok ostatniego wpisz 5.

	Wydarzenia	Odpowiedź
A.	Powstanie Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy Europejskiej.	
B.	Przystąpienie Polski do Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego.	
C.	Rozpoczęcie polskiej misji stabilizacyjnej w Iraku.	
D.	Zamach terrorystyczny na Światowe Centrum Handlu (WTC) w Nowym Jorku.	
E.	Wkroczenie wojsk ZSRR do Afganistanu.	

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdzało umiejętność chronologicznego porządkowania wydarzeń według wskazanego kryterium. (obszar standardu II dla poziomu podstawowego).			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,53	0,61	0,42	0,49
Poprawny zapis rozwiązania:			
A. 1; C. 5.			
Komentarz:			
Zadanie okazało się umiarkowanie trudne dla zdających. Najczęstszym błędem było niepoprawne wskazanie ostatniego wydarzenia. Błędne wybory dotyczyły wszystkich faktów. Maturzyści próbowali uporządkować wszystkie podane wydarzenia w kolejności chronologicznej, jednocześnie błędnie wskazując pierwsze i ostatnie. Trudności z wykonaniem tego zadania świadczą o słabej znajomości chronologii współczesnych wydarzeń politycznych świata.			

Zadanie 9. (4 pkt)

Spośród poniżej wymienionych czynników wskaż te, które mogą sprzyjać utrwalaniu demokracji, oraz te, które mogą stanowić zagrożenie dla współczesnej demokracji. Wpisz odpowiednie liczby do tabeli.

Czynniki:

1. Izolacja władzy od społeczeństwa
2. Kryzys ekonomiczny
3. Decentralizacja władzy
4. Jawność życia publicznego
5. Zagrożenie wojną
6. Zaangażowanie obywateli w życie publiczne

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność rozróżniania czynników sprzyjających utrwalaniu demokracji oraz stanowiących zagrożenie dla współczesnej demokracji (obszar standardu I dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,81	0,83	0,77	0,80

Poprawny zapis rozwiązania:

Czynniki sprzyjające utrwalaniu demokracji: 3., 4., 6.

Czynniki stanowiące zagrożenie dla współczesnej demokracji: 1., 2., 5.

Komentarz:

Maturzyści na ogół nie mieli problemów z podzieleniem czynników na te będące zagrożeniem dla demokracji i te sprzyjające utrwalaniu demokracji – dla wszystkich zdających zadanie było łatwe. Najwięcej problemów maturzyści mieli z czynnikiem *decentralizacja władzy*, który często przyporządkowywali do czynników zagrażających demokracji. Błędne odpowiedzi wynikały prawdopodobnie z braku zrozumienia istoty demokracji i jej zasad działania.

Zadanie 10. (4 pkt)

Dopisz do umieszczonych w tabeli stwierdzeń, głoszonych przez zwolenników określonych doktryn lub ideologii politycznych, nazwy tych doktryn lub ideologii.

	Stwierdzenia	Nazwa doktryny lub ideologii politycznej
A.	Najwyższą wartością jest dobro własnego narodu, nawet kosztem innych narodów.	
B.	Najwyższą wartością jest ochrona tradycyjnych form organizacji społeczeństwa i gospodarki.	
C.	Najwyższą wartością jest wolność człowieka, a jedyną granicą wolności jest wolność drugiego człowieka.	
D.	Najwyższą wartością jest państwo narodowe kierowane przez silnego przywódcę.	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność rozpoznawania ideologii i doktryn politycznych (obszar standardu I dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,32	0,45	0,20	0,22

Poprawny zapis rozwiązania:

- A. nacjonalizm
- B. konserwatyzm
- C. liberalizm
- D. autorytaryzm

Komentarz:

Zadanie sprawdzające znajomość głównych cech charakterystycznych doktryn i ideologii politycznych okazało się trudne dla zdających. Maturzyści najczęściej błędnie wpisywali nazwy doktryn i ideologii w podpunktach B, C i D. Kolejny raz zadanie sprawdzające wiedzę na podstawie krótkich opisów i tekstów źródłowych okazało się trudne. Przyczyną błędnych odpowiedzi była nieznajomość nazewnictwa ideologii politycznych.

Zadanie 11. (5 pkt)

Do podanych poniżej biogramów dopisz nazwiska odpowiadających im postaci.

- A. Francuski mąż stanu. Prezydent Francji w latach 1959–1969. Zwolennik silnej władzy wykonawczej sprawowanej przez prezydenta. Zwolennik koncepcji „Europy Ojczyzn”.
- B. Niemiecki polityk. Współzałożyciel partii chrześcijańsko-demokratycznej CDU. W latach 1949–1963 kanclerz RFN. W 1955 roku nawiązał stosunki dyplomatyczne z ZSRR. Uznawany za jednego z ojców integracji europejskiej.
- C. Rosyjski polityk. Członek KC KPZR. Pierwszy w historii prezydent Rosji. Urząd prezydenta sprawował w latach 1991–1999. Jako głowa państwa rosyjskiego dysponował szerokimi uprawnieniami. Zgodził się na plany rozszerzenia NATO na wschód.
- D. Działacz związkowy i polityk. Przewodniczący NSZZ „Solidarność”. Laureat Pokojowej Nagrody Nobla w 1983 roku. Był jednym z głównych sygnatariuszy porozumień Okrągłego Stołu. W latach 1990–1995 Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.
- E. Ukraiński polityk. W 1999–2001 roku pełnił funkcję premiera Ukrainy. Po zwycięstwie w przeprowadzonej ponownie II turze wyborów i wydarzeniach zwanych pomarańczową rewolucją został zaprzysiężony w 2005 roku na prezydenta Ukrainy.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność rozpoznawania ważnych postaci życia politycznego Europy i Polski na podstawie biogramów (obszar standardu II dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,35	0,40	0,27	0,32

Poprawny zapis rozwiązania:

- A. de Gaulle
- B. Adenauer
- C. Jelcyn
- D. Wałęsa
- E. Juszczenko

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne dla zdających. Maturzyści najczęściej błędnie zapisywali nazwisko de Gaulla, stosując pisownię, która nie była ani fonetyczna, ani oryginalna, np. *Gol*, zamiast Juszczenko podawali: Łukaszenko, Tymoszenko, Cimoszenko.

Zdarzały się prace, w których zdający podawali przypadkowe nazwiska, np. C. Lenin, Stalin. Najmniej znanym politykiem okazał się Konrad Adenauer, którego większość maturzystów nie skojarzyła z kanclerzem RFN i współtwórcą integracji europejskiej – zamiast jego nazwiska wpisywano: nazwisko Szumana lub Kohla. Duża liczba błędnych odpowiedzi dowodzi, iż zdający mają poważne trudności z identyfikowaniem ważnych postaci z życia politycznego Europy.

Zadanie 12. (4 pkt)

Człowiek i społeczeństwo

	Zdania	Prawda lub fałsz
A.	Konformizm to postawa charakteryzująca się odrzuceniem norm, wartości i wzorców zachowań obowiązujących w danej grupie.	
B.	Grupy ekskluzywne stosują rygorystyczne kryteria przyjęć nowych członków.	
C.	Socjalizacja jest procesem kończącym się wraz z osiągnięciem pełnoletniości.	
D.	Altruizm to postawa wyrażająca się gotowością do niesienia pomocy innym ludziom.	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność rozróżniania informacji prawdziwych dotyczących funkcjonowania człowieka w społeczeństwie od informacji fałszywych (obszar standardu I dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,76	0,81	0,72	0,73

Poprawny zapis rozwiązania:

- A. Fałsz
- B. Prawda
- C. Fałsz
- D. Prawda

Komentarz:

Zdający nie mieli problemów z rozwiązaniem tego zadania, które okazało się łatwe dla wszystkich zdających. Nieliczne błędy pojawiające się w pracach świadczą o braku wiedzy dotyczącej podstawowych pojęć z zakresu socjologii.

Zadanie 13. (4 pkt)

Prawo

	Zdania	Prawda lub fałsz
A.	Prawo karne reguluje rozstrzygnięcia dokonywane w trybie decyzji administracyjnych.	
B.	Zasada domniemania niewinności oznacza, iż udowodnienie niewinności leży po stronie oskarżonego.	
C.	Osoby fizyczne i osoby prawne są podmiotami prawa cywilnego.	
D.	Prawo łaski w indywidualnych przypadkach przysługuje Prezydentowi Rzeczypospolitej.	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność rozróżniania informacji prawdziwych dotyczące prawa od informacji fałszywych (obszar standardu I dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,72	0,76	0,67	0,69

Poprawny zapis rozwiązania:

- A. Fałsz
B. Fałsz
C. Prawda
D. Prawda

Komentarz:

Większość zdających wykonała to zadanie poprawnie. Wskaźnik łatwości zadania jest dość wysoki. Zadanie okazało się łatwe. Nieliczne błędne odpowiedzi w zadaniu dowodzą słabej znajomości podstawowych zagadnień z dziedziny prawa. Odpowiedzi błędne wynikały często z przypadkowego wpisywania odpowiedzi „prawda” lub „fałsz”.

Zadanie 14. (6 pkt)

W poniższych tabelach A–C przedstawiono przykładowe rozkłady mandatów po wyborach parlamentarnych we współczesnych państwach. Na ich podstawie rozpoznaj funkcjonujące w tych państwach systemy partyjne. Obok każdej tabeli wpisz w wyznaczone miejsca nazwę tego systemu partyjnego oraz podaj **jeden** skutek funkcjonowania tego systemu w państwie.

A.

Partia A	57 %
Partia B	43 %
Partia C	–
Partia D	–
Partia E	–

Nazwa systemu partyjnego

.....

Skutek funkcjonowania systemu partyjnego w państwie

.....

.....

B.

Partia A	33 %
Partia B	32 %
Partia C	16 %
Partia D	11 %
Partia E	8 %

Nazwa systemu partyjnego

.....

Skutek funkcjonowania systemu partyjnego w państwie

.....

.....

C.

Partia A	100 %
–	–
–	–
–	–
–	–

Nazwa systemu partyjnego

.....

Skutek funkcjonowania systemu partyjnego w państwie

.....

.....

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność określania nazw systemów partyjnych na podstawie źródła oraz wskazania skutków funkcjonowania określonego systemu w państwie (obszar standardu II dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,30	0,42	0,17	0,23

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Nazwa systemu partyjnego:

A. dwupartyjny

B. wielopartyjny

C. monopartyjny

Skutek funkcjonowania systemu partyjnego w państwie, np.:

A. Rząd ma większą szansę utrzymać się przez całą kadencję parlamentu i może realizować zamierzone cele polityczne.

B. Oddaje zróżnicowanie poglądów politycznych społeczeństwa.

C. Funkcjonowanie w państwie połączonego aparatu „partyjno-państwowego”.

Komentarz:

Zadanie dla większości zdających okazało się trudne, dla abiturientów z liceum profilowanego – bardzo trudne. Zdający nie potrafili prawidłowo podać nazwy systemów partyjnych, wpisując zamiast nazwy systemu określenia: *dwupartyjność*, *dyktatura*, *opozycja*, lub błędny opis, np. *dwie partie rządzą*. Zdarzały się także odpowiedzi świadczące o zupełnej nieznajomości pojęć określających system, np. *jednoizbowy*, *dwuizbowy*, *wieloizbowy*, zdarzało się również pozostawianie pustego miejsca. Podobnie jak w przypadku podania skutków funkcjonowania systemu partyjnego w państwie, zdający jeśli wpisywali poprawnie nazwę systemu, zamiast skutków podawali opis lub wyjaśnienie systemu, np. *dwupartyjny – występuje między innymi w USA, ponieważ są tam tylko dwie partie*, *wielopartyjny – w państwie istnieje wiele partii*, *jednopartyjny – w państwie jest tylko jedna partia*. Błędy popełniane przez zdających świadczą o braku wiedzy oraz nieznajomości pojęć z zakresu życia politycznego. Zdający mieli trudności z podaniem prawidłowych nazw na podstawie źródeł (tabel) oraz z poprawnym formułowaniem skutków funkcjonowania danego systemu partyjnego dla państwa, co może świadczyć o braku umiejętności wnioskowania.

Zadanie 15. (3 pkt)

Na podstawie fragmentu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

W trosce o byt i przyszłość naszej Ojczyzny, odzyskawszy w 1989 roku możliwość suwerennego i demokratycznego stanowienia o Jej losie, my, Naród Polski – wszyscy obywatele Rzeczypospolitej, zarówno wierzący w Boga będącego źródłem prawdy, sprawiedliwości, dobra i piękna, jak i nie podzielający tej wiary [...], ustanawiamy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej jako prawa podstawowe dla państwa oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot. (...)

- a) Podaj nazwę, jaką określa się zamieszczony powyżej fragment Konstytucji.
b) Zaznacz jedną prawidłową odpowiedź.

Użyte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej określenie **my, Naród Polski – wszyscy obywatele Rzeczypospolitej** nawiązuje do

- A. antropologicznej koncepcji narodu.
B. normatywnej koncepcji narodu.
C. politycznej koncepcji narodu.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających		Wskaźnik łatwości zadania				
		LO	LP	T		
0,35		0,42	0,29	0,30		
Sprawdzane umiejętności						
a. Zadanie sprawdzało umiejętności określania nazwy części składowej Konstytucji na podstawie jej fragmentu.						
b. Zadanie sprawdzało umiejętność wskazania nazwy koncepcji narodu na podstawie fragmentu Konstytucji. (obszar standardu II dla poziomu podstawowego).						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
15a.	Określenie nazwy fragmentu Konstytucji.	0–1	0,36	0,50	0,25	0,26
15b.	Wskazanie nazwy koncepcji narodu.	0–1	0,34	0,34	0,33	0,34
Poprawny zapis rozwiązania:						
a) preambuła						
b) C. polityczna koncepcja narodu.						
Komentarz:						
Zadanie okazało się trudne dla większości zdających, jedynie dla maturzystów z liceum ogólnokształcącego część a. zadania (15a.) była umiarkowanie trudna. Większość zdających miała duże problemy z poprawnym nazwaniem zacytowanego fragmentu Konstytucji. Często maturzyści pozostawiali niewypełnione miejsce lub wpisywali: <i>Konstytucja RP, rozdział Konstytucji, inwokacja, wstęp, oświadczenie</i> . Zdarzały się także odpowiedzi z nieprawidłową pisownią: <i>proambuła, prambuła</i> . Błędne odpowiedzi świadczą o nieznanym pojęciu związanego z tak ważnym dokumentem jakim jest Konstytucja. W części b. zadania (15b.) zdający popełniali błędy świadczące o niezrozumieniu idei politycznej koncepcji narodu. Najczęściej wskazywali odpowiedź z podpunktu A, dotyczącą antropologicznej koncepcji narodu. Świadczy to o tym, że zadania odwołujące się do posiadanej wiedzy należą do zadań trudnych, choć polegają głównie na odtworzeniu wiedzy.						

Zadanie 16. (5 pkt)

Na podstawie fragmentu tekstu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i własnej wiedzy rozstrzygnij, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz w tabeli *Prawda* (zdanie prawdziwe) lub *Falsz* (zdanie fałszywe).

	Zdania	Prawda lub fałsz
A.	Projekt ustawy o zmianie Konstytucji może przedłożyć co najmniej 92 posłów.	
B.	Każda zmiana Konstytucji musi być zatwierdzona w referendum konstytucyjnym.	
C.	Senat może zażądać przeprowadzenia referendum zatwierdzającego, jeżeli ustawa o zmianie Konstytucji dotyczy przepisów rozdziału II Konstytucji.	
D.	Rada Ministrów nie posiada inicjatywy ustawodawczej w sprawie zmiany Konstytucji.	
E.	Sejm uchwała ustawę o zmianie Konstytucji bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność weryfikacji prawdziwości sformułowanych zdań na podstawie fragmentu Konstytucji (obszar standardu I dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,65	0,70	0,57	0,63

Poprawny zapis rozwiązania:

- A. Prawda
- B. Fałsz
- C. Prawda
- D. Prawda
- E. Fałsz

Komentarz:

Zadanie okazało się umiarkowanie trudne dla ogółu zdających, jedynie dla abiturientów z liceum ogólnokształcącego zadanie było łatwe. Najczęściej popełniany błąd polegał na wpisywaniu w miejsce podpunktu *A* – *fałsz* oraz w miejsce *E* – *prawda*. Niepoprawne odpowiedzi świadczą o nieznajomości zasad uchwalania konstytucji w Polsce lub o nieznajomości pojęć *większość kwalifikowana* i *większość bezwzględna*. Odpowiedzi błędne udzielane w podpunkcie *A* świadczą o trudnościach, jakie zdający mają z przełożeniem informacji z tekstu źródłowego na umiejętności praktyczne.

Zadanie 17. (3 pkt)

Przeczytaj fragment Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i wykonaj polecenia.

Źródło: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. art. 154, ust. 1, 3, art. 155, ust. 1, 2.

- a) Powyższe przepisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiają procedurę tzw. „trzech kroków” powoływania rządu.
Napisz, w którym kroku Prezydent Rzeczypospolitej desygnuje Prezesa Rady Ministrów.
- b) Wymień dwa uprawnienia przysługujące Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej w kroku drugim i trzecim.

Sprawdzane umiejętności

- a. Zadanie sprawdzało umiejętność określania elementów procedury tworzenia rządu na podstawie fragmentu Konstytucji.
- b. Zadanie sprawdzało umiejętność określania uprawnień Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w procedurze tworzenia rządu na podstawie fragmentu Konstytucji (obszar standardu II dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,55	0,56	0,55	0,56

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- a) krok 1.
- b) powołanie Prezesa Rady Ministrów,
odebranie przysięgi od nowo powołanej Rady Ministrów.

Komentarz:

Zadanie okazało się umiarkowanie trudne dla ogółu zdających. Większość nie miała problemów z odpowiedzią na pierwszą część zadania. Najwięcej problemów zdającym sprawiło określenie uprawnień Prezydenta RP – zarówno w drugim, jak i trzecim kroku. Zdający wpisywali uprawnienia przysługujące w drugim kroku oraz w trzecim kroku, stąd odpowiedzi: Powołanie Prezesa Rady Ministrów (krok 2.), skrócenie kadencji Sejmu (krok 3.). Tak rozumiane polecenie powodowało zamieszczanie błędnych odpowiedzi. Zdający nie potrafili wyodrębnić z tekstu źródłowego informacji, o które byli proszeni. Błędne odpowiedzi dowodzą, że zdający nie radzą sobie z prawidłowym odczytywaniem informacji z tekstu prawniczego, jakim jest Konstytucja RP.

Zadanie 18. (3 pkt)

W poniższych przepisach Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej określone są trzy funkcje sejmu. Uzupełnij tabelę, dopisując do podanych artykułów właściwą funkcję sejmu.

Źródło: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, art. 120, art. 209, ust. 1, art. 226, ust. 1, 2.

Nr artykułu w Konstytucji	Funkcja sejmu
Art. 120.	
Art. 209.	
Art. 226.	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność określania funkcji Sejmu na podstawie fragmentu Konstytucji (obszar standardu II dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,26	0,33	0,18	0,21

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Art. 120. – ustawodawcza

Art. 209. – kreacyjna

Art. 226. – kontrolna

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne dla zdających, a dla abiturientów liceum profilowanego – bardzo trudne. Zdający mieli duże problemy z poprawnym określeniem funkcji Sejmu RP. Najczęściej popełniany błąd polegał na opisywaniu działalności Sejmu RP, zamiast wpisania funkcji ustawodawczej, np. *uchwalanie ustaw; uchwała i odejmuje ustawy*. Najwięcej trudności zdający mieli z określeniem funkcji kreacyjnej Sejmu RP. W miejsce funkcji kreacyjnej cytowano fragment z konstytucji: *powoływanie Rzecznika Praw Obywatelskich*, natomiast zamiast funkcji kontrolnej wpisywano: *uchwalanie budżetu; podejmuje uchwałę o budżecie*. Po raz kolejny zadanie sprawdzające umiejętność wykorzystania wiedzy własnej na podstawie tekstu źródłowego okazało się zadaniem bardzo trudnym. Zdający mieli duże problemy z wykorzystaniem własnej wiedzy w kontekście tekstu źródłowego. Błędy w zadaniu mogły wynikać również z nieznajomości pojęć określających funkcje Sejmu RP.

Zadanie 19. (4 pkt)

Poniżej podano przykłady zadań własnych i zleconych realizowanych przez określone jednostki samorządu terytorialnego w Polsce.

Uzupełnij zdania, wpisując rodzaj zadania i nazwę jednostki samorządu terytorialnego.

1. Rejestracja pojazdów jest zadaniem ..... realizowanym przez .....
2. Organizowanie targowisk i hal targowych jest zadaniem ..... realizowanym przez .....
3. Prowadzenie szkół pogimnazjalnych jest zadaniem ..... realizowanym przez .....

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność określania zadań i uprawnień jednostek samorządu terytorialnego (obszar standardu I dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,04	0,07	0,02	0,02

Poprawny zapis rozwiązania:

1. zleconym, powiat

2. własnym, gminę

3. własnym, powiat

Komentarz:

Zadanie okazało się bardzo trudne dla zdających. Błędy popełniane w zadaniu polegały na myleniu zadań własnych z zadaniami zleconymi samorządu oraz na błędnym przypisywaniu realizacji zadań poszczególnym jednostkom samorządu terytorialnego.

Część maturzystów nie rozumiała określeń zastosowanych w poleceniu. Jako rodzaj zadania zdający wpisywali jednostkę samorządu, natomiast w miejscu przeznaczonym na nazwę jednostki realizującej zadanie – organ uchwałodawczy lub wykonawczy samorządu terytorialnego. Błędy wynikały prawdopodobnie z powierzchownej znajomości zadań samorządów terytorialnych oraz z braku znajomości nazw jednostek samorządów terytorialnych.

Zadanie 20. (5 pkt)

Uzupełnij zdania zgodnie z przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

1. Władzę sądowniczą w Polsce sprawują sądy i .....
2. Postępowanie sądowe jest co najmniej .....
3. Sędziowie są powoływani przez .....,
na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.
4. Do sądów powszechnych zalicza się sądy rejonowe, okręgowe i .....
5. Nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania sprawuje .....

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność określania nazw i terminów związanych z funkcjonowaniem władzy sądowniczej w Polsce (obszar standardu I dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,35	0,42	0,28	0,29

Poprawny zapis rozwiązania:

1. Trybunały
2. dwuinstancyjne
3. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
4. apelacyjne
5. Sąd Najwyższy

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne dla wszystkich zdających. Wielu maturzystów miało problemy z poprawnym wskazaniem władzy sądowniczej w Polsce: wpisywano w punkcie 1. np. *Trybunał Sprawiedliwości, sejm*, w punkcie 2. np. *dwustopniowe*, za organ powołujący sędziów uznawano *Okręgową Radę Sądownictwa*, w punkcie 4. zamiast *apelacyjne* wpisywano, np. *wojewódzkie, krajowe*, w określeniu nadzoru sądowego w zakresie orzekania wpisywano *Minister Sprawiedliwości*. Błędy popełniane w zadaniu świadczą o słabej znajomości struktury sądownictwa w Polsce oraz zasad jego działania.

Zadanie 21. (1 pkt)

Poniżej przedstawiono opisy czterech sytuacji, w których doszło do naruszenia przez władze praw i wolności człowieka i obywatela zapisanych w Konstytucji Rzeczypospolitej. Dopisz do każdego opisu to prawo (lub wolność) człowieka i obywatela, które zostało naruszone przez władze w przedstawionej sytuacji.

- A. Władze samorządowe jednego z miast podjęły decyzję o rozpoczęciu budowy spalarni śmieci w pobliżu nowego osiedla. Według ekspertów powołanych przez mieszkańców osiedla funkcjonowanie spalarni może zagrozić zdrowiu mieszkańców.
- B. Burmistrz miasta podjął decyzję o rozwiązaniu legalnej pikietki zorganizowanej przez kupców, którzy protestowali przeciwko likwidacji targowiska, chociaż jej przebieg nie zagrażał zdrowiu i życiu ludzi.
- C. Rząd wprowadził obowiązkową opłatę za przystąpienie ucznia do sprawdzianu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej.
- D. Agresywni kibice zatrzymani na meczu piłkarskim przez policję przebywali w areszcie siedem dni, pomimo braku decyzji sądu o ich tymczasowym aresztowaniu.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność rozpoznawania praw lub wolności człowieka naruszanych przez władze na podstawie podanych informacji (obszar standardu II dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,26	0,33	0,20	0,21

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- A. Prawo do ochrony zdrowia
- B. Prawo do zgromadzeń
- C. Prawo do nauki
- D. Wolność osobista

Komentarz:

Zadanie dla ogółu zdających okazało się trudne. Najczęściej popełnianym błędem było wpisywanie np. *prawo do zdrowia, prawo manifestacji, prawo od chodzenia do szkoły, prawo do nietykalności osobistej*. Zdający mieli duże trudności z prawidłowym nazwaniem praw i wolności człowieka i obywatela. Zdawali się nie dostrzegać różnicy pomiędzy prawem do ochrony zdrowia a prawem do zdrowia, którego nikt nie może być gwarantem. Błędne odpowiedzi udzielane przez zdających wynikały z nieprecyzyjności wypowiadania się oraz z niezrozumienia podstawowych pojęć z zakresu praw i wolności człowieka i obywatela, a także z nieumiejętnego określania i nazywania praw i wolności zawartych między innymi w konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zadanie 22. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

- Jaką rolę, zdaniem Charlesa Taylora, może odgrywać religia we współczesnym społeczeństwie demokratycznym?
- Podaj nazwę umowy międzynarodowej regulującej stosunki państwa z Kościołem katolickim.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających		Wskaźnik łatwości zadania				
		LO	LP	T		
0,31		0,39	0,23	0,23		
Sprawdzane umiejętności						
a. Zadanie sprawdzało umiejętność wyjaśniania znaczenia religii dla społeczeństwa na podstawie tekstu publicystycznego.						
b. Zadanie sprawdzało znajomość terminu konkordat (obszar standardu II dla poziomu podstawowego).						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
22a.	Wyjaśnienie znaczenia religii dla społeczeństwa.	0–1	0,27	0,32	0,23	0,24
22b.	Wpisanie nazwy umowy międzynarodowej.	0–1	0,34	0,46	0,24	0,23
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
a) religia sprzyja debacie na tematy najważniejsze dla społeczeństwa						
Poprawny zapis rozwiązania:						
b) konkordat						
Komentarz:						
Zadanie okazało się trudne dla ogółu zdających, przy czym trudniejsza była część pierwsza zadania (22a.), niż część druga (22b.). Najczęściej popełniane błędy w części a) zadania polegały na przepisywaniu fragmentu tekstu źródłowego lub wpisywanie własnych opinii na temat religii: <i>religia łączy społeczeństwo, religia należy do tematów najważniejszych, religia może jednoczyć państwo demokratyczne</i> . Z kolei w części b) zadania zdający, popełniając błędy, wpisywali nazwy niezwiązane z tematem lub też świadczące o nieznajomości określenia konkordat, np. <i>dekalog, chrześcijaństwo a religia</i> . Błędy w zadaniu świadczą o braku umiejętności analizowania i interpretowania tekstu źródłowego oraz wybierania z tekstu informacji odpowiednich do polecenia. Błędy, jakie popełniali abiturienti w części b) zadania, dowodzą słabej znajomości pojęć z zakresu polityki międzynarodowej dotyczącej umów między państwami.						

Zadanie 23. (4 pkt)

W którym roku państwa oznaczone na mapie cyframi 1, 2, 3, 4 przystąpiły do Wspólnot Europejskich / Unii Europejskiej? Wpisz nazwy państw w tabeli.

Rok	Nazwa państwa
1981	
1986	
1995	
2004	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność identyfikacji wskazanych na mapie państwa i znajomość etapów rozszerzania Wspólnot Europejskich / Unii Europejskiej (obszar standardów I i II dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,29	0,38	0,20	0,23

Poprawny zapis rozwiązania:

1981 – Grecja
1986 – Hiszpania
1995 – Finlandia
2004 – Węgry

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne dla ogółu zdających. Błędy popełniane przez maturzystów polegały na nieprawidłowym wpisywaniu nazw państw wskazanych na mapie. Najczęściej mylono Finlandię z Norwegią, zapominając przy tym, że jest to państwo, które nie należy do Unii Europejskiej. Często mylono także Hiszpanię z Portugalią, Grecję z Hiszpanią, Węgry z Rumunią. Błędne odpowiedzi dowodzą, że zdający mają kłopoty ze znajomością zarówno mapy politycznej Europy, jak i etapów rozszerzania Unii Europejskiej. Zdarzały się także odpowiedzi, w których zdający zamiast nazw państw wpisywali liczby z mapy, co może świadczyć o niedokładnym czytaniu polecenia.

Zadanie 24. (4 pkt)

Z poniższego tekstu wypisz **cztery** numery zdań, które podają wyłącznie fakty, oraz **cztery** numery tych zdań, które zawierają opinie.

- [1] Idea poradnictwa obywatelskiego zrodziła się w Wielkiej Brytanii w czasach wojny.
- [2] Pierwsze polskie Biuro Porad Obywatelskich powstało w Warszawie w 1996 roku.
- [3] Każde biuro działa przy stowarzyszeniu albo fundacji na podstawie odpowiedniej ustawy.
- [4] Doradcy udzielają tam informacji o sposobach rozwiązywania życiowych problemów.
- [5] Nie są to klasyczne porady prawne, ale i tak pomagają w przezwyciężeniu życiowej bezradności.
- [6] Sytuacja biur jest nietypowa.
- [7] Biura nie mają osobowości prawnej i działając przy organizacji pozarządowej, za jej pośrednictwem uzyskują wsparcie z budżetu państwa.
- [8] Wydawać by się mogło, że sytuację poprawi wejście Polski do Unii.
- [9] Bruksela przeznacza środki na projekty związane z konkretnymi problemami społecznymi: bezrobociem, ubóstwem lub dyskryminacją kobiet.
- [10] Biura Porad Obywatelskich powinny bardziej aktywnie poszukiwać pieniędzy wśród przedsiębiorców i zwykłych ludzi.

Na podstawie: I. Aleksandrowska, *Biuro Dobra Rada*, „Polityka” 2005, nr 16.

FAKTY

--	--	--	--

OPINIE

--	--	--	--

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność odróżniania opinii od faktów na podstawie tekstu publicystycznego (obszar standardu II dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,84	0,90	0,79	0,82

Poprawny zapis rozwiązania:

Fakty: 1, 2, 3, 4, 7, 9.

Opinie: 5, 6, 8, 10.

Komentarz:

Zadanie okazało się łatwe dla ogółu zdających. Najłatwiejsze było dla abiturientów z liceów ogólnokształcących. Maturzyści na ogół nie mieli trudności z wykonaniem zadania poprawnie, jeśli zdarzały się błędy, dotyczyły głównie pojedynczych zdań, np. często błędnie zidentyfikowano zdanie 3. jako zdanie wyrażające opinię lub zdanie 5. jako fakt.

Zadanie 25. (5 pkt)

Na podstawie danych statystycznych z tabeli i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Na podstawie: *Krytyczni demokraci: akceptacja demokracji a ocena jej funkcjonowania w Polsce*. (w:) *Komunikat z badań CBOS*, Warszawa, styczeń 2007.

- W tabeli zamieszczono dane prezentujące rozkład opinii respondentów na temat demokracji. Określ zmianę akceptacji systemu demokratycznego między rokiem 1992 a 2006. Przytocz dane liczbowe z tabeli.
- Na podstawie własnej wiedzy podaj trzy różne powody, które mogą zmniejszać akceptację demokracji.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,48	0,53	0,41	0,46

Sprawdzane umiejętności

- Zadanie sprawdzało umiejętność odczytywania danych statystycznych z wykresu.
- Zadanie sprawdzało umiejętność wskazania przyczyn zmniejszania się akceptacji demokracji (obszar standardu II dla poziomu podstawowego).

Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
25a.	Odczytanie i interpretacja danych z wykresu.	0–2	0,40	0,43	0,37	0,39
25b.	Wskazanie przyczyn zjawiska.	0–3	0,54	0,60	0,43	0,50

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- a) Wzrosła akceptacja systemu demokratycznego z 52% w roku 1992 do 62% w roku 2006.
 b) Problemy korupcji w kraju.
     Kłótnie na łonie parlamentu.
     Brak realizacji obietnic wyborczych.

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne dla ogółu zdających, jedynie dla absolwentów liceów ogólnokształcących było umiarkowanie trudne. Maturzyści mieli zdecydowanie mniej trudności z wykonaniem prawidłowo zadania b), które dla ogółu zdających okazało się umiarkowanie trudne. Najczęściej popełniany błąd w zadania a). polegał na pomijaniu w analizie porównania danych statystycznych z roku 1992 oraz z roku 2006. Zamiast tego, zdający dokonywali analizy poszczególnych przedziałów czasowych, określając błędnie np. różnicę procentową, np. wzrost *o 10%* zamiast *o 10 punktów procentowych*. Zdarzały się odpowiedzi, w których abiturienti przytaczali wskazania z niewłaściwą interpretacją danych statystycznych. Mniejsze problemy zdający mieli z podaniem przyczyn zmiany akceptacji systemu demokratycznego. Błędne odpowiedzi świadczą o zupełnym braku zrozumienia istoty ustroju demokratycznego.

Zadanie 26. (6 pkt)

Na wykresach 1–2 przedstawiono procentowy rozkład opinii respondentów na temat wartości ważnych dla respondentów oraz wartości, którymi ich zdaniem powinien kierować się polityk. Na podstawie analizy wykresów i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Na podstawie: www.millwardbrown.com

Wskaż dwie wartości, których aprobata najbardziej różnicuje sympatyków partii A i partii B. Wyjaśnij różnice w stopniu aprobaty każdej z tych wartości.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność interpretowania danych statystycznych na podstawie wiedzy własnej o programach partii liberalnych i konserwatywnych (obszar standardów II i I dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,36	0,43	0,31	0,32

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Wartości ważne dla respondenta:

Poczucie bezpieczeństwa oraz niezależność.

Wyjaśnienie:

Poczucie bezpieczeństwa: Elektorat partii A, w przeciwieństwie do elektoratu partii B, stanowią ludzie ceniący sobie bardziej poczucie bezpieczeństwa.

Niezależność: elektorat partii B stanowią ludzie ceniący sobie samodzielność, kreatywność, wolność, co nie jest tak istotne dla elektoratu partii A.

Wartości, którymi powinien kierować się polityk:

Patriotyzm oraz doświadczenie życiowe.

Wyjaśnienie:

Patriotyzm: osoby o poglądach liberalnych często czują się kosmopolitami i chociaż patriotyzm stanowi dla nich bardzo cenną wartość, to jest ona prawie porównywalna z wartością typu konsekwencja. Natomiast dla sympatyków partii A patriotyzm stanowi jedną z trzech najważniejszych wartości.

Doświadczenie życiowe: dla sympatyków partii A biografia polityczna polityka ma bardzo istotne znaczenie, poza tym dla osób usposobionych konserwatywnie doświadczenie życiowe jest tożsame z praktyczną mądrością. Mała liczba odpowiedzi po stronie zwolenników partii B może wynikać z tego, iż osoby o poglądach liberalnych cenią sobie racjonalizm, którego przesłanki nie wynikają z doświadczenia.

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne dla ogółu zdających. Najwięcej problemów zdający mieli z wyjaśnieniem różnic we wskazaniach respondentów. Zdarzały się także błędne odpowiedzi w podawaniu wartości najważniejszych dla respondentów oraz wartości, którymi powinien kierować się polityk. Maturzyści najczęściej wyjaśniali, dlaczego dana wartość jest istotna dla elektoratu danej partii, natomiast nie wyjaśniali różnic w stopniu aprobaty w podejściu do poszczególnych wartości zwolenników obydwu partii, np. *zwolennicy konserwatywnej partii kładą większy nacisk na bezpieczeństwo, wynika to z ich przekonań oraz wieku; duża różnica w zależności pokazuje która partia sympatyków jest bardziej zależna*. Kolejny błąd maturzystów to opisywanie i analizowanie poszczególnych wykresów, zamiast wyjaśniania różnic w stopniu aprobaty każdej wartości. Niepoprawne odpowiedzi wynikają z nieumiejętnego odczytywania danych statystycznych oraz z braku umiejętności wyciągania wniosków na podstawie danych statystycznych oraz wiedzy własnej.

Zadanie 27. (15 pkt)

Napisz artykuł do gazety przedstawiający sylwetkę idealnego polityka.

Jakimi wartościami powinien kierować się idealny polityk? Dlaczego te wartości uważasz za najważniejsze?

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność wypowiadania się na podany temat w formie artykułu oraz umiejętność argumentowania swojego zdania (obszar standardu III dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,45	0,47	0,45	0,44

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Zdający, którzy otrzymali wysoką liczbę punktów, w swoich wypowiedziach zastosowali poprawną formę artykułu. Przedstawili sylwetkę idealnego, ich zdaniem, polityka, opisując jego cechy i wartości. Następnie wybrali najważniejsze, według nich, wartości idealnego polityka, uzasadnili je, wskazując powody, dla których wymienione wartości uznali za najważniejsze. W podsumowaniu pracy podali wnioski wynikające z opisanego problemu.

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne dla zdających.

Najczęściej popełniano następujące błędy: niezastosowanie poprawnej formy wypowiedzi, zgodnej z poleceniem, zamiast artykułu, pisano list do gazety, np. *Droga redakcjo; Piszę list w sprawie*; zapomnianie o podpisie pod artykułem lub o tytule artykułu, wyliczanie kilku bądź kilkunastu wartości czy cech bez uzasadnienia i argumentacji, np. *polityk powinien być odpowiedzialny, skuteczny, aktywny*, bardzo pobieżne uzasadnienie wyboru cech polityka: *może działać wiele; są godni zaufania; nie chodzi tu już o matury, wyższe wykształcenie czy doktoraty chodzi o mądrość życiową; wulgaryzmy w ustach osoby publicznej są źle widziane; wskazane przeze mnie wartości jakimi powinien kierować się polityk uważam za bardzo ważne, gdyż są one niezbędne w jego zawodzie*, wymienianie kilku lub kilkunastu cech z krótkim uzasadnieniem, jednak brak było wyjaśnienia, które z podanych cech lub wartości są najważniejsze i dlaczego.

Zdający nie potrafili wyodrębnić wartości, które uważają za najważniejsze, wymieniali liczne wartości bez prawidłowego i pełnego uzasadnienia. Niezachowanie prawidłowej formy artykułu mogło wynikać z pobieżnego czytania polecenia lub z niezajomości zasad pisania artykułu. Zdający bardzo często korzystali z cech zamieszczonych na wykresie w arkuszu egzaminacyjnym, nie wykazywali się własną inwencją, korzystali z gotowych wzorców. Autorzy wielu prac zamiast podać i uzasadnić ważność podanych przez siebie wartości, komentowali bieżącą sytuację polityczną, oskarżając polityków o korupcję i nieuczciwość. Argumentacja niektórych maturzystów była bardzo nieporadna językowo. Wielu abiturientów w argumentacji posługiwało się stereotypami.

4. POZIOM ROZSZERZONY

4.1. Opis standardowego zestawu zadań egzaminacyjnych

Arkusz na poziomie rozszerzonym zawierał 18 zadań. Zdający mógł uzyskać maksymalnie 50 punktów.

Zadania w arkuszu rozszerzonym sprawdzały wiedzę i umiejętności zawarte w standardach egzaminacyjnych z wiedzy o społeczeństwie oraz w podstawie programowej. Pozwalały maturzystom wykazać się wiadomościami dotyczącymi obszarów: społeczeństwo, polityka, prawo, problemy współczesnej Polski i świata.

Zadania w arkuszach egzaminacyjnych badały różne umiejętności, np. interpretowania danych statystycznych, analizowania i czytania przepisów prawnych, testów publicystycznych, formułowania i uzasadniania własnego stanowiska oraz pisanie samodzielnej pracy pisemnej.

4.2. Wyniki egzaminu

W niniejszym rozdziale przedstawiono: zestawienia podstawowych wskaźników statystycznych wyników egzaminu ogółem i w typach szkół, rozkłady wyników egzaminu na poziomie rozszerzonym (także z podziałem na przedmiot obowiązkowy i dodatkowy), zestawienia wskaźników łatwości wszystkich zadań, czynności i standardów obliczonych dla absolwentów poszczególnych typów szkół oraz zestawienie podstawowych wskaźników statystycznych obliczonych dla powiatów województwa śląskiego.

Zestawienie w tabeli 10. pozwala maturzyście porównać uzyskany przez niego wynik z osiągnięciami wszystkich zdających egzamin maturalny w kraju (zgodnie ze skalą staninową). Z karty wyników można odczytać, w której klasie (staninie) znajduje się wynik danego maturzysty, jaki procent zdających uzyskał taki sam wynik bądź wyniki wyższe / niższe.

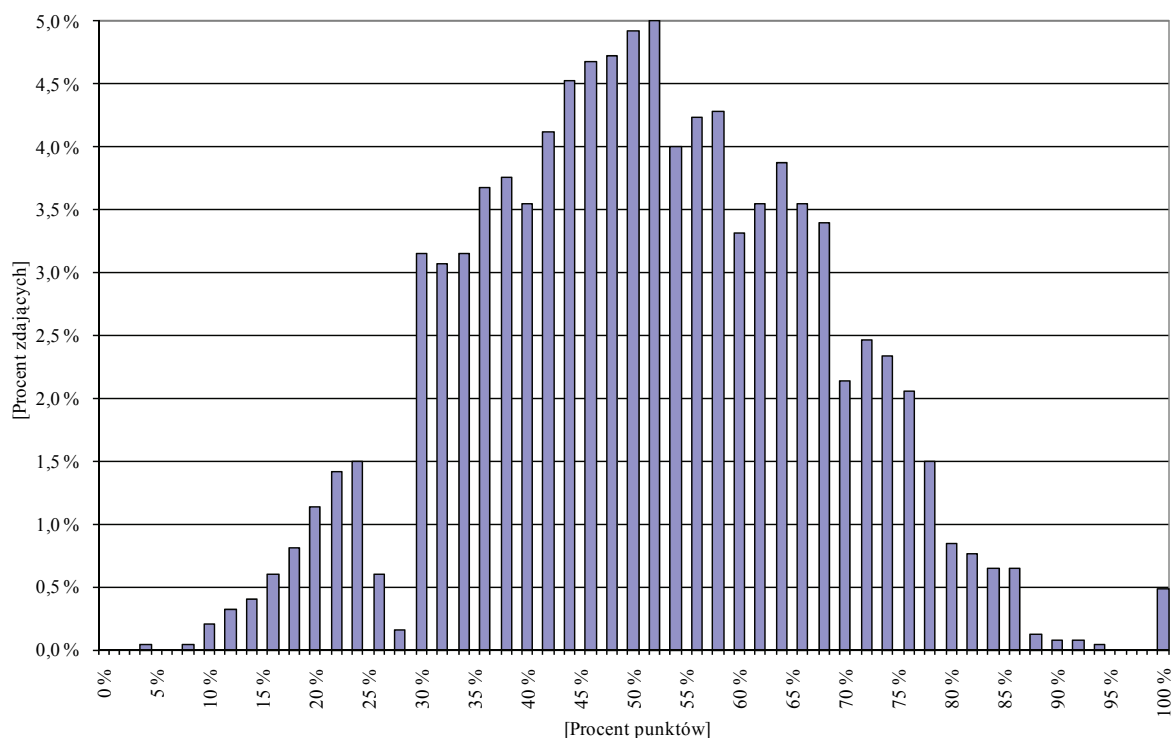
Tabela 10. Karta wyników na skali staninowej egzaminu z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym

Klasa (stanin)	Teoretyczny procent zdających	Nazwa klasy	Wyniki na świadczenie wyznaczone dla kraju	Rzeczywisty procent zdających w województwie śląskim		
				przedmiot obowiązkowy	przedmiot dodatkowy	ogółem
1	4	najniższa	0–20	1,15	5,32	3,55
2	7	bardzo niska	21–30	4,01	8,89	6,83
3	12	niska	31–36	7,64	11,55	9,89
4	17	poniżej średniej	37–44	14,23	17,21	15,95
5	20	średnia	45–52	20,34	18,61	19,35
6	17	powyżej średniej	53–60	18,43	13,93	15,83
7	12	wysoka	61–68	18,62	11,27	14,38
8	7	bardzo wysoka	69–76	10,32	8,05	9,01
9	4	najwyższa	77–100	5,25	5,18	5,21

W przypadku przedmiotu obowiązkowego rzeczywisty procent zdających dla staninów od 1. do 4. jest niższy od teoretycznego, co wskazuje na mniejszą liczbę osób uzyskujących wyniki od najniższego do poniżej średniego. W pozostałych staninach procent zdających jest wyższy od zakładanego, co wiąże się z większą niż zakładana liczbą zdających uzyskujących wyniki w przedziale od średnich do najwyższych.

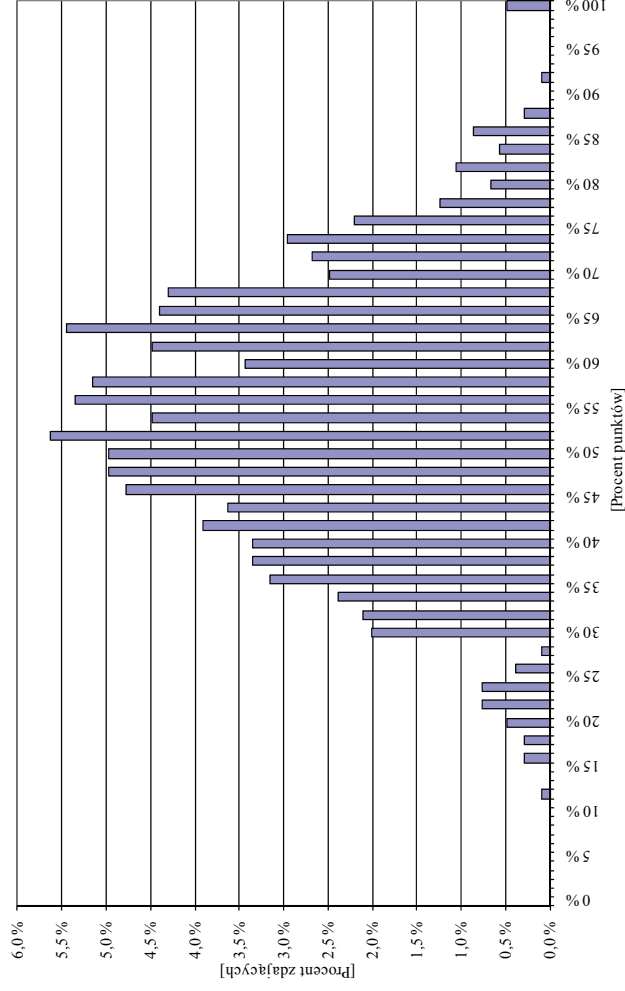
Z odwrotną sytuacją w staninach 1., 2. i 4. mamy do czynienia w przypadku przedmiotu zdawanego jako dodatkowy – rzeczywisty procent zdających jest wyższy od teoretycznego, co wskazuje na znacznie słabsze osiągnięcia tej grupy zdających. W staninie 3. procent zdających jest zbliżony do zakładanego, a w staninach od 5. do 7. jest niższy, natomiast w staninach 8. i 9. – wyższy, co z kolei świadczy o większej niż zakładana grupie osób uzyskujących wyniki bardzo wysokie i najwyższe.

Wykres 3. Rozkład wyników zdających egzamin z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym

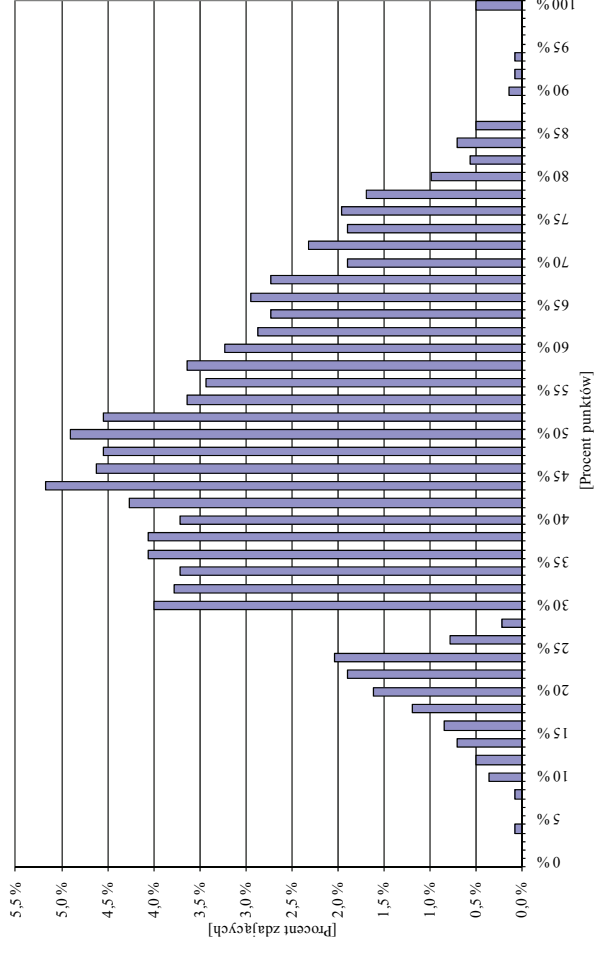

Rozkład wyników zdających egzamin z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym jest zbliżony do rozkładu normalnego, z bardzo niewielkim przesunięciem w stronę wyników średnich. Wynik najczęściej powtarzający się wynosi 52% punktów – uzyskało go 5,01% zdających. Wynik maksymalny osiągnęło 0,48% zdających.

Wykres 4. Rozkład wyników zdających egzamin z wiedzy o społeczeństwie jako przedmiot obowiązkowy zdawany na poziomie rozszerzonym

Wykres 5. Rozkład wyników zdających egzamin z wiedzy o społeczeństwie jako przedmiot dodatkowy zdawany na poziomie rozszerzonym

Rozkłady wyników prezentowane na wykresach 4. i 5. są nieznacznie przesunięte w kierunku wyników średnich. Zdający wiedzę o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym jako przedmiot dodatkowy osiągnęli niższe wyniki od zdających ten przedmiot jako obowiązkowy. Znacznie mniejsza grupa zdających uzyskała wyniki poniżej 30% punktów w przypadku przedmiotu zdawanego jako obowiązkowy. Procent osób, które uzyskały wynik maksymalny, jest nieznacznie wyższy (o jedną setną procenta) w przypadku egzaminu z przedmiotu dodatkowego (0,49% – 7 osób; 5 osób – w przypadku egzaminu obowiązkowego).

Tabela 11. Podstawowe wskaźniki statystyczne wyników egzaminu z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym

Wskaźniki	Przedmiot zdawany jako:				Razem	
	obowiązkowy		dodatkowy			
Liczba zdających	1 047		1 429		2 476	
Wskaźnik łatwości zestawu (p)	0,54		0,49		0,51	
	%	pkt	%	pkt	%	pkt
Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	52	26	44	22	52	26
Wynik środkowy (mediana – Me)*	54	27	48	24	50	25
Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	54,24	27,12	48,81	24,40	51,10	25,55
Odchylenie standardowe	–	7,36	–	8,51	–	8,16
Wynik najwyższy*	100	50	100	50	100	50
Wynik najniższy*	12	6	4	2	4	2

Egzamin z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym dla ogółu zdających okazał się *umiarkowanie trudny*. Wysoka wartość odchylenia standardowego świadczy o dużym zróżnicowaniu wyników.

*Wartość mediany wskazuje, że co najmniej połowa zdających otrzymała 25 punktów lub więcej (1 346 zdających – 54,36%) **na 50 możliwych** do uzyskania. **Najwyższy wynik** uzyskało 12 zdających. **Najniższy wynik** otrzymała jedna osoba.

Tabela 12. Podstawowe wskaźniki statystyczne wyników egzaminu z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym z podziałem na typ szkoły¹

Wskaźniki	Liceum ogólnokształcące			Liceum profilowane			Technikum		
	ob.	dod.	razem	ob.	dod.	razem	ob.	dod.	razem
Liczba zdających	1 014	1 296	2 310	8	43	51	24	85	109
Wskaźnik łatwości zestawu (p)	0,55	0,50	0,52	–	0,33	0,33	0,46	0,36	0,38
w procentach									
Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	52	50	52	–	18	22	38	30	48
Wynik środkowy (mediana – Me)	54	50	52	–	32	34	43	36	38
Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	54,62	50,30	52,19	–	32,88	33,02	45,92	35,72	37,96
Wynik najwyższy	100	100	100	–	60	60	68	76	76
Wynik najniższy	12	4	4	–	12	12	22	8	8
w punktach									
Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	26	25	26	–	9	11	19	15	24
Wynik środkowy (mediana – Me)	27	25	26	–	16	17	21,5	18	19
Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	27,31	25,15	26,10	–	16,44	16,51	22,96	17,86	18,98
Odchylenie standardowe	7,30	8,33	7,97	–	6,53	6,37	6,77	6,66	6,98
Wynik najwyższy	50	50	50	–	30	30	34	38	38
Wynik najniższy	6	2	2	–	6	6	11	4	4

¹ Egzamin na poziomie rozszerzonym zdawały także: 2 osoby w liceum uzupełniającym (jako przedmiot dodatkowy) i 4 – w technikum uzupełniającym (jedna jako obowiązkowy i 3 – jako dodatkowy).

Egzamin z wiedzy o społeczeństwie zdawany na poziomie rozszerzonym był *umiarkowanie trudny* dla absolwentów liceów ogólnokształcących i *trudny* dla pozostałych zdających. Tylko wśród absolwentów liceów ogólnokształcących były osoby, które uzyskały maksymalną liczbę punktów. Wartości odchylenia standardowego wskazują na największe zróżnicowanie wyników wśród absolwentów liceów ogólnokształcących zdających wiedzę o społeczeństwie jako przedmiot dodatkowy.

Arkusze w formie dostosowanej pisało 2 maturzystów (A4 dla słabo widzących).

Tabela 13. Wyniki egzaminu z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym w powiatach województwa śląskiego (dane statystyczne w punktach)²

Lp.	Powiat	Liczba zdających	Wskaźnik łatwości zestawu zadań	Wynik najczęstszy (modalna – Mo)	Wynik środkowy (mediana – Me)	Wynik średni (średnia arytmetyczna – M)	Odchylenie standardowe
1.	będziński	58	0,57	29	29	28,31	6,85
2.	bielski	35	0,59	26	29	29,26	6,44
3.	Bielsko-Biała	158	0,58	30	30	29,13	8,18
4.	bieruńsko-lędziński	10	0,61	30	30	30,30	4,37
5.	Bytom	104	0,51	25	25,5	25,69	7,09
6.	Chorzów	50	0,53	26	26	26,40	7,65
7.	cieszyński	112	0,52	25	25	25,81	7,86
8.	Częstochowa	417	0,51	26	26	25,33	8,78
9.	częstochowski	13	0,48	18	23	23,92	9,62
10.	Dąbrowa Górnicza	72	0,49	28	25	24,29	7,32
11.	Gliwice	132	0,50	23	25	24,97	7,62
12.	gliwicki	38	0,42	22	22	20,84	7,57
13.	Jastrzębie-Zdrój	50	0,44	20	20	22,12	7,48
14.	Jaworzno	32	0,42	20	21,5	21,06	8,30
15.	Katowice	174	0,52	24	25	25,81	8,39
16.	kłobucki	22	0,48	22	24	24,23	7,48
17.	lubliniecki	47	0,59	30	30	29,26	7,31
18.	mikołowski	43	0,42	22	20	21,02	7,09
19.	Mysłowice	19	0,51	19	25	25,37	6,78
20.	myszkowski	43	0,54	33	26	26,91	8,74
21.	pszczyński	35	0,52	26	26	25,94	5,14
22.	raciborski	49	0,46	24	24	22,80	7,74
23.	Ruda Śląska	25	0,39	15	19	19,56	5,92
24.	Rybnik	116	0,55	24	28	27,68	7,89
25.	Sosnowiec	97	0,54	23	26	27,07	8,15
26.	tarnogórski	65	0,51	27	26	25,74	7,48
27.	Tychy	84	0,49	16	25	24,37	8,43
28.	wodzisławski	52	0,55	29	29	27,35	7,31
29.	Zabrze	103	0,47	19	23	23,54	6,58
30.	zawierciański	61	0,60	33	32	29,97	9,56
31.	Żory	33	0,52	24	25	25,91	5,53
32.	żywiecki	97	0,44	16	22	22,09	7,92

Średnie wyniki na poziomie rozszerzonym w poszczególnych powiatach województwa śląskiego wykazują bardzo duże zróżnicowanie – od 19,56 do 30,30 punktu

² W tabeli podano wartości wskaźników tylko dla tych powiatów, w których wiedzę o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym zdawało co najmniej 10 osób.

(średnia dla województwa wynosi **25,55** pkt.). Maksymalna liczba punktów możliwych do uzyskania na egzaminie wynosi 50 punktów. Wartości odchyłeń standardowych w przeważającej liczbie powiatów / miast świadczą o wyrównanych wynikach egzaminu.

Zamieszczone w tabeli 14. dane, dotyczące łatwości wszystkich zadań i czynności, pozwalają na ocenę poziomu opanowania umiejętności i stwierdzenie, które zadania / czynności były dla maturzystów *łatwe*, a które *trudne*, oraz porównanie wskaźników łatwości w różnych typach szkół.

Tabela 14. Wskaźnik łatwości poszczególnych zadań i czynności standardowego zestawu egzaminacyjnego z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym z podziałem na typ szkoły

Numer zadania / czynności	Wskaźnik łatwości dla ogółu			Wskaźnik łatwości wg typu szkoły							
				liceum ogólnokształcące			liceum profilowane		technikum		
	ob.	dod.	razem	ob.	dod.	razem	dod.	razem	ob.	dod.	razem
1.	0,88	0,84	0,85	0,88	0,85	0,86	0,81	0,80	0,88	0,73	0,76
2.	0,46	0,38	0,41	0,46	0,40	0,43	0,21	0,18	0,46	0,18	0,24
3.	0,33	0,30	0,31	0,34	0,31	0,32	0,14	0,16	0,25	0,16	0,18
4.	0,60	0,46	0,52	0,60	0,48	0,54	0,19	0,18	0,54	0,25	0,31
5.	0,38	0,27	0,31	0,38	0,29	0,33	0,05	0,05	0,24	0,08	0,12
6.	0,93	0,92	0,92	0,93	0,92	0,92	0,84	0,84	0,88	0,93	0,92
7.	0,29	0,22	0,25	0,29	0,23	0,26	0,06	0,07	0,23	0,08	0,11
8.	0,19	0,17	0,18	0,19	0,18	0,18	0,02	0,03	0,06	0,07	0,07
9.	0,19	0,15	0,17	0,20	0,16	0,17	0,02	0,02	0,13	0,02	0,05
10.	0,35	0,28	0,31	0,35	0,29	0,32	0,26	0,25	0,17	0,13	0,14
11.	0,67	0,62	0,64	0,67	0,64	0,65	0,44	0,45	0,46	0,46	0,46
12.	0,31	0,21	0,25	0,31	0,22	0,26	0,09	0,12	0,27	0,09	0,13
13.	0,55	0,53	0,54	0,56	0,55	0,55	0,34	0,35	0,50	0,35	0,39
14a.	0,43	0,39	0,40	0,43	0,39	0,41	0,21	0,24	0,42	0,39	0,39
14b.	0,39	0,32	0,35	0,39	0,32	0,35	0,21	0,20	0,50	0,31	0,35
14.	0,41	0,35	0,38	0,41	0,36	0,38	0,21	0,22	0,46	0,35	0,37
15a.	0,73	0,70	0,71	0,72	0,71	0,72	0,51	0,51	0,88	0,69	0,73
15b.	0,61	0,57	0,59	0,61	0,58	0,60	0,34	0,36	0,65	0,54	0,56
15c.	0,76	0,71	0,73	0,76	0,73	0,75	0,45	0,49	0,77	0,51	0,57
15.	0,69	0,65	0,67	0,69	0,67	0,68	0,42	0,44	0,74	0,56	0,60
16.	0,76	0,74	0,75	0,77	0,75	0,75	0,65	0,59	0,65	0,66	0,66
17.	0,83	0,83	0,83	0,83	0,84	0,84	0,77	0,76	0,63	0,68	0,67
18.1.	0,55	0,50	0,52	0,56	0,51	0,53	0,34	0,34	0,43	0,35	0,37
18.2.	0,94	0,89	0,91	0,94	0,91	0,92	0,72	0,75	0,88	0,74	0,77
18.3.	0,88	0,82	0,84	0,88	0,84	0,86	0,58	0,59	0,79	0,65	0,68
18.	0,59	0,53	0,55	0,59	0,55	0,57	0,37	0,37	0,47	0,39	0,40

Tabela 15. Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności standardowego zestawu egzaminacyjnego z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym z podziałem na typ szkoły

Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności				
0–0,19	0,20–0,49	0,50–0,69	0,70–0,89	0,90–1
<i>bardzo trudne</i>	<i>trudne</i>	<i>umiarkowanie trudne</i>	<i>łatwe</i>	<i>bardzo łatwe</i>
ogółem				
8., 9.	2., 3., 5., 7., 10., 12., 14a., 14b., 14.	4., 11., 13., 15b., 15., 18.1., 18.	1., 15a., 15c., 16., 17., 18.3.	6., 18.2.
liceum ogólnokształcące				
8., 9.	2., 3., 5., 7., 10., 12., 14a., 14b., 14.	4., 11., 13., 15b., 15., 18.1., 18.	1., 15a., 15c., 16., 17., 18.3.	6., 18.2.
liceum profilowane				
2., 3., 4., 5., 7., 8., 9., 12.	10., 11., 13., 14a., 14b., 14., 15b., 15c., 15., 18.1., 18.	15a., 16., 18.3.	1., 6., 17., 18.2.	
technikum				
3., 5., 7., 8., 9., 10., 12.	2., 4., 11., 13., 14a., 14b., 14., 18.1., 18.	15b., 15c., 15., 16., 17., 18.3.	1., 15a., 18.2.	6.

Większa liczba zadań i czynności była dla zdających *trudna*, a dla absolwentów liceów profilowanych i techników wiele zadań okazało się *bardzo trudnych*.

Tabela 16. Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności standardowego zestawu egzaminacyjnego na poziomie rozszerzonym dla zdających wiedzę o społeczeństwie jako przedmiot obowiązkowy z podziałem na typ szkoły

Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności				
0–0,19	0,20–0,49	0,50–0,69	0,70–0,89	0,90–1
<i>bardzo trudne</i>	<i>trudne</i>	<i>umiarkowanie trudne</i>	<i>łatwe</i>	<i>bardzo łatwe</i>
ogółem				
8., 9.	2., 3., 5., 7., 10., 12., 14a., 14b., 14.	4., 11., 13., 15b., 15., 18.1., 18.	1., 15a., 15c., 16., 17., 18.3.	6., 18.2.
liceum ogólnokształcące				
8.	2., 3., 5., 7., 9., 10., 12., 14a., 14b., 14.	4., 11., 13., 15b., 15., 18.1., 18.	1., 15a., 15c., 16., 17., 18.3.	6., 18.2.
technikum				
8., 9., 10.	2., 3., 5., 7., 11., 12., 14a., 14., 18.1., 18.	4., 13., 14b., 15b., 16., 17.	1., 6., 15a., 15c., 15., 18.2., 18.3.	

Tabela 17. Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności standardowego zestawu egzaminacyjnego na poziomie rozszerzonym dla zdających wiedzę o społeczeństwie jako przedmiot dodatkowy z podziałem na typ szkoły

Interpretacja wskaźników łatwości zadań i czynności				
0–0,19	0,20–0,49	0,50–0,69	0,70–0,89	0,90–1
<i>bardzo trudne</i>	<i>trudne</i>	<i>umiarkowanie trudne</i>	<i>łatwe</i>	<i>bardzo łatwe</i>
ogółem				
8., 9.	2., 3., 4., 5., 7., 10., 12., 14a., 14b., 14.	11., 13., 15b., 15., 18.1., 18.	1., 15a., 15c., 16., 17., 18.2., 18.3.	6.
liceum ogólnokształcące				
8., 9.,	2., 3., 4., 5., 7., 10., 12., 14a., 14b., 14.	11., 13., 15b., 15., 18.1., 18.	1., 15a., 15c., 16., 17., 18.3.	6., 18.2.
liceum profilowane				
3., 4., 5., 7., 8., 9., 12.,	2., 10., 11., 13., 14a., 14b., 14., 15b., 15c., 15., 18.1., 18.	15a., 16., 18.3.,	1., 6., 17., 18.2.	
technikum				
2., 3., 5., 7., 8., 9., 10., 12.	4., 11., 13., 14a., 14b., 14., 18.1., 18.	15a., 15b., 15c., 15., 16., 17., 18.3.	1., 18.2.	6.

Większość zadań była dla zdających wiedzę o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym zarówno jako przedmiot obowiązkowy, jak i jako przedmiot dodatkowy *trudna*.

Tabela 18. Wskaźniki łatwości poszczególnych standardów z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym z podziałem na typ szkoły

Standard	Wskaźnik łatwości dla ogółu	Wskaźnik łatwości wg typu szkoły		
		liceum ogólnokształcące	liceum profilowane	technikum
razem				
Standard I	0,35	0,37	0,18	0,21
Standard II	0,61	0,62	0,44	0,53
Standard III	0,57	0,58	0,38	0,42
przedmiot obowiązkowy				
Standard I	0,40	0,40	–	0,32
Standard II	0,63	0,63	–	0,58
Standard III	0,60	0,61	–	0,49
przedmiot dodatkowy				
Standard I	0,32	0,34	0,17	0,18
Standard II	0,60	0,61	0,45	0,52
Standard III	0,55	0,56	0,38	0,40

Obszar standardu II dla ogółu zdających okazał się najłatwiejszy, a najtrudniejszy – obszar standardu I, który w przypadku przedmiotu zdawanego jako dodatkowy przez absolwentów liceów profilowanych przyjął bardzo niską wartość 0,17.

4.3. Zdawalność egzaminu

Aby zdać egzamin maturalny z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym, należało uzyskać co najmniej 30% punktów możliwych do zdobycia. Warunek ten spełniło **1 014** osób, tj. **96,85%** zdających egzamin jako obowiązkowy po raz pierwszy, piszących standardowy zestaw zadań egzaminacyjnych na poziomie rozszerzonym. Wymaganej liczby punktów nie uzyskało 33 zdających (3,15%).

Tabela 19. Zdawalność egzaminu z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym z podziałem na typ szkoły

Typ szkoły	Liczba zdających	Zdali	
		liczba	procent
Liceum ogólnokształcące	1 014	986	97,24
Liceum profilowane	8	5	62,50
Technikum	24	22	91,67
Technikum uzupełniające	1	1	100
Ogółem	1 047	1 014	96,85

Zdawalność egzaminu z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym dla ogółu zdających jest wysoka (96,85%), najwyższa – w liceum ogólnokształcącym (97,24%). Zdawalność w innych typach szkół, ze względu na małą liczbę zdających, nie może być reprezentatywna.

4.4. Analiza jakościowa zadań zestawu standardowego

Zadanie 1. (1 pkt)

Typ zbiorowości, której członków łączą trwale więzi emocjonalne to

- A. klasa.
- B. warstwa.
- C. wspólnota.
- D. zrzeszenie.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdzało znajomość rodzajów zbiorowości (obszar standardu I wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego).			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,85	0,86	0,80	0,76

Poprawny zapis rozwiązania:

C. wspólnota.

Komentarz:

Zadanie dla zdających okazało się łatwe. Większość zdających nie miała trudności z jego wykonaniem. Błędne odpowiedzi dotyczyły zaznaczeń D lub A. Błędy świadczą o niezrozumieniu określenia *trwale więzi emocjonalne*.

Zadanie 2. (1 pkt)

Koncepcja państwa jako „stróża nocnego” zakłada, że

- A. państwo nie ingeruje w funkcjonowanie gospodarki.
- B. celem państwa jest zapewnienie dobrobytu wszystkim obywatelom.
- C. podstawą ustroju gospodarczego jest centralne sterowanie gospodarką.
- D. rolą państwa jest zapewnienie ogółowi obywateli bezpieczeństwa socjalnego.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało znajomość cech państwa jako „stróża nocnego” (obszar standardu I wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,41	0,43	0,18	0,24

Poprawny zapis rozwiązania:

A. państwo nie ingeruje w funkcjonowanie gospodarki.

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne, a dla zdających z liceum profilowanego nawet bardzo trudne. Wskazywanie przez maturzystów odpowiedzi błędnych, np. D, wynika z niezrozumienia idei państwa jako „stróża nocnego”.

Zadanie 3. (1 pkt)

Komu i co nakazuje Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, gdy sejm nie udzieli wotum zaufania Radzie Ministrów powołanej przez Prezesa Rady Ministrów, którego desygnował Prezydent RP?

- A. Nakazuje Prezydentowi RP skrócić kadencję sejmu.
- B. Nakazuje Prezydentowi RP powołać rząd mniejszościowy.
- C. Nakazuje Prezesowi Rady Ministrów powołać nową Radę Ministrów.
- D. Nakazuje sejmowi wybrać Prezesa Rady Ministrów.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało znajomość działań podejmowanych w procedurze „trzech kroków” (obszar standardu I wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,31	0,32	0,16	0,18

Poprawny zapis rozwiązania:

D. Nakazuje sejmowi wybrać Prezesa Rady Ministrów.

Komentarz:

Zadanie było trudne dla zdających. Najczęściej błędnie zaznaczano odpowiedzi C lub B. Błędne odpowiedzi maturzystów wynikały z niezrozumienia procedury tzw. „trzech kroków”. Wskazujący odpowiedź B jako poprawną nie rozumieją pojęcia „rząd mniejszościowy”, a także nie znają zasad jego funkcjonowania.

Zadanie 4. (1 pkt)

Najwyższą instytucją polityczną Unii Europejskiej, nadrzędną w stosunku do organów Wspólnot Europejskich, jest

- A. Rada Europy.
- B. Rada Europejska.
- C. Komisja Europejska.
- D. Parlament Europejski.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdzało umiejętność rozpoznania instytucji politycznych Unii Europejskiej (obszar standardu I wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego).			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,52	0,54	0,18	0,31
Poprawny zapis rozwiązania:			
B. Rada Europejska.			
Komentarz:			
Zadanie okazało się umiarkowanie trudne dla maturzystów. Najczęściej jako błędną odpowiedź wskazywano C. Błędy w zadaniu świadczą o braku wiedzy o organach Unii Europejskiej oraz o nieznajomości ich kompetencji i rangi.			

Zadanie 5. (1 pkt)

Wymień trzy konstytucyjne przypadki, kiedy wspólne obrady Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się za posiedzenie Zgromadzenia Narodowego.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdzało znajomość sytuacji, w których obraduje Zgromadzenie Narodowe (obszar standardu I wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego).			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,31	0,33	0,05	0,12
Poprawny zapis rozwiązania:			
<ul style="list-style-type: none"> • Odebranie przysięgi od nowo wybranego Prezydenta RP. • Wysłuchanie orędzia Prezydenta RP. • Uznanie trwałej niezdolności Prezydenta do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia. 			
Komentarz:			
Zadanie okazało się dla zdających trudne, a dla zdających z liceum profilowanego i technikum nawet bardzo trudne. Błędy popełniane w zadaniu dotyczyły najczęściej braku precyzji w określaniu konstytucyjnych przypadków obrad Zgromadzenia Narodowego, np. <i>niezdolność do wykonywania urzędu prezydenta; postawienie prezydenta przed Trybunał Stanu; przyjęcie przysięgi przez Prezydenta</i> . Popełniane błędy świadczą o słabej znajomości przypadków, w których obraduje Zgromadzenie Narodowe, oraz o braku precyzji w opisywaniu konstytucyjnych przypadków posiedzeń Zgromadzenia Narodowego.			

Zadanie 6. (1 pkt)

W sierpniu 2007 roku Centrum Badania Opinii Społecznej przeprowadziło badanie, w którym poproszono respondentów o usytuowanie ugrupowań i partii politycznych w Polsce na skalach konserwatyzmu i liberalizmu (od –2 do 2).

Na podstawie poniższego rysunku rozstrzygnij, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli *Prawda* (zdanie prawdziwe) lub *Falsz* (zdanie fałszywe).

Źródło: *Społeczna percepcja konserwatyzmu i liberalizm*, (w:) *Komunikat z badań CBOS*, Warszawa, sierpień 2007.

	Zdania	Prawda lub fałsz
A.	Według respondentów najbardziej konserwatywną, a zarazem najbardziej antyliberalną partią jest Unia Polityki Realnej.	
B.	Respondenci uważają, że na polskiej scenie politycznej partią zarówno antyliberalną, jak i antykonserwatywną jest Polska Partia Pracy.	
C.	Respondenci spostrzegają Platformę Obywatelską jako partię antykonserwatywną i najbardziej liberalną.	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność rozróżniania informacji prawdziwych od fałszywych na podstawie analizy danych statystycznych (obszar standardu II wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego i rozszerzonego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,92	0,92	0,84	0,92

Poprawny zapis rozwiązania:

- A. Falsz
B. Prawda
C. Prawda

Komentarz:

Zadanie dla ogółu zdających okazało się bardzo łatwe, jedynie dla absolwentów liceów profilowanych zadanie było łatwe. Nieliczne błędy, jakie popełniali zdający wynikały z nieuwważnego analizowania wykresu.

Zadanie 7. (2 pkt)

Do podanych w tabeli wyjaśnień dopisz właściwe pojęcia.

A.	Nabywanie przez człowieka systemu wartości, norm i wzorów zachowań obowiązujących w społeczeństwie.	
B.	Zjawisko polegające na zaniku więzi i osłabieniu norm, na których opiera się społeczeństwo.	
C.	Postawa podporządkowania się, wbrew osobistym poglądom, wartościom i normom obowiązującym w danej grupie społecznej.	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność rozpoznawania podstawowych pojęć z zakresu życia społecznego na podstawie opisu (obszar standardu I wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,25	0,26	0,07	0,11
Poprawny zapis rozwiązania: A. socjalizacja B. anomia C. konformizm			
Komentarz: Zadanie dla ogółu zdających okazało się trudne, natomiast dla absolwentów liceów profilowanych – bardzo trudne. Najczęściej popełnianym błędem było umieszczanie: w odpowiedzi B – <i>dezintegracja społeczna, resocjalizacja</i> i w odpowiedzi C – <i>oportunizm</i> . Błędne odpowiedzi w tym zadaniu mogły wynikać z nieznamomości pojęć z zakresu socjologii.			

Zadanie 8. (2 pkt)

- a) Wyjaśnij, na czym polega konstruktywne wotum nieufności
 b) Podaj główną konsekwencję tej procedury.

Sprawdzane umiejętności Zadanie sprawdzało znajomość istoty konstruktywnego wotum nieufności oraz konsekwencje tej procedury (obszar standardu I wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego).			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,18	0,18	0,03	0,07
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: a) Jednoczesne wyrażenie przez Sejm wotum nieufności dotychczasowej Radzie Ministrów i wybór nowego Prezesa Rady Ministrów. b) Gwarancja, że państwo nie pozostanie bez rządu.			
Komentarz: Zadanie okazało się bardzo trudne dla zdających. Najczęściej popełniany błąd w tym zadaniu polegał na braku zaznaczenia w odpowiedzi do podpunktu a) informacji o konieczności jednoczesnego odwołania poprzedniego i powołania nowego Premiera przez Sejm w tym samym głosowaniu. Zdający najczęściej pisali: <i>odwołanie Premiera i wskazanie nazwiska nowego</i> . Ponieważ zadanie wymagało wyjaśnienia, a nie podania konstytucyjnego określenia, czym jest wotum nieufności, stąd takie odpowiedzi były nieprecyzyjne, a przez to błędne. Zdający mieli także duże problemy z poprawnym wskazaniem konsekwencji tej procedury. Zdarzały się odpowiedzi świadczące o pełnym braku zrozumienia istoty konstruktywnego wotum nieufności, np. <i>osłabienie pozycji Rady Ministrów</i> .			

Zadanie 9. (1 pkt)

W poniższej tabeli przedstawiono wydarzenia składające się na proces integracji Polski z Unią Europejską.

Ponumeruj je liczbami 1–5 według kolejności chronologicznej. Przy najwcześniejszym wydarzeniu wpisz 1.

	Wydarzenia	Numer
A.	Podpisanie Układu Stowarzyszeniowego	
B.	Przeprowadzenie referendum w sprawie wejścia do Unii Europejskiej	
C.	Podpisanie Traktatu Akcesyjnego	
D.	Złożenie wniosku o członkostwo w Unii Europejskiej	
E.	Rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność porządkowania chronologicznego wydarzeń związanych z integracją Polski z Unią Europejską (obszar standardu II wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,17	0,17	0,02	0,05

Poprawny zapis rozwiązania:

A – 1
B – 5
C – 4
D – 2
E – 3

Komentarz:

Zadanie okazało się bardzo trudne dla wszystkich zdających. Najczęściej powtarzanym błędem było wskazywanie odpowiedzi D jako wydarzenia pierwszego i odpowiedzi A jako wydarzenia ostatniego lub też mylenie kolejności B i C.

Błędne odpowiedzi w zadaniu świadczą o słabej znajomości procesu integracji Polski z Unią Europejską. Zdający mylili kolejność wydarzeń, co oznacza, że nie widzą różnicy pomiędzy Układem Stowarzyszeniowym a Traktatem Akcesyjnym.

Zadanie 10. (1 pkt)

W poniższej tabeli przedstawiono informacje dotyczące ochrony praw i wolności człowieka.

Rozstrzygnij, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli *Prawda* (zdanie prawdziwe) lub *Falsz* (zdanie fałszywe).

	Zdania	Prawda lub fałsz
A.	Biuro Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców, zajmujące się ochroną uchodźców i rozwiązywaniem ich problemów, działa w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych.	
B.	Na kontynencie afrykańskim został utworzony regionalny system ochrony praw człowieka.	
C.	Europejski Trybunał Praw Człowieka rozpatruje sprawy, wniesione w drodze skargi indywidualnej lub międzypaństwowej, związane z naruszeniem Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.	

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność rozróżniania informacji prawdziwych dotyczących praw i wolności człowieka (obszar standardu I wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,31	0,32	0,25	0,14

Poprawny zapis rozwiązania:

- A. Prawda
- B. Prawda
- C. Prawda

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne dla ogółu zdających. Najczęściej maturzyści popełniali błąd w odpowiedzi B, wpisując *falsz*. Błędy w zadaniu świadczą o nieznanym organów i instytucji odpowiedzialnych za ochronę praw człowieka.

Zadanie 11. (1 pkt)

Uzupełnij schemat, wpisując poniższe terminy prawnicze w taki sposób, aby poprawnie ukazywał ich wzajemne zależności.

Terminy prawnicze: *źródło prawa, kodeks, przepis prawny, system prawa*

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało znajomość terminów z zakresu prawa (obszar standardu I wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,64	0,65	0,45	0,46

Poprawny zapis rozwiązania:

1. przepis prawny
2. kodeks

Komentarz:

Zadanie okazało się umiarkowanie trudne dla zdających, jedynie dla absolwentów liceów profilowanych i techników – trudne. Pomyłki dotyczyły punktu 1., w którym wpisywano *źródło prawa*. Zdarzały się także błędne odpowiedzi, w których zdający wpisywali w miejsce przepisu prawa – *kodeks*, w miejscu kodeksu – *przepis prawny*. Zadanie sprawdzało znajomość podstawowych terminów z zakresu prawa. Błędy popełniane przez zdających świadczą o słabym opanowaniu wiadomości z zakresu prawa z podstawy programowej.

Zadanie 12. (2 pkt)

Wymień elementy, z których zbudowana jest norma prawna.

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało znajomość elementów budowy normy prawnej (obszar standardu I wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,25	0,26	0,12	0,13

Poprawny zapis rozwiązania:

Hipoteza, dyspozycja, sankcja

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne dla zdających, dla absolwentów liceów profilowanych i techników – bardzo trudne. Zdający nie potrafili prawidłowo wymienić elementów normy prawnej zamiast tego błędnie opisując normę: *norma prawna zbudowana jest na podstawie prawa*; lub wymieniał tylko dwa elementy normy prawnej: *hipoteza, sankcja*. Zdarzały się także odpowiedzi, w których zdający zamiast elementów normy wymieniał rodzaje norm prawa, np. *norma sankcjonująca i norma sankcjonowana*. Błędy popełniane w tym zadaniu świadczą o słabej znajomości podstawowych zagadnień z prawa. Zdający za prawidłową odpowiedź mógł uzyskać dwa punkty. Za błędną odpowiedź nie przyznawano punktu.

Zadanie 13. (3 pkt)

Na mapie konturowej oznaczono wybrane państwa europejskie cyframi 1, 2, 3. Wpisz do tabeli nazwy tych państw. Postaw X przy państwach, które należą do:

- Unii Europejskiej,
- NATO.

Źródło: mapa konturowa Europy.

	Nazwa państwa	Przynależność do UE	Przynależność do NATO
1			
2			
3			

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność identyfikacji wskazanych na mapie państw oraz znajomość ich przynależności do Unii Europejskiej i NATO (obszar standardu II wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,54	0,55	0,35	0,39

Poprawny zapis rozwiązania:

	Państwo	UE	NATO
1.	Austria	X	
2.	Norwegia		X
3.	Portugalia	X	X

Komentarz:

Zadanie okazało się umiarkowanie trudne dla zdających, jedynie dla absolwentów liceów profilowanych – trudne. Maturzyści, którzy popełniali w tym zadaniu błędy, mieli zarówno problemy z poprawną identyfikacją państw na mapie Europy, jak i z określeniem, czy dane państwo należy do Unii Europejskiej czy do NATO. Zdarzały się odpowiedzi, w których zdający poprawnie zidentyfikował państwo, np. Norwegię, jednak błędnie zaznaczył jej przynależność do Unii Europejskiej. Świadczy to o braku wiedzy dotyczącej państw – członków Unii Europejskiej – podobnie jak zaznaczanie przynależności do NATO Austrii. Problemy, jakie wiążą się z rozwiązaniem tego zadania, po raz kolejny potwierdzają słabą znajomość mapy politycznej Europy oraz nieznajomości UE i NATO.

Zadanie 14. (2 pkt)

Na podstawie zamieszczonych poniżej tekstów źródłowych oraz własnej wiedzy wykonaj polecenia.

- Wyjaśnij, na czym polega różnica między obowiązkiem szkolnym a obowiązkiem nauki.
- Na podstawie własnej wiedzy wymień trzy podmioty, które mają prawo zakładania szkół podstawowych, gimnazjów i szkół pogimnazjalnych.

Źródła: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r., Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (z późniejszymi zmianami).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania					
	LO	LP	T			
0,38	0,38	0,22	0,37			
Sprawdzane umiejętności						
Zadanie sprawdzało umiejętność wyjaśnienia różnic oraz znajomość zasad tworzenia szkół (obszar standardu II wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego).						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
14a.	Wyjaśnienie różnicy między obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki.	0–1	0,40	0,41	0,24	0,39
14b.	Wymienienie podmiotów uprawnionych do zakładania szkół.	0–1	0,35	0,35	0,20	0,35
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
a) Obowiązek szkolny jest określony wiekiem i rodzajem szkoły, natomiast obowiązek nauki jest określony tylko wiekiem.						
b) Kościoły, osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego.						
Komentarz:						
Zadanie okazało się trudne dla zdających. Zdający mieli problemy z prawidłowym wskazaniem różnic pomiędzy obowiązkiem szkolnym a obowiązkiem nauki. Najczęściej popełnianym błędem było pomijanie informacji, iż obowiązek szkolny jest ograniczony również wiekiem, nie tylko rodzajem szkoły. Zdający często nie przedstawiali różnic, ale opisywali, czym jest obowiązek nauki oraz na czym polega obowiązek szkolny. Błędy popełniane przez zdających świadczą o braku umiejętności wskazywania różnic pomiędzy dwoma pojęciami lub problemami określonymi poleceniem.						

Zadanie 15. (5 pkt)

Na podstawie poniższych fragmentów tekstów A i B wykonaj polecenia.

Na podstawie:

R. Dolata, *Rekomendacje dla polityki oświatowej po trzech latach reformy szkolnictwa*, „Analizy i Opinie” 2003, s. 5.

B. Śliwerski, *Populizm oświatowy, czyli rzecz o pedagogicznym kiczu*, „Nowe w Szkole” 2005, s. 7–8.

- Sformułuj stanowisko wyrażone w każdym tekście.
- Sformułuj po dwa argumenty uzasadniające stanowisko wyrażone w każdym tekście.
- Do jakich partii politycznych mogliby należeć autorzy tekstów? Określenie partii wybierz z następujących:

socjaldemokratyczna, chrześcijańsko-demokratyczna, liberalna, konserwatywna

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających		Wskaźnik łatwości zadania				
		LO	LP	T		
0,67		0,68	0,44	0,60		
Sprawdzane umiejętności						
Zadanie sprawdzało umiejętność formułowania stanowiska, rekonstruowaniu argumentacji oraz uzasadniania własnego stanowiska (obszar standardu II i III wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego).						
Lp.	Oceniane czynności	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
15a	Sformułowanie stanowiska autora tekstu.	0–1	0,71	0,72	0,51	0,73
15b.	Podanie argumentacji autora tekstu.	0–2	0,59	0,60	0,36	0,56
15c.	Uzasadnienie własnego stanowiska.	0–2	0,73	0,75	0,49	0,57
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:						
a)						
Tekst A: Segregowanie uczniów jest szkodliwe.						
Tekst B: Segregowanie uczniów jest dopuszczalne.						
b)						
Tekst A:						
Przyczynia się do nierówności społecznych.						
Przyczynia się do reprodukcji lokalnych warunków życia.						
Tekst B:						
Pomija zróżnicowanie psychologiczne uczniów.						
Uniemożliwia kształcenie elit na odpowiednim poziomie.						
c)						
<u>Partia autora tekstu A:</u>						
Socjaldemokratyczna						
Uzasadnienie: Podstawowymi postulatami socjaldemokratów są: niwelowanie przez państwo różnic społecznych, rozwinięta polityka społeczna, przejawiająca się także w powszechnym dostępie do edukacji i równym poziomie kształcenia.						
<u>Partia autora tekstu B:</u>						
Liberalna						
Uzasadnienie: Do podstawowych wartości liberalnych należą: wolność jednostki i indywidualizm, z których wynika prawo każdego obywatela także do edukacji na oczekiwanym przez niego poziomie.						
Komentarz:						
Zadanie okazało się umiarkowanie trudne dla ogółu zdających. Najwięcej problemów maturzyści mieli z podpunktem b) zadania, czyli ze sformułowaniem argumentów na poparcie stanowiska autora. Zdarzały się także problemy ze sformulowaniem poprawnie stanowiska wyrażonego w tekście źródłowym, zamiast stanowiska zdający podawali argumenty, np. Tekst A – <i>segregacja uczniów prowadzi do wzrostu nierówności społecznych</i> . Błędy popełniane w podpunkcie b) zadania świadczą o braku umiejętności formułowania stanowiska na podstawie tekstu źródłowego, np. <i>szkoły powinny doprowadzać do segregacji uczniów</i> . W podpunkcie c) zdający najczęściej błędnie przyporządkowywali partię polityczną do poglądów autora. Zdarzały się odpowiedzi, w których zamiast partii <i>socjaldemokratycznej</i> wpisywano <i>liberalną</i> . Zdający mieli także problemy z uzasadnieniem wyboru danej partii. Tego typu zadanie wymagało posiadania wiadomości oraz umiejętności operowania własną wiedzą w zaaranżowanej zadaniem sytuacji. Po raz kolejny okazało się, że dla niektórych zdających z liceów profilowanych i techników tego typu zadanie nie jest proste.						

Zadanie 16. (2 pkt)

Na podstawie poniższego tekstu wymień cztery prawdopodobne konsekwencje decentralizacji szkolnictwa brytyjskiego.

Źródło: J. P. Jędrzejewski, *Daleko od Oksfordu*, „Tygodnik Powszechny”, 1 VI 2003.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdza umiejętność przedstawiania konsekwencji na podstawie tekstu źródłowego (obszar standardu II wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego).			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,75	0,75	0,59	0,66
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:			
1. Uzależnienie wiedzy i umiejętności absolwentów szkół od szkoły, jaką kończyli. 2. Zerwanie ciągłości i spójności procesu dydaktycznego uczniów, którzy zmienili szkołę. 3. Konieczność adaptowania się do nowych programów i metod nauczania uczniów, którzy zmienili szkołę. 4. Brak kanonu wiedzy, którą musi się legitymować student.			
Komentarz:			
Zadanie okazało się łatwe dla ogółu zdających. Z zadaniem gorzej radzili sobie absolwenci liceów profilowanych i techników, dla których było ono umiarkowanie trudne. Zadanie sprawdzało umiejętność przedstawiania konsekwencji działań na podstawie tekstu źródłowego. W większości przypadków zdający nie mieli problemów z określeniem na podstawie tekstu prawdopodobnych konsekwencji. Błędne odpowiedzi wynikały głównie z wyciągania zbyt daleko idących wniosków i konsekwencji, które nie znajdują uzasadnienia merytorycznego, np. <i>niemożność przeniesienia się ucznia z jednej szkoły do innej; spadek poziomu nauczania</i> . Błędy popełniane przez zdających w tym zadaniu wskazują na pobieżne czytanie tekstu źródłowego lub nieuważne czytanie poleceń.			

Zadanie 17. (1 pkt)

Na podstawie danych statystycznych zawartych w tabeli i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Na podstawie: *Spoleczny wizerunek polskiej szkoły*, [w:] Komunikat z badań CBOS, Warszawa, czerwiec 2007.

- Czy polaryzacja opinii respondentów o polskim systemie szkolnictwa w okresie 2001–2007 zmniejszyła się, czy zwiększyła?
- Podaj jeden powód zmiany oceny polskiego systemu szkolnictwa.

Sprawdzane umiejętności			
Zadanie sprawdzało umiejętność odczytywania danych statystycznych, określania kierunku zmian polaryzacji oraz podawania zmian oceny oświaty przez respondentów (obszar standardu II wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego).			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,83	0,84	0,76	0,67
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:			
a) Polaryzacja zmniejszyła się. b) Reforma oświaty (egzamininy zewnętrzne, nowa struktura szkolnictwa, utworzenie gimnazjów).			

Komentarz:

Zadanie okazało się łatwe dla wszystkich zdających. Abiturienti prawidłowo określali zmniejszenie polaryzacji oraz potrafili wskazać przyczyny zmian oceny respondentów na temat oświaty. Nieliczne błędne odpowiedzi świadczyły o nieuważnym odczytywaniu danych statystycznych lub braku umiejętności formułowania powodów zmiany.

Zadanie 18. (20 pkt)

Wypracowania

Temat wypracowania 1.: *Dobra edukacja, czyli jaka?*

Udzielając odpowiedzi na postawione powyżej pytanie, omów cele, jakie powinna osiągać dobra edukacja. Oceń stopień osiągnięcia każdego z tych celów w odniesieniu do polskiego systemu oświaty. Zaproponuj zmiany, które zwiększyłyby stopień osiągnięcia tych celów, i uzasadnij je.

W swojej wypowiedzi wykorzystaj dwa materiały źródłowe zamieszczone w II części arkusza.

Wskaźnik łatwości wypracowania dla ogółu	Wskaźnik łatwości wypracowania		
	LO	LP	T
0,64	0,66	0,36	0,47

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność tworzenia własnego tekstu, czyli napisania dłuższej, logicznej i spójnej wypowiedzi, poprawnej pod względem kompozycyjnym, językowym. Opracowanie tematu pozwoliło zdającym wykazać się umiejętnościami:

- Pisania tekstu na zadany temat.
- Logicznego myślenia.
- Właściwego doboru i selekcjonowania informacji.
- Syntetyzowania i wyciągania wniosków oraz ich poprawnego formułowania.
- Krytycznego wykorzystania materiałów źródłowych.
- Właściwego argumentowania własnych wniosków.
- Poprawnego posługiwania się terminologią z zakresu tematu wypracowania.

(zadanie sprawdzało III obszar standardów egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego)

Lp.	Oceniane kryteria	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
18.1.	Rozwinięcie tematu	0–18	0,62	0,63	0,34	0,44
18.2.	Kompozycja	0–1	0,89	0,90	0,63	0,71
18.3.	Styl	0–1	0,85	0,86	0,42	0,60

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Model odpowiedzi:

W treści wypracowania powinny zostać sformułowane co najmniej dwa cele dobrej edukacji, omówione i ocenione w odniesieniu do polskiego systemu oświaty, zaproponowane zmiany, które zwiększyłyby osiągnięcie każdego ze sformułowanych celów, oraz uzasadnienie zmian. W zakończeniu powinna znaleźć się odpowiedź na postawione w temacie pytanie. Argumentacja powinna również opierać się na materiałach źródłowych zamieszczonych w arkuszu. Napisany tekst powinien cechować się trójdzielną kompozycją (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), spójnością i logiką wypowiedzi oraz poprawnością językową, stylistyczną i terminologiczną.

Komentarz:

Zadanie było umiarkowanie trudne dla ogółu zdających, jedynie dla absolwentów liceów profilowanych okazało się trudne. Największą trudność sprawiało piszącym zwięzłe i logiczne przedstawienie tematu. Zdający najczęściej nie mieli problemów ze sformułowaniem celów dobrej edukacji, jednak sprawiało im trudności logiczne omówienie celu oraz zaproponowanie zmian i uzasadnienie tych zmian, które zwiększyłyby stopień realizacji wymienionych celów. Zdarzały się prace, w których zdający zawężali pojęcie *edukacja* do opisywania systemu szkolnego w Polsce. W niektórych pracach zdający ograniczali się tylko do przedstawiania ścieżki edukacyjnej ucznia od szkoły podstawowej do szkoły wyższej. W niektórych pracach zdający ograniczali się do przedstawienia celów dobrej edukacji opierając się tylko na tekstach źródłowych zamieszczonych w części II arkusza egzaminacyjnego, odnosząc się tylko do segregacji w szkołach ze względu na poziom intelektualny lub socjalny uczniów. Trudności sprawiało maturzystom również uzasadnianie i proponowanie zmian w korelacji z wymienionymi wcześniej celami. Zdający mieli także duże problemy z poprawnym wykorzystaniem materiałów źródłowych, zapominając o poprawnym przypisie do tekstu źródłowego lub o poprawnym wykorzystaniu materiału w argumentacji. Najczęściej maturzyści ograniczali się do parafrazowania tekstu, często przepisywali fragmenty źródeł.

Prace pod względem kompozycyjnym i językowym nie sprawiały zdającym trudności. Te części zadania okazały się łatwe dla zdających.

Temat wypracowania 2.: *Co jest zadaniem oświaty: zwiększyć czy zmniejszyć różnice między uczniami?*

Rozważ powyższy problem.

W swojej wypowiedzi wykorzystaj dwa materiały źródłowe zamieszczone w II części arkusza.

Wskaźnik łatwości wypracowania dla ogółu	Wskaźnik łatwości wypracowania		
	LO	LP	T
0,49	0,50	0,39	0,37

Sprawdzane umiejętności

Zadanie sprawdzało umiejętność tworzenia własnego tekstu, czyli napisania dłuższej, logicznej i spójnej wypowiedzi, poprawnej pod względem kompozycyjnym, językowym. Opracowanie tematu pozwoliło zdającym wykazać się umiejętnościami:

- Pisania tekstu na zadany temat.
- Logicznego myślenia.
- Właściwego doboru i selekcionowania informacji.
- Formułowania własnego stanowiska.
- Właściwego dobierania i wartościowania argumentów uzasadniających wybraną tezę.
- Właściwego formułowania argumentów i kontrargumentów.
- Syntetyzowania i wyciągania wniosków oraz ich poprawnego formułowania.
- Krytycznego wykorzystania materiałów źródłowych.
- Poprawnego posługiwania się terminologią z zakresu tematu wypracowania.

(zadanie sprawdzało III obszar standardów egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego)

Lp.	Oceniane kryteria	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			ogółem	LO	LP	T
18.1.	Rozwinięcie tematu	0–18	0,44	0,45	0,34	0,33
18.2.	Kompozycja	0–1	0,93	0,94	0,84	0,79
18.3.	Styl	0–1	0,84	0,76	0,71	0,71

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Model odpowiedzi:

W treści wypracowania powinna być zawarta teza lub wniosek odnośnie do sformułowanego tematu wypracowania. Następnie powinny zostać sformułowane argumenty potwierdzające tezę (wniosek) oraz kontrargumenty. Należy przedstawić racje tezy (wniosku) przeciwnej, rozważyć argumenty i kontrargumenty. W swoich rozważaniach trzeba posłużyć się różnorodną argumentacją, wykorzystać materiały źródłowe zawarte w arkuszu egzaminacyjnym. Napisany tekst powinien cechować się trójdzielną kompozycją (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), spójnością i logiką wypowiedzi oraz poprawnością językową, stylistyczną i terminologiczną.

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne dla ogółu zdających. Zdecydowanie trudniejsze niż wypracowanie 1. Najczęściej popełnianym błędem było skupianie się tylko na własnej tezie i jej argumentowanie. Zdający pomijali konieczność odnoszenia się do tezy przeciwnej oraz nie podawali argumentów przeciw własnej tezie. Dlatego wypracowania były niepełne i ograniczały się tylko do pokazywania jednej ze stron, bez uwzględniania stanowiska drugiej strony. Zdający mieli także duże problemy z poprawnym wykorzystaniem materiałów źródłowych, zapominając o poprawnym przypisie do tekstu źródłowego lub o poprawnym wykorzystaniu materiału w argumentacji. Najczęściej zdający ograniczali się do parafrazowania tekstu, często przepisywali fragmenty źródeł. Prace pod względem kompozycyjnym i językowym nie sprawiały zdającym trudności. Te części zadania okazały się łatwe dla zdających.

5. WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z ANALIZY JAKOŚCIOWEJ ZADAŃ NA POZIOMIE PODSTAWOWYM I ROZSZERZONYM

Analiza zadań z tegorocznego egzaminu maturalnego z wiedzy o społeczeństwie, w tym przede wszystkim ich rozwiązywalności, może dostarczyć cennych informacji dotyczących umiejętności tegorocznych maturzystów.

Należy stwierdzić, że maturzyści zdający egzamin z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym najlepiej opanowali wiadomości i umiejętności z zakresu:

- odróżniania opinii i faktów na podstawie tekstów publicystycznych i prasowych,
- odróżniania informacji prawdziwych od fałszywych z zakresu prawa, podstaw życia społecznego,
- odróżniania czynników sprzyjających utrwalaniu demokracji oraz zagrażających demokracji,
- znajomości pojęć i terminów z zakresu socjologii społecznej.

Natomiast najslabiej maturzyści opanowali wiadomości z zakresu:

- polityki – szczególnie w zakresie typów legitymizacji władzy oraz w zakresie uprawnień samorządu terytorialnego, konstytucji,
- prawa – funkcjonowania władzy sądowniczej w Polsce,
- problemów współczesnego świata – znajomość ważnych postaci dla dziejów Europy oraz Unii Europejskiej.

Absolwenci zdający egzamin z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym najlepiej opanowali wiadomości i umiejętności z zakresu:

- odczytywania informacji z wykresu i określania prawdziwości lub fałszywości stwierdzeń,
- podstaw życia społecznego,
- formułowania stanowiska i własnych poglądów na podstawie tekstu źródłowego.

Natomiast najslabiej opanowali wiadomości i umiejętności z zakresu:

- polityki – znajomości i rozumienia pojęć, rozumienia modelu państwa liberalnego, relacji między organami władzy ustawodawczej i wykonawczej w Polsce,
- znajomości procesu integracji Polski z Unią Europejską,
- socjologii – znajomości i rozumienia pojęć,
- znajomości i rozumienia zagadnień związanych z ochroną praw i wolności człowieka,
- prawa – budowy normy prawnej, rozumienia aktów prawnych.

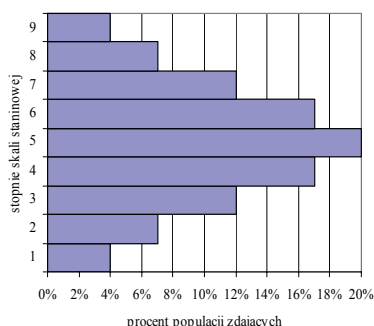
SŁOWNIK TERMINÓW

Wskaźnik łatwości zestawu zadań — stosunek liczby punktów uzyskanych za rozwiązanie zadań przez wszystkich piszących dany egzamin do maksymalnej liczby punktów możliwych do uzyskania za zadania. To liczba z przedziału 0–1. Przedstawiana jest także w postaci procentowej, np. wskaźnik łatwości 0,75 można interpretować: „zdaający uzyskali 75% punktów możliwych do zdobycia”.

Wskaźnik łatwości zadania (p) — stosunek liczby punktów uzyskanych za rozwiązanie danego zadania przez wszystkich piszących dany egzamin do maksymalnej liczby punktów możliwych do uzyskania za to zadanie.

Wartość wskaźnika	0–0,19	0,20–0,49	0,50–0,69	0,70–0,79	0,80–0,89	0,90–1
Interpretacja	<i>bardzo trudne</i>	<i>trudne</i>	<i>umiarkowanie trudne</i>	<i>łatwe</i>		<i>bardzo łatwe</i>

Skala staninowa — otrzymuje się ją poprzez dokonanie podziału uporządkowanych rosnąco surowych wyników na dziewięć ponumerowanych przedziałów. Pierwszy przedział to 4% populacji zdających z wynikiem **najniższym**, drugi – 7% zdających z wynikiem **bardzo niskim**, trzeci – 12% z wynikiem **niskim**, czwarty – 17% z wynikiem **niżej średnim**, piąty – 20% zdających z wynikiem **średnim**, szósty – 17% z wynikiem **wyżej średnim**, siódmy – 12% z wynikiem **wysokim**, ósmy – 7% z wynikiem **bardzo wysokim**, dziewiąty – 4% z wynikiem **najwyższym**. W tak skonstruowanej skali wynik średni dla populacji piszących znajduje się w 5. staninie. Pozycja wyniku na skali staninowej zależy od tego, jak napisali dany egzamin wszyscy przystępujący do niego maturzyści. Zastosowanie powyższej skali pozwala w dłuższym przedziale czasowym (np. kilku lat) porównywać wyniki maturzystów i szkół, niezależnie od trudności zestawu egzaminacyjnego.

Stopień skali staninowej	Nazwa stanina
9	najwyższy
8	bardzo wysoki
7	wysoki
6	wyżej średniego
5	średni
4	niżej średniego
3	niski
2	bardzo niski
1	najniższy

Średnia arytmetyczna (M)	—	suma wszystkich uzyskanych wyników podzielona przez ich liczbę.
Mediana (Me)	—	wynik środkowy wybrany z wyników uporządkowanych rosnąco, dzieli zdających na dwie równe grupy.
Modalna (Mo)	—	najczęściej powtarzająca się wartość.
Odchylenie standardowe	—	miara rozrzutu wyniku w stosunku do średniej – mierzona w punktach. Wysoka wartość informuje o bardzo zróżnicowanym poziomie zdających.
Rozkład zbiorowości ze względu na zmienną	—	przyporządkowanie wartościom zmiennej liczebności bądź częstości ich występowania w badanej zbiorowości.